Fikret Muslimović

SEDAMDESET GODINA GENOCIDA IZRAELA NAD PALESTINCIMA

IZDAVAČ
Udruženje za zaštitu tekovina borbe za Bosnu i Hercegovinu
Udruženje bosansko – palestinskog prijateljstva

UREDNIK
Prof. dr. Džemal Najetović

RECENZENTI
Avdo Hebib
Mustafa Polutak

LEKTOR
Nazif Osmanović

DIZAJN
Fadil Pleho

TEHNIČKA OBRADA
Fadil Pleho

ŠTAMPA
.....

ZA ŠTAMPARIJU
.....

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

.....
.....

Fikret Muslimović

SEDAMDESET GODINA GENOCIDA IZRAELA NAD PALESTINCIMA

Sarajevo, 2018.

SADRŽAJ

OCJENA IZDAVAČA 11

1. Zapad je nehuman prema Palestincima 15
2. Izraelci ne žele međunarodne posmatrače, jer kriju istinu 30
3. Palestinska odbrana - očajno stanje, ali i dostojanstvo Palestinaca 34
4. Izraelska zločinačka politika 51
5. Nepravedna politika SAD prema Palestincima 65
6. Utjecaj terorističke operacije 11.09.2001. na bliskoistočnu krizu 78
7. Izraelska vojna operacija na Gazu, od 27.12.2008. do 18.01.2009. godine 97
8. Zašto Haški tribunal ne sudi zločincima izraelskog režima? ... 100
9. Izraelske prijetnje Iranu 106
10. Iranski odgovor na izraelske prijetnje 109
11. Tendencije Bliskoistočne krize (novembar 2011. – juni 2012.) 111
Sila je osnova izraelske politike sprečavanja obnove mirovnog procesa 111
Radikalne okupacijske namjere Izraela su uzrok blokade mirovnog procesa 113
Neki primjeri osude izraelskog državnog terora prema Palestincima 115
12. Izraelsko – palestinski sukobi u ljeto i jesen 2012. godine 118
Eskalacija izraelske zračne ofanzive na Gazu, novembra 2012. godine 118
Vojna sposobnost palestinskog Hamasa i libanskog Hezbolaha 121
Utjecaj promjena vlati u Egiptu na poziciju Palestine 124
Izraelska praksa aparthejda i segregacije prema Arapima 125
Karakter američke podrške Izraelu 126
Priznanje Palestine dodjelom statusa *"države posmatrača"* UN-a 128
Sumnje da je izraelski MOSAD otrovao Jasera Arafata 129
13. Odrazi odnosa Turske i Izraela na poziciju Palestine 129
14. Nastavak izraelskih i prijetnji Iranu 133
Nastavak iranskih odgovora na prijetnje 136

15. Utjecaji Izraela na krizu u Egiptu 139
16. Utjecaj građanskog rata u Siriji na Bliskoistočnu krizu 141
Odnos SAD prema krizi na Bliskom Istoku 143
17. Saradnju Irana i SAD-a spriječava Izrael da djeluje na štetu Palestine 144
Reagiranje Izraela na približavanje Irana i SAD-a 148
Pregovori o iranskom nuklearnom programu 151
18. Državni terorizma Izraela i kompliciranje krize na Bliskom Istoku (od kraja 2012. do kraja 2014.) 155
Neke opće karakteristike krize na Bliskom istoku 155
Pozicija i politika Palestinaca 158
Dvije ili jedna država 158
Demografska pitanja 160
Hamas i Fatah 160
Praksa državnog terora i ciljevi političkih stranaka u Izraelu 162
Okruženje - Egipat, Turska, Iran, Sirija i Liban 163
Izraelski zločini u praksi segregacije i aparthejda 166
Zločinac Arijel Šaron 168
Naselja 169
Uloga SAD u rješavanju krize na Bliskom Istoku 171
Uloga EU u rješavanju krize na Bliskom Istoku 173
19. Mirovni pregovori Izraela i Palestine 174
Prekid pregovora i izraelska vojna operacija na Gazu, u ljeto 2014. godine 178
20. Turska kao faktor zaštite Palestinaca od izraelskog državnog terora 184
Odnosi Turske i Izraela 184
Jermenija i Turska nemaju saradnje 185
Sukob Turske i Sirije 186
Kiparski problem 187
21. Iranske nuklearne ambicije i odnosi sa Zapadom 188
Osnovni politički interesi za pregovore o iranskom nuklearnom programu 188
Sumnje da Iran teži nuklearnoj ravnoteži naspram izraelskih nuklearnih potencijala 189
Predmet pregovora 190

Prepreke poboljšanju odnosa Irana i SAD-a 190
Antiterorizam Irana i SAD-a, odvojeno ili zajedno? 191
Intenziviranje pregovora u drugoj polovini 2014. i tokom 2015. godine 192
Pleniminarni sporazum, u Lozani, 02.04.2015. i konačan, u Beču, 14.07.2015. godine 193
Konačan, historijski sporazum, u Beču, 14.07.2015. godine 196
22. Pozicija Irana u okviru međunarodne zajednice 198
Strateški značaj Irana 198
Antiameričko raspoloženje u Iranu 198
Izrael kao saveznik SAD-a protiv Irana 199
Odnosi Irana sa EU 200
Sukobi Irana i SAD-a u sirijskoj i iračkoj krizi 200
Iransko-saudijsko neprijateljstvo 201
Savez Rusije i Irana 202
Reforme u Iranu 203
23. Teroristički režim Izraela i palestinske žrtve (2014.-2016.) 204
Značaj Izraela 204
Težnje za jevrejskom državom u vezi sa progonima Palestinaca 205
Težnje za jevrejskom državom, doseljavanje i izgradnja naselja na okupiranoj zemlji 206
Cilj: uništenje Palestine ili *"dvije države sa dva naroda"* ili *"dvije države"* 207
Vojni faktor u funkciji izraelskog ekspanzionizma 208
Jačanje i izborna pobjeda izraelske desnice, marta 2015. godine 209
Jevrejski pokreti i nevladine organizacije protiv Izraela 213
Neki od sadržaja izraelskog zlostavljanja Palestinaca 215
Stanje i zahtjevi Palestinaca 217
Odnos Izraela prema Iranu 219
Odnos EU i UN prema krizi na Bliskom Istoku 221
24. Politika Turske u zaštiti Palestinaca od državnog terora Izraela 223
Turska podrška Palestincima 223
Zaoštravanje odnosa između Turske i Izraela 224
Odnosi Turske i Irana 225

25. Ponašanje međunarodne zajednice u krizi na Bliskom Istoku i dalja eskalacija izraelskog državnog terora nad Palestincima marta i aprila 2018. godine 226
Eskalacija sukoba na Bliskom Istoku, marta i aprila 2018. godine 226
Terorom i ubijanjem, Izrael odgovorio na aktivnosti Palestinaca za *"Dan Zemlje"* 226
Izrael odbacuje neovisnu istragu o sukobima 227
Poruka Međunarodnog krivičnog suda 228
Opći politički kontekst krize na Bliskom Istoku 228
Odgovornost za prekid pregovora između Palestine i Izraela 229
Oportuno posmatranje izraelskog ubijanja, ponižavanja i mučenja Palestinaca 230
Problem političkog organiziranja Palestinaca 231
Sadržaji i metodi izraelskog državnog terora nad Palesticima 232
Izraelsko zlostavljanje i ponižavanje Palestinaca 232
Ekstremno nehumano izraelsko uskraćivanje Palestincima vode i struje 235
Jevrejska naselja na palestinskoj zemlji 236
Afrički migranti u Izraelu 236
Dolazak Trampa na čelo SAD-a, radovanje za Izrael 237
Antiiranske i druge političke poruke iz Trampove turneje na Bliskom Istoku 238
Razlike politike SAD i UN-a, o gradnji jevrejskih naselja na palestinskoj zemlji 240
Podrška UN-a u korist Palestinaca 242
Trampova odluka za premiještanje Ambasade SAD-a u Istočni Jerusalem 243
Američka vojna pomoć Izraelu 246
Razlike politike SAD i Izraela prema Kosovu 247
Prisustvo EU i njenih članica u krizi na Bliskom Istoku 247
Potencijalni antisemitizam 248
Uloga Velike Britanije u nastanku Izraela 248
Evropska politika *"ekvidistance"* koristi nastavku izraelskog terora nad Palestincima 249
Prioritet utjecaja EU treba biti fizička zaštita Palestinaca od izraelskog terorizma 250

Njemačka podrška Palestincima 250
Politički stavovi muslimanskih zemalja radi zaštite Palestinaca 251
Politika Srbije prema krizi na Bliskom Istoku 252
Odnos Bosne i Hercegovine prema krizi na Bliskom Istoku ... 254
26. Srbijansko priznanje Palestine 257
27. Razlike Dodikove entitetske, ruske i sbijanske politike o krizi na Bliskom Istoku 259
Šef Radmanovićevog kabineta na sastanku kod izraelskog premijera Natanjahua 260
28. Politički smisao i posljedice Dodikove posjete Izraelu 261
29. Bliskoistočna kriza i svjetski poredak 266
SKRAĆENICE 281
BILJEŠKA O AUTORU 283

OCJENA IZDAVAČA

Udruženja bosansko – palestinskog prijateljstva i Udruženje za zaštitu tekovina borbe za Bosnu i Hercegovinu, sa zadovoljstvom su prihvatili da budu u ulozi Izdavavača knjige *"Sedamdeset godina genocida Izraela nad Palestincima"*, autora Fikreta Muslimovića, general majora u penziji. Knjiga sadrži analize uzroka, tokova i posljedica konkretnih zbivanja u političkim, diplomatskim, vojnim, obavještajnim, subverzivnim i propagandnim oblicima agresije Izraela na Palestinu. Argumentirano jasno, Muslimović razjašnjava da je odgovornost za uzroke krize na Bliskom Istoku na strani Izraela, da režim iz Tel Aviva primjenjuje najsurovije metode iznuravanja, progona, ubijanja i mučenja Palestinaca, s ciljem da ih protjera sa njihove zemlje i da na taj način proširuje teritoriju države Izrael, kršeći pri tome sve univerzalno prihvaćene norme elementarnih ljudskih prava i sloboda. Svakim danom stradanja Palestinaca i razaranja njihovih materijalnih dobara su sve veća i veća, a bezobzir, zločinačko djelovanje i pohlepa Izraela za osvajanjem palestinske zemlje su sve veći i veći.

Nepobitne činjenice o kontinuiranim izraelskim zločinima ubijanja, progona i genocida nad Palestincima što traje već 70 godina, izazivaju zaprepaštenje, jer se zna da su Jevreji, posebno u Drugom svjetskom ratu bili izloženi nacističkim zločinima ponižavanja, zlostavljanja, masovnog ubijanja i progona sa karakterom genocida i holokausta. Upravo iz ljudskog poštivanja i saosjećanja za žrtve koje su Jevreji imali kroz historiju, Muslimović, kao i mnogi drugi ljudi, ukazuje na dublje moralne i etičke dimenzije odgovornosti Izraela za masovne zločine progona i genocida nad Palestincima.

Stiče se utisak da nikakva klasična politička i ideološka stajališta ne mogu imati efekat odvraćanja Izraela od nastavka zločinačke prakse ubijanja i progona Palestinaca, kao što bi to moglo imati moralno i etičko, dakle elementarno ljudsko stajalište. Zato, analize koje su prezentirane u ovoj Muslimovićevoj knjizi imaju smisao poziva

zvaničnicima u režimu Izraela da se ponašaju kao istinski ljudi, smisao poziva izraelskom narodu da odustane od podrške onima koji u njegovo ime slijede neljudsku politiku i praksu uništavanja palestinskog naroda, smisao poziva svim Jevrejima u svijetu da se ljudski trezveno, civilizacijski odgovono suprostave genocidnoj, zločinačkoj praksi izraelskog režima, i konačno analize u Muslimovićevoj knjizi imaju smisao poziva međunarodnoj zajednici da spriječi izraelsko zlo, pored ostalog i zato što se u tom zlu nalaze klice prijetnje cijelom čovječanstvu.

Građani Bosne i Hercegovine, imaju jednaku želju da Izrael prosperira u korist mira i napretka čovječanstva i da narod Palestine bude poštovan i zaštićen sa svih strana pa i od strane Izraela. Iz Muslimovićevog ukazivanja na zločinačku praksu Izraela, vidi se njegova ljudska potreba da jednako poštuje, i Izrael i Palestinu, odnosno da jednako poštuje i palestinske žrtve od izraelskog terora i jevrejske žrtve od nacističkog terora. Muslimović želi, i opstanak Izraela i opstanak Palestine, ali na pravednim, ljudskim osnovama o čemu treba obnoviti pregovore bez uslovljavanja, uz nužan kompromis da se dođe do mira u kome bi palestinski i izraelski narod mogli koristiti iskustva nekih evropskih naroda koji su stoljećima ratovali i međusobno se ubijali, da bi danas u savremeno doba bili primjer izgradnje Evrope na osnovama antifašizma, stabilnosti, mira i prosperiteta.

Građani Bosne i Hercegovine, posebno Bošnjaci, Palestince gledaju prvenstveno kao sve druge ljude na svijetu i svoju podršku Palestincima ne temelje prioritetno na činjenici što su oni muslimani. Da je bilo koji drugi narod u svijetu u istoj situaciji kao što je sada ugrožen palestinski, Bošnjaci bi bili na strani tog naroda, jednako i u slučaju ako taj ugroženi narod ne bi bio muslimanski, kao i u slučaju ako bi taj ugroženi nemuslimanski narod bio ugrožen od nekog muslimanskog naroda. Dakle, ako bi neki muslimanski narod ugrožavao neki nemuslimanski narod onako kako Izrael ugrožava Palestince, Muslimović bi zasigurno bio na strani tog ugroženog nemuslimanskog naroda, pa bi kako kritikuje Izrael u ovoj svojoj

knjizi, u nekoj drugoj knjizi kritikovao muslimanski narod ili državu ako ugrožava nemuslimane.

Narodi u Bosni i Hercegovini, posebno Bošnjaci, kroz daleku prošlost, posebno u novijoj historiji, doživjeli su kataklizmu, masovna stradanja ljudi i razaranja raznih materijalnih dobara, posebno onih koja imaju neprocjenjivu kulturnu, civilizacijsku i historijsku vrijednost. U Bosni i Hercegovini su razarana čitava mjesta u kojima je svaki objekat, svaka ulica od velikog kulturnog i historijskog značaja. Tada, kada su narodi i građani u Bosni i Hercegovini, a najviše Bošnjaci muslimani trpili zločine genocida, Palestinci su, iako i sami u katastrofalno lošoj situaciji, u Bosnu i Hercegovinu slali svoju pomoć uključujući i krv za ranjenike i bolesnike. Njihova želja je bila da pomognu u Bosni i Hercegovini svakom čovjeku, bez obzira na naciju i vjeru, da njihova krv pomogne i spasi život jednako Bošnjaku, Srbinu, Hrvatu, Jevreju ...

Ova Muslimovićeva knjiga zaslužuje pažnju jer odražava mišljenja i osjećaje mnogih običnih, pravednih ljudi, ne samo u Bosni i Hercegovini već i mnogo šire. Upravo zato, Udruženje bosasnko – palestinskog prijateljstva i Udruženje za zaštitu tekovina borbe za odbranu Bosne i Hercegovine, prihvatili su ulogu Izdavača, u želji da se sadržajima u ovoj knjizi pokloni pažnja i poštovanje.

Avdo Hebib,
predsjednik Udruženja palestinsko – bosanskog prijateljstva

Mustafa Polutak,
predsjednik Udruženja za zaštitu tekovina borbe za Bosnu i Hercegovinu

1. Zapad je nehuman prema Palestincima

Izrael[1] je za relativno kratko vrijeme svog postojanja nanio mnogo zločina svojim susjedima, arapskom, posebno palestinskom narodu. To je ogroman apsurd, jer su Jevreji tokom Drugog svjetskog rata izloženi stravičnim zločinima od njemačkih, pa i drugih fašista. Uz zgražavanje na zločine počinjene nad Jevrejima u Drugom svjetskom ratu, opravdano je pitati: Kako je jevrejska država, Izrael, mogla u posljednjih 50 godina biti, i još uvijek jeste, organizator i egzekutor stravičnih zločina nad Arapima i kako ogromna stradanja Jevreja u Drugom svjetskom ratu nemaju pozitivnog moralnog i političkog djelovanja u pravcu humanizacije odnosa izraelske države i Jevreja, kao naroda, prema Arapima, posebno Palestincima? Čitavo čovječanstvo je diglo svoj glas protiv holokausta nad Jevrejima. Ali, zločini koje u posljednjih 50 godina čini Izrael protiv Arapa realiziraju se naočigled čitavog čovječanstva, bez adekvatne osude.

Tako, kada Izrael podigne svoje ratno zrakoplovstvo, borbeno aktivira tenkove, artiljeriju, pješadiju i policiju, protjera, izranjava i poubija mnogo Palestinaca, svjetska javnost to posmatra kao nešto sasvim *"normalno"*. Upravo tako, *"normalno"*, jer se naviklo gledati palestinske lidere kako decenijama, svakodnevno, mnoštvom argumenata o zločinima koji se čine nad njihovim narodom,

1 Izrael je židovska država na Bliskom Istoku, uz rub Sredozemnog mora, bez okupiranih područja na površini 20.770 kilometara kvadratnih. Izraelska zastava je Davidova zvijezda, simbol saveza Boga i Židova, koju čine gornji trokut kao simbol Boga sagnutog na dole, prema Židovima, a gornji trokut simbolizira Židove dignutih ruku prema Bogu. Najvažniji židovski kralj je Salomon, koji je izgradio Jeruzalemski hram na brdu Cionu. Tokom 19. stoljeća među Židovima širom svijeta oživljava nacionalna svijest i želja za obnovom države. Taj pokret je nazvan cionizmom. Cilj cionizma je ujedinjenje Židova i njihov povratak u zemlju Izraela, što je ustvari Palestina. Po završetku Prvog svjetskog rata, upravu nad Palestinom je dobila Velika Britanija, pa je omogućila ubrzano naseljavanje Židova na taj prostor. Od dvadesetih godina prošlog, 20. stoljeća, ubrzano raste broj Židova na palestinskoj zemlji: 1922. je bilo 11% Židova, a 1942. njih je bilo 30%. Kada su UN 1947. godine donijele Rezoluciju o podjeli Palestine na židovsku i arapsku državu, na palestinskoj zemlji je bilo 33% Židova. Zatim su uslijedili ratovi, 1948. i 1967., u kojima pobjeđuju Židovi i okupiraju još oko 20.700 kilometara kvadratnih palestinske zemlje.

pokušavaju doći do razuma i pozitivnih ljudskih osjećanja onih koji bi mogli, a ne žele pomoći u suzbijanju organiziranog, sistematskog i planskog terora nad Palestincima. Najmoćniji faktori u svijetu kao da se *"zabavljaju"* medijskim slikama Palestinaca koji se kamenicama, praćkama i svojim golim životima nalaze ispred izraelskih, moderno naoružanih i opremljenih vojnika i policajaca, njihovih tenkova, oklopnih transportera, helikoptera i borbenih aviona. Čini se da su izraelski vojnici i policajci zaštićeni, ne samo ogromnom borbenom tehnikom, savremenim teško probojnim prslucima, nego i političkom podrškom moćnih činilaca međunarodne zajednice koji bi trebali, konačno, pogledati pravdi i istini u oči, pa stati na put izraelskim zvjerstvima nad Arapima, posebno Palestincima.

Blage, birokratske, hladne, samo protokolarne i formalne reakcije međunarodne zajednice na konkretne zločine Izraelaca nad Palestincima ostavljaju prostora za pomisao kako autori takvih reakcija obezvređuju živote i dostojanstvo Palestinaca i da njihovi *"obezvrijeđeni"* životi i dostojanstvo ne iziskuju oštrije i konkretnije akcije na njihovoj zaštiti. Pored toga, takve reakcije ostavljaju prostora i za pomisao kako njihovi autori smatraju da zločini Izraela, bez obzira kakvi su po svom obimu, učestalosti i posljedicama, i nisu zločini jer su usmjereni protiv *"obezvrijeđenih"* života i dostojanstva Arapa.

Poznato je gdje su sve na teritorijama današnjeg Izraela živjeli Palestinci, odakle su protjerani, gdje i u kakvim uvjetima sada žive, ko sada živi na njihovim imanjima, u njihovim naseljima i kućama, i koliko je Palestinaca poubijano u takvim progonima. Na sve to međunarodna zajednica blago, dvosmisleno i u svemu oportuno reagira.

Na teška zločinačka djela prema Palestincima, bivši ministar vanjskih poslova SAD, Pauel, samo je *"zatražio"* od Ariela Šarona da prekine opsadu Zapadne obale i Gaze i najavio da će novi predsjednik SAD, Buš, imati veliku ulogu u mirovnom procesu na Bliskom Istoku. Kada je došao na vlast, Buš je primio Ariela Šarona, koji je izrazio svoje uvjerenje da će Buš podržati njegovo viđenje krize na Bliskom Istoku.

Tom prilikom, Buš je tražio od Ariela Šarona da Izrael prekine sankcije protiv Palestinaca. Istih dana, Ariela Šarona je primio i generalni sekretar UN, Kofi Anan, koji je, također, iznosio blage stavove, daleko ispod nivoa patnji koje decenijama podnosi palestinski narod, odnosno, daleko ispod težine aktuelnih izraelskih zločina nad Palestincima. Upravo u vrijeme kada su palestinske žrtve brojale na stotine mrtvih i mnogo više ranjenih i prognanih, i Bušovi i Ananovi zahtjevi Arielu Šaronu da se nastave pregovori koji su započeti u vrijeme Ehuda Baraka, naišli su na Šaronov monstruozan odgovor - da će se pregovori nastaviti kada *"prestane palestinsko nasilje"* nad Izraelcima.

Slabo, blago, oportuno i, u korist zločina, pristrasno reagiranje bitnih faktora međunarodne zajednice prema višedecenijskoj krizi na Bliskom Istoku produžava agoniju ugroženog palestinskog naroda i otvara prostore da se izraelska strana ohrabri u daljim akcijama, ne samo radi legaliziranja dosadašnjih rezultata agresije i zločina, nego i radi proširivanja takvih rezultata, s ciljem potpunog uništenja palestinskog naroda. U tom pogledu, reakcije međunarodne zajednice, ne samo UN, SAD, evropskih sila i islamskih zemalja, nego i svih ostalih političkih, humanitarnih, kulturnih, vjerskih i drugih organizacija, moraju biti na nivou koji podrazumijeva težina krize, težina izraelskih zločina i težina ugroženosti palestinskog naroda. U pristupu za rješavanje bliskoistočne krize treba se vratiti na pozicije koje je palestinski narod imao početkom dvadesetog stoljeća i na pozicije kada je nastankom države Izrael, 1948. godine, otpočelo organizirano nasilje protiv Palestinaca koji su do današnjih dana prognani sa većine teritorija na kojima su živjeli, ako već nisu poubijani. Jedino takvim pristupom u sveobuhvatnoj osudi izraelskog terora nad Palestincima međunarodni faktori mogu obeshrabriti ekstremiste koji teže, ne samo legalizaciji rezultata dosadašnjeg nasilja, nego i proširivanju takvih rezultata na štetu opstojnosti palestinskog naroda. Izlaz je u poništavanju rezultata nasilja i u uspostavi ravnopravnog suživota Arapa i Jevreja. Prava palestinskog naroda na državnu suverenost i na povratak izbjeglica, formula su prevazilaženja krize.

Pri tome treba imati u vidu da se obim i težina izraelskih zločina nad palestinskim narodom mogu sagledati u ogromnoj razlici položaja palestinskog naroda na Bliskom Istoku, početkom 20. stoljeća, u odnosu na izrazito težak položaj koji taj narod ima sada, početkom 21. stoljeća, sa tendencijom da izraelski zločini još više otežaju, inače gorak život Palestinaca. Nema palestinske porodice, palestinskog djeteta, majke, sestre ili bilo kojeg čovjeka čiji najbliži nisu stradali od izraelskih zločina, ubijanjem, ranjavanjem, rušenjem kuća, protjerivanjem sa imanja, zatvaranjem ili raznim drugim oblicima zločinačke torture i ponižavanja od strane Izraelaca. Zbog toga je dalja sudbina palestinskog naroda ovisna od savjesti čitavog čovječanstva, posebno onih političkih faktora koji mogu bitno utjecati na obuzdavanje izraelskih zločina. U tom smislu, treba se nadati da će SAD i Evropska unija, snagom svoje demokratske orijentacije, prevazići dosadašnje pogrešno, nepravedno i oportuno ponašanje, koje je hrabrilo izraelsko zločinačko ponašanje prema Arapima.

Da se Arielu Šaronu, bivšem izraelskom premijeru, nisu tolerirali zločini ubijanja na hiljade Arapa u šatorskim naseljima Sabre i Šatile, on bi odgovarao za počinjene zločine, i ne bi imao moć da nastavi zločinački odnos prema palestinskom narodu. Decenijskim, kontinuiranim zločinačkim djelovanjem, izraelske vlasti su prinudile čitav palestinski narod na teško stanje očajnika, stanje u kome taj narod trpi ogromnu nepravdu, teroristička i svekolika zla iza kojih stoji izraelska politika mržnje, aparthejda i genocida. Tragična pozicija Palestinaca potvrđuje da za jedan narod nema veće nesreće od izloženosti političkoj volji antidemokratskog, nacističkog i mržnjom okovanog režima, kao što je izraelski. Jer, u teško i neopisivo očajničko stanje palestinski narod je mogla dovesti samo ekstremno nepravedna, agresivna, bezobzirna i, umnogome, zločinačka politika mržnje i genocida, koju decenijama, nekažnjeno, provode izraelske vlasti protiv svojih komšija, Arapa. Apsurd je što izraelska politika, i pored obilja činjenica o njenom antidemokratskom, nacističkom i zločinačkom karakteru, još uvijek

nije dobila upravo takve kvalifikacije od bitnih faktora međunarodne zajednice. Teško je odgonetnuti uzroke zbog kojih afirmirani demokratski činioci međunarodne zajednice ne govore prave riječi osude i ne poduzimaju prave mjere suzbijanja takve izraelske politike. U traganju za takvim uzrocima, u nedostatku bilo kakvog argumenta, misao teži zaključku - da je u pitanju sentimentalnost zbog jevrejskih stradanja u Drugom svjetskom ratu, ali je takav zaključak besmislen, jer međunarodna zajednica ne može ničim, pa ni sentimentima u odnosu na ranija stradanja Jevreja, tolerirati dugotrajne, obimne i teške zločine Izraela prema Arapima, posebno Palestincima.

Ovim se ne umanjuje značaj reagiranja nekih faktora međunarodne zajednice povodom česte eskalacije sukoba na Bliskom Istoku. Treba pomenuti da je Vijeće za saradnju arapskih država obznanilo svoju podršku pravednoj borbi palestinskog naroda, uz ocjene da su Palestinci prinuđeni na očajničke postupke, kao što su samoubilačke akcije. I Arapska liga je dala podršku odlučnoj borbi Palestinaca. Na samitu 30 šefova islamskih zemalja, u Teheranu, osuđen je izraelski teror nad Palestincima. Na zahtjev Arafata, u Dohi su se sastali predstavnici 56 zemalja Organizacije islamske konferencije, kada je istaknut i zahtjev da međunarodna zajednica organizira suđenje odgovornim Izraelcima za zločine nad Palestincima. Šefovi diplomatija SAD i Rusije - Pauel i Ivanov, su u svom vašingtonskom susretu izrazili zabrinutost zbog eskalacije sukoba na Bliskom Istoku. Američki ambasa¬dor u Jordanu je postao specijalnim izaslanikom SAD za razgovore sa Arielom Šaronom, Jaserom Arafatom i drugim zvaničnicima u regionu, kako bi se prekinuli sukobi i otvorio dijalog radi konačnog mirovnog sporazuma. Ruski predsjednik Putin se obraćao Arielu Šaronu, sa molbama za prekid sukoba sa Palestincima. Sirija je osudila SAD što pomažu izraelske zločine prema Palestincima, i tražila je od arapskih zemalja da izvrše mogući pritisak na SAD, kako bi ova država promijenila svoju politiku prema krizi na Bliskom Istoku. O rješavanju bliskoistočne krize razgovarali su egipatski predsjednik

Mubarak i ruski predsjednik Putin. Ruski predsjednik Putin je u razgovorima sa Arafatom aktuelizirao i podržao međunarodnu konferenciju o Bliskom Istoku. Ovo su samo neke diplomatske inicijative u okvirima međunarodne zajednice. Iz sadržaja ovih inicijativa lahko je zaključiti da su one daleko ispod zahtjeva koje podrazumijeva tragedija u kojoj se nalazi palestinski narod. Blage reakcije i izbjegavanje realnih ocjena, koje bi upućivale na efikasne mjere međunarodne zajednice, označavaju da najbitniji politički faktori svijeta zaobilaze suštinske uzroke i probleme krize na Bliskom Istoku, čime se unedogled produžava palestinska tragedija, a legalizira zločinačko ponašanje Izraela.

UN su pokrenule plan predavanja o holokaustu nad Jevrejima učenicima u pojasu Gaze. Predavanja bi se realizirala učenicima i izvršiteljima, odnosno, učesnicima pregovora sa Izraelcima. Bilo bi opravdano da su UN organizirale predavanja o stradanjima Palestinaca i o izraelskim zločinima.

Kako i u kojem pravcu su u rješavanju krize na Bliskom Istoku djelovali pojedini činioci međunarodne zajednice i sudionici te krize u regionu? Da li je u njihovom djelovanju bilo promjena? Ovo su važna pitanja, jer se odgovorom na njih dolazi do zaključaka, - koliko se u strateškim dimenzijama procesi u kriznom području Bliskog Istoka odvijaju na štetu osnovnih principa pravde, slobode i demokratije, a koliko u korist agresivne, nacističke izraelske politike. Politici izraelske vlade strateški odgovara da se kriza na tom području odvija kao i do sada, bez bitnijih promjena u reagiranjima činilaca međunarodne zajednice. Sporo, neprincipijelno i nehumano ponašanje međunarodne zajednice prema teškoj, očajničkoj poziciji palestinskog naroda omogućava da se zado¬volje agresivni, nacistički izraelski interesi u pogledu dobivanja na vremenu, kako bi strategijom iscrpljivanja palestinskog naroda, korak po korak, stopu po stopu, napredovali u svojim okupatorskim ambicijama.

Zbog toga, na postavljeno pitanje, kako i u kojem pravcu se djelovalo u odnosu na bliskoistočnu krizu, važno je pomenuti slijedeće: (1) Izraelci su i dalje ubijali Palestince, pri čemu su se oslanjali, ne samo na svoju silu, već i na oportun odnos međunarodne zajednice; (2) Palestinci su i dalje ginuli i podnosili teške uvjete izraelske vojne i policijske blokade; (3) SAD su sa distance posmatrale krizu, a kada je izraelsko nasilje nad Palestincima eskaliralo angažirali su specijalne izaslanike za razgovore sa predstavnicima Palestinaca i Izraelaca; (4) EU nije ništa poduzimala, osim što je u eskalaciji izraelskog nasilja, u kriznom području boravio tadašnji visoki predstavnik za vanjsku i sigurnosnu politiku EU, Havijer Solana; (5) u kriznom regionu je boravio i generalni sekretar UN Kofi Anan; (6) Rusija - njen predsjednik Putin i ministar diplomatije Ivanov izražavali su zabrinutost zbog krize na Bliskom Istoku i dali formalnu podršku Arafatu o konferenciji za Bliski Istok; (7) islamske zemlje - Organizacija islamskih zemalja i Arapska liga su se sastajale, podržavale palestinsku borbu, osuđivale Izrael, inicirale da se pred međunarodnim sudom pokrene odgovornost Ariela Šarona i ostalih za zločine nad Palestincima, ali nije bilo konkretnijih akcija koje bi značile izmjene u odnosu na raniji stil djelovanja na zaštiti palestinskog naroda; (9) razne humanitarne organizacije svijeta ostale su pasivne, jer nisu posebno intervenirale zbog pojačanog nasilja Izraelaca, odnosno, zbog povećanih stradanja Palestinaca; (10) mnoge države i narodi svijeta, obuzeti svojim problemima, ili pak, uživajući u udobnostima koje im donosi mir i ekonomski progres, također su bili potpuno pasivni u odnosu na stradanja palestinskog naroda.

Politička demagogija, koju prema krizi na Bliskom Istoku ispoljava međunarodna zajednica i najmoćniji faktori u njoj, najviše zabrinjava i razočarava, jer se u sporom i nikakvom rješavanju ove krize kompromitiraju općeprihvaćeni principi pravde, demokratije, slobode i mira. Događaji na Bliskom Istoku nisu sramota samo izraelske države, jer je odsustvo efikasnih mjera u zaštiti palestinskog naroda bruka za cijelo čovječanstvo.

Pravedni ljudi izraelskog naroda, sve miroljubive, demokratske snage svijeta, sve političke, kulturne i humanitarne institucije svijeta trebaju da prekinu svoju ćutnju i pasivnost u odnosu na krizu na Bliskom Istoku, te da dignu svoj glas, da probude savjest i da se preduzmu efikasne mjere kako bi se spriječila realizacija izraelske zločinačke politike.

Organizacija islamske konferencije (OIC) je podržala mirovni plan EU, SAD, UN i Rusije, takozvanu Mapu puta. To je značilo da bi islamske zemlje riješile jedan od postojećih ključnih problema - priznanje države Izrael. U paketu podrške mirovnom planu zemlje OIK su predložile da regija Srednjeg Istoka bude zona bez nuklearnog i drugog oružja za masovno uništavanje, što bi značilo da bez takvog oružja ostane i Izrael, odnosno, što bi značilo da se pod međunarodnu kontrolu stave svi kapaciteti koji služe programima nuklearne energije i programima koji su kompatibilni proizvodnji bilo kojeg oružja za masovno uništavanje. SAD su ove inicijative odmah odbacile, što je u arapskom svijetu protumačeno kao još jedan dokaz američke pristrasnosti u korist palestinskog režima.

U krizi na Bliskom Istoku karakteristični su utjecaji Egipta, koji je imao posredničku ulogu radi uspostavljanja kompromisa između američkih i palestinskih stavova, radi obnavljanja mirovnog procesa. Mubarak je težio da Palestinci uspostave moratorij na samoubilačke akcije, što je značilo da se obustavi otpor izraelskom državnom teroru u zamjenu za otpočinjanje mirovnog procesa, iz čega je bilo jasno da se time ističu izraelski interesi, jer se Palestincima nije ništa garantiralo.

Dok su se bavile pripremom i izvođenjem ratnih operacija u Afganistanu, a zatim u Iraku, te dok su rješavale probleme u vezi sa posljedicama terorističkog napada na vitalne objekte u Njujorku i Vašingtonu, izvršene 11.9.2001. godine, SAD su zapostavile krizu na Bliskom Istoku. Ovo vrijeme je podudarno sa pojačanim izraelskim terorom nad Palestincima, odnosno, ovo vrijeme je podudarno sa drugom palestinskom Intifadom. Nakon završetka rata u Iraku, Buš se

ubrzano uključio u rješavanje krize na Bliskom Istoku. Pod utjecajem SAD, usvojen je mirovni plan, takozvana Mapa puta, a palestinska strana je dobila premijera Abaza. Potvrdilo se da bez SAD nije moguće računati na bliskoistočni mirovni proces, jer na Izrael niko, osim SAD, ne može utjecati i obuzdavati ih u očitom državnom teroru.

Lideri EU su afirmirali mirovnu Mapu puta i pozivali izraelsku i palestinsku stranu da se uzdrže od primjene sile, upozoravajući na njihovu odgovornost u sprečavanju ekstremista koji žele dovesti u pitanje mirovni plan. Odmah nakon što je, početkom maja 2003. godine, obznanjena Mapa puta – mirovni plan za Bliski Istok, iza koga stoje UN, EU, SAD i Rusija, grčki ministar vanjskih poslova Georgios Papandreu je, u ime EU, posjetio izraelske i palestinske lidere, čime je EU ohrabrila glavne sudionike mirovnog procesa.

U mirovnom procesu na Bliskom Istoku moglo bi uslijediti i angažiranje NATO, *"ako se obje strane o tome slože"*, a u vezi čega su razgovarali ministri vanjskih poslova zemalja NATO u Madridu, početkom juna 2003. godine. S obzirom na dosadašnje stavove sukobljenih strana o uspostavi posmatrača UN, realno je pretpostaviti da bi izraelska strana mogla pružati veće otpore NATO-voj misiji na Bliskom Istoku, a da će na osnovama pravednog mirovnog plana palestinska strana o tome biti saglasna.

Dio međunarodne zajednice se oportuno i tolerantno odnosi prema izraelskom državnom teroru konvencionalnim borbenim sredstvima i metodama. To pokazuju brojni slučajevi zračnih udara po palestinskom stanovništvu u Gazi. Reagiranja, u smislu blagih i stereotipnih, diplomatskih i formalnih osuda izraelskih zračnih udara, izgleda da više pomažu izraelskom režimu nego očajnicima i palestinskim žrtvama. Buš je tražio od izraelskog režima da prestane izgradnju naselja na okupiranoj palestinskoj teritoriji. Saudijska Arabija je tražila da se mjerama međunarodne zajednice ubrza svrgavanje sa vlasti Ariela Šarona, kao glavnog krivca za održavanje i produbljivanje krize na Bliskom Istoku. Arapske zemlje su tražile da Savjet sigurnosti

UN donese još jednu rezoluciju kojom će se zahtijevati povlačenje izraelskih vojnih i policijskih snaga sa okupiranih teritorija. I generalni sekretar UN, Kofi Anan, je oštro osudio zračne napade Izraela po palestinskom stanovništvu na području Gaze. Sva ta reagiranja su pretjerano formalna, politikantska, pa i licemjerna, jer se ni u čemu ne razlikuju u odnosu na demagoška reagiranja na koja smo navikli više od pola vijeka od kada je na području Palestine nastala država Izrael.

Autoriteti međunarodne zajednice, koji najbitnije mogu utjecati da se obustavi izraelski državni terorizam, neće da kažu da su zračni napadi na palestinsko stanovništvo u Gazi terorističkog karaktera. Međutim, uobičajeno je da se kaže da su palestinske samoubilačke akcije terorizam, što samo po sebi, ne bi bilo problem ako bi se za izraelske vojne i policijske operacije ubijanja Palestinaca reklo da su terorizam. U pitanju je nepravda prema napaćenom palestinskom narodu, koga na taj način ne muče samo izraelski teroristi, već i svi u međunarodnoj zajednici koji mogu a ne čine što treba, kako bi prestao svaki terorizam, kako onaj konvencionalni iz pohlepe za tuđim teritorijama, tako i onaj nekonvencionalni iz palestinske nužne odbrane.

Vijeće sigurnosti UN je 16.12.2008. godine usvojilo Rezoluciju o Bliskom Istoku, pozivajući sukobljene strane na *"intenziviranje diplomatskih napora"* kako bi se osigurao *"razumljiv, pravedan i trajan mir na Bliskom Istoku"*. Pri tome, Vijeće sigurnosti zna da svojom blagom Rezolucijom neće odvratiti zločinački režim Izraela od terora nad Palestincima i da tom Rezolucijom neće doprinijeti da taj režim prihvati sporazum sa Palestincima koji bi obavezao Izrael na povlačenje sa svih okupiranih teritorija od 1967. godine. S obzirom na iskustva sa rezolucijama Vijeća sigurnosti iz prošlosti, niko u svijetu ne očekuje ništa značajno od nove Rezolucije, kojom se, demagoški, želi postići samo privid da se čine napori radi postizanja mira na Bliskom Istoku, dok se, ustvari, kriza produbljuje. Mira na Bliskom Istoku neće biti sve dok međunarodna zajednica ne bude istinski odlučna stati na put izraelskom terorističkom režimu i tako zaštititi milione

muslimana, žrtava izraelskog terora u tom regionu. Nova Rezolucija Vijeća sigurnosti, nažalost, nema takav karakter, jer je blaga, i izraz je toleriranja zločinačke prakse Izraela. Nehumana je prema žrtvama tog terorizma upravo onoliko koliko u njoj ima elemenata izjednačavanja sukobljenih strana – Izraela koji je nosilac terorizma i Palestinaca koji su žrtve izraelskog državnog terora.

Usljed kontinuiranog, višedecenijskog, blagog reagiranja međunarodne zajednice na teroristička djela Izraela, čemu pripada i nova Rezolucija, i dalje će se, iz dana u dan, ugroženost palestinskog naroda povećavati. Čovječanstvo će i dalje samo posmatrati izraelski teror nad Palestincima, jer glavni sudionici međunarodne zajednice ne primjenjuju adekvatne kvalifikacije o terorističkom karakteru države Izrael. Poznata teroristička praksa upotrebe državne sile od strane Izraela nad Palestincima ne naziva se pravim imenom. Pokušaji u tom pogledu nailaze na otpor. Naprimjer, zanemarena je i kritikovana izjava palestinskog predsjednika Mahmuda Abaza, na samitu islamskih zemalja u Senegalu, marta 2008. godine, kada je rekao: *"Naši ljudi u Jeruzalemu su usred kampanje etničkog čišćenja… Palestinski narod je pred istrebljenjem u Jeruzalemu"*. Na tu izjavu brzo je reagirala administracija SAD, kritikujući palestinskog predsjednika Mahmuda Abaza, zato što je rekao istinu da taj režim provodi *"etničko čišćenje"*. I navedena izjava palestinskog predsjednika Mahmuda Abaza i reagiranje administracije SAD je trebalo biti povod za preispitivanje dubine političke i moralne krize u kojoj se nalazi savremeno čovječanstvo.

U višedecenijskoj krizi na Bliskom Istoku država Izrael kontinuirano provodi najokrutniji i najbrutalniji teror nad Palestincima. Formalno, država Izrael je demokratska, ali stvarno, to je teroristička država. Usljed brutalne terorističke prakse, za državu Izrael treba primjenjivati naziv *"teroristički Izrael"*. U tome bi bila utjeha za milione žrtava izraelskog državnog terora. Ako bi javnost u svijetu državu Izrael tretirala i nazivala terorističkom, doprinijelo bi se zaštiti miliona ugroženih ljudi od izraelskog državnog terora, što znači da bi

nazivanje države Izrael terorističkom bilo humano postupanje. To bi bilo korisno za epohalnu zadaću čovječanstva u pogledu borbe protiv terorizma u svijetu, jer tretiranje Izraela kao "demokratske" države kompromitira borbu protiv terorizma.

Neće se svakome dopadati ideja da se Izrael proglasi terorističkom državom. Neko će reći da je to radikalna kritika i da je, kao takva, uznemirujuća. A šta onda reći za ono što radi država Izrael? Da li je otimanje tuđe zemlje i razaranje imovine pljačka i teror, djelo koje treba osuditi, bar tako što će se nazvati pravim imenom – državnim terorizmom ili je to humano djelo koje treba nagraditi, bar ćutanjem? Da li je progon Palestinaca sa njihove zemlje i iz njihovih domova, ustvari, teror koga treba osuditi ili je to humano djelo koje treba nagraditi? Da li je sistematsko, višedecenijsko ubijanje palestinskih civila od strane vojske i policije Izraela nešto što treba prećutno posmatrati, jer smo na to decenijama navikli, ili je to ono što treba zauvijek iskorijeniti? Kako se može nazvati višedecenijska praksa izraelskog režima u primjeni državne sile tenkovima, raketama, artiljerijom, avijacijom..., protjerujući i ubijajući palestinski narod? Da li u takvim uslovima očajni Palestinci imaju pravo na nužnu odbranu? Kako da se brane očajni Palestinci prepušteni sami sebi, kad nemaju borbenih sredstava za adekvatan odgovor izraelskoj avijaciji, artiljeriji, tenkovima, raketama...? Kako razumjeti kad se očajni Palestinci, prepušteni sami sebi, bez sredstava za pariranje savremenim izraelskim oružanim snagama, u nužnoj samoodbrani, posluže klasičnim metodama terorizma, što se od strane izraelskog terorističkog režima dodatno koristi kao *"opravdanje"* za nastavak izraelskog državnog terora? U nedogled se mogu postavljati slična pitanja, na koja se može dati odgovor, ali, nažalost, niko ih relevantno ne daje usljed moralne krize u kojoj se nalazi čitavo čovječanstvo. Kako se može probuditi savjest čovječanstva da se stane na put izraelskom državnom terorizmu? To je nužno pitanje, koje niko od odgovornih u međunarodnoj zajednici neće da postavi na pravom mjestu i na pravi način.

Ujedinjene nacije su najvažnije mjesto gdje treba postaviti naprijed navedeno pitanje i relevantno odgovoriti na njega. Mnoge zemlje članice Ujedinjenih nacija su priznale državu Izrael i sa tom državom normalno komuniciraju. Istovremeno, one u klupama Ujedinjenih nacija terorizam razmatraju kao veliku opasnost za sigurnost čovječanstva u 21. stoljeću. Raspravljaju o identificiranju i iskorjenjivanju terorističkih organizacija, njihovih članova i izvršilaca teških terorističkih djela koja su, nažalost, sve češća pojava. Dok o tome u Ujedinjenim nacijama opravdano razmišljaju, prvo trebaju očistiti Ujedinjene nacije od terorističkih organizacija, s obzirom da je teroristička država Izrael članica te najveće svjetske organizacije odgovorne za sigurnost, mir, ljudska prava i slobode u svijetu. Treba odgovoriti na pitanje - da li teroristička država Izrael može biti članica Ujedinjenih nacija, ako se zna da, upotrebom policijskih i vojnih snaga, decenijama progoni palestinski narod sa njegove zemlje, a zatim isti taj prognani i ojađeni narod u milionskim izbjegličkim logorima uznemirava eksplozijama artiljerijskih granata, topova, raketa, avionskih bombi, hapšenjima, zatvaranjima i raznim drugim metodima i sadržajima ponižavanja. Nemoć Ujedinjenih nacija da o terorističkoj praksi države Izrael, na pravom mjestu i na pravi način postavi adekvatno pitanje, kako bi se na njega adekvatno odgovorilo, je izraz duboke krize međunarodnog poretka, krize čovječanstva, krize morala, duhovne krize, pa tek onda političke i sigurnosne krize, što se mora uzeti kao jasan znak propadanja čovječanstva.

Izolacija Izraela i sankcioniranje od strane svih članica Ujedinjenih nacija bi bio adekvatan odgovor na izraelski državni terorizam. Sve države svijeta koje istinski drže do ideje o potrebi borbe protiv terorizma, kao velike opasnosti za čovječanstvo u 21. stoljeću, trebaju prekinuti diplomatske, ekonomske i druge odnose sa državom Izrael. To trebaju učiniti sve zemlje EU, SAD, muslimanske zemlje ... Lokalne i državne lidere političkih partija i sve državne funkcionere Izraela koji su lojalni terorističkoj praksi Izraela protiv Palestinaca treba

proglasiti nepoželjnim i zabraniti im ulazak u zemlje koje su, na čelu sa SAD, ušle u veliku Alijansu borbe protiv terorizma. Sve račune države Izrael, njenih političkih lidera i raznih organizacija koje podržavaju njenu terorističku praksu protiv Palestinaca treba blokirati, a kasnije sve sa tih računa iskoristiti za naknadu materijalne i nematerijalne štete koju je teroristička država Izrael počinila milionima muslimana na Bliskom Istoku. Ovo zvuči previše maštovito, spekulativno, upravo srazmjerno vrlo slaboj organiziranosti međunarodne zajednice, čija je kriza toliko duboka da se u korist toleriranja terorističke prakse, ono što je ispravno i potrebno, tretira maštovitim, spekulativnim i nerealnim.

U borbi protiv terorizma, međunarodna zajednica mora biti organizirana u pogledu obaveza svake države da poduzima mjere, kako naoružanje, eksploziv, opasne hemijske materije, nuklearno oružje i nuklearni materijal ne bi došli u ruke terorista. Od Izraela treba oduzeti nuklearno oružje, jer je zastrašujuće saznanje da se takva opasna sredstva već nalaze u posjedu države koja je, naočigled međunarodne zajednice, organizator terorističke prakse. Državu Izrael treba prinuditi da se okani svoje terorističke prakse i pomoći joj da se demokratizira, jer se, u protivnom, povećava rizik upotrebe nuklearnog oružja za postizanje izraelskih terorističkih ciljeva.

Bliskoistočna kriza je prepuna raznih apsurda. Jevrejski narod, koji je u Drugom svjetskom ratu podnio strahote holokausta, dobio je lidere, političke i državne institucije koje realiziraju strahote genocida i urbicida, intenzivnim, masovnim, kontinuiranim, zastrašujućim zločinima nad Palestincima. Fašistički holokaust nad Jevrejima u Drugom svjetskom ratu je upozorenje čitavom čovječanstvu, da nikada, ubuduće, niko nikome ne čini ni približno slično onome što su fašisti činili Jevrejima. Zato, zapanjujuće djeluje činjenica da se iz jevrejskog naroda decenijama regrutiraju lideri, politički i državni faktori koji su bezobzirni prema užasnim iskustvima svoga naroda, pa organiziraju zločinačku, genocidnu praksu prema Palestincima, iz jednog jedinog razloga - što su muslimani, sa kojima bi na Bliskom Istoku trebali živjeti zajedno, u miru, toleranciji i razumijevanju.

Catherine Ashton, visoka predstavnica EU za vanjsku i sigurnosnu politiku, je kritikovala Izrael zbog projekta izgradnje 942 stana u neselju Gilo, u istočnom Jerusalemu: *"EU smatra da su aktivnosti izgradnje na Zapadnoj obali, podrazumijevajući i istočni Jerusalem, ilegalne u pogledu međunarodnog prava, da se ruši povjerenje među stranama i stvaraju prepreku miru."* [2] Ashton je isticala razočaranost zbog izraelskih planova nastavka izgradnje naselja na palestinskoj zemlji. Međutim, Palestinci nemaju nikakve koristi od bilo čijeg razočarenja njihovom tragedijom, ali bi imali koristi ako bi tu razočaranost pratile mjere poput onih koje su poduzete protiv Gadafijevog režima, poput onih koje su poduzete protiv režima Sadama Huseina, poput onih koje su poduzete protiv Talibana u Afganistanu ili poput onih koje su poduzete protiv terora od strane Miloševićevog režima prema Bošnjacima i Hrvatima u BiH i prema Albancima na Kosovu.

Pritisci na Izrael su simbolični i demagoški. Potrebno je prevazići promatrački, pasivni, demagoški pristup međunarodne zajednice prema bliskoistočnoj krizi, tako što će se poduzimati efikasne mjere kojima će se Izrael odvraćati od terora nad Palestincima.

Što se tiče gradnje naselja na palestinskoj zemlji, jedno je pitanje obustave, a drugo je pitanje šta sa brojnim naseljima koja su već izgrađena.

Povodom svakog ekscesa, Izrael diže avijaciju i bombarduje palestinske ciljeve, posebno područje Gaze, kojim vlada Hamas.

Njemačka se distancira od izraelske politike, tako što izražava simpatije prema pravednoj borbi palestinskog naroda, ali se zbog opterećenja iz prošlosti, posebno iz Drugog svjetskog rata, ne želi konkretnije angažirati u misijama posredovanja radi prevazilaženja bliskoistočne krize. Dok je bio francuski predsjednik, Širak je kritikovao svoga gosta Ariela Šarona za politiku izraelske vlade na Bliskom Istoku, ali je, ubrzo, protiv sebe dobio aferu, jer su ga mediji optužili

2 **Catherine Ashton**, Oslobođenje, Sarajevo, 07.04.2011., str. 16.

za finansijske zloupotrebe predsjedničkih ovlasti. Belgijanci su otkazali gostoprimstvo Arielu Šaronu, jer mu prijete sudskim progonom zbog zločina za koje je Ariel Šaron lično odgovoran, jer je 1982. godine, kao izraelski ministar odbrane, naredio masakriranje mnogih Palestinaca u izbjegličkim logorima Sabre i Šatile.

2. Izraelci ne žele međunarodne posmatrače, jer kriju istinu

Zamjena teza je uobičajena norma propagandnog ponašanja kreatora i izvršilaca agresivnog, terorističkog, zločinačkog nasilja od strane nasilnika koji uvijek imaju potrebu da pred svijetom *"opravdaju"* svoje zločine. U interesu pravde i istine, što žele Palestinci, bilo je da se uspostavi nepristrasno međunarodno posmatranje na područjima izraelskih terorističkih akcija, u vezi čega je pripremljena rezolucija Vijeća sigurnosti UN, ali ista nije donesena jer su SAD protiv nje iskoristile pravo veta. Tada je o stanju na Bliskom Istoku raspravljala Arapska liga, koja je izražavala čuđenje što su se SAD vetom usprotivile mjerama međunarodne zajednice u obliku međunarodnih posmatrača. U vezi s tim, nema drugog zaključka, sem da izbjegavanjem ovakvih mjera izraelska strana i njeni saveznici ne žele da se nepristrasno posmatra i iznese na vidjelo samo istina. Naprotiv, Palestinci žele da se čovječanstvu prenese samo istina. Uz sve to, zabilježena je i Bušova poruka Arafatu da prestane sa akcijama protiv Izraelaca, optužujući Arafata da je odgovoran za sukobe sa Izraelom. U vezi s tim, Buš je tražio od Mubaraka da utiče na Arafata, kako bi suzbio nasilje prema Izraelcima. Istovremeno se ćutalo o izvještajima da Izraelci u borbenim djejstvima protiv Palestinaca, pored silne ratne tehnike, upotrebljavaju i zabranjena sredstva - nervni gas. Buš je obećavao da će Bliskom Istoku donijeti mir, a Mubarak izražavao nadu da će Buš poduzeti mjere za nastavak započetih pregovora.

Jedna od glavnih tačaka izraelske diplomatije je suprotstavljanje nekim inicijativama, da se, radi uspostave primirja i nastavka pregovora, u kriznim područjima angažiraju međunarodni posmatrači. Takve prijedloge su dale SAD i značajne evropske zemlje, što je, svojevremeno, Arafat prihvatao i zalagao se za takve oblike prisustva međunarodne zajednice u kriznom području. Međutim, izraelska diplomatija odbija bilo kakav oblik međunarodnog prisustva u kriznim područjima, pa i u obliku međunarodnih posmatrača. Upravo, ovaj detalj ukazuje kako se strane u sukobu odnose prema istini. Jer, međunarodni posmatrači bi vidjeli kako se koja strana ponaša i ko je, u konačnom, kriv za konkretne akte nasilja, a ko se brani od nasilja. Izraelskoj vladi, očito, da ne odgovara da međunarodna zajednica, putem svojih posmatrača, sazna istinu, dok palestinska strana teži da se na taj način utvrdi istina o sukobima. Problem je što bi izraelska vlada bila onemogućena da realizira svoju agresorsku genocidnu strategiju prebacivanja krivnje sa sebe, kao agresora, na žrtvu nasilja u toj agresiji. Tako bi pala i mogućnost da zamjena teza u takvoj strategiji bude uspješna, jer je njena uspješnost moguća samo na lažima.

Sličan smisao ima i odbijanje izraelske vlade da se održi poseban samit, na kome bi se razmatrali izvještaji međunarodne komisije o uzrocima sukoba na Bliskom Istoku. Palestinskoj strani je, u njenim težnjama za istinom, odgovaralo da se takav samit održi, što je Arafat i predlagao, ali su i to odbili Ariel Šaron i Šimon Perez, šef izraelske diplomatije. Takvih detalja ima mnogo, posebno u vezi težnji da se iskreno uđe u primirje koje bi osiguralo uvjete za mirovni dijalog predstavnika izraelske vlade i palestinske samouprave. Tako, u dokazivanju svoje iskrenosti, Arafat je, svojevremeno, pozivao Ariela Šarona da pred TV kamerama zajedno objave obustavu svakog nasilja, ali ni to Ariel Šaron nije prihvatio. Nije zbog toga što bez primjene nasilja nema dostizanja glavnih, strateških ciljeva izraelske politike, što se sastoje u iscrpljivanju Palestinaca, da kod Palestinaca jača osjećaj besperspektivnosti odbrane, da uslijedi demoralizacija tog naroda, što bi rezultiralo postupnim proširivanjem okupiranih teritorija na

štetu prostora koje kontrolira palestinska samouprava. Nije prihvatio zbog toga što bez nasilja nema strategije zamjene teza, nema uvjeta i povoda za prebacivanje odgovornosti od izraelske vlade, kao agresora na Palestince, kao žrtve agresije.

Dok palestinske vođe, boreći se za istinu, uporno traže da u krizno područje dođu međunarodni posmatrači, da se uspostavi prekid oružanih neprijateljstava i da se nastave mirovni pregovori, izraelski lideri su tako nešto još upornije odbijali, jer bi se dolaskom posmatrača suzile mogućnosti za teroriziranje palestinskog naroda. Slično se događalo u Iraku, u vrijeme Sadama Huseina. Dok je međunarodna zajednica uporno tražila dolazak posmatrača u Irak, Sadam Husein se tome još upornije protivio, za šta nije imao nikakav razlog, jer se, kada je bilo već kasno, dokazalo da Irak nije imao oružje za masovno uništavanje. Tada je zaštita državnog terorizma, po diktatu Ariela Sharona, i državnog terorizma, po diktatu Sadama Huseina, imala zajednički imenitelj u njihovom sprečavanju dolaska međunarodnih posmatrača u njihove zemlje.

Međutim, manje je interesantno ono po čemu su Ariel Sharon i Sadam Husein bili slični od onoga kako su se SAD različito odnosile prema navedena dva režima koji su bili prijetnja miru i sigurnosti u regiji Srednjeg istoka.

U tom smislu, manji je bio problem u djelovanju SAD protiv Sadama Huseina i njegovog režima. Problem je bio u politici SAD prema razlozima zbog kojih Ariel Sharon ne dozvoljava da međunarodni posmatrači na kriznom području Bliskog Istoka budu komponenta u mjerama za pravedan mir na tom području. Problem je u različitim američkim kriterijima prema istim opasnostima za mir i sigurnost u svijetu. Demokratske snage svijeta ne dovode u pitanje utjecaj SAD i drugih faktora međunarodne zajednice za obuzdavanje diktatorskih režima, ali se dovode u pitanje različiti kriteriji u ocjenama koji su režimi u svijetu diktatorski i teroristički, a takve razlike su, same po sebi, uzročnik ugrožavanja mira i sigurnosti.

Kriza u Egiptu se direktno tiče budućnosti palestinskog naroda i njihove države. Potpredsjednik Egipta, Omar Sulejman, na koga je Mubarak prenosio ovlaštenja, je poznat po dobrim odnosima sa izraelskim režimom, što znači i sa SAD. Omar Sulejman je davao garancije Izraelu da će očistiti Sinaj od krijumčara oružjem za Palestince.[3] Upravo zbog toga, pobunjeni Egipćani neće biti zadovoljni ako se kriza pokuša riješiti dolaskom na vlast Omar Sulejmana, umjesto zbačenog Mubaraka. To ilustriraju i slogani koji su prilikom masovnih demonstracija protiv Mubaraka uzvikivani ili su ispisivani na transparentima: *"Ne Sulejmanu! Ne američkim agentima! Ne izraelskim špijunima. Živio Egipat. Dolje Hosni Mubarak"*.[4]

Izrael je izrazio zabrinutost razvojem događaja u Egiptu, gdje djeluju snage koje se suprotstavljaju prelaznoj vladi uspostavljenoj nakon Mubarakove ostavke. Revolt naroda protiv te vlade, Izrael je tumačio jačanjem iranskog prisustva u Egiptu. U vezi s tim, izraelski lideri su isticali da raste ugroženost Izraela, ali ipak, dok tako govore, Izrael pojačava agresivnost prema palestinskom narodu otimanjem palestinske zemlje i gradnjom izraelskih naselja. Izraelski lideri zaboravljaju zakonitost, da onaj ko ugrožava druge, da ni sam ne može biti bezbjedan. Prema tome, u Egiptu se neće trajno stabilizirati situacija sve dok se ne dođe do egipatske vlade koja neće biti oslonac izraelskom režimu.

Kakva je zaštita civila u Palestini od izraelskog terora, s obzirom da su SAD sa evropskim saveznicima pokrenule vojnu operaciju u Libiji, opravdavajući vojnu intervenciju, upravo zaštitom civila. Zašto to ne čine radi zaštite palestinskih civila, jer izraelska avijacija kontinuirano borbeno djeluje po palestinskom narodu, odnosno, po civilima i civilnim objektima od kojih su mnogi humanitarnog karaktera, kao što su bolnice, izbjeglice pod šatorima ... Zaštita civila bi trebala biti univerzalna obaveza međunarodne zajednice. Političke i sigurnosne

3 Oslobođenje, Sarajevo, 11.02.2011. godine, str. 19.

4 Dnevni avaz, Sarajevo, 11.02.2011. godine, str. 8.

potencijale međunarodne zajednice, u slučajevima gdje se državnim terorom ugrožavaju civili, treba angažirati principijelno, dosljedno, a ne po logici različitih kriterija. Dobro je što se pomagalo pobunjenicima da sruše Gadafijev monarhistički, despotski teroristički režim, ali nije dobro što se ništa ne poduzima da se sruši izraelski režim, samim tim, što je isti nanio mnogo veće žrtve palestinskom narodu nego što je Gadafijev režim to učinio libijskom narodu. Umjesto da se izraelski režim tretira na isti način kao i ostali režimi koji se služe metodama, snagama i sredstvima državnog terora, tolerira se zločinačko ponašanje tog režima prema palestinskom narodu.

Upravo podstaknute operacijama za zaštitu civila u Libiji, Arapska liga se priprema od UN-a zatražiti usvajanje rezolucije kojom bi se izraelskom režimu zabranila upotreba avijacije iznad teritorija pod kontrolom palestinskih vlasti u Gazi i Zapadnoj obali.

Umjesto evropskih i američkih fraza da je potrebno uspostaviti mir na Bliskom Istoku, Palestincima je potrebno konkretno reagiranje međunarodne zajednice - da se zaštite Palestinci. Kako god su civili postali vrijednost koja se štiti u Libiji, tako je palestinske civile potrebno smatrati vrijednošću kojoj pripada zaštita od strane međunarodne zajednice.

3. Palestinska odbrana - očajno stanje, ali i dostojanstvo Palestinaca

Palestinu, u granicama od 1967. godine, spremno je priznati oko 150 država, među kojima su SAD, EU i Rusija, što znači da će to učiniti i UN. Očekuje se da će i Francuska, Švedska i Irska također priznati Palestinu, uz državu Izrael, koja je proglašena 14. maja 1948. godine.

Dvadeseto stoljeće je, do pred njegov kraj, bilo epoha ekspanzije Izraela, čije su se teritorije širile, s ciljem da se izraelska država protegne na široka prostranstva Nila i Eufrata, čime bi se sužavali prostori

muslimanskih država, a pretpostavke za palestinsku državu potpuno uništene. Proces širenja Izraela je zaustavljen borbom palestinskog naroda, ali je teroristički režim Izraela i dalje orijentiran na širenje teritorija, stopu po stopu, izgradnjom naselja na tuđoj zemlji. Borbena osposobljenost Hezbolaha u Libanu i Hamasa u Palestini je prepreka za ostvarivanje cionističkih ciljeva otimanja tuđih teritorija. Promjene koje se pretpostavljaju kao rezultat narodnih pobuna u muslimanskim zemljama Srednjeg Istoka dovode Izrael u inferiorniju situaciju. Režim Izraela i njegovi saveznici, znači i SAD, trebaju računati na prisilni ili dobrovoljni povratak teritorija okupiranih poslije 1967. godine. Znači, iz faze ekspanzije otimanjem tuđih teritorija, Izrael je prinudno ušao u fazu stagnacije otimanja, da bi konačno ušao u fazu povratka okupiranih teritorija, prinudno ili dobrovoljno.

Dugo vremena, Izrael je nanosio poraze muslimanskom svijetu, a slijedi vrijeme u kome će Izrael trpiti poraze, koji su otpočeli neuspjelim ofanzivama prema Libanu i Gazi.

U globalnim okvirima, što se tiče svijesti najširih slojeva stanovništva u raznim zemljama, nastale su povoljnije okolnosti za borbu protiv izraelskog ekspanzionizma. Ranije je svaka borba protiv Izraela smatrana antisemitizmom, što je sužavalo međunarodnu podršku pravednoj borbi protiv izraelske agresivnosti. Konačno, i u tom pogledu su nastale povoljnije okolnosti, jer se izraelska agresivnost smatra posljedicom fašističke ideologije i islamofobije, što nisu ništa manje štetne pojave od antisemitizma. Borba protiv izraelskog ekspanzionizma dobija na popularnosti, isto kao i borba protiv fašizma.

Bivši lider PLO, Jasar Arafat, je bio najutjecajniji, ali je imao svojih protivnika, što se odražavalo i na odnose između njegovih nasljednika, Ahmeda Koreia i Mahmuda Abaza. Arafat je umro novembra 2004. godine. Samo 58 dana poslije smrti Arafata, 09.01.2005. godine, održani su izbori za palestinsku Vladu. Pravo glasa je imalo 1,8 miliona glasača. Glavni favoriti su bili Mahmud Abaz i Mustafa Borghouti, ali je pobijedio Mahmud Abaz. Pokret *"Hamas"* je pozvao svoje pristalice

da bojkotiraju učešće na izborima. Izbori su imali smisao poruke da su Palestinci opredijeljeni za mir i demokratiju.

Grupe mladih Palestinaca, putem Interneta, provode akciju da se na izraelskim novčanicama ispisuje *"Slobodna Palestina"*, što se tretira *"Nenasilnim nacionalnim otporom"* koji može dati rezultate.

Palestinski premijer Salam Fajad je osudio ubistvo jedne porodice izraelskih naseljenika blizu Nablusa, sredinom marta 2011. godine. Tim događajem, Natanjahu opravdava nastavak svoje politike kojom blokira pregovore o miru. Nastavio je gradnju naselja na palestinskoj zemlji, odnosno, na okupiranoj Zapadnoj obali. Slučaj ubijanja izraelske porodice u Palestini, vjerovatno je izraz djelovanja MOSAD-a, subverzivnim metodama, s ciljem kompromitiranja palestinske oslobodilačke borbe.

Natanjahu nudi da se Palestina prizna u *"privremenim granicama"*, što je Mahmud Abaz već odbio. Palestinci uslovljavaju nastavak mirovnih pregovora prestankom izgradnje izraelskih naselja na palestinskoj zemlji. Traži se osnivanje palestinske države u granicama iz 1967. godine.

Fatah i Hamas su u sukobu od 2007. godine, kada je Hamas preuzeo upravu nad Gazom. Palestinska uprava Fataha i Hamasa su vodili razgovore o ujedinjenju, što nije odgovaralo Izraelu, koji smatra da je palestinska borba u cjelini teroristička, posebno da je Hamas teroristička organizacija. Međutim, uprkos izraelskim željama, dok su vođa Hamasa, Halid Mešal, i vođa Fataha, Mahmud Abas, pregovarali o ujedinjenju, Mahmud Abaz je isticao da je spreman odreći se američke pomoći, kako bi se osiguralo jedinstvo Fataha sa Hamasom. Ipak, krajem aprila 2011. godine, uz egipatsko posredovanje, u Kairu je postignut sporazum o jedinstvu Hamasa i Fataha, čime se nagovještava prestanak rivaliteta palestinskih frakcija u borbi protiv izraelskog režima. Sporazumom se regulira: (a) formiranje nove vlade prihvatljive i Hamasu i Fatahu; (b) da se nakon uspostave nove vlade pripremaju

izbori za parlament i za predsjednika palestinske uprave. Izraelska vlada je oštro reagirala na postignuti sporazum, ističući da su time ojačale snage terorizma, te se zahtijeva da se najvažniji faktori međunarodne zajednice distanciraju od palestinske borbe, a da pojačaju podršku Izraelu. Insistiraju da se izraelske aktivnosti protiv Palestinaca tretiraju antiterorističkom borbom, što je apsurd, s obzirom na teroristički karakter izraelskog režima. Izraelu su pogodovali unutarpalestinski sukobi, jer je na tim sukobima gradio strategiju svojih uspjeha. Ujedinjavanjem Fataha i Hamasa, bitno su sužene mogućnosti da Izrael postiže svoje terorističke, ekspanzionističke planove.

Za razliku od ranijeg apsolutnog odbijanja da se pregovara sa Hamasom, izraelski lideri, nakon sporazuma između Hamasa i Fataha, ipak izražavaju spremnost za pregovore sa Hamasom, od koga se traži: (a) da prizna državu Izrael; (b) odustajanje od napada; (c) postizanje sporazuma o miru.

Sve što je povezano sa višedecenijskom politikom Izraela prema Arapima, čini se apsurdnim. Jer, očajničko stanje Palestinaca, naroda koji pokazuje visok stupanj dostojanstva i odlučnosti da u najtežim uvjetima istraje u borbi protiv izraelskog nasilja, uvjetuje i samoubilačke akcije kao odraz najvišeg stupnja očajanja i odlučnosti da se stane na put izraelskom nasilju. Za izraelske vlasti takvo izražavanje palestinskog dostojanstva, odlučnosti i očajanja, znači terorizam. Kada se dogode očajničke samoubilačke akcije Palestinaca, obično zasjeda uži komitet nacionalne sigurnosti Izraela, a zatim slijede uzastopne prijetnje da će izraelska vlada izabrati način, vrijeme i mjesto odmazde za samoubilačke i druge borbene akcije Palestinaca. Načini odmazde su uglavnom poznati, jer izraelska armija raspolaže najsavremenijim naoružanjem za nanošenje teških materijalnih razaranja i ljudskih žrtava Palestincima sa distance, zrakoplovstvom, raketama, artiljerijom i tenkovima. I kada se dogodi takva odmazda sa distance, Palestinci još više snaže svoje dostojanstvo, očajanje i odlučnost da nastave borbu za svoja legitimna prava. U nedostatku savremenog oružja za

nanošenje gubitaka sa distance, uz činjenice o pasivnom, nijemom i indiferentnom odnosu međunarodne zajednice u odnosu na izraelska oružana djejstva po Palestincima savremenim oružjem sa distance, očajni Palestinci su podstaknuti na samoubilačke akcije. Tako su za Izraelce sasvim normalna i opravdana pojava njihova borbena djejstva sa distance, upotrebom najsavremenijeg oružja kojim ubijaju i ranjavaju mnoge Palestince, dok su samoubilačke akcije Palestinaca, po rezonima Izraelaca, terorizam. U ovom kontekstu, vulgarno je postavljati pitanje - kakva je razlika između velikih količina eksploziva koji se do palestinskih žrtava lansira savremenim dalekometnim oružjem, u odnosu na male količine eksploziva koji, u nedostatku dalekometnog oružja, do izraelskih žrtava donose očajnici - samoubice.

Čini se morbidnim ulaziti u dublju analizu o sličnostima i razlikama ova dva metoda ratovanja, ali je iz humanih i principijelnih razloga ipak potrebno navesti neke od razlika. Kada je nakon više uzastopnih izraelskih ofanziva protiv Palestinaca, ofanziva u kojima su stradali mnogi Palestinci od efekata razornog savremenog dalekometnog oružja, uslijedila samoubilačka akcija Palestinca u kojoj je poginulo 20 i ranjeno oko 100 Jevreja, Arafat je obznanio zvanične palestinske stavove osude samoubilačkih akcija svojih sunarodnika, Palestinaca. Ali, nikada se nije dogodilo da izraelske vlasti osude svoje generale koji su borbenom upotrebom ofanzivnog dalekometnog oružja ili na druge načine nanijeli ogromne žrtve Palestincima. Treba vjerovati da u stanju općeg očajničkog raspoloženja Palestinaca, Arafat i njegovi nasljednici nisu u stanju kontrolirati pojedince koji svoje očajanje iskazuju spremnošću na samoubilačke akcije protiv Izraelaca. Još jedna razlika se čini važnom. Samoubilačka akcija Palestinaca protiv Izraelaca, u kojoj je poginulo 20 i ranjeno 100 Jevreja, bila je povod da šef diplomatije SAD, Kolin Pauel, odgodi svoj planirani put u Kostariku, što je odraz američke brige za razvoj situacije na Bliskom Istoku. Ali, realno je zaključiti kako Kolin Pauel ne bi odgodio svoj put u Kostariku, da je, kojim slučajem, umjesto pomenutog stradanja

Jevreja, tog istog dana izraelska vojska raketom pogodila prognane Palestince u šatorskom naselju i da ih je od te rakete stradalo mnogo više nego što je bilo stradalih Izraelaca u pomenutoj samoubilačkoj akciji jednog Palestinca. U ovoj varijanti, Pauel ne bi odgodio put za Kostariku, ili zbog toga što tada ne bi prijetila opasnost od eskalacije sukoba, jer eskalaciju ne bi mogli izazvati goloruki Palestinci, ili pak, zbog toga što američka diplomatija ima veće obzire prema izraelskim u odnosu na palestinske žrtve. Ako je ovo razmišljanje neprihvatljivo, jer je i inače neopravdano nagađati u smislu *"šta bi bilo kad bi bilo"*, ono ukazuje na sumnje u ispravnost politike SAD u odnosu na Bliski Istok, odnosno, ovakva razmišljanja ukazuju na zabrinutost što je politika SAD pristrasna u korist Izraelaca, a na štetu Palestinaca. Ovakva zabrinutost je proizvod povjerenja u demokratske kriterije SAD, dokazane u rješavanju brojnih kriznih situacija u svijetu, zbog čega se od SAD očekuje mnogo više pravednijeg i efikasnijeg utjecaja u odnosu na bliskoistočnu krizu. Ponašanja SAD u odnosu na ovu krizu su ispod očekivanja onih koji vjeruju i koji žele vjerovati da će ogromna moć SAD u pravednom i efikasnom rješavanju kriza doći do jasnijeg izražaja i u pogledu direktnijih osuda i mjera protiv izraelske politike prema Arapima.

Od septembra 1990. godine, situacija se neprekidno pogoršava. Na Bliski Istok odlaze svi najznačajniji politički autoriteti svijeta, od Klintona, Blera, Fišera, Mubaraka, Solane, pa do predsjednika R Hrvatske, Stjepana Mesića, ali se ipak situacija pogoršava. Možda je bila najhumanija Mesićeva posjeta Izraelu, učinjena krajem oktobra 2001. godine, jer se on tada, kao državnik, izvinio za zločine koji su u Hrvatskoj počinjeni nad Jevrejima u toku Drugog svjetskog rata. U tom Mesićevom gestu ima dosta simbolike u smislu poruka sadašnjim i budućim državnicima Izraela, da će kad-tad doći vrijeme da se neko od njih izvini Palestincima za teška zla koja su im učinjena u ime izraelske države. Sve u svemu, treba dobro razmisliti šta znači kad se jedan narod odluči za svakodnevne samoubilačke akcije, dok se protiv

njega sipaju razorne rakete i sa zemlje, i sa mora, i iz zraka, a uz to mu se nudi država bez prava na vojsku, bez prava na povratak izbjeglica i bez prava na povratak okupiranih teritorija. Gube se nadanja da će SAD, EU i ostali u svijetu usmjeriti svoje akcije protiv ove nepravde.

Faktori međunarodne zajednice koji su obavezni i mogu, ako žele, pravedno riješiti krizu na Bliskom Istoku, najviše griješe što nisu odlučni u preciznom definiranju uzroka te krize i u jasnim ocjenama ko djeluje zločinačko-terorističkim metodama, a ko su žrtve takvog djelovanja.

"Dileme" u ocjenama o uzroku krize i u ocjenama ko se stvarno u toj krizi zločinačko- teroristički ponaša, mogu se riješiti i na taj način što bi se Palestincima pomoglo da se opreme oružjem istog kvaliteta kakvim izraelski režim provodi državni teror nad očajnim i poniženim Palestincima. Dati Palestincima tenkove, oklopne transportere, savremene rakete i artiljeriju, protivavionsko naoružanje, borbene helikoptere, avione i brodove, značilo bi da se tada Palestinci ne bi morali braniti od izraelskog državnog terora očajničkim samoubilačkim akcijama. I Palestinci bi tada mogli odgovarati na vojne operacije Izraelaca sa distance i u direktnim sukobima, pješadijskim, oklopno-mehanizovanim, artiljerijskim, zračnim i pomorskim borbama, bojevima i operacijama. Tako bi prestale samoubilačke akcije Palestinaca koji sada, u nedostatku adekvatnog oružja, na taj način žele odvratiti izraelski režim od zločina nad njima, i prinuditi ih na rješenja koja bi dovela do pravednog, stabilnog i trajnog mira.

Tako bi se uspostavili uslovi za ravnopravnu borbu. Nestala bi dilema oko ocjena - da li su ili nisu i Palestinci teroristi. Oni se tada ne bi koristili očajničkim metodama samoubilačkih akcija. Izraelci ne bi mogli, kao do tada, nekažnjeno izvoditi borbene operacije, pokretima tenkova, borbenih aviona, helikoptera, artiljerije, brodova i raketa. Jer, sa ovdašnje distance, teško je prihvatiti kao istinu da od mase pokrenutih izraelskih tenkova, helikoptera i aviona, ni jedan ne bude uništen. Naime, kad je izraelski režim takav kakav jeste, nije moguće

naći opravdanje za mehanizme koji su spriječili Palestince da dođu do efikasnog protivoklopnog, protivavionskog i artiljerijsko-raketnog naoružanja.

Čitav svijet treba biti protiv očajničkih samoubilačkih akcija Palestinaca, ali se postavlja pitanje - kako opravdati to protivljenje. Najlošija i kontraproduktivna varijanta tog protivljenja je da se palestinske samoubilačke akcije, apriori, bez adekvatnih akcija protiv izraelskog režima kvalificiraju terorizmom. Time se rehabilitiraju i pospješuju izraelske vlasti kao nosioci zločinačkog državnog terorizma, za koga se ne može naći nikakvo opravdanje.

Ako bi se ove sugestije za rješavanje krize na Bliskom Istoku shvatile kao konstruktivne i realne, onda bi se smjer razmišljanja o rješavanju ove krize mogao usmjeriti u još konstruktivnijem pravcu. Bez ulaganja napora za naoružavanje Palestinaca, mirovnim pregovorima treba postići uspostavu palestinske države, koja bi, kao i ostale države, a najmanje u obimu u kome je to dozvoljeno Izraelu, imala svoju vojsku, policiju i ostale faktore odbrane i sigurnosti.

Bilo je slučajeva da u vrijeme pregovora predstavnika Izraela i Palestine uslijede izraelski zračni napadi na području Gaze, kada su ginuli civili. Takvi slučajevi pokazuju da cionistički režim protiv Palestinaca djeluje strategijom iznuravanja. Ovom strategijom, unedogled se odlaže mirovno rješenje krize i dobiva vrijeme radi planskog izvođenja zračnih, tenkovskih i policijskih akcija sa efektima ponižavanja, mučenja i progona cjelokupnog palestinskog stanovništva.

Izraelske vojne operacije protiv Palestinaca, upotrebom tenkova, artiljerije, raketa, helikoptera i aviona, borbenim djejstvima sa distance, svojevrsna su provokacija koja se oslanja na činjenicu što Palestinci ne raspolažu adekvatnim naoružanjem kojim bi odgovorili na izraelske napade visoko sofisticiranim naoružanjem. Palestinci nemaju uslove da prihvate klasična, konvencionalna vojna i policijska djejstva kojima se koristi izraelski režim. Time su Palestinci dovedeni do krajnjih granica

očaja. U takvom stanju nude im se dvije mogućnosti: (1) prestati se boriti i tako nestati sa prostora na kojima izraelski režim želi uspostaviti državu Izrael ili (2) u nužnoj odbrani, boriti se nekonvencionalnim metodama, koje, u nedostatku adekvatnog naoružanja, nude mogućnost opstanka, ali izazivaju tragične efekte. Samoubilačke akcije su osnovni metod palestinskih nekonvencionalnih djejstava koja se kvalifikuju terorizmom i nailaze na veću osudu onih koji su na strani Izraela ili koji se nisu dovoljno udubili u stanje palestinske nužde i očaja. Očaj se povećava i tako što se grubo tolerira izraelski teror konvencionalnim vojnim i policijskim snagama i metodama. Na primjeru bliskoistočne krize ispada da je teror konvencionalnim sredstvima dozvoljen, a da su nekonvencionalni metodi očajničke nužne odbrane nedozvoljeni.

Iz pregovora sa Izraelcima, Palestinci imaju mnoga loša iskustva. Zbog ponašanja koje je suprotno preuzetim obavezama Izraelaca u dosadašnjim sporazumima, sve mirovne pregovaračke inicijative su opterećene velikim nepovjerenjem. Palestinci znaju da će Izraelci i dalje opstruirati i da neće poštovati dogovore prema aktuelnoj mirovnoj Mapi puta. Pri tome, Palestinci ne mogu zanemariti iskustva iz sporazuma u Oslu 1994. godine, po kome su se Izraelci trebali povući sa teritorija okupiranih u ratu 1967. godine, kako bi se do 1998.godine uspostavila samostalna palestinska država, sa glavnim gradom Jerusalemom.

Palestinci imaju nepovoljna iskustva i u vezi uloge SAD u krizi na Bliskom Istoku. Poslije zločina koje je, na čelu sa Arielom Šaronom, 1982. godine, počinila izraelska vojska u izbjegličkim logorima Sabra i Šatila, otpočelo je direktnije učešće SAD u rješavanju ove krize. Palestinci su zadovoljni načelnom podrškom SAD za uspostavu samostalne palestinske države. Međutim, njih zabrinjava bliskost američkih zvaničnika sa izraelskim terorističkim režimom, bliskost sa kojom se povezuje neodlučnost američke diplomatije u pogledu zaustavljanja izraelskog državnog terora.

I pored toga, Palestinci ispunjavaju teške zahtjeve koje pred njih postavljaju SAD i drugi činioci međunarodne zajednice. Tako je

uspostavljena funkcija premijera palestinske Vlade, na koju je izabran Mahmud Abaz, čime je značajno marginalizirana uloga predsjednika Arafata. Bez oklijevanja, Palestinci su prihvatili mirovni plan - Mapu puta, koja ih obavezuje da prekinu oružane aktivnosti protiv Izraela, da priznaju državu Izrael i da doprinose njenoj sigurnosti. Za razliku od Palestinaca, Izraelci su zbog otpora u Šaronovoj partiji - Likud, jedva prihvatili taj plan. Ipak, te mirovne aktivnosti obradovale su svjetsku javnost, jer su obilježene kontaktima izraelskih i palestinskih zvaničnika na najvišem nivou. Odmah nakon obnavljanja izraelsko – palestinskih susreta na najvišem nivou, uslijedio je dolazak Buša na Bliski Istok, gdje je, nakon razgovora sa Šaronom i Abazom, dao optimistične poruke.

Ubrzo nakon Bušovih razgovora sa Šaronom i Abazom, potvrdilo se da izraelski zvaničnici ne žele provesti sporazum preuzete obaveze i obećanja, da obmanjuju i stalno gaze obećanja. Zbog toga što nisu spremni prekinuti gradnju jevrejskih naselja na okupiranim teritorijama, napustiti okupirana područja, osloboditi na hiljade zatvorenih Palestinaca i ukinuti zabrane kretanja Palestinaca, izraelski režim je nastavio vojne akcije u kojima stradaju palestinski civili, što je bio povod da Palestinci uzvrate i osvete se samoubilačkom akcijom u kojoj su stradali Izraelci.

Ponašanje muslimanskih zemalja je važna strana krize na Bliskom Istoku. U usporedbi sa svojim vladama, bitno se razlikuju ponašanja muslimanskih naroda prema zločinima, teroru i genocidu nad Palestincima. Narodi muslimanskih zemalja žele da se stane na put ubijanju Palestinaca, otimanju njihove zemlje, uništavanju njihove imovine i gaženju njihovog ljudskog dostojanstva, dok su vlade muslimanskih zemalja oportune, inertne, bez sluha i napora za zaštitu i odbranu ugroženih Palestinaca. Vlade muslimanskih zemalja se sjete palestinske ugroženosti tek kada ponovnim kampanjama izraelskog nasilja eskaliraju zločini, teror i genocid nad tim napaćenim narodom. U situacijama drastičnog terora, kao što je bilo u posljednjoj

agresiji Izraela na Gazu, vlade muslimanskih zemalja djeluju samo humanitarno. Odmah nakon što teroristički režim Izraela prestane sa masovnim ubijanjima, muslimanske vlade se povlače u komfor svog bogatstva do slijedeće kampanje izraelskih zločina, terora i genocida nad Palestincima. Vlade muslimanskih zemalja misle da doniranjem novca, prema Palestincima ispunjavaju obaveze. Misle da sve mogu riješti bogatstvom. Međutim, rješavanje palestinskog pitanja zahtijeva hrabrost, odvažnost, odlučnost i političku odgovornost. Umjesto da muslimanske zemlje članice Organizacije islamske konferencije (OIK) i članice Arapske lige (AL), odmah prekinu diplomatske odnose sa Izraelom, neke imaju ekonomsku saradnju sa tom terorističkom državom. Ponegdje se apelira na građane da ne kupuju proizvode izraelskog porijekla, a od vlada muslimanskih i drugih prijateljskih zemalja se ne traži hitan prekid diplomatskih i ekonomskih veza. Iz političkih, vojnih, policijskih i obavještajnih krugova Izraela mnogi teroristi slobodno hodaju po svijetu, uključujući muslimanske zemlje, umjesto da im se zabrani ulazak i kretanje, bar po zemljama koje kritikuju izraelsku terorističku praksu.

I dobronamjerni griješe kad u zaštitu palestinskog naroda od izraelskog terora i genocida pozivaju samo muslimanske, a ne i ostale države svijeta, njihove narode i institucije. Solidarnost među muslimanima, radi zaštite žrtava od nasilja, terora i genocida, se podrazumijeva po prirodi njihove moralne obaveze da pomažu onima koji su u nevolji, bez obzira na vjeru, pa i da zaštite muslimane – Palestince na Bliskom Istoku. Da se spriječe zločini, teror i genocid od strane Izraela nad Palestincima, treba pozivati slobodoljubivo i humano čovječanstvo, jer ugroženost Palestinaca ne bi smjela biti samo muslimanski problem. Teror i genocid nad Palestincima je ogroman problem za čovječanstvo u cjelini. U okviru odgovornosti cjeline čovječanstva, podrazumijeva se da muslimanski narodi i države, usljed civilizacijskog identiteta imaju dodatni razlog za solidarnost u zaštiti palestinskog naroda. Prema tome, ni kritika zločinačkog, terorističkog i genocidnog djelovanja države

Izrael ne smije biti obaveza samo muslimanskih naroda i država, jer je to problem prema kome se moraju kritički odnositi svi narodi i države svijeta. Pitanje zaštite palestinskog naroda je pitanje odnosa čovječanstva prema univerzalnim ljudskim vrijednostima i obavezama. Volja u tom pogledu postoji, ali nju treba objediniti, organizirati i usmjeriti. Da postoje mogućnosti u tom pogledu, pokazuju mnoga reagiranja građana, humanista i političkih faktora protiv kampanje zločina, terora i genocida krajem 2008. i početkom 2009.godine od strane države Izrael u Gazi. Naprimjer: Venecuela je otkazala gostoprimstvo diplomatskom osoblju Izraela; autoriteti Vatikana su oštro kritikovali genocidno djelovanje Izraela; Parlament Evropske unije je osudio izraelsku agresiju na Gazu; Srpsko građansko vijeće u BiH je, također, osudilo agresiju Izraela na Gazu i masovno ubijanje Palestinaca u toj agresiji; Grčka je hitno uputila brod humanitarnih roba i spriječila da američki brod sa oružjem dođe do Izraela...

Oportuno ponašanje vlada mnogih muslimanskih zemalja u odnosu na stradanja Palestinaca ima vrlo štetne političke, moralne i psihološke posljedice:

(a) Oportuno ponašanje vlada muslimanskih zemalja prema palestinskim stradanjima, u svijetu se javlja kao loš (nizak) kriterij za vlade nemuslimanskih zemalja koje su protivnici izraelske zločinačke prakse nad Palestincima. Prema tome, pasivno ponašanje muslimanskih zemalja utječe da se i nemuslimanske zemlje ponašaju pasivnije nego što bi se ponašale ako bi muslimanske zemlje bile aktivnije.

(b) Ako neka muslimanska zemlja aktivnije pomaže palestinsku borbu, dolazi pod udar propagande da je teroristička i da je u *"osovini zla"*, pri čemu se nosioci takve propagande trude dokazati da nisu antiislamski raspoloženi. Kad bi sve islamske zemlje jednako aktivno i adekvatno pomagale palestinsku borbu, onda bi kreatori propagandnih teza o učešću pojedinih muslimanskih zemalja u *"osovini zla"* izgubile smisao, a kreatori

te propagande dovedeni pred iskušenje da cijeli muslimanski svijet okvalificiraju *"osovinom zla"*, od čega bi sigurno odustali, upravo usljed ogromne brutalnosti i neuvjerljivosti takve laži. Aktivnijim uključivanjem svih muslimanskih zemalja u pomoć za odbranu Palestinaca od brutalne propagande bi se zaštitile pojedine zemlje koje to, uz ogromne prepreke, već čine.

Sve zemlje svijeta, pa i muslimanske, imaju mogućnosti za utjecaj, s ciljem da režim Izraela pristane na pravedan i trajan mir, odnosno, da taj režim obustavi zločine, teror i genocid nad Palestincima, što podrazumijeva izraelsko napuštanje okupiranih teritorija. Spektar mogućih utjecaja u tom cilju je veliki: jasna osuda zločinačkog, terorističkog i genocidnog djelovanja izraelskog režima; prekid ekonomskih veza; prekid snabdijevanja Izraela vojnom opremom, naoružanjem, municijom i komponentama za proizvodnju i održavanje naoružanja, municije i vojne opreme; upozorenja izraelskom režimu o namjerama prekida diplomatskih odnosa; prekid diplomatskih veza sa Izraelom; prekid svih sadržaja i oblika naučne, kulturne i druge saradnje sa Izraelom; medijska podrška odbrani i oslobađanju Palestine; politička podrška da se proglasi država Palestina u granicama prije izraelske okupacije 1967. godine; zalaganje za prijem Palestine u sve međunarodne organizacije... U okviru strategije odbrane Palestinaca, treba definirati politiku i strategiju djelovanja radi izolacije Izraela na međunarodnom planu.

U takav projekat pritiska na Izrael treba uložiti napor i resurse.

Najvažnije obilježje u ponašanju međunarodne zajednice naspram krize na Bliskom Istoku je njeno reagiranje samo u slučaju ekstremnih humanitarnih i genocidnih posljedica. U bliskoistočnoj krizi međunarodna zajednica reagira tek kada eskaliraju ubijanje, ranjavanje, glad i drugi oblici humanitarne krize. Međunarodna zajednica je *"uvježbana"* da na krizno područje Bliskog Istoka doprema hranu, lijekove, ćebad, odjeću, šatore... To je humano, isto onoliko koliko je nehumano što se nakon svake ponovne izraelske

kampanje masovnog ubijanja međunarodna zajednica sklanjala izvan odgovornosti za utjecaj da se u miru pravedno riješi kriza na Bliskom Istoku. Znači, međunarodna zajednica se nehumano odnosi prema Palestincima. Kao što je naprijed navedeno, ponašanje većine muslimanskih zemalja, kao činilaca međunarodne zajednice, ništa nije bolje. Potencijalno, međunarodna zajednica je sposobna da pravedno riješi krizu na Bliskom Istoku, ali stvarno, njeni najvažniji faktori neće da objektivno i nepristrasno sagledaju uzroke krize. Ignorirajući stvarne uzroke krize, međunarodna zajednica ne angažira svoje potencijalne mogućnosti za njihovo rješavanje, pa se zadržava samo na nivou humanitarnog tretiranja posljedica ubijanja, ranjavanja, izgladnjivanja...

Velike su i neiskorištene mogućnosti djelovanja OUN, SAD, EU, OIK, AL... i svih zemalja svijeta pojedinačno. Izraelska vojska sistematski ubija Palestince putem zračnih operacija. OUN može poduzeti mjere da se ozvaniči zona zabranjenog leta iznad Palestine. OIK na svom samitu mora donijeti takav stav i u tom smislu postaviti zahtjev Generalnoj skupštini i Savjetu sigurnosti UN-a. Izrael treba prinuditi da se ispoštuju ranije donešene rezolucije Savjeta sigurnosti UN-a. OUN može donijeti novu rezoluciju kojom će snažnije obavezati Izrael da se povuče sa teritorija koje je okupirao 1967. godine i poslije. OUN može uspostaviti mehanizme za prinudu Izraela da ispoštuje zahtjeve takve rezolucije. Posebnim rezolucijama međunarodnih organizacija, posebno OUN, treba proglasiti da je borba Palestinaca za povrat okupiranih teritorija legalna i legitimna. Tek, nakon što bi se Izrael povukao sa teritorija koje je okupirao 1967. godine i poslije, raketiranje od strane Hamasa po Izraelu u granicama koje bi se međunarodno priznale, moglo bi se nazvati terorizmom. Do tada, država Izrael je teroristička, njene granice nisu priznate, a Hamas je dio odbrambenog i oslobodilačkog fronta Palestine.

Na unutarnjim političkim sukobima Palestinaca, kreatori zločinačke, terorističke i genocidne politike Izraela grade strategiju

svojih uspjeha u težnjama da unište palestinski narod i da prošire dosadašnja teritorijalna osvajanja. Iako je to poznato Palestincima, oni nisu, kako treba, jedinstveni. Bolje jedinstvo među Palestincima bi više doprinijelo odvraćanju Izraela od zločina, terora i genocida, te pomoglo postizanju sporazuma za trajan mir. Strategija odbrane Palestinaca mora imati poseban dio koji se odnosi na uspostavu, izgradnju i jačanje palestinskog jedinstva. Tom pitanju treba pokloniti naročitu pažnju.

Izraelska granica do Gaze i Zapadne obale nije legalna. Pravednim sporazumom treba postići da na Bliskom Istoku budu dvije države, Izrael i Palestina, koje će dobrosusjedski sarađivati. Tek tada, mirovnim sporazumom bi se legalizirale granice Izraela. Hamas nije *"raketirao"* nikakav Izrael. Hamas raketira okupatora na svojoj teritoriji sa koje je prognan. Niko ne može oduzeti pravo Palestincima da se bore za uspostavu svog suvereniteta na teritorijama sa kojih su genocidnom praksom Izraela protjerani. Samo palestinski narod svojom voljom može pokloniti svoju zemlju kome želi. Izrael ne može nametati rješenja na tuđoj zemlji. Niko neće pogriješiti ako Palestincima kaže: *"Poklonite svoju zemlju Izraelu, ako hoćete!"* Ali, isto tako, niko neće pogriješiti ako Palestincima kaže: *"Branite svoju zemlju!"* Također, niko neće pogriješiti ako raznim konvencionalnim sredstvima i načinima pomaže Palestincima da brane i oslobađaju svoju zemlju.

Humani, pravedni i utjecajni Jevreji trebaju pozvati svoje sunarodnike koji žive u novoizgrađenim naseljima na palestinskoj zemlji, da napuste ta naselja, jer su građenjem naselja i dovođenjem na tuđu zemlju izmanipulirani. Palestinska odbrana podrazumijeva podsticanje takvog utjecaja od strane Jevreja širom svijeta.

Definiranje politike i strategije odbrane palestinskog naroda zavisi od političke i vojne strategije i taktike izraelske vojske u agresiji na Palestinu. Politička i vojna strategija i taktika izraelske vojske je određena prema zločinačkim, terorističkim i genocidnim političkim ciljevima Izraela. Upravo, karakter vojne strategije i

taktike izraelske vojske u kampanjama masovnih ubijanja ilustrira i dokazuje teroristički karakter države Izrael i teroristički karakter njene političke strategije. Masovna ubijanja palestinskih civila nisu nikakva koletaralna posljedica. Ne radi se o tome da je u ranijim i aktuelnoj agresiji na Gazu izraelska vojska gađala vojne ciljeve pa ih promašila, te poubijala civile. Izraelska vojska gađa civile radi efekata zastrašivanja i odvraćanja Palestinaca od organizirane, uporne borbe za oslobađanje okupiranih teritorija. Takav zadatak izraelskoj vojsci je postavilo političko liderstvo Izraela.

Dok se Palestincima ne omogući da uspostave svoju državu i organiziraju svoje oružane snage koje će biti efikasne, nijedan objekat pod kontrolom Palestinaca u Gazi i Zapadnoj obali ne može se tretirati vojnim, jer nema ni zamišljene linije između civila i vojnika. Svi Palestinci su civili koji se u očajanju brane, a svi objekti koje koriste su civilni. Da je sreća, da Izrael nema genocidne političke i vojne ciljeve prema Palestincima, onda izraelska vojska ne bi primjenjivala strategiju i taktiku masovnog ubijanja palestinskog naroda. Da imaju blaže, a ne radikalne ciljeve, postupci izraelske vojske bi bili drugačije određeni, bez masovnog ubijanja.

Inače, palestinsku odbranu treba koncipirati kao jedinstvo dvije nerazdvojne komponente: (1) civilne odbrane i (2) vojne odbrane. Naspram genocidne strategije i taktike izraelske vojske, odbrambene i oslobodilačke snage Palestinaca moraju jasno koncipirati svoju odbrambenu strategiju i taktiku. To mora biti strategija i taktika narodne odbrane i oslobađanja okupiranih teritorija. Ciljevi odbrane i oslobađanja teritorija se mogu postići konceptom jake civilne odbrane i zaštite u kojoj učestvuju svi, od djeteta do najstarijeg Palestinca. Zaštita i spašavanje ljudi, objekata i institucija, protivpješadijska, protivoklopna, protivzračna, protivbrodska, protivdiverzantska i protivsubverzivna odbrana moraju biti osnovni sadržaji palestinske narodne odbrane. U okviru civilne odbrane vrlo je važna obuka stanovništva, masovna izrada raznih objekata za zaštitu... U okviru

vojne odbrane je važno opremanje najsavremenijim protivoklopnim, protivavionskim, protivbrodskim i protivdiverzionim sredstvima, od priručnih do visoko sofisticiranih.

Kad uslijedi nova kampanja nastavka oružane agresije i masovnog ubijanja od strane Izraela, glavni cilj strategije palestinske odbrane mora biti nanošenje izraelskoj vojsci što većih gubitaka u živoj sili. Prema informacijama, do kojih se moglo doći putem medija, o posljednjoj izraelskoj genocidnoj kampanji u Gazi, zaključuje se da su moralni aspekti najjača strana palestinske odbrane, ali da nije organizirana efikasna protivzračna i protivoklopna borba. U posljednjoj trosedmičnoj kampanji nastavka agresije i masovnog ubijanja, izraelski avioni i helikopteri su izveli na stotine zločinačkih letova, ali Palestinci nisu uništili ni jednu letilicu iz koje su ubijani. Tenkovi i oklopni transporteri izraelske vojske su se pretjerano komotno "šetali" po pojasu Gaze. Ako se žele riješiti takvi problemi, a palestinska odbrana učiniti efikasnijom u cilju postizanja pravednog mira, miroljubive zemlje, među kojima i muslimanske, trebaju riješiti problem *"golorukosti"* palestinskog naroda. Taj problem treba riješiti naoružavanjem činilaca u sistemu palestinske odbrane, oružjem za masovnu protivpješadijsku, protivoklopnu, protivtenkovsku, protivbrodsku, protivdiverzantsku i protivsubverzivnu borbu.

Naoružati i solidno organizirati sistem odbrane palestinskog naroda bi se pozitivno odrazilo na dalje, još efikasnije, jačanje njegovih oružanih snaga. Mnogi bi, kao dobrovoljci, dolazili u Palestinu da se bore protiv Izraela kao velikog zla savremenog čovječanstva. Dobrovoljaca nema, jer se zna da bi dolaskom u Palestinu bili goloruki.

Dok je izraelska vojna moć izraz sveukupne moći Jevreja u svijetu koji podržavaju teroristički režim, dotle vojna moć Palestinaca nije ni približna potencijalnoj moći muslimanskih i drugih zemalja svijeta koje su protiv izraelske okupacije Palestine. Treba riješiti veliki apsurd u pogledu izolacije Palestinaca od izvora snabdijevanja oružjem. Međunarodna zajednica je izolirala žrtvu izraelskog terora

i genocida, a terorističkom režimu Izraela omogućila normalnu komunikaciju sa ostatkom svijeta, umjesto da primijeni sve moguće metode izolacije zločinačkog, terorističkog i genocidnog režima države Izrael, a deblokira Palestince kao žrtvu. Nijedna muslimanska zemlja koja graniči sa teritorijama pod kontrolom palestinskih snaga odbrane ne smije biti u funkciji izolacije Palestinaca. Te zemlje, preko svojih teritorija trebaju omogućiti snabdijevanje Palestinaca naoružanjem i vojnom opremom. Žalosne su televizijske scene krvlju oblivenih i ojađenih palestinskih žena, djece i staraca dok plaču i kukaju zbog masovnih pogibija, ranjavanja i rušenja njihovih domova. Palestinski narod treba osposobiti da odvrati lidere terorističkog režima Izraela od takvih zlodjela. U tom odvraćanju bilo bi korisno da nijedna zemlja svijeta ne dozvoli da bilo koji izraelski lider stupi nogom na njihovo tlo. Treba osnovati međunarodni sud za procesuiranje i kažnjavanje Izraelaca za zlodjela koja su počinili.

4. Izraelska zločinačka politika

Uz eskalaciju oružanih sukoba, početkom 21. stoljeća, za sudbinu mirovnog procesa na Bliskom Istoku dogodile su se dvije značajne promjene, jedna u Izraelu, a jedna u SAD. U Izraelu je umjesto Ehuda Baraka na vlast došao ekstremista Ariel Šaron, a u SAD je umjesto Klintona na vlast došao Buš. Klinton i Barak su imali ključnu ulogu u mirovnom procesu. Dolazak Ariela Šarona je označio prekid mirovnih pregovora i dalju eskalaciju nasilja, što treba posmatrati u kontekstu težnji Ariela Šarona da se u formiranju svoje vlade maksimalno osloni na ultra desne nacionalističke lidere u Izraelu. U takvim uvjetima, vjerovatno zbog ličnog neslaganja pristupom Ariela Šarona nastavku mirovnog procesa, Barak odbija ulogu ministra odbrane u Šaronovoj vladi, što još više otežava mirovni proces.

Konceptualni pristup ekstremnog Ariela Šarona mirovnom procesu značio je stalno uvjetovanje nastavka pregovora prekidom

oružanih akcija od strane Palestinaca, što je apsurd, jer se znalo da izraelska strana ima inicijativu u nasilju prema Palestincima koji su prinuđeni na svoju odbranu, pa je takav Šaronov pristup, ustvari, bio poziv Palestincima da se prestanu braniti. Međutim, nasuprot takvom Šaronovom uvjetovanju, tadašnji izraelski ministar inozemnih poslova, Šimon Perez, insistirao je na bezuvjetnom nastavku započetih mirovnih pregovora i na prekidu oružanih neprijateljstava. To je značilo da među izraelskim političarima djeluju dvije struje, jedna krajnjeg ekstremizma, koja prednost daje oružanim sukobima i propagandnim lažima da su Palestinci krivi za stanje na Bliskom Istoku, i druga, koja daje prednost diplomatskim, mirovnim putevima rješavanja krize, što bi podrazumijevalo i stišavanje u oblasti propagande.

Sigurnosna politika izraelske vlade, koja se bazira na vojnoj superiornosti i spremnosti da ofanzivnim, vojnim, policijskim, diplomatskim i propagandnim operacijama *"odvraća"* poznate protivnike od njihovih akcija kojima bi povratili ono što je Izrael prethodno okupirao, je ustvari, politika guranja arapskih naroda, posebno Palestinaca, u očajničku, krajnje ugroženu i nepravednu poziciju. Potencirajući politiku *"odvraćanja"*, izraelski zvaničnici izjavljuju da su njihove ofanzivne borbene akcije, radi zlostavljanja Palestinaca, najbolja preventiva za odbranu izraelske države i jevrejskog naroda. Takva sigurnosna politika Izraela omogućena je velikom mržnjom prema Arapima, mržnjom kojom se održava i stalno jača nepovjerenje i nesigurnost na Bliskom Istoku, regionu koji se neprekidno nalazi na ivici općeg regionalnog sukoba. Sve dok Izrael koristi silu, mržnju i nepovjerenje, kao osnovne odrednice svoje sigurnosne politike, mir na Bliskom Istoku se ne može postići. Uprkos tome, međunarodna zajednica ne inicira potrebne mjere za prevazilaženje općeg nepovjerenja i mržnje u odnosima Izraelaca i Arapa. Nema potrebnih inicijativa za otvaranje procesa regionalne kooperativne saradnje za područje Bliskog Istoka, gdje bi se, poput Pakta za stabilnost Jugoistočne Evrope, ušlo u kvalitetniji dijalog Izraela,

Palestine, Sirije, Libana, Egipta, Turske, Iraka ... i drugih zemalja koje imaju direktnijeg interesa da se u ovom regionu uspostavi trajan mir.

Sigurnosna politika Izraela je zakoračila u svoju suprotnost, jer je ugrožavanje arapskog naroda prema toj politici put za sveopće ugrožavanje Izraelaca, svugdje i na svakom mjestu u svijetu. Ne mogu Izraelci ugrožavati Arape, a da i sami ne budu ugroženi. Prema tome, njihova sigurnosna politika je, faktički, politika nesigurnosti, ne samo za Palestince, nego i za sam izraelski narod. Izraelska sigurnosna politika se javlja kao uzročnik očajničkih, samoubilačkih i drugih akcija koje se mogu proizvoljno kvalificirati *"terorizmom"*, pa i dugim težim pojmovima, ako se to želi, ali je izraelska sigurnosna politika ugrožavanja Arapa najteži mogući terorizam, jer je uzročnik mnogim stradanjima koja neće prestati dok se u pozitivnom pravcu ne korigira sadašnja izraelska sigurnosna politika, kao glavni izvor izraelskog terorizma, mržnje i zločinačkog ponašanja, odnosno, dok se ne promijene životni uvjeti Palestinaca, izlaskom iz očajničkog i tragičnog stanja u koga su dovedeni upravo izraelskom politikom.

U interesu je izraelskog i općeg mira, sigurnosti i stabilnosti u regionu Bliskog Istoka, da sadašnja ili neka buduća izraelska vlada afirmira realnije osnove i ciljeve sigurnosne politike, što će se dogoditi kada se ozbiljnije razmisli šta znače očajničke poruke palestinskih lidera da Palestinci neće posustati u borbi za svoja legitimna prava, sve dok ne budu mogli sasvim slobodno živjeti u Jerusalemu i mnogim drugim mjestima iz kojih su prognani. To upućuje na zaključak da će život Izraelaca na rezultatima nasilja, agresije, genocida i zločina biti trajno život u paklu od koga se mogu sačuvati samo odricanjem dosadašnjih rezultata u vezi sa progonima Palestinaca sa njihovih ognjišta. Ovo treba imati u vidu pri traganju za formulom mira, jer u toj formuli, ako se želi trajan mir, ne smije biti prostora za legalizaciju rezultata izraelske agresije i zločina nad Palestincima.

Iz mnoštva problema sa kojima su suočeni Palestinci zbog terorističkog režima Izraela, naročito su značajna demografska pitanja.

Izrael djeluje s ciljem da promijeni demografsku sliku Bliskog Istoka, primjenjujući razne metode progona, zastrašivanja, obavještajnih, policijskih, vojnih, diplomatskih i drugih aktivnosti. Naseljavanje Jevreja na palestinskoj zemlji sa koje su prognani Palestinci, da bi se na njima gradila naselja i tako *"zauvijek"* zauzimala tuđa zemlja, je općepoznati metod brutalnog zločinačkog, agresivnog ponašanja izraelskih vlasti naočigled svih faktora međunarodne zajednice, od kojih, nažalost, dobijaju što prećutnu, što sasvim konkretnu političku, diplomatsku i vojnu pomoć. Promjene demografske slike Bliskog Istoka, izraelski teroristički režim provodi i drugim mjerama, kao što je ukidanje boravišne dozvole za oko 150.000 Palestinaca sa Zapadne obale, navodno, zbog toga što se u roku nisu vratili u svoja mjesta boravka. Prema tome, izraelski teroristički režim, u skladu sa svojom osvajačkom, genocidnom politikom, vrši i raseljavanje Palestinaca gdje je to njima potrebno i moguće, i naseljavanje jevreja na područja sa kojih su prethodno protjerali Palestince.

U Izraelu se javljaju podjele u pogledu odnosa prema Palestincima. Izraelski ministar odbrane Ehud Barak je pozvao Natanjahua da hitno poduzme mjere za rješavanje palestinskog pitanja, odnosno, da poduzme smjelu odluku kako bi Izrael izveo iz izolacije, jer *"svijet neće dozvoliti da nakon 43 godine vladamo nad drugim narodom"*.[5]

Izraelski režim ne daje nikakve znakove da mu je cilj postizanje mira na Bliskom Istoku. Sve aktivnosti Izraela su usmjerene s ciljem slabljenja političke i vojne organizacije Palestinaca, onemogućavanja da se Palestinci snabdijevaju oružjem, te posebno da se uništi Hamas.

Zauvijek će ostati pitanje: Zašto Jevreji pristaju na režim koji im donosi ogromnu strepnju, odnosno, zašto ne uspostave stanje u kome će moći mirno i neometano živjeti pored svojih komšija Palestinaca?

Izrael je odlučio da postavi protivraketni štit *"željezna kupola"* zbog učestalih raketnih napada iz pojasa Gaze. To je sistem radarskih

5 Oslobođenje, Sarajevo, 8.3.2011. godine, strana 19.

vođenih raketa kratkog dometa od 5 do 70 km, namijenjenih za uništavanja raketa kratkog dometa koje lansiraju Hezbolah i Hamas.

MOSAD provodi specijalne operacije protiv Palestine, posebno protiv Hamasa. Identificira aktiviste Hamasa širom svijeta. U Ukrajini je identificiran Didar Abu Sasi, inžinjer, oženjen Ukrajinkom. Pod misterioznim okolnostima nestao je iz voza u Ukrajini. Doveden je u Izrael, gdje je zatvoren i podvrgnut MOSAD-ovom isljeđivanju, s ciljem prikupljanja podataka o Hamasu. To je pokazatelj da je Hamas dobro organiziran, da djeluje efikasno i da MOSAD nema pristupa tajnim informacijama o djelovanju Hamasa. Međutim, postavlja se pitanje: Da li sigurnosne institucije Ukrajine djeluju za račun MOSAD-a? Vjerovatno je da su bile uključene u hapšenje Sasija i njegovu ekstradiciju u Izrael.

Izraelski parlament Kneset je donio zakon kojim se Izraelcima osuđenim za terorizam, antiizraelsku špijunažu i ugrožavanje suvereniteta države ukida izraelsko državljanstvo.

Hapšenja Palestinaca su svakodnevna. Naprimjer, izraelske vlasti su uhapsile više od stotinu žena Palestinki na Zapadnoj obali. Smještene su u vojni logor, isljeđivane, što je bila reakcija na ubistvo jedne Izraelke. Pred palestinske izbore, 2005. godine, izraelske vlasti u Jerusalemu su uhapsile palestinskog predsjedničkog kandidata Mustafu Bargutija, a tadašnji predsjednički kandidat Mahmud Abaz je morao otkazati predizborne skupove zbog bojazni od izraelske policije.

Bilo je mnoštvo događanja koja pokazuju da se na Bliskom Istoku odvija sukob dva suprotstavljena, do krajnjih granica uporna i odlučna koncepta, koji dolaze iz potpuno različitog pojmovanja pravde, morala, slobode, demokratije i života uopće. Izraelski koncept, ohrabren okupatorskim rezultatima višedecenijske agresije, ubijanja i progona palestinskog naroda, ne osvrće se na ogromnu nepravdu i zločine koje su već počinili. Uporno teži da svoj projekat dovede do krajnjeg cilja, potpunim progonom palestinskog naroda, kako bi okupirao i naselio i

ono malo prostora koje, u formi samouprave, kontroliraju getoizirani Palestinci. Stalnim ofanzivama, ubijanjem i progonima Palestinaca, Izraelci eksponiraju krajnje upornu strategiju iscrpljivanja palestinskog naroda, stalnog jačanja osjećaja nesigurnosti i besperspektivnosti tog naroda, što je usmjereno, ne samo radi njihovog demoraliziranja, u pogledu svrhe i perspektive odbrane, već i radi nametanja nasilja i ofanziva kao metoda preventive u odnosu na eventualne aktivne mjere Palestinaca, mjere koje bi bile usmjerene na povrat okupiranih teritorija. Palestinski koncept, za izvore upornosti da istraje u borbi za svoja prava, ima obilje činjenica o pravednosti borbe, u uvjerenju da su Palestinci žrtve zločinačke izraelske politike i da u takvim uvjetima treba pokazati dostojanstvo, jer pravednost i dostojanstvo mogu priskrbiti potrebnu podršku međunarodne zajednice koja jedino može stati na put izraelskom zločinačkom divljanju, kojim se ugrožavaju, ne samo Palestinci, nego se ugrožavaju i univerzalni principi slobode i demokratije na kojima počiva sigurnost i mir čovječanstva u cjelini.

Prema tome, na prostoru Bliskog Istoka sukobljeni su - izraelska upornost, utemeljena na nepravdi i zlu i palestinska upornost utemeljena na pravdi i dostojanstvu. Pitanje je - da li će međunarodna zajednica činjenjem ili nečinjenjem stati uz izraelsku upornost u zlu, ili će konkretnim i efikasnim akcijama stati uz palestinski koncept pravde i dostojanstva. Međunarodna zajednica bi trebala uvažavati da Palestinci ne brane samo sebe i da se ne bore samo za svoja prava, već da Palestinci, braneći sebe, brane općeprihvaćene principe na kojima se temelji mir i sigurnost u svijetu. Suprotno tome, izraelska strana napada, ne samo Palestince, već ugrožava i dovodi u pitanje pretpostavke za mir u svijetu uopće.

Mnoge činjenice ukazuju da izraelska upornost u provedbi agresivne politike nema nikakvih obzira prema demokratskim principima pravde, slobode i morala. Arijel Šaron, dok je bio predsjednik izraelske vlade, blokirao je mirovne akcije koje je započeo njegov prethodnik, Ehud Barak. Uporedo sa prekidom mirovnog

dijaloga, Ariel Šaron je naredio i usmjerio brojne vojne akcije, borbenim djejstvima zračnih, oklopnih i raketnih jedinica po palestinskim izbjegličkim naseljima. Upotrebom snažnih vojnih i policijskih jedinica, Ariel Šaron je uspostavio potpunu blokadu palestinskih naselja iz kojih ljudi ne mogu odlaziti na posao, u škole i bolnice, čime je dovedena u pitanje egzistencija palestinskog naroda. Apsurd u vezi ovakvog genocidnog nasilja je u činjenici što je, blokirajući mirovne pregovore, Ariel Šaron izlazio sa tezama da se mirovni proces neće nastaviti dok Palestinci ne obustave nasilje prema Izraelcima. Zamjena teza, kojom se koriste agresori, dobro je poznat pristup svih zločinačkih politika, a najveća podudarnost u tom pogledu je drskost u primjeni metoda zamjene teza kojima se koristio izraelski premijer Ariel Šaron, i drskost bivšeg zločinačkog režima Miloševića, korišćenjem zamjene teza u balkanskim krizama. U prilog tome, treba se prisjetiti apsurdne sintagme o *"golorukim i ugroženim Srbima"*, upravo u vrijeme kada je ogromna količina oružja, kroz perfidnu ulogu bivše JNA, bila dostupna samo Srbima.

Radikalizaciju, u pogledu upornosti da ostvari svoje nacističke genocidne ciljeve protiv Palestinaca, Ariel Šaron je pokazao odmah po dolasku na vlast, kada se početkom 2001. godine, u formiranju svoje vlade oslonio na ultra desne nacionalističke političke partije u Izraelu, tako da Ehud Barak, koji je pokazivao nastojanja za mirovne pregovore, odbija funkciju ministra odbrane u takvoj vladi Ariela Šarona. Zbog toga nije slučajno što su neki ministri iz vlade Ariela Šarona izjavljivali da je ubijanje Palestinaca najbolja preventiva za odbranu Izraela, što treba razumjeti kao preventivu za odbranu okupiranih teritorija i nastavak vojnih akcija za postupnu okupaciju preostalih područja pod kontrolom palestinske samouprave. Bomba ubačena u dvorište palestinske škole, sredinom marta 2001.godine, kada je teško ranjeno šestoro djece; uzastopni tenkovski, avijacijski i raketni napadi na palestinska naselja i izbjegličke kampove, sredinom aprila 2001., pred jevrejski praznik PASAH, napadi koje je Arafat

opravdano nazvao *"neoprostivim zločinima"*; rušenje 14 palestinskih kuća bagerima i tenkovima u jednom palestinskom kvartu, početkom jula 2001.godine. Kao i mnogo puta prije i poslije; raketiranje objekata sirijske armije, krajem juna 2001.; kao i ubistva na stotine Palestinaca u akcijama blokada palestinskih naselja, u prvih šest mjeseci 2001. godine, samo su karakteristični primjeri svakodnevnih teških zločina, kojima međunarodna zajednica nije poklanjala odgovarajuću pažnju.

Naprotiv, umjesto potrebnih akcija čitavog svijeta protiv izraelskog zla, medijski sadržaji su opterećeni izvještajima o diplomatskim akcijama izraelskih premijera i vlada. Cilj njihovih diplomatskih akcija je da zadrže pasivan odnos međunarodne zajednice prema bliskoistočnoj krizi, a da se palestinska strana i njeni lideri učine krivim za krizu na tom području. Diplomatska komponenta izraelske agresivne politike protiv Palestinaca čini se veoma uspješnom. Tako, naprimjer, dok je bio premijer, Ariel Šaron je našao za potrebno da, u prvoj polovini 2001. godine, dva puta boravi u SAD, iz čega proizilazi da je težište izraelske diplomatije usmjereno na pridobijanje podrške od SAD, a zatim i evropskih saveznika. Prema brojnim izjavama američkih predsjednika koji su osuđivali palestinske lidere, proizilazi da je diplomatija izraelske vlade prema SAD veoma uspješna. Apsurd je i u činjenici što je američki predsjednik Buš nalazio prostora da od Arafata i Palestinaca, kao žrtava izraelskog nasilja, traži da Palestinci obustave nasilje. Normalno je bilo očekivati da takve zahtjeve o potrebi obustave nasilja Buš postavlja izraelskoj strani, a ne Palestincima.

Izraelski režim želi uništiti Hamas. Time su blokirane mogućnosti premijera Abaza, da u cilju provedbe mirovnog plana, svojim razgovorima sa vođama Hamasa i vođama drugih oružanih palestinskih organizacija obustavi njihove odgovore na dosadašnje brojne zločine državnog terora Izraela. U mirovnim inicijativama Izrael želi postići dva cilja: prvi, da se pred svijetom lažno predstavi da je spreman na mir; i drugi, da dobije nove povode za nastavak državnog terora, a krivicu prebaci na žrtvu – palestinski narod.

Vojnim i policijskim operacijama izraelski režim neprekidno pojačava teror nad Palestincima. Angažiranjem kopnenih i zračnih snaga, naročito tenkova i helikoptera, Izraelci su okupirali i blokirali izbjeglička i ostala palestinska naselja i uspostavili režim potpune zabrane kretanja Palestincima. Sredinom marta 2003. godine, Šaronova vlada je donijela odluku da ni jedan Palestinac sa Zapadne obale i iz pojasa Gaze ne može doći na teritoriju koju kontrolira Šaronov režim. Talas nasilja nad Palestincima još više je pojačan u toku vojne invazije na Irak. Šaronov režim je kidnapovao mnoge Palestince, tako da se u zatvorima našlo njih oko 3.300, a po nekim izvorima i 8.000. Oružane organizacije palestinskog naroda su odgovarale na teror Izraelaca izvođenjem samoubilačkih akcija i saopćenjima za javnost, da je palestinski narod izabrao taj način borbe koji će trajati sve dok izraelski okupatori ne prekinu državni teror i ne povuku se sa palestinskih teritorija koje su okupirali. Istovremeno, dok je trajao ovaj teror nad Palestincima, jačali su ultimativni zahtjevi Izraela i SAD o izolaciji palestinskog predsjednika Jasera Arafata, kako bi se on isključio iz političkih događanja. Početkom marta 2003. godine, palestinska skupština je odlučila da se uspostavi nova funkcija premijera, a početkom maja skupština je na tu funkciju izabrala Mahmuda Abaza. Zbog dominirajućeg autoriteta Arafata, odmah se postavilo pitanje kakve će ovlasti imati novoimenovani premijer Mahmud Abaz i da li će on moći provoditi reforme koje međunarodna zajednica traži od Palestinaca. Cilj pojačanog izraelskog terora nad Palestincima je da se izazovu borbeni odgovori palestinskih oružanih organizacija izvođenjem samoubilačkih akcija, te da se tako pribave argumenti koji mogu poslužiti za kompromitaciju Palestinaca, predstavljajući ih kao teroriste. Ispunjavanje zahtjeva o uspostavi nove funkcije premijera i imenovanjem na tu funkciju Mahmuda Abaza, bilo je povod za pojašnjavanje izraelskog terora nad Palestincima.[6]

6 Tokom maja 2003. godine, odmah po imenovanju Mahmuda Abaza za premijera, izraelska vojska je izvela mnoge akcije terora nad Palestincima. Izvedeno je i nekoliko većih vojnih operacija, kao naprimjer, u pojasu Gaze, gdje su sa 30-tak tenkova, buldožerima, uz podršku

Radi ostvarivanja ovih ciljeva, izraelski režim se koristi radikalno drskom, podmuklom i bezobzirnom političkom strategijom. Takvom trategijom, prebacujući odgovornost na Palestince kao žrtvu svog terora, Izrael održava naklonost SAD, od kojih dobiva ogromnu političku, ekonomsku i vojnu pomoć. Mnogo su manji rezultati takve izraelske političke strategije u pogledu dobivanja podrške od zemalja i institucija EU. Međutim, i u tom pravcu ne izostaje drskost i bezobzirnost. Iako ne ispunjava elementarne standarde za ulazak u EU, Izrael ima ambicije da postane član ove integracije. Države i institucije EU, u razmatranju izraelskog kandidiranja za članstvo u svom sastavu, bit će u iskušenju da afirmiraju ili kompromitiraju svoje demokratske standarde, posebno zbog činjenica o državnom teroru izraelskog režima, kršenja elementarnih ljudskih prava i sloboda i činjenica o sukobima Izraela sa susjednim državama.

Drskost, podmuklost i bezobzirnost izraelske političke strategije može se ilustrirati i zahtjevima da palestinska država, ako se uspostavi, bude demilitarizirana, odnosno, da se već sada demilitariziraju narod i palestinska uprava. Graditi naselja na okupiranim teritorijama odakle su protjerani Palestinci, protjerati preko 3,5 miliona Palestinaca iz njihovih domova i naselja, izvoditi vojne akcije po izbjegličkim logorima, samo su neki od rezultata radikalno drske, podmukle i bezobzirne političke strategije Izraela. Drskost, podmuklost i bezobzirnost izraelskog režima manifestira se propagandnim metodama, kojima se obmanjuje svjetska javnost u pogledu predstavljanja da je taj režim iskren u težnjama za mirom. Drskost i bezobzirnost izraelske političke strategije došla je do izražaja u zahtjevima i očekivanjima da najuticajniji politički faktori svijeta prema Arafatu zauzmu isti stav kao i Arijel Šaron. Oštro su osudili zvaničnike nekih država i institucija međunarodne zajednice, što su se dolaskom na Bliski Istok sastali sa Arafatom. Iz tih razloga, Šaronov režim je otkazao gostoprimstvo francuskom ministru

borbenih helikoptera, blizu mjesta Beit Hanoun, srušili 4 zgrade. Intenzivirane su vojne i policijske akcije radi hapšenja palestinskih aktivista.

diplomatije Dominiku de Velepinu i predstavniku EU za spoljnju politiku i sigurnost Havijeru Solani.

Uticaji i očekivanja izraelskih lidera u mnogim pitanjima su apsurdni. Jer, istovremeno, dok lažu da su za mir, oni nastavljaju teror nad Palestincima i očekuju da se teritorije pod kontrolom palestinske vlade demilitariziraju, da se ukine svaka vojna organizacija palestinskog naroda i da Palestincima ostane samo slabo naoružana policija. Palestinci su zabrinuti što se nuklearno oružje i velika vojna pomoć od strane SAD nalaze na strani Izraela i to pod kontrolom režima koji protiv Palestinaca razvija patološku mržnju ogromnih razmjera. Sve ovo znaju i lideri učesnici na arapsko – američkom samitu, početkom aprila 2003. godine, u Charm el-Cheikhu, ali je teško potvrditi ili negirati da li su o tome bilo šta rekli prisutnom Bušu. Taj samit je bio prilika za egipatskog predsjednika Mubaraka, predsjednika palestinske Vlade Mahmuda Abaza, jordanskog kralja Abdulaha, bahreinskog kralja Hamada Ise i saudijskog princa Abdulah Ben Abdel Aziza, da prisutnom Bušu ukažu kako Šaronove apsurdne težnje i očekivanja ne mogu biti ambijent mira na Bliskom Istoku. Navedeni arapski lideri su Bušu mogli ukazati da je politička i vojna podrška SAD u korist Izraela usmjerena pogrešno, na štetu mira, i da američka podrška ohrabruje izraelski državni terorizam, koji bi morao biti objekat angažiranja svjetske koalicije za borbu protiv terorizma.

Zahtjev Izraela, da Jaser Arafat napusti Palestinu, djelovali su pretjerano drsko i okrutno, što je otežavalo poziciju premijera Mahmuda Abaza u pogledu rada na provedbi mjera iz Mape puta. Taj zahtjev radikalizira otpor Palestinaca, jer dira u dostojanstvo palestinskog naroda i djeluje ponižavajuće.

Poništavanje okupacionih rezultata dosadašnje agresije Izraela protiv palestinskog naroda i ostvarivanje prava Palestinaca na svoju državu jedini je izlaz iz krvave krize na Bliskom Istoku. Pored prava palestinskog naroda, mirovna rješenja moraju osigurati potrebnu sigurnost, realne i pravedne interese Izraela, kao i održiv mir na tom prostoru.

Terorizam je krupan problem čovječanstva. I kao pojava, sa posljedicama sigurnosnog i političkog karaktera, i kao pojam koji nema općeprihvaćene definicije, terorizam zaokuplja pažnju i običnih ljudi i političkih struktura od lokalnog do globalnog svjetskog nivoa. Ne zna se da li je terorizam posljedica negativne globalizacije čovječanstva ili je terorizam put negativnog globaliziranja savremenog svijeta. U svakom slučaju, odrednica negativnosti je zajednički imenitelj u kvalifikacijama terorizma i kada se govori o njemu kao pojavi i kada se govori o njemu kao pojmu. Terorizam, istovremeno, djeluje kao put negativnog globaliziranja savremenog svijeta i kao posljedica negativne globalizacije čovječanstva.

Otvara se pitanje - da li kontraverze političkih interesa moćnih faktora međunarodne zajednice, koji učestvuju u rješavanju lokalnih i regionalnih kriza, pokazujući svoje kontraverze u tim krizama, podgrijavaju terorizam kao pojavu kojoj se i zbog toga teško staje ukraj, odnosno, - da li se takve kontraverze, kao spoljni utjecaji na krize, mogu tretirati kao dodatni uzrok dugog trajanja kriza, njihovog produbljivanja i širenja. Naime, pitanje je - da li su ove kontraverze osnovni uzrok što se bitni činioci međunarodne zajednice ne mogu složiti oko potpuno jasnih situacija, kao što je, naprimjer, stanje na Bliskom Istoku, gdje Izraelci decenijama proganjaju i ubijaju Palestince.

Na jednom od samita Arapske lige u Bejrutu ostavljeno je prostora da povratak Palestinaca na teritorije sa kojih su prognani izraelskim državnim terorom, bude predmet mirovnih pregovora, što su Palestinci energično osudili, jer je povratak na svoja imanja njihovo osnovno pravo kojim se ne može pregovarački trgovati. Na samitu Organizacije islamske konferencije, u Kuala Lumpuru, raspravljalo se o definiciji terorizma, pa je i u toj prilici ostavljena dilema oko primjene kriterija za samoubilačke akcije Palestinaca. Sve u svemu, terorizam je krupan problem koji se može riješiti jedino pravdom i istinom.

Izraelske vojne akcije - terorom nad Pelestincima, izgradnja naselja na okupiranim teritorijama, teroristička akcija oružanim

napadom na Palestince dok su obavljali molitvu u džamiji Mesdžidul Aksa, prinudili su Palestince da od septembra 2000. godine pokrenu novu Intifadu, kao općenarodni pokret za odbranu od izraelskog terora.

Veliki je problem, kako reagirati na brutalne laži da su Palestinci teroristi, što se čini istovremeno dok se vrše zločini nad njima. Izraelski režim djeluje po Hitlerovom fašističkom konceptu - da jedan narod, ako je moćan, može nekažnjeno ubijati i istrebljivati druge narode. Teroristično, genocidno ponašanje izraelskog režima poistovjećuje taj režim sa djelovanjem Hitlerovog i Miloševićevog režima. Opsadom gradova i kvartova u njima, iznuravanjem svojih žrtava, izraelski režim radi isto što je i Milošević radio u BiH. Isto kao i Milošević, izraelski lideri svoje žrtve nazivaju teroristima.

Apsurd je što bitni politički faktori Jevreja, kao naroda koji je podnio najveća stradanja zbog fašističkih zločina nad njima u Drugom svjetskom ratu, u ime tog naroda, sada provode zločinačku politiku nad palestinskim narodom. Teško je razumjeti zašto jevrejska stradanja od Hitlerovih nacista nemaju utjecaja u pogledu odvraćanja izraelskog režima od teških zločina i terora nad Palestincima.

Nepravedno, zločinačko, teroristično i genocidno ponašanje izraelskog režima daje za pravo onima koji tvrde da je država Izrael *"nenormalno nastala"* i da nenormalno, štetno ponašanje režima te države, svoje izvore ima u njenom *"nenormalnom nastanku"*. Interesantno, Palestinci ne osporavaju državu Izrael, bez obzira kako ko u svijetu kvalificira nastanak te države. Oni su spremni priznati tu državu, ali ne na teritorijama koje su okupirane ubijanjem, terorom i genocidom 1967. godine, i poslije. Palestince treba ljudski razumjeti, jer je sasvim izvjesno da oni, kao narod, čak i kada bi priznali Izrael u granicama koje obuhvataju okupirane teritorije, ne bi bili mirni. Veća je vjerovatnoća da bi Izrael, radi novih osvajanja palestinskih teritorija, čak i u takvim uslovima nastavio zločine, teror i genocid nad Palestincima, nego što je vjerovatnoća da bi palestinskim poklanjanjem Izraelu sada okupiranih teritorija, Izrael odustao od daljeg zlostavljanja Palestinaca.

Opravdano se sumnja, da se teritorijalne granice daljih osvajačkih ambicija izraelskog režima teško mogu predvidjeti, s obzirom na očite genocidne namjere prema Palestincima. U tom pogledu, nužan je ljudski pristup poziciji palestinskog naroda. Svaki narod koji bi bio ubijan od strane druge države, proklinjao bi i tu državu i njen režim. Normalno je što Palestinci proklinju terorističku državu Izrael, jer ih ona ubija. U tom smislu, ako izraelski režim nastavi sa zločinima, terorom i genocidom nad Palestincima, sve će biti više onih u svijetu koji će bar pomisliti da bi bilo bolje da nema države Izraela, a mnogi već proklinju tu državu. Ideološke, političke i moralne teze o antisemitizmu neće blokirati antiizraelsko raspoloženje, jer ne treba sumnjati da u svijetu, ipak, preovlađujuće žive normalni i pravedni ljudi. Obzir prema stradanjima Jevreja u Drugom svjetskom ratu se podrazumijeva. Taj obzir će sve više dodatno obavezivati na osudu terorističkog režima Izraela i pospješivati obzir prema stradanjima Palestinaca.

Protekla historija krize na Bliskom Istoku pokazuje da je teroristički režim Izraela odbijao prihvatiti pravedan mir. Sporazume, kojih je bilo, izraelska strana je izigrala. Zašto Izrael odbija uspostavu stabilnog, pravednog i trajnog mira? Tačan odgovor na to pitanje je slijedeći: Teroristički režim Izraela, osloncem na već okupirane teritorije, planira nastavak zločina, terora, genocida, progona i daljeg osvajanja palestinskih teritorija. Kreatori terorističke, zločinačke i genocidne prakse Izraela znaju da bi uspostavom mira bila zaokružena država Palestina sa potrebnim institucijama, uključujući oružane snage, sigurnosne službe i druge mehanizme odbrane i zaštite. Oblikovana i izgrađena država Palestina bi bila mnogo veća prepreka za dalje osvajačke planove terorističkog režima Izraela. Upravo radi toga, izbjegavajući uspostavu mira, izraelski teroristički režim primjenjuje strategiju iznuravanja palestinskog naroda, s ciljem da ga dovede do krajnjih granica iznemoglosti i potpunog nestanka tog naroda, njegovih političkih i drugih institucija. Teroristički režim Izraela, znači, ne pristaje na mir, jer nije zadovoljan rezultatima dosadašnje agresije,

pa želi da te rezultate proširi daljim osvajanjima, što je veliki rizik za buduću sigurnost palestinskog naroda, regiona Bliskog i Srednjeg Istoka. Zato, međunarodna zajednica treba pomoći Palestincima da zvanično proglase državu Palestinu, da odrede granice te države, uključujući u nju teritorije koje je Izrael okupirao 1967. godine i poslije, te pozvati sve zemlje svijeta da priznaju državu Palestinu u tim granicama. Po osnovu takvih političkih odluka, uz pomoć prijateljskih zemalja, treba izgraditi jake oružane snage i druge državne mehanizme odbrane i sigurnosti Palestine. Tek kada Izrael pristane na pravedan mirovni sporazum koji iz njegovog suvereniteta isključuje okupirane teritorije 1967. godine i poslije, može se ocijeniti da su prestale ambicije daljih teritorijalnih osvajanja putem genocida nad Palestincima. Do tada Izrael će biti glavna opasnost za mir i sigurnost u regionu Bliskog i Srednjeg Istoka, pa i šire.

5. Nepravedna politika SAD prema Palestincima

Nepravda Izraela prema Palestincima je podržana od strane SAD, što se pokazalo i prilikom razmatranja rezolucije, koju su Savjetu sigurnosti UN-a predložile arapske zemlje. Rezolucijom je osuđena izraelska praksa izgradnje naselja na palestinskoj zemlji. Sve članice UN-a su podržale rezoluciju, ali su je odbile SAD, koje su jedna od pet stalnih članica UN-a sa pravom veta. Takva politika SAD, ustvari, znači podršku izraelskom agresivnom ponašanju koje ima sve karakteristike državnog terora nad obespravljenim Palestincima. Ustvari, ako je u globalnim svjetskim okvirima trend pravde jači od trenda nepravde, u šta ipak treba vjerovati, onda američkim i izraelskim državnicima treba poručiti da bi Izraelu bilo bolje da prestane sa praksom ugrožavanja palestinskog naroda, a da bi Americi bilo bolje da prestane sa praksom podrške nepravednoj politici i praksi Izraela prema palestinskom narodu. Što budu više odlagali potrebu prestanka sadašnje politike, to će se problem Bliskog Istoka riješiti sa manje posljedica i žrtava.

Pokazat će se da je i Izraelcima i Amerikancima bilo bolje da su davno prestali ugrožavati palestinski narod.

Američki predsjednik Obama je rekao: *"Važno je više nego ikad, da pokušamo da iskoristimo mogućnost da pronađemo mirno rješenje između Izraela i Palestinaca"*.[7] Vjerovatno je da su pobune u muslimanskim zemljama, posebno u Egiptu, Libiji i Siriji, utjecale na stavove američke administracije o palestinskom pitanju, jer je pozicija Izraela u neizvjesnosti, s obzirom na promjene koje će uslijediti kao posljedica narodnih pobuna u više muslimanskih zemalja.

Od proljeća 2011. godine, SAD pripremaju novi plan za Bliski Istok. Ambicija je da se ponudi sveobuhvatni arapsko-izraelski mir. Očekuje se da će američki predsjednik Barak Obama saopćiti politiku SAD za Bliski Istok i sjevernu Afriku. Ta politika će biti utemeljena na slijedećim stavovima: promoviranje ljudskih prava; rješavanje dugotrajnih sukoba; suprotstavljanje prijetnjama Irana; poraz El-Kaide i njenih saveznika.

Politička strategija SAD za takozvani *"Veliki Srednji Istok"* našla se pred izazovom da riješi ključne probleme svoje kontraverznosti, jer se verbalno zalaže za demokratske vrijednosti, a u praksi podržavaju antidemokratski režimi, te pred izazovom da se daju dovoljno efikasne garancije za sigurnost cionističkog, terorističkog režima Izraela. Američko zalaganje u korist Izraela direktno je suprotstavljeno zalaganju za demokratske vrijednosti ljudskih prava i sloboda. SAD su se našle pred izazovom da čovječanstvu odgovore kako je moguće da njeni saveznici budu režimi koji su općepoznati po kršenju elementarnih principa zaštite ljudskih prava i sloboda. Jedan od pristupa američke strategije za *"Veliki Srednji Istok"* je utjecaj da se pod izgovorom demokratiziranja svih država u tom regionu, putem uloge CIA, izazovu *"našminkane revolucije"*, pokreti protiv vladajućih režima u državama tog regiona, ali da na vlast ponovo dođu garniture koje će

7 **Barak Obama**, Oslobođenje, Sarajevo, 07.04.2011. godine, strana 16.

biti odane interesima SAD i njenih evropskih saveznika. Tako bi se dobio privid da je uspostavljen sklad između američkih demokratskih ideala i vrijednosti koje bi zastupale nove *"demokratske"* vlasti u zemljama Srednjeg Istoka. Međutim, za muslimanske zemlje i narode, u takvoj situaciji bi i dalje ostao problem oslobađanja od neokolonijalizma, što bi se moralo rješavati novim valom revolucija, ali tada autohtonih, iza kojih ne bi bila američka CIA. Taj plan nije uspio, jer je nosio u sebi rizike za američke interese, te se od takvih utjecaja odustalo nastavkom kontraverzne političke strategije podrške despotskim režimima, koji u svojim zemljama ugrožavaju ljudska prava i slobode, istovremeno dok se SAD predstavljaju kao glavni svjetski nosilac ideja i akcija u interesu ljudskih prava i sloboda.

Osnovni problem američke političke, sigurnosne i vojne strategije na Srednjem Istoku je zaštita izraelskog cionističkog režima. Istinska, autohtona demokratizacija odnosa u zemljama tog regiona znači veliku neizvjesnost za SAD i evropske saveznike, u kom pravcu bi se orijentirale nove demokratizirane vlasti muslimanskih zemalja Srednjeg Istoka, da li u korist zaštite dosadašnjeg ekspanzionizma cionista ili u korist uspostave države Palestine u granicama od 1967. godine.

Ako bi se dogodilo da autohtoni pokreti u muslimanskim zemljama Srednjeg Istoka rezultiraju zbacivanjem sa vlasti dosadašnjih despotskih režima, to bi značilo da iranska orijentiranost protiv izraelske ekspanzije za SAD i Izrael ne bi bila jedini problem, jer bi svaka od zemalja gdje bi nastala autohtona, nacionalna vlast, za SAD i Izrael bila problem istog karaktera kakav je, od prije tridesetak godina Iran, nakon uspješno izvedene Islamske revolucije.

Pregovori između palestinskih i izraelskih predstavnika su prekinuti zbog izraelskog nastavka izgradnje naselja na palestinskoj zemlji.

Od Palestinaca Zapad je tražio reforme, kako bi stekao uslove da pregovara sa Izraelom i SAD. Zapad je ponudio Palestincima,

takozvanu, Mapu puta. Međutim, pitanje mira i sigurnosti na Bliskom Istoku nije u palestinskim reformama, nego u izraelskoj agresivnosti, zločinačkom ponašanju i okupaciji tuđih teritorija.

Palestinci od Izraela traže: povlačenje iz pojasa Gaze i sjevernog dijela Zapadne obale i oslobađanje palestinskih zatvorenika.

Palestinci ispunjavaju teške zahtjeve koje pred njih, u korist Izraela, postavljaju SAD i drugi činioci međunarodne zajednice. Tako je uspostavljena funkcija premijera palestinske Vlade, na koju je izabran Mahmud Abaz, čime je značajno marginalizirana uloga predsjednika Arafata. Buš nije htio obznaniti mirovnu Mapu puta, sve dok palestinske institucije ne potvrde dolazak novog palestinskog premijera Mahmuda Abaza. Pod takvim pritiscima, Arafat se, sredinom aprila 2003. godine, sa svojom Vladom dogovorio da Mahmud Abaz[8] bude novi premijer, ali je to trebao potvrditi palestinski parlament, čime su ispunjeni uslovi za Bušovu akciju obznane Mape puta. Marginaliziranje Arafata ima veliki politički značaj. Time su afirmirane ocjene o navodnom terorističkom karakteru rata pod kontrolom Arafata, a uz to su se podsticale podjele unutar palestinskog naroda na pristalice Arafata i pristalice Abaza, što je u korist izraelske strategije slabilo odbranu Palestinaca. Bez oklijevanja, Palestinci su prihvatili mirovni plan - Mapu puta, koja ih obavezuje da prekinu oružane aktivnosti protiv Izraela, da priznaju državu Izrael i da doprinose njenoj sigurnosti. Hamas i druge palestinske organizacije su prihvatale mirovni plan, ali su za njegovu realizaciju postavljali logične zahtjeve da se Izraelci povuku sa okupiranih teritorija i da se iz izraelskih zatvora oslobode Palestinci. Za razliku od Palestinaca, Izraelci su postavljali neprihvatljive uslove za Mapu puta, čime su željeli promijeniti taj mirovni plan, ali je Mahmud Abaz odbacivao takve izraelske provokacije. Zbog otpora u desnim

8 **Mahmud Abaz**, ranije poznatiji kao Abu Mazen, umjereni političar, zagovornik prekida nasilja i prekida intifade, u kojoj je od septembra 2000. godine poginulo više od 3.200 osoba. Od njega se očekuje da postigne i realizira mirovni plan - Mapu puta, kojim će se u nekoliko faza, do 2005. godine, osnovati palestinska država.

strankama - Šaronovoj partiji *"Likud"*, *"Stranci nacionalnog jedinstva"* i *"Vjerskonacionalnoj stranci"*, Izraelci su jedva prihvatili taj plan, uz napomenu da su desne cionističke partije, na vanrednim izborima, od 28. januara 2003.godine, ojačale svoj utjecaj u izraelskoj Vladi.[9]

Odmah nakon obnavljanja izraelsko – palestinskih susreta na najvišem nivou (17.05.2003. godine, sastanak Šarona i Abaza), uslijedio je dolazak Buša na Bliski Istok, gdje je, nakon susreta sa arapskim liderima i nakon odvojenih razgovora sa Šaronom i Abazom - 04.06.2003.godine, dao optimistične izjave. Buš je tada rekao - da SAD podržavaju i samostalnu Palestinu, koju treba ozvaničiti 2005. godine, i Izrael, dvije države koje će jedna pored druge postojati u sigurnosti i miru. Dolazak Buša na Bliski Istok, tek nakon što su i izraelska i palestinska strana prihvatili mirovni plan, bio je spektakularna promocija mirovnog plana – Mape puta. Nije se moglo ostati bez utiska da su SAD jedini faktor koji može utjecati da se kriza na Bliskom Istoku riješi što pravednije i da se uspostavi održiv mir. Tom prilikom, izostao je sastanak Buša i Arafata, što je simboliziralo da su dotadašnjeg neprikosnovenog palestinskog lidera SAD, konačno, eliminirale iz mirovnog procesa.

Palestinski premijer, Mahmud Abaz, je iskreno započeo realizaciju preuzetih obaveza po mirovnoj Mapi puta. U razgovorima sa vođama Hamasa i drugih palestinskih oružanih organizacija, Abaz ih je odvraćao od oružanih akcija protiv Izraelaca. Kad su Šaron i Abaz postigli sporazum o mirovnoj Mapi puta, vođe Hamasa su obznanile da će prekinuti svaku saradnju sa Abazom, jer ne prihvataju uslove tog sporazuma. Poziciju u kojoj se našao Abaz, još su više komplicirali Izraelci, jer su odmah nakon postizanja sporazuma intenzivirali vojne

9 Na izborima, od 28. januara 2003. godine, trijumfovala je desničarska *"Likud"* partija, Ariela Šarona, koja je osvojila 38 od 120 mjesta u parlamentu, Knesetu (1/3), što je dvostruko više nego na prethodnim izborima od 1999. godine. Veliki uspjeh je postigla stranka desnog centra Shinui, koja je dobila 15 mjesta naspram samo 6 na izborima 1999. godine. Gubitnici su lijevo orijentirane partije. Laburistička stranka dobila je samo 9 mjesta u odnosu na ranijih 19. Lijevi blok je na izborima 28.01.2003. godine dobio samo 30 mjesta u parlamentu.

akcije protiv aktivista Hamasa, što je ovu organizaciju učvršćivalo u stavu da ne sarađuju sa premijerom Abazom. Prema ovome, moglo se ocijeniti da Šaron djeluje protiv mirovnog procesa i da je to bio pravi politički cilj vojnih mjera protiv Hamasa.

Ubrzo nakon Bušovih razgovora sa Šaronom i Abazom, potvrdilo se da izraelski zvaničnici ne žele provesti sporazum preuzete obaveze i obećanja, da lažu i stalno gaze obećanja. Zbog toga što nisu spremni prekinuti gradnju jevrejskih naselja na okupiranim teritorijama, napustiti okupirana područja,[10] pustiti na hiljade zatvorenih Palestinaca i ukinuti blokade uspostavljene protiv slobodnog kretanja Palestinaca, Arijel Šaron je nastavio sa vojnim akcijama, a u jednoj od njih stradali su nekoliko aktivista i vođa Hamasa Abdel-Aziz al-Rantissij. To je bio povod da Palestinci uzvrate i osvete se samoubilačkom akcijom u kojoj su stradali Izraelci. Šaronu je upravo to i trebalo. Bez obzira što je zbog toga kritikovan od strane generalnog sekretara UN, Kofi Anana, i američkog predsjednika Buša, Šaron je, uprkos tome, postavio zadatak da se *"uništi"* Hamas, čime su još radikalnije otvorene mogućnosti za nastavak izraelskih vojnih akcija. Time su blokirane mogućnosti premijera Abaza, da u cilju provedbe mirovnog plana, svojim razgovorima sa vođama Hamasa i vođama drugih oružanih palestinskih organizacija – Fataha, Islamskog džihada, Brigade mučenika Al Aksa, obustavi njihove odgovore na dosadašnje brojne zločine državnog terora Izraela. Prema onome što je činio protiv mira, jasno je da je Šaron, u pomenutim mirovnim inicijativama želio postići dva cilja: - prvi, da se pred svijetom lažno predstavi da je spreman na

10 Glavni ured za statistiku u Jerusalemu, povodom 55. godišnjice od uspostave države Izrael, objavio je podatke da u Izraelu živi 6,7 miliona stanovnika – 81% Jevreja, 9% kršćana, 8% muslimana i 9% Druza. Od osnivanja Izraela, 14. maja 1948. godine, broj stanovnika se povećao za osam puta. U posljednjoj 55. godini postojanja Izraela, u ovu državu se doselilo 31.000 Jevreja, što je najmanje u posljednjih 13 godina.

Prema podacima UN-ove humanitarne organizacije UNRWA, za pomoć prognanim Palestincima, od septembra 2000. godine do 31. maja 2003. godine, znači za nepune 3 godine, Izraelci su uništili ili oštetili do neupotrebljivosti 1.134 palestinske kuće, koje je napustilo 10.049 izbjeglica.

mir; i drugi - da dobije nove povode za nastavak državnog terora, a krivicu prebaci na žrtvu – palestinski narod.

SAD su najviše i najdirektnije involvirane u krizu na Bliskom Istoku, i to stavljajući se na stranu terorističkog režima Izraela. To se pokazalo i tokom još aktuelne genocidne agresije Izraela na područje Gaze. Umjesto da, kao najveća sila svijeta, pomažu Palestincima kao žrtvi, SAD pomažu terorističkom režimu Izraela. Tokom aktuelne agresije Izraela na Gazu, SAD neutemeljeno optužuju Hamas. SAD su odbacile inicijativu za prekid oružanih neprijateljstava i, u vezi s tim, podržale izraelske uslove za prekid ofanzive. Tokom agresije i masovnih ubijanja Palestinaca, u tu svrhu, SAD dostavljaju izraelskoj vojsci ogromne količine municije i drugog ratnog materijala... O tome se trebaju zamisliti građani i poreski obveznici u SAD, jer se iz njihovog dohotka finansiraju operacije američke administracije u pogledu pomaganja terorističkom režimu Izraela da vrši genocid nad Palestincima. Sa optimizmom treba očekivati da će dostojanstveni Amerikanci znati i moći dati pravedan odgovor na taj problem, jer su u svojoj historiji uspješno, zadivljujuće prevazišli problem rasizma, aparthejda i segregacije. Onda kada administracija SAD u spoljnoj politici primijeni ljudske kriterije kojima su kroz prošlost zadivljujuće riješeni unutaramerički problemi rasizma, radikalno će se promijeniti odnos prema krizi na Bliskom Istoku. Tada će Palestinci dobiti, a teroristički režim Izraela izgubiti američku podršku. Ustvari, SAD imaju najveću obavezu da primjenjuju pravedne kriterije u spoljnoj politici, jer imaju najveću moć. Pristrasna i nepravedna spoljna politika, iza koje stoji velika politička i vojna moć, kao što je moć SAD, srazmjerno toj moći može proizvoditi katastrofalnije posljedice, isto kao što nepristrasna i pravedna spoljna politika, utemeljena na američkoj svekolikoj moći, može doprinositi miru i sigurnosti svijeta, više od drugih država. Od SAD niko ne traži da se distanciraju od kriza i svjetskih problema. Naprotiv, od SAD se mnogo očekuje, da pravednom spoljnom politikom učestvuju u rješavanju lokalnih, regionalnih i svjetskih kriza i problema.

SAD trebaju prekinuti vojnu pomoć Izraelu. Trgovinu oružjem sa Izraelom trebaju prekinuti i zemlje Evropske unije, jer neke od tih zemalja isporučuju Izraelu oružje, municiju, vojnu opremu i rezervne dijelove za održavanje vojne tehnike. To se može svrstati u poznato licemjerstvo Zapada, s čime se mora prestati. Svojim isporukama oružja Izraelu, evropske zemlje gube moć utjecaja na SAD da prekinu ogromnu vojnu podršku terorističkom Izraelu, s ciljem efikasnijeg ubijanja Palestinaca. Na tim činjenicama pada u vodu sva priča Zapada o humanosti, ljudskim pravima i slobodama.

Posljednja, zločinačka, teroristička i genocidna agresija Izraela na Gazu, vremenski se poklapa sa zadnjim sedmicama vladanja najomraženijeg predsjednika SAD, Buša, koji je podržavao, naoružavao i podsticao terorizam i genocid Izraela nad Palestincima. Terorističkom režimu Izraela je neizvjesno kako će novi predsjednik Obama tretirati krizu na Bliskom Istoku. Cijeneći da Obama može biti prepreka genocidnim planovima prema Palestincima, teroristički režim Izraela je posljednjim masovnim zločinima u Gazi, dok još nema prepreka, iskoristio posljednje dane Bušove vlasti. Posljednjom kampanjom masovnih zločina u Gazi, nakon poraza od Hezbolaha u Libanu, 2006. godine, teroristički režim Izraela je želio popraviti predstavu o svojoj moći. Ako su civilne žrtve i zastrašivanje bili cilj aktuelne agresije na Gazu, onda je teroristički režim Izraela postigao što je želio, ali je pogoršao svoju poziciju u svjetskom javnom mnjenju, kod vlada i naroda mnogih zemalja svijeta.

Čitavo čovječanstvo se treba potruditi da u slučajevima daljnjih oružanih napada na palestinski narod, teroristički Izrael bude vojno poražen. To je put odvraćanja Izraela od nastavka genocidne prakse. U tom smislu, pozitivni su efekti uspješnog odgovora na agresiju Izraela na Liban 2006. godine, kada je Hezbolah pokazao vojnu moć i nanio gubitke izraelskoj vojsci. Prioritetna je obaveza svih pravednih i slobodoljubivih u svijetu da pomognu osposobljavanje Palestinaca da političkim putem, sporazumom koji će donijeti trajan mir, povrate

teritorije koje je Izrael okupirao 1967. godine, i poslije. Prioritetan je zadatak međunarodne zajednice da utječe na Izrael da se povuče sa teritorija koje je okupirao. Ako međunarodna zajednica neće to da uradi, Palestinci imaju pravo da se svim sredstvima bore za povratak teritorija sa kojih su prognani. Izrael mora shvatiti da ne može biti siguran dokle god se koristi rezultatima dosadašnjih zločina, terora, genocida i osvajanja tuđih teritorija. U tom smislu, Palestincima treba pomoći da se bore.

SAD pokazuju interes za saradnju sa muslimanskim zemljama. U slučajevima kriza na Balkanu, SAD su najbitnije utjecale da se zaštite Bošnjaci i Albanci od genocidnih postupaka Miloševićevog režima. U SAD se pokazuje visok stupanj uvažavanja svojih državljana muslimanske vjere. Trebalo bi dosta prostora za iznošenje obimne argumentacije o konstruktivnoj politici SAD prema muslimanskim zemljama i narodima.

Međutim, brojni primjeri, u tom smislu, ne opravdavaju da izostane potrebna kritika politike SAD u onim područjima gdje se duboko razlikuju i sukobljavaju politički pristupi SAD naspram muslimanskih naroda i zemalja. Kriza na Bliskom Istoku je, u tom smislu, najvažnija. Muslimani imaju općeprihvaćeno mišljenje da nacionalistička Vlada Izraela ima oslonac u politici SAD i u podršci koju njoj pruža ova svjetska sila u raznim oblicima, od prećutnog prelaženja preko činjenica o zločinima koje organizira Vlada Izraela, preko raznih oblika vojnog ispomaganja, pa do suptilnijih i teško vidljivih oblika podrške toj Vladi. Muslimani čitavog svijeta misle da jedino SAD mogu obuzdati agresivno ponašanje Izraela i povoljno riješiti poziciju i palestinskog i izraelskog naroda, ali da se ne preduzimaju mjere u tom pravcu.

Prema krizi na Bliskom Istoku, moćni i manje moćni faktori međunarodne zajednice se ponašaju demagoški. Načelno se daje podrška palestinskom narodu, u smislu prava na svoju državu, na povratak okupiranih teritorija i na povratak svojih izbjeglica, ali od načelne podrške nema konkretnih rezultata. Naprotiv, izraelsko nasilje

nad Palestincima raste, a taj napaćeni narod zapada u sve težu situaciju. To koristi ekstremnim vlastima Izraela, jer dobivaju na vremenu za ostvarenje svojih ciljeva - potpunog uništenja palestinskog naroda.

Najmoćniji činioci međunarodne zajednice su kolebljivi i neodlučni. Izjavljuju da su za pravdu ali, prećutno i aktivno podržavaju izraelski teroristički režim. Ali, nije moguće biti pravedan i podržavati teror nad Palestincima. U nekim situacijama, utjecaji najmoćnijih autoriteta Zapada davali su optimizma u pravedno rješavanje krize na Bliskom Istoku. To se ispoljilo: kada je britanski premijer, Tony Blair, izjavio da je cilj mirovnog procesa uspostava Palestine kao neovisne države; prilikom Klintonove turneje na Bliskom Istoku, kada je Palestincima rekao – "*Vi zaslužujete svoju državu*"; kada su novembra 2001. godine Arafat i Perez dobili Nobelove nagrade za mir; kada su i Bush i Pawel, također novembra 2001. godine, izjavili da žele i Izrael i Palestinu kao države u sigurnim granicama. U to vrijeme Izrael prihvata palestinsku državu, ali bez vojnih obilježja i u granicama gdje su bile izraelske trupe prije 15 mjeseci, što je značilo da Vlada Ariela Šarona nije prihvatila rezulucije Savjeta sigurnosti 242., 338.... i ostale koje predviđaju povlačenje na izraelske vojne pozicije od 1967. godine. Iz tih razloga, Izrael je izigrao i mirovni sporazum u Oslu 1994. godine.

Međutim, od decembra 2001. godine, utjecaji međunarodnih faktora poprimaju konkretniji negativan obrt u pravcu podrške Vladi Ariela Šarona. Ubrzo poslije svojih naprijed navedenih povoljnih izjava, Bush i Powell daju izjave koje ohrabruju Ariela Šarona za teror nad Palestincima. Kritikovali su Arafata, jer *"ne čini"* što treba *"da umiri militante"*. Izraelci su podmetnuli brod oružja, kao da ga krijumčare Palestinci. Zahtjevi Arafata da taj slučaj ispita komisija od predstavnika SAD, Britanije, Rusije i Turske, faktički su odbijeni. Tadašnji zahtjevi Arafata za međunarodne posmatrače, također se odbijaju. Uz takve optužbe, 6.12.2001. godine američki Kongres je sugerirao predsjedniku Bushu da SAD prekinu odnose sa Arafatom. Sutradan, 7.12.2001. godine, Arafat je uhapsio 17 Palestinaca, ali Izrael, i pored takve volje

Arafata, odmah pojačava vojne akcije, gađanjem palestinskih objekata iz tenkova i helikoptera. Čineći upravo ono što je američki Kongres sugerirao Bušu, pajačavaju se akcije za potpunu izolaciju Arafata. Zabranjuje mu se molitva u Betlehemu. Izoliraju ga u Ramalahu. Uništavaju radiostanicu *"Glas Palestine"*. Januara 2002. godine, u zločinačkim akcijama, Izraelci ruše palestinska naselja bagerima i na druge načine. Izraelski tenkovi su razarali pistu međunarodnog aerodroma u pojasu Gaze. Teškim izraelskim zločinima potaknuto je veliko očajanje Palestinaca. Oni su, za odbranu svog dostojanstva, primjenjivali jedino što su mogli, a to su samoubilačke akcije.

I pored toga, 24.3.2002. godine, Bush ponovo optužuje Arafata da nije učinio što treba da obuzda teroriste, a Šaron koristi ove izjave kao ohrabrenje za nastavak ofanziva u kojima okupira mnoga palestinska naselja. Zbog toga je poraslo palestinsko nepovjerenje prema SAD, ali su povećana očekivanja od EU, koja na ovom slučaju može pokazati svoju demokratsku moć u suzbijanju izraelske sile oslonjene na kolebljivu međunarodnu zajednicu i na svojih, navodno, oko 200 atomskih projektila.

Veliki broj ljudskih žrtava u Iraku obavezuje američku administraciju da preispita definiranu strategiju borbe protiv terorizma, naročito u pogledu snaga, sredstava i oblika te borbe u vezi sa dominantnom ulogom koja je data vojnom faktoru. Američka strategija borbe protiv terorizma, u pogledu podrške širom svijeta, ima dva aspekta. U pogledu stavova o nužnosti borbe protiv terorizma, američka administracija ima apsolutnu podršku. Međutim, u pogledu identificiranja izvora opasnosti od terorizma, a u vezi sa izborom ciljeva i oblika antiterorističke borbe, američka administracija se sukobljava sa otporima i suprotstavljenim gledanjima sa svih strana svijeta. Čini se da se otpor američkoj strategiji borbe protiv terorizma globalizira. To osporava da se na terorizam, kao globalni sigurnosni problem čovječanstva, odgovori antiterorističkom borbom, koja je u globalnim svjetskim razmjerama utemeljena na konsenzusu.

Teroristički konsenzus je realnost, a antiteroristički je tek ideja i cilj, koga treba postići. To je aspekt sadašnje superiornosti terorizma u odnosu na antiterorizam, što se mora prevazići u korist antiterorizma. Teroristi će upasti u inferiornost i krizu onda kada antiteroristička borba na globalnom planu prevaziđe krizu u kojoj se nalazi zbog nedostatka konsenzusa o ciljevima i načinima borbe. Do tada će jačati i terorističke snage i opasnosti od terorizma.

Ovo mora biti jasno svim faktorima u sastavu proklamirane svjetske alijanse za borbu protiv terorizma, a naročito američkoj administraciji, koja u mnogo čemu, pa i u ovome, ima ključnu ulogu. Čini se da je nužan i urgentan zaokret u američkoj strategiji borbe protiv terorizma. Od svih upozorenja koja su usmjeravana prema američkoj administraciji, treba posebno izučiti ona koja su se ticala ocjena da vojne metode ne mogu biti dominantno sredstvo antiterorizma, da kriteriji za ocjenu - šta je terorizam, a šta nije, treba uskladiti sa univerzalnim principima pravednosti i da se ciljevi borbe protiv terorizma ne smiju podređivati ničijim posebnim ideološkim, političkim i ekonomskim interesima.

Sigurno, to je najveći, zapanjujući apsurd, ali, nažalost, nije jedini. Političko uređenje SAD je demokratsko, sa ambicijama da brine o društvenim i političkim pitanjima širom svijeta, afirmirajući demokratske principe i standarde svugdje gdje se, u tom pogledu, ukaže potreba. Ko god i gdje god vrši pozitivan utjecaj, to treba smatrati poželjnim, potrebnim, a često i nužnim. Međuutjecaj je nužnost i smisao nezaustavljivog procesa globalizacije. Veći utjecaj mogu i trebaju ostvarivati oni faktori međunarodne zajednice koji imaju veću moć, jer se i odgovornost pozitivnog utjecaja mora cijeniti u srazmjeri sa nivoom ekonomske i političke moći. U tom smislu, kao nužna komponenta međuutjecaja u procesu globalizacije naročit značaj imaju utjecaji SAD. Nije opravdano dovoditi u pitanje pozitivne utjecaje od strane SAD, gdje god ih ima, ali u sredinama savremenog čovječanstva gdje je utjecaj SAD pogrešan, štetan, suprotstavljen demokratskoj

prirodi američkog društva, to treba otvoreno, kritički istaći, ne samo radi onih prema kojima SAD čine nepravdu, nego i radi samih SAD, radi zaštite njenog demokratskog identiteta i kapaciteta koji je potreban i koristan čovječanstvu. U tom smislu je dobronamjerna kritika zato što SAD podržavaju terorističku državu Izrael. Podrškom Izraelu, SAD protiv sebe izazivaju sumnju da učestvuju u terorizmu. Pomaganje onome ko čini zlo je blisko zlu. Pomaganje organizatorima, nosiocima i izvršiocima terorizma je blisko terorizmu. Nekada je pomaganje onome ko čini zlo teži grijeh od direktnog činjenja zla. Da država Izrael ne dobija i da ne koristi pažnju i pomoć zapadnih zemalja, onda se ona ne bi, bar ne u tolikoj mjeri, ponašala oholo dok metodama terorizma provodi teror nad Palestincima. Uz briljantne demokratske vrijednosti američkog društva, pomaganje izraelskom državnom terorizmu djeluje kao ogroman apsurd, koga treba prevazići, ne samo u interesu zaštite ugroženih muslimana na Bliskom Istoku, nego i u korist čitavog američkog društva, čovječanstva u cjelini, uključujući Izrael i jevrejski narod, kome je, također, potrebna pomoć u smislu zaštite od velikih grijeha koje čine izraelski lideri i izraelske državne institucije. Amerikanci ne smiju dozvoliti da se unedogled pozitivne vrijednosti američkog društva blate nepotrebnim, besmislenim i štetnim ponašanjima za cijelo čovječanstvo, pa i za veliki američki narod.

Krizu na Bliskom Istoku neće moći riješiti Ujedinjene nacije, sve dok države koje su članice te najveće međunarodne organizacije ne poduzmu mjere koje će biti srazmjerne dubini te krize. Glavni ton u rješavanju krize na Bliskom Istoku trebaju dati SAD. To se s pravom i očekuje, upravo imajući u vidu demokratske potencijale i vrijednosti u američkom i drugim zapadnim društvima.

6. Utjecaj terorističke operacije 11.09.2001. na bliskoistočnu krizu

Teroristička operacija, izvedena 11. 9. 2001. godine na vitalne objekte u Njujorku i Vašingtonu, izazvala je ogromne posljedice u cijelom svijetu, a posebno u odnosu na područja zahvaćena političkim krizama i ratnim žarištima. Bit će najinteresantniji utjecaji ove terorističke operacije na krizni region Bliskog Istoka. Višedecenijski politički i oružani sukobi između Izraelaca i Palestinaca ulaze u novi svjetski politički ambijent, kada se problematizira terorizam, kao pojava koja prijeti miru i sigurnosti u globalnim razmjerama. Zbog toga su, povodom terorističke operacije na vitalne objekte u Njujorku i Vašingtonu, 11. 9. 2001. godine, uslijedile inicijative da se borba protiv terorizma organizira kao koalicija (savez, alijansa) većine zemalja svijeta.

Ako se u takvoj borbi protiv terorizma podrazumijeva organizirano, što znači usmjereno i koordinirano učešće većine zemalja svijeta, onda se podrazumijeva i to, da će međunarodna koalicija imati odgovornost da suzbija svaki terorizam, bilo gdje da se javlja, te, da se tako štite svi koji su ugroženi terorizmom, bez obzira gdje su, koje su nacije, kojoj civilizaciji ili rasi pripadaju. Znači, ne bi bilo prihvatljivo ako bi međunarodna koalicija za borbu protiv terorizma ograničila svoje uticaje samo prema izvršiocima i organizatorima terorističke operacije izvršene 11. 9. 2001. godine protiv SAD, niti bi bilo prihvatljivo da se ta borba ograniči samo na zaštitu pojedinih zemalja u vezi sa konkretnim slučajevima koji su se dogodili i koji će se ubuduće događati. Naprotiv, aktiviranjem međunarodnog saveza treba osigurati da borba protiv terorizma poprimi univerzalni značaj. Tada bi bilo realno očekivati da će i izraelski, višedecenijski teror protiv Palestinaca doći pod udar sankcija međunarodnog saveza za borbu protiv terorizma.

Iako u začetku ideje o međunarodnoj koaliciji za borbu protiv terorizma nisu jasni mehanizmi i modaliteti usmjeravanja i koordinacije za djelovanje država i drugih faktora međunarodne

zajednice u borbi protiv terorizma, treba istaći da bi bilo pravedno da se sagledaju događaji na Bliskom Istoku u proteklom stoljeću i da se jasno pokaže da je izraelska država bila nosilac progona, ubijanja i drugih oblika terorističkih zločina nad Palestincima. Obim i težina tih zločina mnogostruko nadmašuju stravične posljedice bilo koje poznate, pojedinačne terorističke akcije ili operacije, pa i one koja se dogodila 11. 9. 2001. godine, kada su porušene zgrade Pentagona i Svjetskog trgovačkog centra u SAD. Izraelska država je već nekoliko decenija, kontinuirano, u velikoj terorističkoj operaciji koja se sastoji iz mnoštva svakodnevnih terorističkih akcija, progona i ubijanja Palestinaca. Ako bi međunarodna koalicija za borbu protiv terorizma primjenjivala različite standarde u kvalifikacijama terorističkih djela, tako što bi se pažnja usmjeravala na one slučajeve terorizma gdje više interesa imaju najbogatije i vojno najmoćnije zemlje svijeta, odnosno, tako što bi se izloženost terorizmu siromašnih naroda i država ostavljala po strani, onda se unaprijed može ocijeniti da bi takva borba protiv terorizma bila čak i štetna za mir i sigurnost u svijetu i da bi, zbog takvih konceptualnih promašaja, terorizma bilo sve više i više.

Upravo takav, kontraproduktivan koncept, i želi Izrael. Izraelski lideri su odgovorni za mnoga teroristička djela i zločine, i kao takvi imaju interesa da ono što su u proteklih nekoliko decenija Izraelci činili terorizirajući Palestince, ostane po strani djelovanja međunarodne koalicije za borbu protiv terorizma. U općem je interesu da UN, SAD, EU, ostale države i međunarodne organizacije spriječe izraelsku vladu u nametanju takvog štetnog koncepta.

U vrijeme kada se afirmiraju ideje posebnog organiziranja za borbu protiv terorizma na nivou međunarodne zajednice u cjelini, na primjeru izraelskog terora protiv Palestinaca, bitno je uočiti klasifikaciju terorizma. S obzirom na nosioce organiziranja terorizma, može se govoriti: (1) o državnom terorizmu i (2) o terorizmu koga organiziraju posebne terorističke organizacije, koje se u svom djelovanju povezuju i sa nosiocima vlasti u nekim državama. Državni

terorizam je onaj terorizam koga organiziraju legalne državne institucije, koje zloupotrebljavaju suverenitet, djelujući otvoreno protiv pojedinih skupina ljudi, najčešće nacionalnih manjina, čitavih naroda i njihovih država. U ovu grupu terorizma spada izraelski terorizam nad palestinskim narodom. I na primjeru balkanskih kriza pokazalo se da je državni terorizam najveća opasnost savremenog svijeta.

Državni terorizam ima svoju specifičnu prirodu. Taj terorizam je glavni uzrok mnogih kriza u svijetu. Kada krize, zbog ovakvog terorizma, eskaliraju u oružane sukobe, tako što državnim terorizmom ugrožene skupine ljudi otpočnu odbranu od državnog terorizma, onda nosioci državnog terorizma aktiviraju zamjenu teza, tako što za odbrambene akcije ugroženih, lažno i propagandistički govore da su terorizam. U ovom smislu, izraelski terorizam može biti školski primjer zamjene teza, u kojoj se odbrambene akcije palestinskog naroda, kao žrtava izraelskog državnog terora, nazivaju terorizmom. Apsurdi idu do krajnjih granica i tako što se, u prvim časovima dok je još trajala teroristička operacija protiv SAD, 11. 9. 2001. godine, odmah počelo govoriti da iza te akcije stoji PLO. Ako se već ušlo u takva nagađanja, bilo je realnije posumnjati u izraelsku vladu i njoj slične, kojima je osnovno obilježje terorizam, nego na PLO koja je decenijama preokupirana odbrambenim mukama u kojima se teži imati SAD za saveznika. Zbog toga se želi vjerovati da će međunarodna koalicija za borbu protiv terorizma, koja se zagovara poslije terorističke operacije na vitalne objekte u Njujorku i Vašingtonu, staviti pod lupu sve slučajeve državnog terorizma u svijetu i da će, u tom pogledu, izraelski državni terorizam biti u prioritetu raznih uticaja, pa i sankcija međunarodne zajednice, kao što se to dogodilo i u slučajevima državnog terorizma u balkanskim krizama.

Pod udarom mjera i sankcija međunarodne koalicije za borbu protiv terorizma moraju biti, ne samo državni režimi koji provode državni terorizam, nego i pomagači takvom terorizmu. Znači, izraelski državni terorizam, ako ima pomagača među državama i drugim

faktorima međunarodne zajednice, treba biti zahvaćen mjerama i sankcijama međunarodnog saveza za borbu protiv terorizma, na načine koji bi uključivali i mjere, pa i sankcije, i protiv pomagača. I zbog toga je važan principijelni stav da se sankcije međunarodne zajednice, povodom terorističkih napada na SAD, 11. 9. 2001. godine, usmjere i prema organizatorima i prema pomagačima u toj zločinačkoj operaciji. Ovim se dolazi do osjetljivog pitanja: ko su pomagači izraelskog državnog terorizma? U tom smislu, bit će vrijedni odgovori na pitanja koje su države uspostavile najbolju političku, diplomatsku, vojnu, ekonomsku, kulturnu i svaku drugu saradnju sa izraelskom vladom, što se uglavnom i zna. U poželjnoj varijanti razvoja borbe protiv terorizma, vjerovatno je da bi mnoge zemlje svijeta, pa i one najmoćnije, imale razloga da korigiraju svoju politiku prema Vladi Izraela i da jasno podrže pravednu borbu palestinskog naroda, kao žrtve izraelskog državnog terorizma.

I tako, postaje potpuno jasno, da oni faktori u međunarodnoj zajednici koji nisu stali na stranu SAD u slučaju osude i borbe protiv još nepoznatih terorista koji su organizirali i izveli terorističku operaciju na vitalne objekte u Vašingtonu i Njujorku, kao i oni koji nisu stali na stranu palestinskog naroda u njegovoj borbi protiv već poznatih izraelskih terorista, otkrivaju da u svojoj politici imaju nepravde i da djeluju protiv univerzalnih vrijednosti demokratije, slobode i mira. Ovim se mogu problematizirati slijedeća pitanja: koliko ima onih koji su stali na stranu i SAD i palestinskog naroda; koliko ih ima da su stali na stranu SAD, ali ne i na stranu palestinskog naroda; i koliko ih ima da su stali na stranu palestinskog naroda, ali ne i na stranu SAD? Odgovori na ova pitanja bi potvrdili da je čitav svijet osudio terorističke napade na SAD. Međutim, problem je što čitav svijet ne osuđuje višedecenijski, sistematski i svakodnevni državni terorizam Izraela nad Palestincima. Ova činjenica ukazuje na svu složenost uvjeta u kojima se, na nivou međunarodne zajednice u cjelini, treba uspostaviti koalicija za borbu protiv terorizma, kao velike opasnosti za svjetski mir i sigurnost.

Građani i važne političke snage u BiH su principijelno na strani SAD u vezi sa terorističkim napadima na tu zemlju, 11. 9. 2001. godine, ali i na strani pravedne borbe palestinskog naroda protiv izraelskog terora. Međutim, ipak se može naslutiti da ni po ovom pitanju u BiH nema potrebnog jedinstva.

Na primjeru napada na SAD, 11. 9. 2001. godine, teroristi su pokazali visok stupanj odlučnosti i sposobnosti da pripremaju i izvode terorističke operacije kao kompleksne radnje koje obuhvataju više pojedinačnih terorističkih akcija, istovremeno ili vremenski dozirano, usmjerenih prema najvitalnijim objektima na većem prostoru, uz primjenu sofisticiranih sredstava i metoda. Dok terorističke akcije mogu izvesti pojedinci, terorističke operacije podrazumijevaju uspostavu organiziranog sistema u kome učestvuje veliki broj *"ljudi"* u različitim ulogama, od onih najvažnijih koji određuju političke okvire i ciljeve terorističkog djelovanja, do onih koji se javljaju u ulogama pomagača i egzekutora u raznim oblicima, uključujući i samoubilačke metode, kao izraz najvišeg stupnja fanatizma i odanosti političkim okvirima i ciljevima terorističkog djelovanja.

Sasvim je jasno da ljudski rod u sebi ima terorističke organizacije kao sisteme osposobljene za nanošenje ogromnih žrtava i materijalnih razaranja, kao i za jednovremeno uznemiravanje svih ljudi u svijetu, a ne samo onih koji su bliže objektima i žrtvama terorističkih djela. Efekti takvih terorističkih organizacija mogu uzrokovati spontana, ishitrena i nedovoljno promišljena reagiranja, koja u uvjetima postojećih podjela i kriza u svijetu mogu radikalizirati političke sukobe i izazvati situaciju koja izmiče kontroli, poprimajući karakter ratnog konflikta u svjetskim razmjerama. To znači da ljudski rod, postojanjem terorističkih organizacija, u sebi ima ono što mu ugrožava perspektivu i prijeti uništenjem. Postojanjem i djelovanjem terorističkih organizacija povećana je opasnost i od moguće upotrebe i najrazornijih hemijskih, bioloških, pa i nuklearnih sredstava za masovno uništavanje. Prema tome, odnos naspram terorističkih organizacija znači odnos naspram

perspektive i opstanka cijelog čovječanstva. Zbog toga, borba protiv terorizma ne smije biti parcijalna i kampanjska. To nužno moraju biti sveobuhvatne, dobro koordinirane, sistematske i povezane aktivnosti, prema istim ciljevima u svim državama i u svim međunarodnim institucijama.

Terorističke organizacije se uspješno koriste, ne samo sredstvima, nego i principima ratovanja. Na primjeru terorističke operacije izvedene protiv SAD, 11. 9. 2001. godine, teroristička organizacija je fantastično demonstrirala svoju visoku organiziranost, afirmacijom ratnih principa iznenađenja i tajnosti. Ratni princip iznenađenja u pripremi i izvođenju operacija postignut je na najvišem strateškom nivou. Čitava svjetska javnost i činioci međunarodne zajednice koji se bave borbom protiv terorizma iznenađeni su činjenicama da terorističke organizacije mogu pripremiti i izvesti terorističku operaciju koja podrazumijeva najviši stupanj planiranja, koordinacije i ukupnog menadžmenta terorizmom. Iznenađenje je postignuto i u pogledu načina izvođenja oparacija. Otmica aviona nije posebno iznenađenje. Ali, otmica 11 aviona u istom danu, koji su samoubilački usmjereni na najvitalnije objekte i simbole američke državnosti, političke, ekonomske i vojne moći, očito je veliko iznenađenje. Posebnu pažnju zaslužuje iznenađenje u pogledu izbora objekata terorističkih napada - Pentagona i Svjetskog trgovačkog centra. Uništeni su objekti za koje se podrazumijevalo da su u vrhu sigurnosne pažnje najmoćnije vojne sile u svijetu. Ratni princip tajnosti u pripremama i u izvođenju operacija, teroristička organizacija je 11. 9. 2001. godine demonstrirala u jedinstvu sa principom iznenađenja. Teroristi su pokazali svoju superiornost u borbi sa obavještajnim i kontraobavještajnim sistemima mnogih zemalja, o čijim se tajnim službama ispredaju razne priče kojima se te službe, kao *"sveznajuće"* mistificiraju, što ih uobražava i udaljava od stvarnih sigurnosnih problema na koje trebaju odgovoriti. Ove službe su, u pogledu stila svog djelovanja, ostale u sredini prošlog, 20. stoljeća. Teroristi su u svojoj organiziranosti zakoračili u 21. stoljeće, pa imaju

inicijativu, diktirajući da se obavještajni i sigurnosni sistemi težišno bave posljedicama terorizma. Naprimjer, ove službe će se sada iscrpljivati u traganju za organizatorima i izvršiocima terorističke operacije protiv SAD, izvedene 11. 9. 2001. godine. Dok im to bude glavna preokupacija, terorističke organizacije će se prilagoditi djelovanju u novim uvjetima i manje ometano pripremati nova iznenađenja. Osujetiti tajnost djelovanja terorističkih organizacija i spriječiti iznenađenja u izvođenju terorističkih akcija i operacija osnovna su pitanja na kojima se potvrđuje efikasnost sigurnosnih sistema u okviru kojih djeluju obavještajne i kontraobav¬ještajne službe. Nikada više, niko ne može iznositi ocjene da su CIA, DIA, FBI i drugi elementi sigurnosnog sistema SAD *"sveznajuće"* efikasni, kako se to, do terorističke operacije 11. 9. 2001. godine često tvrdilo. Objektivno, ove službe nisu ispunile glavnu zadaću da spriječe strateško iznenađenje.

Za buduće, uspješno organiziranje protiv visokoorganiziranog teroriz¬ma naročit značaj će imati definiranje odgovornosti za uzroke i posljedice terorističke operacije izvedene protiv SAD, 11. 9. 2001. godine. Ovim se otvara pitanje, da li pored neposredne, krivične, zločinačke odgovornosti onih koji su organizirali, izveli i pomogli terorističku operaciju napadom na najvitalnije institucije i simbole SAD, postoji i šira, temeljnija, suštinska odgovornost za stanje u međunarodnoj zajednici, za stanje u kome je moguće da se dogodi tako monstruozna zločinačka operacija i da se njome do ambisa dovede sigurnost i mir u svijetu. Za uspješno prevazilaženje terorizma, kao oblika prijetnji miru i sigurnosti u globalnim razmjerama, bit će važno da se nagoviješteni međunarodni savez za borbu protiv terorizma pravilno postavi u vezi sa definiranjem svih aspekata odgovornosti za terorističke akcije i operacije. Bitno je da se identificiraju organizatori, izvršioci i pomagači svake terorističke aktivnosti, pa i terorističke operacije od 11. 9. 2001. godine. Pokazivanje sposobnosti da se u antiterorističkom djelovanju otkriju nosioci terorizma bilo bi od izuzetnog značaja i za preveniranje takvih djela ubuduće. Međutim,

treba znati da se time neće dotaći uzroci terorizma. Glavni zadatak organiziranja međunarodne zajednice u borbi protiv terorizma moraju biti uzroci terorističkih oblika ugrožavanja svjetskog mira i sigurnosti. Akcije međunarodnog saveza za borbu protiv terorizma moraju se usmjeriti prema terorizmu u cjelini, kao najštetnijoj društvenoj pojavi na globalnoj svjetskoj razini. To podrazumijeva istovremeno djelovanje i prema uzrocima i prema posljedicama. Represivna dimenzija organiziranja međunarodne zajednice u vojnim, policijskim i sudskim aspektima treba biti usmjerena na posljedice. Sve ostale dimenzije organiziranja savremenih društava, država i raznih institucija međunarodne zajednice, počev od političkih, državnih, informativnih, obavještajnih, odgojnih, obrazovnih, ekonomskih, socijalnih, kulturnih, diplomatskih, pa do naučnih, moraju biti usmjerene prema uzrocima terorističkog djelovanja.

Ako se bude u tom smislu razmišljalo o borbi protiv terorizma, radi iskorjenjivanja tako opasne pojave, nužno će se doći do zaključka da aktuelni međunarodni poredak ne može odgovoriti takvom izazovu. Do usklađivanja međunarodnog poretka, u smislu bolje organiziranosti, usmjerenosti i povezanosti raznih faktora međunarodne zajednice prema zahtjevima koji se postavljaju radi uspješne borbe protiv terorizma, može doći već sada, na osnovu uviđaja i ocjena povodom terorističke operacije protiv SAD, od 11. 9. 2001. godine. U protivnom, zbog eventualnog pojednostavljivanja i jednostranosti u borbi protiv terorizma ova najštetnija društvena pojava i sigurnosni problem za 21. stoljeće dobit će u zamahu i grubostima sa mnogo većim žrtvama, pa će se tek onda, ali prekasno, ući u kreiranje novih dimenzija međunarodnog poretka, adekvatnog nužnim zahtjevima borbe protiv terorizma.

Ako se zadržavaju velike nepravde na štetu siromašnih naroda i država, na štetu položaja nacionalnih manjina, te ako se zadržavaju različiti kriteriji u ocjenama odgovornosti pojedinih političkih faktora u kriznim područjima svijeta, neće biti opravdano očekivati uspješnu borbu protiv terorizma, jer će tako ostati po strani njegovi uzroci. Ne

može se decenijama tolerirati, pa i pomagati, državni terorizam kao što je izraelski prema Palestincima, niti se može u nekim područjima svijeta održavati aparthejd i segregacija kao forme i principi rasizma, a uz sve to, očekivati da se može iskorijeniti terorizam. To nije moguće ako se i dalje održava nepravda prema nacionalnim manjinama, siromašnim narodima, državama i čitavim regijama u svijetu. Nije moguća uspješna borba protiv terorizma ako se ne spriječi uopćavanje odgovornosti za konkretna teroristička djela, tako što se odgovornost prebacuje na čitave civilizacije, što usložnjava protivurječnosti i motivira radikalizam na vjerskoj, nacionalnoj i rasnoj osnovi.

Ako bi se u međunarodnom savezu za borbu protiv terorizma imala saglasnost u ovim osnovnim pitanjima uzroka terorističkog djelovanja, onda bi se uočili prostori za samokritičko preispitivanje politika i praksi raznih faktora međunarodne zajednice. Tako bi se na putu uspostave pravednijeg međunarodnog poretka našli prostori za bitne promjene u političkim strategijama SAD, najmoćnijih država EU, Kine, Rusije, Japana, islamskih zemalja itd.

Uvažavanjem ovih stavova, došlo bi se do zaključaka da politike sa pozicija sile, politike prijetnji i prekomjerne upotrebe sile, ne mogu doprinijeti glavnoj potrebi čovječanstva, da se djeluje u cilju iskorjenjivanja uzroka terorizma. Eventualne greške koje bi počinile SAD sa saveznicima za borbu protiv terorizma, prenaglašenim korišćenjem sile i njenim usmjeravanjem u pogrešnim pravcima, nanošenjem žrtava nevinim ljudima, mogu još više iskomplicirati uvjete za uspješnu borbu protiv terorizma. Uvjerenja da je terorizmom ugroženo čitavo čovječanstvo, učvršćena na primjeru terorističke operacije, od 11. 9. 2001. godine, u kojoj su stradali ljudi iz 62 zemlje, u vezi čega je ispoljeno veliko jedinstvo u oštrim osudama od svih država i političkih faktora svijeta, treba iskoristiti, prije svega, za nužnu dogradnju međunarodnog poretka koji će garantirati veću pravdu za sve ljude svijeta.

Terorističke akcije samoubica koji su pilotirali otetim putničkim avionima i njima udarili po zgradama Svjetskog trgovačkog centra u Njujorku i po zgradi Pentagona, u Vašingtonu, jasno su pokazale u kojoj je mjeri svijet globaliziran. Čitav svijet, 11. i 12. 9. 2001. godine je izgledao kao jedno naselje u kome 6 milijardi ljudi obraćaju pažnju na iste informacije o događajima u Njujorku, Vašingtonu i širom SAD, do kojih se moglo doći putem elektronskih medija. Utisak je da u čitavom svijetu nema nikoga koga se ne tiču ovi događaji. Čovječanstvo se pitalo - ko su izvršioci?

Ljudski odnos prema nastaloj situaciji je navodio na zaključak da je bilo najvažnije pomoći unesrećenim i sanirati posljedice ljudskih žrtava, kao i poduzeti mjere zaštite od eventualne eskalacije terora. Zaprepaštenje su izazivale prve informacije - da je u terorističkim akcijama živote izgubilo od 10 do 50 hiljada ljudi, koji su se zadesili u zgradama Svjetskog trgovačkog centra i Pentagona, te da je u otetim avionima bilo nekoliko stotina putnika koji su, također, tragične žrtve tog terorizma. Obim žrtava je tim događajima dao obilježje rata, jer samo u ratovima, tragičnim prirodnim katastrofama i industrijskim havarijama mogu uslijediti tako obimne ljudske žrtve. Obim žrtava se nije uklapao u dotadašnje predodžbe o terorizmu. Iako u tim događajima nije bilo svih obilježja rata, sigurno je da terorizam poprima nove dimenzije koje su, isto kao i ratovi, velika prijetnja miru i sigurnosti ljudi, naroda i država. Ako se tako može razmišljati o novim obilježjima terorizma, zašto se ne bi moglo razmišljati i o novim obilježjima ratova. Jer, kako god su prevaziđene prvobitne falange kao poredak u ratovanju, moguće je da se, u izvjesnom, već prevazilaze i oblici poretka zaraćenih u sukobima proteklog 20. stoljeća. Tehnološki napredak, dostignuti stupanj globalizacije svijeta i dubina političkih protivurječnosti, očito nagovještavaju novu fizionomiju ratova u 21. stoljeću.

Drugo važno pitanje je u vezi sa izvršiocima terorističkih akata u Njujorku i Vašingtonu. Ovo pitanje je povezano sa motivima za tako monstruozne oblike terora nad nevinim ljudima. Motivi su

politički, jer se radi o napadu na SAD kao državu, zato što se politika te države nalazi u sukobu sa onim faktorima za čije ciljeve su izvedene ove terorističke akcije. Ovim se dolazi na prostor za bliže procjene o odgovornosti za aktuelne slučajeve terorizma. Mnogi u svijetu su kroz prošlost bili, ili su još uvijek, protivnici politike SAD.

Od mnogih protivnika politike SAD, odmah, prvih dana nakon izvršenja terorističkih akcija u Njujorku i Vašingtonu, najčešće su se izražavale sumnje prema Bin Ladenu i Palestincima, što se povezuje sa neuspjelom konferencijom o rasizmu u Urbanu, gdje su SAD štitile Izrael od optužbi za rasizam. Tek kada se prisjetimo žestokih demonstracija koje su organizirali protivnici globalizacije u Đenovi, Geteborgu, Briselu i drugim gradovima, tokom dvije posjete Buša Evropi, navedene sumnje su se proširivale, ali metod samoubilačkog žrtvovanja ove sumnje mnogih, ipak je najviše usmjeravao prema Bliskom Istoku i Afganistanu, samim tim što je Bin Laden prijetio žestokim napadima prema SAD. Međutim, za tako teška djela terorizma nije bilo opravdano optuživanje bez jasnijih argumenata.

Eskalacija neslućenog terorizma protiv SAD uslijedila je u vrijeme sveopće ekspanzije američke moći, kako u ekonomskom, tako i u vojnopolitičkom smislu, u okviru čega se isticao program antiraketnog štita, koji je smetao moćnim državama svijeta, a naročito Rusiji i Kini. Ako cilj terorističkih akcija i nije bio da se relativizira američka svekolika moć, sigurno je da su slučajevi terorističkih akcija demonstrirali kako antiraketni štit ne daje odgovor na terorističke metode, kao najveću opasnost za sigurnost i mir u 21. stoljeću.

Veliki je interes da se identificiraju kreatori i izvršioci tih terorističkih akcija, jer bi se time umanjile neke izuzetno štetne političke i druge posljedice, posebno u vezi sa učvršćivanjem predrasuda prema muslimanskim narodima i državama. Prema ovome, ako se zadrže naprijed navedene sumnje, a ne pronađu izvršioci, moglo bi uslijediti da od tih terorističkih akcija najveću indirektnu štetu i nepravdu, u raznim oblicima i sadržajima, pretrpe muslimanski narodi i države.

Administracija predsjednika Buša je pripremila novu sigurnosnu politiku po načelima *"prevencije i defanzivne intervencije"* koja će se kombinirati sa dotadašnjim načelima *"obuzdavanja i odvraćanja"*. Promjene u tom smislu su bile pokušaj da se odgovori na uzroke i posljedice terorističke operacije u Njujorku i Vašingtonu od 11.09. 2001. godine. Čini se da je naglašeni značaj načela *"prevencije"* najvažniji aspekt u tadašnjim promjenama sigurnosne politike SAD.

Prema dotadašnjoj sigurnosnoj politici i vojnoj doktrini SAD, po načelima *"obuzdavanja i odvraćanja"*, snažni vojni efektivi i demonstracija vojnom silom u raznim oblicima, kako u pogledu prijetnje njenom upotrebom, tako i u pogledu efikasnog angažiranja vojne sile u kriznim područjima, bili su osnovno sredstvo za djelovanje, dok su obavještajne službe bile u sjenci takvog tretmana vojnih efektiva. Ne zapostavljajući veliki značaj vojnih efektiva radi *"obuzdavanja i odvraćanja"*, sigurnosnom politikom i vojnom doktrinom SAD, nakon terorističke operacije od 11.09.2001.godine, se daje mnogo veći značaj djelovanju obavještajnih službi, jer one trebaju odgovoriti načelima i zahtjevima prevencije terorizma, kao najveće opasnosti, što uslovljava ne samo odbrambene doktrine, već i sveukupnu sigurnosnu arhitekturu svijeta. Uz naglašenu preventivnu ulogu obavještajnih službi radikalizira se i preventivna uloga vojnih efektiva njihovom borbenom upotrebom protiv država i organizacija za koje se ocijeni da predstavljaju terorističku opasnost za američke interese u svijetu. Taj aspekt promjena u sigurnosnoj politici SAD će izazvati političke nesporazume, pa i sukobe.

Promjene sigurnosne politike i vojne doktrine SAD bazirale su se na ocjenama Bušove administracije, da kvalitet djelovanja obavještajnih službi ne odgovara potrebama, jer one, kako treba, ne ispunjavaju misiju prevencije. Slabu efikasnost obavještajnih službi pokazuju brojni primjeri u koje spadaju i slučajevi uspješnog sakrivanja Bin Ladena i ratnih zločinaca na Balkanu. Problem je i u sukobima obavještajnih službi. Dok su tada neke moćne obavještajne službe

bezuspješno tražile teroristu Radovana Karadžića, srpska obavještajna služba ga je uspješno sakrivala.

Naglašen značaj obavještajnih službi je podrazumijevao posebne sadržaje i metode saradnje između država u svjetskoj antiterorističkoj alijansi. Nužni, posebni sadržaji se nisu mogli pokriti poznatim oblicima i institucijama vojnih saveza, jer u borbi protiv terorizma moraju učestvovati ne samo vojne obavještajne i sigurnosne službe, već i sve ostale civilne i policijske institucije koje se bave obavještajnim radom ili se njihov rad tiče obavještajnog djelovanja. To ukazuje na ozbiljne nedostatke sigurnosne arhitekture svijeta. Usmjerenost rada i koordinacija djelovanja brojnih obavještajnih službi moraju se pokriti političkom kontrolom. U borbi protiv svjetskog terorizma korišćenje obavještajnih podataka će biti naročito osjetljivo polje političke odgovornosti. U tom smislu vrebaju dvije opasnosti. Jedna je iz djelokruga političkih autoriteta koji se rutinski odnose prema obavještajnim podacima i procjenama, a druga je iz djelokruga obavještajnih institucija koje su sklone profesionalnoj deformaciji da neprovjerene i lažne podatke plasiraju kao tačne, čime se politički i vojni faktori navode na pogrešne i, za opću sigurnost, štetne poteze. Zbog toga čelni ljudi u obavještajnim službama, po svojoj političkoj zrelosti, moraju odgovoriti ovom problemu. Uz sve to, ipak treba imati u vidu da se preveniranje terorizma može primarno postizati pravednijim političkim i ekonomskim odnosima u svijetu, što ne bi smjela zanemariti ni nova sigurnosna politika SAD.

Raspadom SSSR, Rusija je prisvojila strateške nuklearne, raketne i druge potencijale vojne moći bivšeg američkog suparnika utrke u naoružavanju. Uz takve potencijale, Rusija je od SSSR naslijedila i koncept spoljne politike prema zapadnim državama – SAD, zemljama EU, NATO i drugim faktorima međunarodne zajednice. Tako je potvrđeno, da je Rusija imala dominantnu poziciju u okviru SSSR, i da su bili opravdani otpori toj dominaciji koja je uzrokovala raspad. Želje za dominacijom nastavljene su i poslije raspada SSSR, ruskim

miješanjem u unutrašnja pitanja osamostaljenih država. Savez neovisnih država je forma tog miješanja. Prioritetan cilj Rusije u odnosima sa osamostaljenim državama nastalih raspadom SSSR je da se spriječe utjecaji prema tim državama od strane SAD, zemalja EU i NATO, što je često poprimalo karakter blokiranja utjecaja u korist demokratizacije tek osamostaljenih država, kao i blokiranja njihove integracije u euroatlantske asocijacije.

Ova pitanja određuju ukupne odnose Rusije sa SAD, zemalja EU i NATO, što najbolje ilustriraju poziciju Ukrajine, koja se izmiče ruskoj dominaciji i pozicija Bjelorusije, koja je taoc te dominacije. Političke podjele u Ukrajini, uslovljene pomenutim težnjama Rusije, jasno pokazuju djelovanje snaga naklonjenih ruskim interesima dominacije, što simbolizira predsjednik Ukrajine, Leonid Kučma, i djelovanje snaga orijentiranih prema standardima demokratije, što podržavaju SAD i EU. Ove snage je predvodio premijer Ukrajine Viktor Jušenko, u jasnim težnjama brže integracije svoje zemlje u političke, vojne i druge asocijacije sa zapadnim partnerima. Tako je Ukrajina postala teren sukobljavanja SAD, zemalja EU i NATO, s jedne i Rusije, s druge strane, što ovu zemlju može uvesti u težu krizu. Moglo bi se zaključiti, da ako već u potpunosti ne kontrolira Ukrajinu, da Rusiji odgovara unutrašnja kriza Ukrajine, jer to osporava njenu bržu integraciju prema Zapadu ili, pak, omogućava da Rusija kontrolira procese te integracije u mjeri u kojoj je i sama prinuđena da se integrira prema ekonomskim, vojnim i političkim asocijacijama koje čine SAD i zemlje EU. Ovakvih problema Putin i ruska diplomatija nisu imali u odnosu na Bjelorusiju, gdje se održavaju jaki utjecaji na osnovama komunističke ideologije, koji neće ostati bez *"sankcija"* od strane SAD i drugih zapadnih zemalja. Za razliku od Ukrajine, koja sve uspješnije izmiče ruskoj dominaciji, Bjelorusija, kao taoc ruske dominacije, ostaje izolirana i izložena velikim rizicima siromaštva. Putin je bio prezadovoljan rezultatima izbora održanih u Bjelorusiji, septembra 2001. godine, jer je 75,6 % glasova dobio njemu i Rusiji odani Aleksandar Lukašenko.

Rusku politiku nije brinulo što su OSCE i Helsinški komitet za ljudska prava imali snažne i obimne argumente za ocjenu da pomenuti izbori u Bjelorusiji nisu regularni, jer nisu poštovane osnovne demokratske norme: zabranjeni izborni plakati, predizborna kampanja trajala samo desetak dana, vlasti ometale predizborne skupove. To je zabrinulo demokratsku javnost svijeta.

Na primjeru Rusije, jasno se pokazuje kako unutarnji politički odnosi u svakoj zemlji determiniraju njenu spoljnu politiku i poziciju u svijetu. U Rusiji, snage koje djeluju pod opterećenjima komunističke ideologije teže blokadama unutarnjih demokratskih procesa, što bi uzrokovalo izolaciju Rusije, jer ova zemlja, u mjeri opterećenja tom ideologijom, nije kompatibilna za aktivno učešće u donošenju odluka u strateškim političkim procesima, gdje glavnu ulogu imaju SAD, države EU i NATO. Ruski politički krugovi znaju da nisu našli svoje mjesto u novoj evropskoj arhitekturi političkih odnosa u kojima SAD, kao neevropska država, imaju više utjecaja od, još uvijek, moćne Rusije kao evropske zemlje. Ruski zvaničnici su se žalili da se njihov glas u evropskim i globalnim svjetskim procesima ne uvažava i da SAD, sa zemljama EU i NATO, uspostavljaju dijalog sa njima politikom sa pozicija sile, što za Rusiju nije prihvatljivo. Ovaj problem je bio važna tema u razgovorima Putina i Buša u više prilika, kako u Ljubljani, sredinom juna 2001. godine, tokom Bušove turneje po Evropi tako i prilikom Putinovog boravka u SAD, sredinom novembra 2001. godine. Inače, ova Putinova posjeta SAD i njegovi razgovori sa Bušom pokazuju da nikada nisu bili bolji odnosi SAD i Rusije, što se pokazalo i kasnijim diplomatskim aktivnostima zvaničnika ovih zemalja u pogledu približavanja Rusije prema NATO.

Prema zaključcima ministara inostranih poslova zemalja NATO u Briselu, 7.12.2001. godine, Vijeće za saradnju Rusije i NATO afirmirat će veliku ulogu Rusije u sistemu odlučivanja i programima NATO. Već je izvjesno da će se saradnja Rusije i NATO unaprijediti tako da Rusija učestvuje u donošenju strateških odluka NATO, kao i

ostale njene članice, uz razliku što Rusija ne bi imala pravo veta na odluke koje će donositi ovaj savez. U takvim uslovima će uslijediti da se, sa manje protivljenja Rusije, NATO proširuje na Istok. Rusija sve više uvažava da zemlje EU jačaju svoju integriranost, čak i uvođenjem jedinstvene valute - eura. Ruski zvaničnici su shvatili da im je bolje da se kao aktivni sudionici uključe u donošenje važnih odluka umjesto da im se protive. Poslije Putinovog boravka u SAD, umanjene su razlike u stajalištima SAD i Rusije u pogledu američkih planova za antiraketni štit i u vezi planova NATO za širenje na istok.

Pokazalo se da je bila neprikladna spoljna politika Rusije, koja je u važnim sigurnosnim pitanjima definirana pod utjecajem ruskih generala, jer je vojni vrh ove zemlje zastupao stavove da će proširivanje NATO na istok, kao i prijem u članstvo EU bivših članica, bivšeg VU i sastavnica bivšeg SSSR, ugroziti Rusiju, jer će time *"protivnici"* Rusije doći na njene granice. Tako su euro-atlantski integracijski procesi u ruskoj sigurnosnoj politici definirani kao prijetnja, iz čega je proizilazilo rusko protivljenje širenju NATO i EU na Istok. Pokazivalo se da je vojni faktor Rusije moćan da diktira političke procese. To je u velikoj koliziji u odnosu na općeprihvaćene standarde demokratske civilne kontrole vojnog faktora, što je Rusiju udaljavalo i izoliralo od Zapada. Treba očekivati da će nakon Putinovog boravka u SAD, poboljšana spoljnopolitička pozicija Rusije povratno uticati na unutrašnju politiku, kao svoj temelj, kako bi uslijedile bitnije promjene po kojima će se graditi bolji demokratski profil ove zemlje, kompatibilno za uključivanje u euroatlantske integracije, posebno za ulazak u NATO. Tako će ruski generali izgubiti moć u diktiranju ruske sigurnosne politike.

Pri ovome, treba imati u vidu da SAD, zemlje EU i NATO nisu bile zadovoljne dosadašnjom distancom Rusije u odnosu na svoje planove i akcije, prvenstveno zbog toga što se uvažava istina da nema stabilne Evrope bez dobrih odnosa sa Rusijom. Ohrabruje što ruski zvaničnici sve jasnije pokazuju svoja shvatanja da Rusija nema razvojne

i sigurnosne perspektive bez integriranosti u euroatlantske asocijacije. Cijeni se da je dolaskom Putina otvorena dobra perspektiva odnosa Rusije sa SAD, EU i NATO, jer Putin shvata da saradnja u tim pravcima nema alternativu i da je ulazak Rusije u NATO *"poželjan pravac razvoja događaja"*.

Želju da prevaziđe inferioran položaj u postojećoj sigurnosnoj arhitekturi svijeta, i u vezi s tim, odbijanje dominantne uloge SAD, Rusija je pokazala suprotstavljajući se američkim planovima za antiraketni štit i za stavljanje van snage sporazuma o strateškom nuklearnom i raketnom oružju iz 1972. godine. Rusija se protivila američkim inicijativama o ovim pitanjima, jer bi antiraketni štit bio pod kontrolom SAD, bez učešća Rusije u toj kontroli. Ovim su porasla opterećenja ruskih zvaničnika u osjećaju da se Rusija stavlja u inferioran položaj, da nema utjecaja u odlučivanju i kontroli u važnim pitanjima, a da SAD jačaju dominaciju. Uporni u svojim namjerama, američki zvaničnici su obznanili da će realizirati svoje planove, neovisno od ruskih odbijanja, iz čega slijedi da će Rusija morati prihvatiti sigurnosnu arhitekturu koju uspostavljaju SAD antiraketnim štitom i širenjem NATO na Istok. Ruska pozicija bi bila mnogo bolja ako se njena diplomatija postavi aktivno u ovim američkim planovima. U tom smislu, Rusija treba podržati američke prijedloge i planove za smanjenje svojih nuklearnih bojevih glava za 2/3, sa 7000 na oko 2000. Ugovor koga su Buš i Putin potpisali o borbi protiv terorizma doprinosi lakšem rješavanju raznih otvorenih pitanja između Rusije i SAD.

Za korekcije ruske politike prema SAD, EU i NATO veliki značaj mogu imati argumenti o ratnim zločinima koje je počinio Miloševićev režim u Hrvatskoj, BiH i na Kosovu. Ove argumente je dokazao Haški tribunal, što će kompromitirati rusku politiku podrške Miloševićevom režimu. Rusija treba korigirati svoje osude protiv NATO-a za vojne udare protiv Miloševićevog režima i, u vezi s tim, korigirati ocjene da je NATO *"agresorska organizacija"*. U tom smislu, Miloševićev režim je odigrao veoma štetnu ulogu blokade i usporavanja pozitivnih procesa

do kojih je, u interesu opće sigurnosti i mira u svijetu, do sada moglo doći u odnosima SAD, EU i NATO sa Rusijom.

Aktuelna zajednička borba protiv terorizma u svijetu donosi novu klimu za bolje odnose SAD i Rusije i za bolje razumijevanje u rješavanju najtežih pitanja, kao što su širenje NATO na Istok, američki antiraketni štit i čečenska kriza. Putin je, u vezi terorističke operacije na Njujork i Vašington, djelovao veoma pedantno. Odmah, 11.9.2001. godine, sazvao je državni vrh Rusije. Ubrzo su se osjetili efekti strateške orijentacije sa tog sastanka. Za samo desetak dana, 1.200 kilometara granice Tadžigistana sa Afganistanom zaposjela je ruska vojska. Intenzivirani su odnosi Rusije sa afganistanskim Sjevernim savezom, koji je odavno u ratu sa Talibanima. Otpočele su ruske isporuke oružja i drugih ratnih potreba Sjevernom savezu, kome je u jednoj isporuci stavljeno na raspolaganje 40 tenkova T-55 i oko 100 oklopnih transportera, što je dovoljno za jednu mehaniziranu brigadu. SAD su od Rusije dobile na raspolaganje ruski zračni prostor za borbene i humanitarne operacije prema Afganistanu. Kad se pojavio problem biološkog terorizma u SAD, Rusija je ponudila svoju vakcinu protiv antraksa, proizvedenu u vrijeme hladnog rata. Putin donosi odluku o povlačenju ruskih vojnih snaga i postrojenja iz Kube i Vijetnama, što je izraz ekonomske nužde, ali i dobre volje u očekivanju da slične baze SAD, orijentirane prema Rusiji, takođe budu povučene. Inače, Rusija polazi od ocjene da su Talibani glavni podstrekači čečenskih pobunjenika, čije se oružane akcije protiv ruskih snaga kvalificiraju kao terorizam. Rusija želi pobjedu nad Talibanima, jer bi time oslabio čečenski pobunjenički pokret. Putin želi da iz nastale situacije u borbi protiv terorizma dobije međunarodnu podršku u kvalifikacijama čečenskih oružanih akcija kao da su terorističke, čime bi se dobili prostori za manje ometano borbeno djelovanje protiv Čečena. Za Rusiju je podrška SAD, u tom pogledu, najbitnija. Vjerovatno je da američkoj administraciji smeta što je upravo u vrijeme oblikovanja međunarodne koalicije za borbu protiv terorizma uslijedio vojni sporazum između

Irana i Rusije, čime se omogućava isporuka vojne opreme i naoružanja za iranske oružane snage.

Oblikovanje svjetske koalicije za borbu protiv terorizma, sa ključnom ulogom SAD, uslijedilo je u vrijeme kada su SAD osigurale glavne pretpostavke za svoje interese na prostoru Evrope i kada se američko težište prebacuje sa euro-atlantskog na azijsko-pacifičko područje. Koincidencija je što u vrijeme prebacivanja tog težišta SAD predvode rat protiv terorizma i Talibana u Afganistanu, ali je sigurno da će ova jedina super sila u svijetu znati iskoristiti tu okolnost kako bi, osloncem na potpunu kontrolu Afganistana, konačan rezultat bio povećana moć američke kontrole prema bližem i daljem afganistanskom okruženju. Ovaj aspekt vjerovatnih rezultata rata protiv Talibana protivan je interesima Rusije, Kine, Pakistana, Irana, Indije, Japana, Sjeverne Koreje i drugih zemalja koje imaju veće interese u azijskom i pacifičkom području.

Iz naprijed navedenih razloga, boravak Putina u SAD, kada je nakon vašingtonske runde razgovora ključni dijalog sa Bušom imao u atmosferi proslave Bušovog rođendana, i to na njegovom ranču u Teksasu, još uvijek zaslužuje veliku pažnju, jer je izvjesno da će ovaj događaj donijeti bitne novine u američko-ruskim odnosima. Želi se vjerovati da će se njihovi odnosi u novoj klimi temeljiti na afirmaciji univerzalnih vrijednosti, prava i sloboda u dobrobit globalne sigurnosti i mira u svijetu. Ne želi se sumnjati, da bi se njihovi odnosi u novoj klimi zasnivali na kompromisima koji afirmiraju posebne interese SAD i Rusije, na štetu općih interesa mira i prosperiteta čovječanstva. U tom smislu, najveću pažnju zaslužuju budući pristupi SAD i Rusije u rješavanju čečenske krize, posebno u vezi sa kriterijima za ocjenu karaktera i opravdanosti čečenskog pokreta.

7. Izraelska vojna operacija na Gazu, od 27.12.2008. do 18.01.2009. godine

Velikom operacijom, koja je počela 27.12.2008. i trajala do 18.01.2009. godine, teroristički režim Izraela je nastavio oružanu agresiju na palestinske teritorije u pojasu Gaze. Angažirane su jake zračne, pomorske i kopnene snage. Iz aviona i helikoptera, sa brodova i sa kopna, bombama, granatama, minama i raketama, na Palestince i njihove domove je sručena ogromna količina ubitačnog materijala. Upotrijebljene su, međunarodnim propisima, zabranjene fosforne bombe. U pojas Gaze su ušli tenkovi i pješadija. Izraelci su ubili oko 1.400 Palestinaca (410 djece) i oko 5.000 ranili. Porušili su preko 22.000 zgrada. Oko 100.000 Palestinaca u Gazi je napustilo svoje domove. Televizijske slike o stradanjima Palestinaca su stravične. Od 19.01.2009. godine je počelo povlačenje izraelskih trupa iz Gaze, što je okončano do 22.01.2009. godine.

Prikrivanjem i iskrivljenim predstavljanjem istine o suštini i uzrocima višedecenijske krize na Bliskom Istoku, putem propagande, teroristički režim Izraela krivnju za posljednju, kao i ranije genocidne operacije prebacuje na žrtve zločina počinjenih u tim agresivnim operacijama. Ponašanje Izraela kontinuirano potvrđuje da nepravedni, agresivni režimi, dok ubijaju, pljačkaju, terorišu i okupiraju tuđu zemlju, ulažu ogromne napore da javnosti predstave opravdanost svoje agresije i svojih zločinačkih postupaka, te da krivnju za uzroke sukoba prebace na teret žrtvi. Uzrok ratne krize na Bliskom Istoku su (1) težnje terorističkog režima Izraela da legalizira, učvrsti dosadašnja i da (2) poduzima nova teritorijalna osvajanja. Kada se Palestinci suprotstave agresiji Izraela, pokušavajući (a) da vrate svoje teritorije sa kojih su prognani i kada se (b) brane od novih zločinačkih, terorističkih, osvajačkih i genocidnih agresija, onda izraelska propaganda izlazi sa tezom da su Palestinci teroristi i da su sami krivi za svoje stradanje. Upravo, radi prikrivanja i iskrivljenog predstavljanja suštine i uzroka

oružanih i drugih oblika agresije protiv Palestinaca, teroristički režim Izraela, kroz prošlost, nikada nije pristao na zahtjeve Palestinaca da se na kriznom području angažiraju međunarodni posmatrači. Palestinski narod, koji je u proteklih šest decenija sistematski ubijan, istjerivan iz svojih domova, proganjan izvan svojih zavičaja, brutalno lažnom propagandom terorističkog režima Izraela predstavlja se krivim za sukobe, a progonitelji, ubice, pljačkaši, teroristi i zločinci predstavljaju da su pravedni. Radi prikrivanja istine o genocidu nad Palestincima, izraelski teroristički režim uspostavlja medijsku blokadu.

U korist prikrivanja suštine i uzroka krize na Bliskom Istoku, Izrael dobija političku i propagandnu podršku ekstremnih fašističkih elemenata kojih, nažalost, ima u svijetu. Tako, naprimjer, izraelsku zločinačku, terorističku i genocidnu politiku i praksu iz BiH podržavaju ekstremni srpski nacionalisti, a naročito Milorad Dodik, aktuelni premijer Vlade zločinačke tvorevine *"Republike Srpske"*. Prema tome, teroristički režim Izraela direktno je prisutan u BiH i drugim državama Balkana, Evrope i cijelog svijeta. Za veze sa srpskim nacionalistima, posebno sa Miloradom Dodikom, izraelski režim je zadužio Arie Livne. Taj utjecaj donosi štetu međunacionalnim odnosima i sigurnosti u BiH.

Postoje i drugi aspekti izraelskog prikrivanja i iskrivljenog predstavljanja suštine i uzroka krize na Bliskom Istoku. Dok Palestinci transparentno ističu činjenice o žrtvama, o stotinama i hiljadama ubijenih i ranjenih u svojim redovima, teroristički režim Izraela drži u tajnosti podatke o vojnim gubicima na svojoj strani, ili ih, očito, lažno predstavlja. To je izraz strategije zastrašivanja, jer se domaćem izraelskom stanovništvu, međunarodnoj javnosti i Palestincima poručuje da je teroristički režim Izraela jak i organiziran, te da ugrožena palestinska strana nema drugog izlaza nego da ispuni zahtjeve tog zločinačkog režima. Prikrivanjem istine o gubicima u živoj sili na svojoj strani, izraelski režim ohrabruje Izraelce da učestvuju u narednim zločinačkim agresijama. Nasuprot prikrivanju podataka o gubicima u redovima izraelske vojske, svoju očajnu poziciju Palestinci

transparentno predstavljaju isticanjem podataka o svojim žrtvama, odnosno, o masovnim ubijanjima, ranjavanjima i rušenjima. Tako se, na međunarodnu zajednicu apeluje da učini bar minimum od onoga što potencijalno može, kako bi se obuzdala zločinačka, teroristička i genocidna praksa Izraela. Istina je put i metod borbe pravednih, a laž i obmane su put i metod ponašanja nepravednih i zlih.

Kontinuitet zločinačke, terorističke i genocidne politike i prakse Izraela prema Palestincima je važno obilježje dugotrajne krize na Bliskom Istoku. Naprimjer, dok je Ariel Šaron bio glavni organizator zločina, terora i genocida, bilo je mišljenja da će se njegovim odlaskom situacija, možda, popraviti u korist pravednog i trajnog mira. Međutim, suprotno očekivanjima dobronamjernih, ali i naivnih, odlaskom Ariela Šarona kriza se dalje produbljuje i zaoštrava, radikaliziranjem zločinačke, terorističke i genocidne prakse od strane države Izrael nad Palestincima.

Kada putem televizijskih ekrana gledamo scene izraelske agresije, onda se stiče utisak kao da je palestinski narod pogođen prirodnom katastrofom. Palestince treba osposobiti da mogu uzvratiti. Ugrožavajući Palestince, Izraelci narušavaju svoju sigurnost. Po kojoj logici Izraelcima treba, a Palestincima ne treba sigurnost? Palestinci se bore zato što nemaju, a žele uspostaviti sigurnost, i za sebe, i za druge oko sebe.

Za međunarodnu zajednicu je poražavajuće što na zemaljskoj kugli postoji država koja se hvali brojem ljudi koje je ubila, a izraelski režim se hvali upravo time. Zabrinjavajuće je što, pored činjenica o tome, izraelski lideri očekuju da ih uskoro posjeti Papa. Lideri terorističkog režima Izraela bi posjetu Pape iskoristili za propagandu da je njihova genocidna praksa poželjna i ispravna, a da je Papa svojim dolaskom blagoslovio zločine i zločince. OIK i pojedinačno svaka od muslimanskih i drugih zemalja koje su protiv izraelske okupacije Palestine, trebaju ukazati Vatikanu da bi Papina posjeta Izraelu trebala uslijediti tek nakon uspostave i stabiliziranja pravednog mira na Bliskom Istoku.

Postavlja se pitanje: - Da li izraelska okupaciona vlast i Izraelci koji su se naselili na teritorije sa kojih su protjerali Palestince trebaju i da li mogu biti sigurni na okupiranim teritorijama? Ako bi postojala ikada ikakva situacija u kojoj bi narodi SAD, Francuske, Engleske, Njemačke... mirno prihvatili da ih progone i okupiraju njihovu zemlju, a da se ugroženi narod ne bori za oslobađanje okupiranih teritorija, onda bi se isto to moglo zahtijevati i od Palestinaca. U protivnom, ne treba osuđivati Palestince, ako nakon iscrpljujućih pokušaja da se okupirane teritorije vrate mirnim putem, poduzimaju mjere s ciljem da se izraelski okupator ne osjeća sigurnim dok koristi okupirane teritorije. Na ta pitanja treba gledati realno. Palestincima treba osigurati prava kao i drugima u svijetu. Zato su naprijed navedene i druge usporedbe Palestinaca kao naroda sa drugim narodima sasvim opravdane. Usporedbe u vezi sa krizom na Bliskom Istoku se mogu i drugačije postaviti. Ako se Izraelu daje za pravo da progoni i ubija Palestince, da Jevreje dovodi iz cijelog svijeta i naseljava na tuđoj zemlji, da li to znači da svaki drugi narod i država svijeta, ako želi, može isto činiti? U tom smislu, zločinački, teroristički i genocidni režim Izraela je nosilac izazivanja nereda na zemaljskoj kugli, a Palestinci su nosilac borbe za red i poštivanje elementarnih prava ljudi i naroda u cijelom svijetu. Dati za pravo borbi Palestinaca, znači doprinositi redu, a pomagati Izrael znači doprinositi neredu na zemlji. U vezi s tim, Palestinci trebaju sami odlučiti o svojoj političkoj i vojnoj strategiji u odnosu na okupirana područja. Oni trebaju, ovisno od rezultata mirovnih pregovora, odlučiti da li će dopustiti da se izraelski okupacioni režim na okupiranim teritorijama osjeća sigurnim ili ne.

8. Zašto Haški tribunal ne sudi zločincima izraelskog režima?

Haško suđenje državnim, političkim i vojnim liderima za ratne zločine počinjene u Hrvatskoj, BiH i na Kosovu, a posebno sudsko

procesuiranje Miloševićevih, Karadžićevih i Mladićevih zločinačkih djela, iz više razloga, ima globalni, svjetski značaj. Ubuduće, državni, politički i vojni lideri sa ambicijama da pokoravaju i zlostavljaju neke skupine ljudi, posebno da pokoravaju i zlostavljaju druge narode i nacionalne manjine, imaju upozorenje u činjenicama da su glavni organizatori zločinačkog djelovanja na prostorima Balkana privedeni pravdi, da će oni ostatak života provesti u zatvorskim ćelijama, a da nisu postigli željene ciljeve koji su ih motivirali da čine ratne zločine. Efekti odvraćanja od takvih zločina i od ulaska u ratne pohode kojima se žele potčiniti drugi narodi i nacionalne manjine, osjetit će se, ne samo u budućnosti balkanskih prostora, nego i u budućnosti svih dijelova svijeta. Primjeri ulaska u ćelije haškog suda najviših državnih, političkih i vojnih lidera odgovornih za zločine u balkanskim krizama, već mogu utjecati na korekcije političkog djelovanja i korišćenja sile radi postizanja agresivnih, nepravednih političkih ciljeva u krizama Bliskog Istoka, Iraka, Afganistana, Libije ...

U ovom kontekstu, treba imati u vidu sve češće isticanje odgovornosti izraelskih lidera, posebno Ariela Šarona, za zločine koje je prije dvadesetak godina počinio prema Arapima u izbjegličkim naseljima Sabra i Šatila, kao i za zločine koje su počinili mnogi izraelski zvaničnici prije i poslije Šaronovih zločina u ovim naseljima. Time se afirmiraju shvatanja da međunarodna zajednica ne bi bila dosljedna principima koje zastupa u slučajevima progona balkanskih zločinaca, ako ne bi pokretala odgovornost državnih, političkih i vojnih lidera za ratne zločine u ostalim kriznim područjima svijeta. Kriza na Bliskom Istoku, u tom pogledu, zaslužuje najveću pažnju relevantnih faktora međunarodne zajednice. Istrajavanje na pokretanju i uspješnom ishodu sudskog procesa protiv Ariela Šarona, za zločine prema arapskom narodu, ohrabreno je nakon što su u ćelije haškog suda ušli Milošević i Karadžić.

Iako se zna za ratne zločine u odgovornosti bivšeg izraelskog premijera Ariela Šarona, ipak je mala vjerovatnoća da će on ući u ćeliju

bilo kojeg međunarodnog suda pravde. Ali, bit će veliki napredak ako se njegova odgovornost za ratne zločine u naseljima Sabra i Šatila učestalo javlja kao medijska i politička tema koja bi trebala ući i u zvanična razmatranja od strane bitnih faktora međunarodne zajednice, kao što su SAD, EU, Vijeće sigurnosti i Generalna skupština UN, razne međunarodne asocijacije koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda, itd. Radi odvraćanja izraelskih vlasti od sistematskog, svakodnevnog terora i zločina nad Palestincima, međunarodna zajednica treba odlučnije reagirati i na taj način što bi se obrazovala posebna komisija humanista, povjesničara, stručnjaka za međunarodno pravo, i drugih, da istraži, sistematizira i procijeni činjenice o ratnim zločinima što ih je izraelska vlast počinila nad Palestincima od 1948. godine. Pri tome bi trebalo imati u vidu i bitna događanja koja su pod okriljem cionista omogućila da se, počev od dvadesetih godina 20. stoljeća, Palestinci protjeraju sa njihovih teritorija, koje su drastičnom izmjenom strukture stanovništva, naseljavanjem Jevreja, faktički okupirane. Formiranje takve komisije, koja bi istraživala zločine Izraelaca nad Palestincima u proteklim decenijama, moglo bi odvraćati Izraelce od nastavka u vršenju zlodjela na prostoru Bliskog Istoka. Suđenja u nadležnosti Haškog tribunala mogu biti doprinos u oblikovanju povoljnije političke klime u kojoj će međunarodna zajednica pristupiti sankcioniranju izraelskih zločina, čime bi se dao odgovor i na pitanje - da li će ili ne Ariel Šaron i mnogi drugi izraelski zvaničnici iz aktuelnog i proteklog vremena biti osuđeni za ratne zločine počinjene ubijanjem i progonima miliona Arapa. Jer, zločini za koje je odgovoran Ariel Šaron, ubijanjem Arapa u naseljima Sabra i Šatila, samo su jedan naročito karakterističan slučaj u mnoštvu svakodnevnih zločina za koje su odgovorne vlasti Izraela, iz aktuelnog i proteklih vremena.

Preventiva u odnosu na potencijalno moguću zločinačku primjenu sile, preventiva u svjetskim okvirima je, znači, bitan aspekt globalizirajućih efekata koji se postižu djelovanjem međunarodne zajednice u vezi sa suđenjem balkanskim ratnim zločincima, a posebno

u vezi sa suđenjem Miloševiću i Karadžiću. Pored tog preventivnog aspekta globalizirajućeg značaja haškog suđenja Miloševiću, bitan je i drugi aspekt koji se tiče opravdanih očekivanja, da će primjeri aktuelnih suđenja u Hagu pozitivno utjecati da se unaprijedi organiziranost međunarodne zajednice za pravovremen, potpun, sveobuhvatan menadžment aktuelnih i budućih kriza u svim regionima svijeta, tako da menadžment svake krize, ponaosob, obuhvata i međunarodnopravno sankcioniranje državnih, političkih i vojnih lidera za počinjene ratne zločine, po logici njihove funkcionalne i zapovjedne odgovornosti. Prema tome, u menadžmentu kriza, pored međunarodnih vojnih, policijskih, humanitarnih i političkih snaga, institucija i timova, treba učestvovati i međunarodni sud za ratne zločine. Situiranje kriza u kontekst procesa globalizacije, znači da kriza u bilo kojem dijelu svijeta neće biti kriza samo država i naroda što su direktno zahvaćeni krizom. Internacionalizacija kriza će nadići lokalne i regionalne okvire internacionalizacije i dostići nivo globalne, svjetske internacionalizacije, jer se, uistinu, svaka kriza sve više i više tiče čitavog čovječanstva, i to u onoj mjeri u kojoj se u krizama dovode u pitanje i skrnave univerzalni općeprihvaćeni principi sloboda, ravnopravnosti i demokratije.

Internacionalizacija kriza u okvirima čitavog svijeta neće odgovarati onim političkim projektima i njihovim protagonistima koji svojom nepravednom politikom uzrokuju krize, ugrožavajući druge skupine ljudi, nacionalne manjine, čitave narode i države. Treba se prisjetiti koliko se Miloševićeva politika odupirala nužnoj internacionalizaciji kriza na prostorima bivše SFRJ. Tumačili su da su te krize unutrašnja stvar Miloševićevog zločinačkog režima i da je internacionalizacija tih kriza neprihvatljivo miješanje u unutrašnje stvari tog režima. Smatrali su da je opravdano da se iz raznih krugova međunarodne zajednice daje samo podrška Miloševićevom režimu, kako bi lakše, bez ometanja, nastavio svoje zločinačke akcije prema ugroženim narodima, nacionalnim manjinama i državama. Miloševićeva politika je izgubila bitku u odbrani ovakvih shvatanja

protiv internacionalizacije, shvatanja u korist nazadnog pristupa državnom suverenitetu, pristupa koji ne uvažava integrirajuće procese, a ugrožava egzistencijalne interese nacionalnih manjina, pa i čitavih naroda. Ekonomske i političke sankcije, zatim udari NATO-a po ciljevima širom krnje Jugoslavije (SRJ) i, konačno, sankcije pred međunarodnim sudom u Hagu, mjere su kojima su poraženi otpori Miloševićevog režima naspram težnji za internacionalizacijom balkanskih kriza. Snage koje su pružale takve otpore sada su aktivne u pogledu osporavanja saradnje sa Haškim sudom.

Kad se razmišlja o globalizaciji, treba imati u vidu njene moguće pozitivne, ali i negativne posljedice. Globalizirajući procesi u kojima se maksimalno internacionaliziraju krize, tako što se afirmiraju općeprihvaćeni standardi ljudskih, nacionalnih i kulturnih prava i sloboda, jasno se pokazuju kao poželjni i pozitivni procesi u korist mira i sigurnosti u lokalnim, regionalnim i globalnim svjetskim okvirima.

Antidemokratske snage, koje svojom politikom uzrokuju sukobe u kojima primjenjuju zločinačke metode, žele afirmirati antidemokratske standarde na štetu ugroženih naroda, nacionalnih manjina i država. Oni žele upravo takvu *"internacionalizaciju"* koja osporava međunarodnoj zajednici utjecaj na krizu, kako bi se kriza rješavala kao unutrašnja stvar odnosnog režima na vlasti. Tako, režim Izraela kako u vrijeme Šarona tako i prije i poslije njega pruža jak otpor internacionalizaciji krize na Bliskom Istoku. Sprečava se konstruktivna internacionalizacija teškog položaja palestinskog naroda. Tako se sprečava da se palestinsko pitanje rješava primjenom općeprihvaćenih standarda za ljudska, nacionalna i kulturna prava i slobode. Činjenica što izraelski premijeri često putuju u SAD i evropske zemlje ne dokazuju želje izraelske vlade da se istinski internacionalizira kriza na Bliskom Istoku i ista pravedno riješi. Svaki kontakt članova izraelske vlade sa predstavnicima međunarodne zajednice je suprotstavljen interna¬cionalizaciji, jer se nastoji da se kriza riješi samo onako kako to izraelska vlada želi. To, drugim riječima znači, da oni tu krizu

smatraju unutrašnjim pitanjem izraelske države koja odugovlači rješenja kako bi se dobilo u vremenu za nova osvajanja, izgradnju novih naselja, iscrpljivanje palestinskog naroda, do konačnog osvajanja svih preostalih teritorija koje sada obuhvata palestinska samouprava. Izraelska vlada je protivnik internacionalizacije krize na Bliskom Istoku, isto kao što je Miloševićev režim bio protiv internacionalizacije kriza na prostorima bivše SFRJ. Razlika je u činjenici što se izraelska vlada suptilno i veoma uspješno suprotstavlja internacionalizaciji, kojom bi se afirmirali općeprihvaćeni standardi za ljudska, nacionalna, kulturna i druga prava i slobode, dok je Miloševićev režim to činio potpuno otvoreno, izazivajući direktne sukobe sa najvažnijim činiocima međunarodne zajednice. Izraelska vlada, za sada, uspješno taktizira i tako kompromitira demokratski profil moćnih država i međunarodnih institucija koje ne angažiraju svoju moć da se odlučno stane na put izraelskom taktiziranju protiv poželjne, i za pravedno rješavanje krize, efikasne internacionalizacije.

Kao i u odnosu na balkanske krize, gdje su preduzete sankcije međunarodne zajednice protiv Miloševićevog režima, slično treba učiniti i za krizu na Bliskom Istoku, prema izraelskoj vladi. Ekonomske, finansijske, komunikacijske, vojne i pravne sankcije treba odlučno poduzimati, jer po svemu što pokazuju zvaničnici Izraela ne postoji drugačiji put za bar približno pravedno rješavanje ove krize. Ovakve zahtjeve bi trebalo energično i konkretno iznositi u aktivnostima relevantnih demokratskih faktora međunarodne zajednice. Mnoge demokratske države i međunarodne asocijacije u koje su te države uključene (UN, EU, Konferencija islamskih zemalja...) trebaju odlučnije i upornije dizati glas protiv izraelskog nacizma. Međunarodna zajednica treba radikalizirati svoj kritički odnos prema Izraelu, uz primjenu efikasnih, pa i radikalnih mjera. Suđenje balkanskim ratnim zločincima još više obavezuje na takav odnos međunarodne zajednice prema krizi na Bliskom Istoku.

9. Izraelske prijetnje Iranu

(tekst napisan juna 2008. godine)

Putem medija se prenosi da Izrael prijeti da će napasti Iran. Svaka prijetnja je, sama po sebi, ozbiljna aktivnost. Sasvim je drugo pitanje - da li je onaj ko prijeti spreman realizirati prijetnju ili ne. Onaj kome se prijeti nikako ne smije ignorirati prijetnju i u svakom slučaju mora smatrati da je nosilac prijetnje spreman realizirati ono čime prijeti.

U konkretnom slučaju, izraelske prijetnje Iranu se moraju tretirati vrlo ozbiljnim. Specifičnost je što izraelskim prijetnjama, da će napasti Iran, nije ugrožen samo iranski narod. Prijetnjama da će napasti Iran, ustvari Izrael prijeti čitavom čovječanstvu. Nekoliko stotina nuklearnih bojevih glava koje posjeduje Izrael, glavno su sredstvo prijetnje Iranu. Oslonac tih prijetnji je američka podrška Izraelu. Zaoštravanje odnosa između Irana i SAD su bitna okolnost koju Izrael maksimalno koristi kao svoju prednost na kojoj se temelji izraelska oholost, bezobzirnost i decenijska primjena metoda, sredstava i snaga državnog terorizma Izraela prema palestinskom i libanskom narodu.

Postavlja se pitanje - kako čovječanstvo, kako međunarodna zajednica treba odgovoriti na aktuelnu prijetnju Iranu od strane Izraela. Za mir i sigurnost bi bilo najbolje da se preispita politika raznih faktora međunarodne zajednice prema Izraelu, kao nosiocu državnog terora i nosiocu prijetnji vojnim napadom na Iran, što su, ustvari, implicitne prijetnje upotrebom nuklearnog oružja. U interesu općeg mira i sigurnosti u svijetu treba preispitati svjetsku nuklearnu politiku, ne samo zbog izraelskih implicitnih prijetnji nuklearnim oružjem, nego i zbog apsurdnosti zabrane da niko drugi u regionu Bliskog Istoka, osim Izraela, ne smije posjedovati oružje za masovno uništavanje.

Također, postavlja se pitanje - kako Iran treba definirati opasnost od izraelskih prijetnji, odnosno, kako Iran treba odgovoriti na izraelske implicitne prijetnje stotinama nuklearnih bojevih glava koje posjeduje i kojima može nanijeti ogromne žrtve i razaranja direktno iranskom

narodu, a indirektno svim ljudima u svijetu. Ne ulazeći u spekulacije da li će Izrael realizirati prijetnju Iranu ili ne, Iran mora razmišljati o svojoj odbrani, za najtežu varijantu napada. Ako ne napada nuklearnim oružjem, onda je napad Izraela na moćni Iran besmisao, isto kao što bi taj napad bio besmisao ako se realizira upotrebom nuklearnog oružja. Znači, izraelski napad na Iran je besmisao, bez obzira da li se realizirao sa ili bez nuklearnog oružja. U vezi aktuelnih prijetnji, ustvari Iran je u poziciji da odgovori na besmislenu politiku Izraela koja je opasna upravo zbog toga što je besmislena. Dimenzije te opasnosti su srazmjerne dimenzijama besmislenosti izraelske politike protiv Irana. Nema logike prijetiti Iranu nuklearnim oružjem a istovremeno očekivati da Iran ne poduzima mjere za efikasnu odbranu, pored ostalog, i razvojem efektiva za ravnotežu u pogledu sredstava kojima mu se prijeti od strane Izraela.

U takvim uslovima jedino je razumno da Iran ne ulazi puno u verbalnu polemiku sa Izraelom, već da radi na razvoju svog nuklearnog programa za proizvodnju električne energije i da usavršava svoju moć obogaćivanja uranijuma, kako bi nuklearni status Irana što više doprinosio mirnodopskim potrebama u koje spada i odvraćanje Izraela da ne prijeti nikakvim napadom na Iran, pa ni napadom koji može biti samo uz upotrebu nuklearnog oružja. Znači, postavlja se problem da li je u uslovima besmislene politike i prijetnji od strane Izraela za mir i sigurnost regiona Srednjeg Istoka bolje ili ne da se iranski mirnodopski nuklearni program uspješno razvije. Ako Iran ne razvije nuklearne kapacitete, a Izrael bude agresivan onako kako aktuelne prijetnje pokazuju, za očuvanje mira se sužavaju šanse. Prema tome, iranski nuklearni program mora biti, u punom smislu, program u funkciji mira, mirnodopski, da se čuva mir.

Normalni ljudi u svijetu bi najviše voljeli čuti da se ukinu nuklearni vojni potencijali koji u mnogim regionima i odnosima u svijetu imaju smisao rizične ravnoteže u funkciji odvraćanja od započinjanja sukoba. U regionu Srednjeg Istoka ne postoji ni rizična ni nerizična ravnoteža u

tom smislu. Postoji rizična neravnoteža. Rizična ravnoteža bi se mogla uspostaviti oduzimanjem nuklearnog oružja Izraelu ili, pak, da neka država, kao što je Iran, postane nuklearna vojna sila. Ako Iran ne može uticati da se Izraelu oduzme nuklearno oružje, onda se treba potruditi da na drugi efikasan način uspostavi rizičnu ravnotežu moći, odnosno, da na drugi efikasan način paralište izraelsku regionalnu nuklearnu superiornost, da paralište rizičnu neravnotežu, odnosno, da na drugi efikasan način odvraća Izrael od besmislenih prijetnji i napada. Onaj kome se prijeti ima pravo da se brani. Onaj ko prijeti mora uvijek imati u vidu da štap ima dva kraja. Gledano sa stajališta besmislene agresivne politike, Izraelu više odgovara rizična neravnoteža, nego rizična nuklearna ravnoteža. Ali, gledano sa stajališta iranske, nužne odbrambene politike, Iranu bi bolje odgovarala rizična ravnoteža, ako se u uslovima izraelske agresivnosti ne može uspostaviti stabilna sigurnosna ravnoteža oduzimanjem nuklearnih potencijala Izraelu.

Prema tome, Iranu želim da u interesu sigurnosti svojih građana i sigurnosti za ljude širom svijeta bude što efikasniji u razvoju resursa kojima će odvraćati Izrael od upotrebe nuklearnog oružja po demografskim, prirodnim i kulturnim ljepotama Irana. Niukakvom slučaju to ne smije biti promjena iranske politike, da umjesto što je sada na strani obespravljenog, potlačenog i izmučenog palestinskog naroda stane na stranu državnog terorizma Izraela pema Palestincima. Čak ni takva promjena iranske politike ne bi bila garancija za odvraćanje Izraela od agresivnih težnji prema okruženju na Bliskom i Srednjem Istoku.

Uvjeren da Iran ima efikasne odgovore na izraelske prijetnje, kao što bi imao i odgovore u slučaju da Izrael, umjesto politike i prakse ugrožavanja drugih naroda i država primjenjuje politiku i praksu mira, saradnje, kooperativnosti i uvažavanja drugog i drugačijeg.

Uglavnom, da zaključim:

Prvo, izraelske strateške procjene su loše, uništavajuće i samouništavajuće. Historija je puna primjera koji potvrđuju istinu da

je neko društvo ili državu najteže odvratiti od loših procjena, što znači od loše politike. Što su političke procjene lošije, teže su za odvraćanje od njih. Odvraćanje od loših politika postupno se događa tek nakon katastrofalnih posljedica. Čak ni katastrofalne posljedice nisu dovoljne da brzo uslijedi odvraćanje od loših procjena i loše politike. Izraelski lideri i narod znaju za ovaj politički aksiom, ali ih treba o tome podsjećati.

I drugi zaključak u vezi sa aktuelnim izraelskim prijetnjama Iranu je, da besmislena politika Izraela čini najveću prijetnju i rizik za mir u svijetu u lokalnim, regionalnim i globalnim razmjerama. Izrael je najopasniji remetilac mira u svijetu.

I na kraju, trebamo se pitati: Da li će se izraelska politika uskladiti prema standardima mira, tek nakon katastrofalnih posljedica ili prije toga? Ne treba gubiti nadanje da se to može postići prije nego što nastupe katastrofalne posljedice, upravo u ime sprečavanja katastrofe.

10. Iranski odgovor na izraelske prijetnje

(tekst napisan septembra 2008. godine)

I dalje se spekulira o mogućem napadu od strane Islamske Republike Iran na Izrael. Aktuelna spekuliranja, u tom pogledu, su izraz zabrinutosti usljed jačanja iranske političke, ekonomske i vojne moći, kao i odlučnosti iranskog lidera Mahmuda Ahmedinežada protiv izraelske politike na Srednjem Istoku.

Odgovarajući na prijetnje napadom na Iran, predsjednik Ahmedinežad je poručio:

- da Iran ima pravo, u slučaju napada, uzvratiti svim sredstvima, pri čemu nije isključena ni mogućnost blokiranja Zaliva i kontrole izvoza nafte;
- da prijetnje Zapada Iranu novim sankcijama neće odvratiti Iran od provedbe miroljubivih nuklearnih planova;
- da će onome ko pokrene i najmanju agresiju na Iran i njegove

legalne interese, oružane snage Irana *"prekinuti ruku prije davanja bilo kakvog znaka i za to će zažaliti"*;

- da će Iran zaustaviti svakog napadača prije nego što povuče obarač;
- da je historija pokazala da svako ko želi zlo Iranu, na kraju samo zažali;
- da iranski narod želi mir i prijateljstvo, ali da nije u poziciji da pokazuje fleksibilnost prema neprijatelju;
- da diplomatski odnosi između Irana i SAD treba da se unapređuju, ukazujući da je bezbjednost u susjednom Iraku moguće pitanje za američko-iransku saradnju.

Odgovarajući na prijetnje napadom na Iran, komandant Revolucionarne garde Irana, Masud Džazajeri, je poručio da susjedne zemlje ne bi trebale učestvovati u izradi eventualnih planova za napad na Iran, dok je istim povodom zamjenik načelnika Generalštaba iranske vojske poručio da će bilo kakva agresija na Iran predstavljati početak novog svjetskog rata.

Napadi na Islamsku Republiku Iran, da je ona opasnost po američke i evropske interese, služe kao opravdanje za instaliranje elemenata antiraketnog štita u istočnoj Evropi, regiji Kavkaza i na Srednjem Istoku. U takvim uslovima pojačavaju se nesporazumi SAD sa Rusijom i Kinom. U težnjama da ublaže nesporazume s tim svojima rivalima, SAD se ne izjašnjavaju da protivraketni štit instaliraju i radi superiornosti nad njima. Kao jedino opravdanje za antiraketni štit, SAD koriste ocjene o opasnostima koje, navodno, čovječanstvu prijete od Islamske Republike Iran. Tu tezu za svoje ekspanzionističke interese koristi Izrael.

Izrael je zabrinut, jer jačaju unutarnji iranski resursi političke i vojne moći, ali i spoljašnji po osnovu savezništva sa državama koje su protivnici izraelske politike. Upravo radi toga, Izrael je zainteresiran za što jače antiiransko fokusiranje koje bi davalo izgleda za slabljenje ili ometanje iranskog savezništva sa Kinom, Rusijom ...

Za Izrael je vrlo *"zagonetan"* rječnik kojim iranski predsjednik Ahmedinežad iskazuje odlučnost i sposobnost odbrane od izraelskih prijetnji. Suština Ahmedinežadovih poruka je jasna u pogledu nužne odbrambene prijetnje, da bi napad na Iran bio katastrofalan za bilo kejeg agresora. Izraelski problem je u nesigurnosti davanja odgovora na kojim elementima moći Ahmedinežad temelji takve poruke. Izrael zna ili pretpostavlja, ali je za njega zastrašujuća činjenica da se muslimanske zemlje iz totalne tehnološke zaostalosti, na kojoj se temeljilo njihovo porobljavanje, ušle u historijsku ekspanziju tehnološke samostalnosti i napretka, na čemu se temelji poboljšanje njihove sigurnosti i otimanje od pozicije ropstva i ovisnosti. Radi sigurnosti, muslimanske zemlje koje to mogu, posebno Iran, jačaju tehnološki napredak, upravo po pitanjima po kojima to najmanje želi Izrael.

11. Tendencije Bliskoistočne krize (novembar 2011. – juni 2012.)

(tekst napisan juna 2012. godine)

Sila je osnova izraelske politike sprečavanja obnove mirovnog procesa:

Ko god negira ili opravdava nacističke zločine nad Jevrejima u Drugom svjetskom ratu i ko god negira ili opravdava zločinačku praksu izraelskog državnog terora nad Palestincima, identificira se sa nacistima i teroristima. Nažalost, narod koji je podnio ogromne žrtve nacističkih zločina, zapostavljajući ta svoja iskustva, dozvoljava da njegova država Izrael, kontinuirano, sistematski, uporno, surovim i krvavim terorističkim metodama čini zločine nad Palestincima.

Vojna i policijska sila je osnova zločinačke prakse državnog terora Izraela nad Palestincima, kao što je takva sila bila osnova zločinačke prakse nacističke Njemačke prema Jevrejima. Glavni elementi izraelske sile su (a) oružane snage Izraela – vojska i policija;

(b) nuklearno oružje; (c) politički i vojni savez sa SAD-om i njegovim evropskim saveznicima.

Zbog sile koja je usmjerena protiv Palestine, podrazumijeva se povećana odgovornost palestinskog naroda da gradi i čuva vlastito jedinstvo, političku i moralnu snagu za nastavak borbe protiv izraelskog ekspanzionizma. Ohrabruje što se popravljaju odnosi Hamasa i Fataha tako da žele angažirati zajedničke pregovarače sa Izraelom. Međutim, Izrael odbija pregovore ako u palestinskoj delegaciji učestvuju predstavnici Hamasa.[11] Dakle, Izrael ima ambiciju da određuje palestinske pregovarače. Izrael želi sukobe među palestinskim frakcijama, a pribojava se da PLO postane okvir prevazilaženja sukoba između Fataha, Hamasa i Islamskog džihada.

Mnogobrojne su situacije u kojima se SAD, uprkos raznim faktorima međunarodne zajednice, svrstavaju na stranu Izraela, protiv Palestine, a jedna od takvih situacija je američko *"sankcioniranje"* UNESCO-a obustavom isplata svog dijela za finansiranje te UN-ove organizacije za obrazovanje, nauku i kulturu zbog toga što je Palestinu primila u svoje punopravno članstvo.[12] Svaki napredak u pogledu međunarodne afirmacije palestinske države, Izrael koristi kao povod za dodatne prijetnje protiv palestinskog naroda i odustajanje od nastavka mirovnog dijaloga. Za razliku od SAD-a, EU je podržao UNESCO-ov prijem Palestine u svoje članstvo. To je pokazatelj da SAD nema apsolutnu podršku svojoj bliskoistočnoj politici od strane evropskih saveznika. Međutim, EU i njegove članice ne koriste ni približno dovoljno svoje kapacitete za podršku Palestincima, te se često ponašaju kolebljivo i neutralno, što više odgovara Izraelu nego Palestincima kojima je nužna jasna i nedvosmislena podrška. U vezi s tim, značajna je suzdržanost Francuske, Velike Britanije, Njemačke i Kolumbije kada se u Vijeću sigurnosti glasalo o palestinskom zahtjevu za punopravno

11 Oslobođenje, 27.12.2011. godine, strana 18.

12 Oslobođenje, 02.11.2011. godine, strana 17.

članstvo u UN,[13] jer su cijenile da bi ulazak Palestine u članstvo UN-a *"u ovom trenutku nanio štetu šansama za obnovu mirovnog procesa"*.[14] Dakle, Palestincima nije pomoglo što je francuski predsjednik Sarkozi izrazio vrlo negativan stav prema izraelskom premijeru Natanjahuu: *"Ne mogu ga podnijeti. Mislim da je lažov."* [15]

SAD se svrstavaju na stranu izraelskog protivljenja odluci UNESCO-a koja je donesena po zahtjevu Palestine kao svoje punopravne da mjesto Isusova rođenja, odnosno crkva u Betlehemu, bude na listi svjetske baštine.[16] S obzirom da se crkva Isusova rođenja nalazi na teritoriji koju Izrael drži pod okupacijom, a da je po zahtjevu Palestine stavljena na listu svjetske baštine, proizilazi da UNESCO priznaje Palestinu u granicama od 1967., što je važan iskorak u palestinskoj borbi. Odluka je donesena apsolutnom većinom članica UNESCO, čime se potvrđuje da se mnogi faktori međunarodne zajednice kritički odnose prema podršci izraelskoj politici od strane SAD-a.

Radikalne okupacijske namjere Izraela su uzrok blokade mirovnog procesa:

Sa pozicija sile Izrael određuje svoje pozicije u mirovnim inicijativama. Mirovni pregovori su obustavljeni u uslovima pravednih palestinskih zahtjeva da se obustavi izgradnja jevrejskih naselja na palestinskoj zemlji i da se priznaju granice Palestine od 1967. godine, te u uslovima nerazumnog izraelskog odbijanja da se na osnovama palestinskih zahtjeva nastave mirovni pregovori. Dok odbija pregovore pod uslovima koje postavljaju Palestinci, Izrael upotrebom raznih oblika sile vrši pritisak na Palestince da odustanu od svojih uslova, što bi praktički značilo da Izrael od Palestinaca očekuje, ne samo da odustanu od granica iz 1967., već da odustanu i od teritorija koje Palestinci

13 Oslobođenje, 05. i 06.11.2011. godine, strana 16.

14 Dnevni avaz, 05. i 06.11.2011. godine, strana 21.

15 Dnevni avaz, 09.11.2011. godine, strana 23.

16 Oslobođenje, 30.06.2012. godine, strana 12.

sada drže pod svojom kontrolom.[17] Pored toga, u razloge za odbijanje mirovnih pregovora, Izrael ističe svoje neprihvatanje da predstavnici Hamasa, zajedno sa Fatahom, budu u sastavu pregovaračke delegacije.

Palestinska pozicija u mirovnim pregovorima je nepovoljna i zbog politike koju prema bliskoistočnoj krizi imaju posrednici, takozvana *"posrednička četvorka"* - SAD, EU, UN i Rusija. Oni prema Palestincima ispoljavaju *"sažaljenje"*, dok odugovlačenjem mirovnog rješenja Izraelu *"kupuju"* vrijeme za dalje ubijanje, progone, ponižavanje i iscrpljivanje Palestinaca. Ruski predsjednik Vladimir Putin je prilikom posjete Palestini, krajem juna 2012. godine, podržao palestinskog lidera Mahmuda Abaza i okrivio Izrael za blokadu mirovnog procesa.

Slično kao i u svim ratnim krizama gdje su aktuelni mirovni pregovori, kad propadne neka pregovaračka inicijativa, pregovaračke strane se trude da krivnju u vezi s stim, što znači i krivnju za nastavak rata, prebace na onu drugu zaraćenu, pregovaračku stranu. Tako je i u slučaju bliskoistočne krize. U tom pogledu, Izrael ima problem sa nedostatkom bilo kakvog valjanog argumenta kojim bi se logički i politički mogao opravdati njegov stav protiv nastavka mirovnog dijaloga, za razliku od Palestinaca koji imaju snažne, uvjerljive argumente u izraelskoj okupacijskoj praksi izgradnje jevrejskih naselja na okupiranoj palestinskoj zemlji, kao i u obespravljenoj poziciji Palestinaca na okupiranim teritorijama ... U Zapadnoj obali, nakon okupacije 1967. godine naselilo se oko 310.000 Jevreja, a na okupiranim teritorijama istočnog Jerusalema, također nakon okupacije 1967., naselilo se oko 200.000 Jevreja, sa tendencijom daljeg naseljavanja.[18] Mnogi faktori međunarodne zajednice kritikuju takvo ponašanje Izraela i sažalijevaju Palestince. Od sažaljenja prema sebi, Palestinci nemaju koristi, jer isti oni koji sažalijevaju, opstrukcijom poduzimanja efikasnih mjera za sprečavanje izraelskog ekspanzionizma, daju vremenski prostor Izraelu da ubija, progoni, ponižava, obespravljuje, tlači, ... Palestince i da dalje okupira njihove teritorije.

17 Oslobođenje, 28.10.2011. godine, strana 21.

18 Oslobođenje, 13.12.2011. godine, strana 16.

U takvim uslovima Izrael izbjegava iznijeti stav da li želi mir ili nastavak krize, odnosno Izrael ne želi iznijeti stav da li pristaje na dvije države, Izrael i Palestinu u granicama od 1967., sa glavnim gradom Jerusalemom ili, pak, želi jednu državu - Izrael bez Palestine. Turska insistira da se Izrael konačno izjasni šta od toga želi, jer se odugovlačenje krize na Bliskom Istoku direktno, nepovoljno tiče Turske.[19] Izrael ne dozvoljava uspostavu države Palestine, obrazlažući to *"istorijskim i biblijskim vezama"*, iako, naprimjer u Zapadnoj obali živi 2,5 miliona Palestinaca i 0,5 miliona Jevreja, od kojih je 310.000 na to područje doselilo poslije 1967. tokom okupacije.[20]

Osvajačke ambicije Izraela se ne zadržavaju u okvirima težnji da progonima Palestinaca okupira preostale teritorije Palestine. Izraelske osvajačke ambicije se proširuju i prema drugim muslimanskim zemljama u regionu. Potpuno okupiranje Palestine bi bilo samo uvod u dalja izraelska osvajanja. Da nemaju teritorijalnih pretenzija daleko prema drugim muslimanskim državama Srednjeg Istoka, Izrael ne bi jačao svoju nuklearnu moć, ne samo u pogledu broja nuklearnih projektila nego i u pogledu razvoja raketa zemlja – zemlja, tipa *"jerihon"*, dostigavši njihov domet od 8.000 kilometara, te u pogledu razvoja podmornica koje imaju moć skrivenog približavanja cilju.[21]

Neki primjeri osude izraelskog državnog terora prema Palestincima:

Primjer čovječnog odnosa među Jevrejima u smislu osude izraelske politike prema Palestini je izraelska nevladina organizacija ICAHD – *"Izraelski odbor protiv rušenja kuća"*. Ta organizacija je izvijestila UN, kritikujući zločinačku i okupatorsku praksu izraelskog režima rušenjem palestinskih kuća i ukidanjem dozvola za boravak Palestinaca u istočnom Jerusalemu: *"Izrael otvoreno i ozbiljno krši*

19 Oslobođenje, 12.02.2012. godine, strana 13.

20 Oslobođenje, 27.03.2012. godine, strana 18.

21 Dnevni avaz, 01.11.2011. godine, strana 21.

međunarodno pravo ... Jedna trećina zemljišta u istočnom Jerusalemu zauzeta je radi gradnje jevrejskih četvrti", dok je *"Palestincima postalo nemoguće ishoditi građevinsku dozvolu"*, te im *"nema druge nego da odu iz istočnog Jerusalema, da grade bespravno ili da žive u užasnim uslovima ... Oni koji odu na više od sedam godina ostaju bez dozvole boravka i ne smiju se vratiti. Od 1967. do 2010. godine bez prava na povratak ostalo je 14 hiljada Palestinaca..."* [22] Svakodnevno, upotrebom sile u raznim oblicima Izrael vrši pritisak na Palestince. Primjeri su u razmjerama velikih brojeva, tako da bi njihovo potpuno navođenje bilo ogroman posao, ali treba podsjećati bar na neke od njih: sredinom februara 2012. izraelska vojska je iz helikoptera sa dvije rakete pogodila kovačku radionicu u Gazi, kada je srušena i zapaljena zgrada[23]; krajem februara 2012. iz borbenih aviona izraelske armije po Gazi je ispaljeno više raketnih projektila;[24] početkom marta 2012., iz izraelskih borbenih aviona po Gazi su ispaljeni brojni raketni projektili od čega je bilo poginulih i ranjenih civila, a samo u jednom udaru je poginulo 12, u jednom 3, u jednom 5 ... palestinskih civila; ...[25] Ove aktivnosti izraelski premijer Natanjahu opravdava da su odgovor na raketiranje po Izraelu od strane Hamasa iz Gaze i sa Sinajskog poluotoka, odnosno sa teritorije Egipta.[26]

Drugi primjer podrške Palestincima i osude izraelske politike je reagiranje arhiepiskopa grčko-pravoslavnog patrijarhata Teodosija Atallaha Hanne, koji je kritikovao srpskog člana Predsjedništva BiH Nebojšu Radmanovića zato što je blokirao glasanje BiH u Vijeću sigurnosti

22 Oslobođenje, 02.11.2011. godine, strana 50.

23 Dnevni avaz, 20.02.2012. godine, strana 23.

24 Dnevni avaz, 27.02.2012. godine, strana 22.

25 Oslobođenje, 13.02.2012. godine, strana 17.
Oslobođenje, 10.03.2012. godine, strana 13.
Oslobođenje, 11.03.2012. godine, strana 15.
Dnevni avaz, 11.032012. godine, strana 19.
Oslobođenje, 13.03.2012. godine, strana 21.
Oslobođenje, 12.0.2012. godine, strana 14.

26 Dnevni avaz, 06.04.2012. godine, strana 31.

i onemogućio bosanskohercegovačku podršku palestinskom zahtjevu za priznanje i članstvo u UN. Postupak Radmanovića, arhiepiskop Hanna je ocijenio da *"šteti pravoslavnim Srbima koje predstavlja"*.[27] Radmanović je odbacio te optužbe uz konstataciju da se arhiepiskop Hanna treba baviti vjerskim na ne političkim i državnim pitanjima.[28]

Treći primjer podrške Palestincima je najava od strane Vijeća za ljudska prava UN-a da će formirati misiju s ciljem da *"istraži utjecaj jevrejskih naselja na ljudska prava Palestinaca"*. Zabrinjavajuća je nečovječnost izraelske politike izražena tim povodom, jer je šef izraelske diplomatije Avigdor Liberman optužio palestinskog predsjednika Mahmuda Abaza da vrši *"diplomatski teror protiv Izraela"*, jer je utjecao na Vijeće za ljudska prava da istražuje utjecaj jevrejskih naselja na ljudska prava Palestinaca, što je UN-ov *"teror apsurda, hiporizije i duplih standarda"*.[29] Izrael je prekinuo kontakte sa UN-ovim Vijećem za ljudska prava, a njegovoj misiji zabranio dolazak na izraelsku teritoriju.

Četvrti primjer podrške Palestincima je prijem Palestine u članstvo UNESCO-a, a zatim naprijed istaknuta odluka UNESCO-a da po zahtjevu Palestine, crkva Isusovog rođenja bude na listi svjetske baštine.

Peti primjer osude protiv izraelske politike je pjesma pod naslovom *"Šta se mora reći"*, njemačkog nobelovca Gintera Grasa, u kojoj je autor naveo da je *"izraelski nuklearni program, a ne iranski prijetnja svjetskom miru"*.[30] Reagujući, Natanjahu je Ginterovu pjesmu ocijenio antisemitskom, te je nobelovac Ginter odgovorio: *"Čovjek koji najviše šteti Izraelu u ovom trenutku je, po mom mišljenju, Natanjahu. Trebalo je da to uključim u pjesmu."*[31] Ginter je realista a ne antisemista.

---

27 Oslobođenje, 02.11.2011. godine, strana 9.

28 Oslobođenje, 04.11.2012. godine, strana 2.

29 Oslobođenje, 27.03.2012. godine, strana 18.
Dnevni avaz, 26.03.2012. godine, strana 22.

30 Dnevni avaz, 07.04.2012. godine, strana 21.

31 Oslobođenje, 09.04.2012. godine, strana 14.

Nobelovac Ginter zna da kritika izraelske politike prema Palestincima ne smije poprimati antisemitski karakter, jer se mržnjom, nepravdom i terorom ne može uspješno boriti protiv onih koji su nepravedni i koji mrze. Ginter je daleko od antisemitizma jer zna da su takvi oblici *"podrške"* palestinskom narodu štetni, da više koriste izraelskom ekspanzionizmu nego pravednoj borbi Palestinaca i da se kao takvi trebaju smatrati napadom na palestinske interese.

Antisemitski karakter ima teroristički čin ubistva rabina i njegovo dvoje djece od strane ekstremiste Muhameda Meraha, 18.03.2012., u francuskom gradu Toulouseu, a ubrzo zatim i napad na dječaka ispred jevrejske škole u Parizu, krajem marta 2012. godine.[32]

Blijedo se naziru otpori Natanjahuovoj politici od strane najveće izraelske opozicione partije *"Kadima"* u kojoj je na čelo došao bivši izraelski ministar odbrane Shaul Mofaz koji je obećao da će se zalagati za *"obnovu bliskoistočnog mirovnog procesa i poboljšanje imidža Izraela i njegove budućnosti"*.[33] Dakle, postoje i djeluju političke snage među Jevrejima koje su svjesne da su Natanjahuovom politikom ugroženi *"imidž"* Izraela i njegova budućnost.

12. Izraelsko – palestinski sukobi u ljeto i jesen 2012. godine

(tekst napisan decembra 2012. godine)

Eskalacija izraelske zračne ofanzive na Gazu, novembra 2012. godine:

Nakon što su Palestinci, lansiranjem raketa na Izrael odgovorili na ubistvo Hamasovog komandanta Ahmeda al-Džabarija, sredinom novembra 2012., Izrael je intenzivirao zračnu ofanzivu na Gazu, mobilizirao i grupisao kopnene snage s ciljem da okupiraju taj mali

32 Oslobođenje, 29.03.2012. godine, strana 16.

33 Oslobođenje, 29.03.2012. godine, strana 17.

preostali prostor pod kontrolom Palestinaca. U noći između 15. i 16. novembra 2012., Izraelci su izveli 130 zračnih napada na Gazu. Narednih dana ih je bilo po više od 200. Nekoliko puta su pogođeni štab Hamasa, zgrada gdje se nalazi ured premijera Ismaila Hanijeha, sjedište policije, televizija Al-Kuds ... Broj ubijenih i ranjenih Palestinaca se svakodnevno povećavao. Zastrašujuće su bile slike koje su o tome prenosili mediji širom svijeta. Humanitarna situacija u Gazi se komplicirala. Bolnice su bile prepune ranjenika.

Dok su se odvijali zračni napadi, Izreal je pripremao kopnenu ofanzivu i mobilizirao oko 30.000 rezervista od 75.000 koliko je za tadašnju situaciju odobrila Vlada.

Izraelski mediji su javljali da je u zračnoj ofanzivi uništena većina Hamasovih raketnih postrojenja.[34] Za dobiveni proturaketni sistem *"koji je učinkovito uništio stotine raketa"* [35] koje je lansirao Hamas, premijer Natanjahu se zahvalio američkom predsjedniku Obami. Šef izraelske diplomatije Avigdor Liberman je prijetio da će nastaviti ubijanje glavnih lidera Hamasa, ultimativno zahtijevajući da Hamas prestane lansirati rakete na Izrael i da krijumčarenjem ne unosi oružje u pojas Gaze.

Natanjahu je optužio Hamas *"za dvostruki ratni zločin – pucanje na izraelske civile i onda skrivanje iza palestinskih civila"*, ističući da *"ekstremisti namjerno stavljaju rakete u civilna područja"*.[36] Ta izjava je ocijenjena licemjernom jer u Gazi, gdje na malom prostoru živi milion i po Palestinaca, nema nikakvih drugih područja osim onih gdje se nalaze civili koji su ranije protjerani sa teritorije koju je Izrael okupirao. Borba Palestinaca s ciljem da se prognanici vrate na ta područja je legalna.

---

34 Oslobođenje, 17.11.2012. godine, strana 12.-13.

35 Oslobođenje, 18.11.2012. godine, strana 15.
Dnevni avaz, 18.11.2012. godine, strana 17.

36 **Natanjahu Benjamin**, Oslobođenje, 17.11.2012. godine, strana 12.-13.

Dok se odvijala izraelska zračna ofanziva, vođa političkog krila Hamasa Kaled Mašal je otišao u Kairo gdje je egipatskim zvaničnicima saopćio da je olakšavanje blokade pojasa Gaze i prestanak ubijanja Palestinaca Hamasov uslov za prekid vatre. Tražio je da Egipat otvori sve granične prelaze u pojasu Gaze.[37]

Jasno se stavljajući na stranu Izraela, američki predsjednik Barak Obama je ocijenio da Egipat i Turska mogu ubijediti Hamas na prekid vatre, te istakao da Izrael ima pravo da zaštiti svoje civile, ali da se treba uzdržati od kopnene ofanzive.[38] Američka sekretarka Hilari Klinton je rekla: *"Američki angažman za sigurnost Izraela je čvrst poput stijene i nepokolebljiv. Zato mislim da je bitno potaknuti smirenje stanja u Gazi."*[39] Istakla je, također, da SAD "prijetnje koje se upućuju Izraelu shvataju kao prijetnje protiv SAD-a".[40] Autoriteti EU, posebno Ketrin Ešton, pozivali su Izrael na *"srazmjernu"* upotrebu sile, a ne na obustavu i odbacivanje primjene sile.[41] Generalni sekretar UN-a Ban Ki-moon je od sukobljenih strana tražio obustavu oružanih neprijateljstava. Italijanski premijer Mario Monti je od predsjednika Muhameda Morsija tražio da preuzme aktivnu ulogu s ciljem postizanja primirja na Bliskom Istoku.[42] Britanski ministar vanjskih poslova William Hague je optužio Hamas da je krivac za eskalaciju krize, jer je *"stvorio netolerantnu situaciju za izraelske civile"*.[43] Turski premijer Redžep Tajip Erdoan je naglašavao da "Izrael treba snositi odgovornost za masakr nedužne djece u Gazi".[44]

Tokom izraelske zračne ofanzive na Gazu, američka državna sekretarka Hilari Klinton je došla na Bliski Istok. U Tel Avivu je

37 **Barak Obama**, Oslobođenje, 19.11.2012. godine, strana 14.

38 Oslobođenje, 20.11.2012. godine, strana 20.-21.

39 **Klinton Hilari**, Oslobođenje, 22.11.2012. godine, strana 16.

40 Dnevni avaz, 02.12.2012. godine, strana 18.

41 **Ketrin Ešton**, Dnevni avaz, 17.11.2012. godine, strana 20.-21.

42 Oslobođenje, 18.11.2012. godine, strana 14.

43 **William Hague**, Oslobođenje, 16.11.2012. godine, strana 18.

44 **Redžep Tajip Erdoan**, Dnevni avaz, 19.11.2012. godine, strana 23.

razgovarala sa izraelskim premijerom Natanjahuo, u Ramali sa palestinskim predsjednikom Mahmudom Abasom i u Kairu sa egipatskim predsjednikom Muhamedom Mursijem. Ta posjeta je imala smisao Obamine poruke da Izrael treba obustaviti ofanzivu.

Prilikom posjete Gazi, vidjevši žrtve i ruševine, turski ministar vanjskih poslova Ahmet Davutolu je plakao.

Iranski ministar odbrane Ahmad Vahidi je rekao da muslimanske zemlje *"moraju zbiti redove i odgovoriti na izraelske napade"* na pojas Gaze i da je *"okončavanje zločina cionističkog režima moguće jedino ujedinjenom, revolucionarnom odmazdom muslimanskog svijeta"*.[45]

Vojna sposobnost palestinskog Hamasa i libanskog Hezbolaha:

U posljednje vrijeme, odbrambena sposobnost Palestinaca je poboljšana, posebno dobijanjem iranskih raketa fadžr-5 kojima može gađati Tel Aviv i Jerusalem. Izraelski mediji su javljali da su na Tel Aviv ispaljene dvije takve rakete. Tako su eksplozije dalekometnih raketa zamijenile ranije palestinske samoubilačke eksplozije. Ipak, Izraelci se još uvijek olahko odlučuju za zračne napade na Palestince, naročito u Gazi. To pokazuje da je slaba ili nikakva palestinska vojna sposobnost za obaranje izraelskih aviona i helikoptera. Ta nesposobnost za odbranu palestinskog naroda ohrabruje Izrael da kontinuirano provodi brutalan državni teror. Vojna sposobnost Hamasa ima bolju perspektivu nakon što su svrgavanjem Mubaraka i dolaskom na vlast Mursija uslijedile bitne promjene u Egiptu. Značajniji napredak u pogledu vojne moći Palestinaca će nastati kad dobiju dovoljne količine najkvalitetnijeg oružja za obaranje izraelskih aviona i helikoptera i za uništavanje izraelskih tenkova. Do tada, Izrael će se olahko odlučivati za zračne pa i kopnene ofanzive na palestinsko stanovništvo.

Palestinska odbrana od izraelskog državnog terora je ugrožena unutarnjim sukobljavanjem, jer se Hamas i Fatah ne mogu dogovoriti

45 **Ahmad Vahidi**, Dnevni avaz, 18.11.2012. godine, strana 17.

o osnovnim pitanjima od značaja za odbranu. Njihovi sukobi su eskalirali 2007., od kada je Hamas uspostavio kontrolu nad Gazom, a Fatah na Zapadnoj obali. Njihovi pregovori su se odvijali u Kairu, a Iran je predlagao da budu u Teheranu. Fatahova i Hamasova nesposobnost da se dogovore koristi Izraelu u raznim aspektima, a naročito u smislu političke poruke da su palestinske vođe kao takvi krivi za blokadu pregovora sa Izraelom. Općepoznato je da u slučajevima kada u nekoj lokalnoj krizi budu blokirani mirovni pregovori, da je tada vrlo bitno koju će od sukobljenih strana međunarodna zajednica okriviti za nastavak oružanih sukoba. Nesposobnost palestinskih vođa da se dogovore, Izarael pred međunarodnom zajednicom koristi za uspješnije propagiranje teze da su za blokadu mirovnih pregovora i nastavak ratnih sukoba krivi Palestinci. Ipak, u posljednje vrijeme, ima znakova Hamasovog i Fatahovog međusobnog približavanja. O državi Palestini, lider Hamasa Kaled Mašal, koji je 45 godina živio u izgnanstvu, iznio je stav koji je sličan stavu Fatahovog lidera Mahmuda Abasa: *"Prihvatam palestinsku državu u skladu s granicama 1967. godine s Jerusalemom kao glavnim gradom, uz pravo na povratak izbjeglica."*[46] Nakon 45 godina djelovanja izvana, Mašal je 07.12.2012. godine u trodnevnu posjetu došao u Gazu gdje su ga Palestinci oduševljeno dočekali.[47]

Ponašanje Hamasa u borbi protiv Izraela u pogledu poštivanja ljudskih prava i općeprihvaćenih konvencija o ratu značajno je ne samo sa stajališta njegove unutarnje moralne i ukupne sposobnosti, nego i sa stajališta stavova i utjecaja međunarodne zajednice. Hamas ima svoje pravedne političke ciljeve i ne smije se koristiti metodama borbe koje koristi Izrael za svoje nepravedne ciljeve. U principu, ako pravedni koriste zle metode i sadržaje borbe kojima se imanentno svojoj zločinačkoj prirodi koriste oni koji su nepravedni, onda se ulazi u rizik kompromitiranja pravedne borbe. U tom smislu, pažnju zaslužuje saopćenje organizacije za ljudska prava Human Rights

46 **Kaled Mašal**, Dnevni avaz, 24.11.2012. godine, strana 20.-21.

47 Dnevni avaz, 08.12.2012. godine, strana 25.

Watch da Hamas krši ljudska prava, jer hapsi bez naloga i mučenjem iznuđuje priznanja.

Za odbrambenu moć Palestinaca je bitna podrška muslimanskih zemalja. U tom smislu je značajno što je krajem oktobra 2012., Gazu posjetio emir Katara Šeik Hamad bin Halifa el-Tani. On je tom prilikom obećao je da će Katar za obnovu Gaze od izraelskih razaranja dati 400 miliona dolara. Ta posjeta se tumači kao izraz rastućeg utjecaja Muslimanske braće iz koje je nastao Hamas,[48] što indicira da dolaskom Muslimanske braće na vlast u Egiptu jača solidarnost muslimanskih zemalja u pogledu otpora izraelskoj osvajačkoj politici.

Za odbranu Palestinaca bitna je vojna sposobnost libanskog Hezbolaha za koga se cijeni da je najtješnje povezan sa Iranom i da je važan faktor borbe protiv izraelskog ekspanzionizma. Izrael smatra da Hezbolah i Hamas svi činioci međunarodne zajednice trebaju kvalificirati kao terorističke organizacije i boriti se protiv njih. Tako je protiv Hezbolaha i Hamasa na sceni poznata izraelska strategija s ciljem da se najvažniji faktori međunarodne zajednice angažiraju u korist izraelske politike državnog terorizma, odnosno politike ugrožavanja Palestine, Libana ... U skladu sa takvom strategijom, za pogibiju šestorice izraelskih turista sredinom ljeta 2012. u bugarskom gradu Burgas, Izrael je optužio libanski Hezbolah. Tim povodom izraelski ministar vanjskih poslova Avigdor Liberman je zatražio da EU na svoju listu terorističkih organizacija stavi i libanski Hezbolah. Taj zahtjev je odbijen jer o tome u EU ne postoji konsenzus.[49]

Borbene sposobnosti Hezbolaha su bolje od Hamasovih i Fatahovih. U mogućnosti je da za borbene potrebe, iznad teritorije Izraela, u misiju prikupljanja obavještajnih podataka šalje bespilotne letilice. Jednu Hezbolahovu bespilotnu letilicu izraelska vojska je

48 Dnevni avaz, 24.10.2012. godine, strana 27.

49 Oslobođenje, 25.07.2012. godine, strana 16.

oborila 06.10.2012. godine.[50] Tim povodom, iranski mediji su javljali da Hezbolahove bespilotne letilice uspješno snimaju izraelske tajne baze.[51]

Utjecaj promjena vlati u Egiptu na poziciju Palestine:

Promjene u Egiptu koje su uslijedile svrgavanjem Mubaraka, oslabile su poziciju Izraela. Mubarakov režim je bio naklonjen Izraelu, što je omogućeno sporazumom u Kamp Davidu 1978. godine. Svrgavanjem Mubaraka, Izrael ne može više ispod tržišnih cijena kupovati egipatski plin, a učestali su slučajevi podmetanja eksplozija radi prekida gasovoda od Egipta za Izrael.[52] U onoj mjeri kako je to bilo u vrijeme Mubaraka, egipatska kontrola Sinaja više neće biti u korist Izraela. Preko Sinaja, Palestincima će se omogućiti snabdijevanje oružjem i drugim ratnim materijalom. Zato, Izrael pojačava mjere fizičke kontrole svoje granice prema Egiptu, pored ostalog i izgradnjom zida, s ciljem da spriječi *"terorizam, šverc i i ulazak u Izrael afričkih imigranata"*.

Pobjedom Muslimanskog bratstva u Egiptu, naročita pažnja će biti usmjerena na politiku novog egipatskog predsjednika Mursija prema SAD, Izraelu i Iranu. S obzirom da Muslimansko bratstvo ne priznaje državu Izrael, novi egipatski predsjednik Mursi je u predizbornoj kampanji potencirao *"ne samo pomoć Gazi, već i konačno oslobođenje"*, kao i povratak džamije Al Aksa u Jerusalemu.[53]

Očekuju se nove pojačane tenzije između Izraela i Egipta koje su proteklih tridesetak godina Mubarakove vlasti utihnule, upravo zato što je ta vlast pogodovala izraelskoj ekspanziji i gušenju prava palestinskog naroda.

---

50 Dnevni avaz, 08.10.2012. godine, strana 22.

51 Oslobođenje, 30.10.2012. godine, strana 18.

52 Oslobođenje, 06.02.2012. godine, strana 15.

53 **Džanbegović – Mohamed Medina**, Slobodna Bosna, 28.06.2012. godine, strana 40.

Odmah po dolasku na vlast novi egipatski predsjednik Muhamed Mursi je ublažio restrikcije za putovanje palestinaca iz Gaze u Egipat, ukidajući im vize, čime se ublažava blokada Gaze. Palestinci će se ubuduće do tri dana slobodno kretati po egipatskoj teritoriji, bez fizičke pratnje egipatske policije, kako je to bilo u vrijeme Mubaraka.

Izraelska praksa aparthejda i segregacije prema Arapima:

Država Izrael je egzekutor raznih nepravdi i zločina prema Arapima u Izraelu, Palestini, Libanu ... kojima ne dozvoljavaju da slobodno žive u skladu sa svojim etničkim vrijednostima. Izraelski Arapi su isključeni iz političkog života, na razne načine obespravljeni i potlačeni. Izraelska omladina se odgaja da mrzi Arape i da prema njima bude agresivna. Progoneći Palestince iz njihovih kuća, jula 2012., za potrebe vježbi izraelske vojske na Zapadnoj obali, iz nekoliko sela je iseljeno oko 1.500 Palestinaca, iako su ta palestinska sela postojala mnogo prije nego što je nastala izraelska država.[54]

Ispitivanja javnog mnjenja Jevreja u Izraelu potvrđuju da više od trećine njih podržavaju ideologiju, politiku i praksu progona i aparthejda prema Palestincima i svim drugim Arapima. Da Izrael već provodi politiku aparthejda prema Palestincima tvrdi i opravdava 58% ispitanih izraelskih Jevreja. Također, istraživanja su pokazala da bi u slučaju potpune okupacije Zapadne obale i Gaze, Izrael oduzeo pravo glasa svim Palestincima i da bi za njih odredio posebne puteve kojim se mogu kretati. U visokom procentu, od 42%, anketirani Jevreji su se izjasnili da ne žele da žive u zgradi gdje ima Palestinaca, da ne žele da njihova djeca idu u školu sa vršnjacima Arapima, 69% njih smatra da Arapima u Izraelu treba oduzeti pravo glasa, 74% smatra da u Izraelu treba odrediti autoceste kojima se mogu kretati Arapi, kako se ne bi miješali sa Jevrejima, 38% je za dalju borbu s ciljem potpune okupacije Zapadne obale i Gaze ... Imajući u vidu navedene izraelske metode aparthejda prema Palestincima, postavlja se praktično pitanje:

54 Oslobođenje, 25.07.2012. godine, strana 16.

Da li ima ikakve razlike između ponašanja Hitlerovih nacista kad su Jevreje obilježavali žutim trakama i aktuelnog ponašanja nacističkog režima u Izraelu koji primjenjuje brutalne rasističke, nacističke metode aparthejda i segregacije prema Arapima, posebno Palestincima?

Brutalnim metodama i sadržajima aparthejda i segregacije, *"Izraelci sami sebe, otvoreno, besramno i bez griže savjesti definišu kao nacionalističke rasiste. Većina Izraelaca bi rekla da je dobro živjeti u ovoj zemlji, ne uprkos rasizmu, već možda upravo zbog rasizma. Da su slični rezultati ankete objavljeni o stavu prema Jevrejima, Izrael bi burno reagovao. Ali, kada smo mi u pitanju, isto pravilo ne važi."* [55]

Iz svog boravka u Gazi, krajem oktobra 2012., ugledni američki intelektualac Noam Chomsky je opisao svoja zapažanja da je Gaza *"najveći svjetski zatvor pod otvorenim nebom, gdje je milion i po ljudi, u najgušće naseljenom području na svijetu neprestano izloženo zastrašivanju i proizvoljnom kažnjavanju, bez druge svrhe osim da ponizi i degradira, a s dugoročnim ciljem da uništi palestinske nade za pristojnu budućnost i anulira ogromnu globalnu podršku diplomatskom rješenju koje će im osigurati prava."* [56]

Politika aparthejda ne može donijeti mir. Ta politika nosi u sebi sukobe pa i ratove. Zato, realizatori prakse aparthejda u Izraelu izazivaju gorak podsmijeh kad kažu da su za mir. Praksa aparthejda i praksa mira ne idu skupa.

Karakter američke podrške Izraelu:

Izraelski režim je želio da na američkim predsjedničkim izborima 06.11.2012. pobijedi republikanski kandidat Mitt Romney. Kad se dogodila pobjeda Baraka Obame to je zabrinulo ekstremiste u vrhu izraelskog režima, a posebno izraelskog premijera Natanjahua.

---

55 **Gideon Levi**, Oslobođenje, 24.10.2012. godine, strana 16.; Oslobođenje, 03.11.2012. godine, str. 12.

56 **Noam Chomsky**, Oslobođenje, prilog Pogledi, 17.11.2012. godine, strana 28.-29.

Političko raspoloženje američkih Jevreja se ipak razlikuje u odnosu na Jevreje u Izraelu. Za Obamu je glasalo 70%, a za Romneyja 30% američkih Jevreja. U predizbornoj kampanji Obama nije bitno ublažavao svoj otpor prema ratobornosti izraelske vlade, posebno prema ratobornosti premijera Natanjahua.[57]

Šef američke vojske general Martin Dempsi je krajem oktobra 2012. boravio u Izraelu nadgledajući do tada najveću vojnu vježbu američke i izraelske vojske. U vrijeme pojačanih zračnih napada Izraela na Gazu, što se opravdavalo pojačanim raketnim i minobacačkim djelovanjem od strane Hamasa po izraelskim teritorijama, na toj vježbi je učestvovalo 3.500 Amerikanaca i 1.000 Izraelaca.[58]

Ni jedan faktor međunarodne zajednice ništa efikasno nije poduzimao da se obustavi izraelski državni teror nad Palestincima. Naprotiv, SAD kao najmoćniji faktor međunarodne zajednice, politički i vojno pomažu Izraelu da jača sposobnost koju koristi za ubijanje Palestinaca. Tako je, sredinom ljeta 2012., predsjednik Obama odobrio vojnu pomoć Izraelu u vrijednosti od 70 miliona dolara,[59] što se opravdavalo potrebom zaštite izraelskih civila od Hamasovog raketiranja.

Tokom ljeta 2012. zvaničnici Izraela su najavljivali napad na Iran, precizirajući da će se to dogoditi tokom jeseni iste godine.[60] Izraelski premijer Benjamin Natanjahu je u više navrata prijetio da će Izrael napasti Iran ako ne obustavi svoje nuklearne aktivnosti. Istovremeno, Natanjahu je zahtijevao da SAD zauzmu oštriji stav prema Iranu zbog njegovog nuklearnog programa. U pripremama za napad na Iran, Izrael namjerava koristiti teritoriju Azerbejdžana, iranskog sjevernog susjeda.

57 **Somun Hajrudin**, Dani, 16.11.2012. godine, strana 48.

58 Dnevni avaz, 30.10.2012. godine, strana 21.

59 Dnevni avaz, 29.07.2012. godine, strana 19.

60 Oslobođenje, 11.08.2012. godine, strana 13.

Priznanje Palestine dodjelom statusa "države posmatrača" UN-a:

Palestinski predsjednik Mahmud Abas je od UN-a zatražio da status njegove zemlje bude unaprijeđen od *"entiteta posmatrača u državu posmatrača"*. Na zasijedanju 30.11.2012. godine, Generalna skupština je Palestini dodijelila status države posmatrača, što je, čestitajući Mahmudu Abasu, član Predsjedništva Bakir Izetbegović ocijenio kao *"historijski iskorak"*.[61] Od 193 zemlje članice UN-a, njih 138 je glasalo ZA, devet je bilo PROTIV, a 41 članica je bila uzdržana.[62] Unaprijeđenim statusom u državu posmatrača, Palestina neće imati pravo glasa u UN-u, ali joj je omogućeno da uđe u tijela poput Međunarodnog krivičnog suda u Hagu. To znači da Palestina po osnovu svog novog unaprijeđenog statusa u UN-u može tužiti Izrael. SAD i Izrael su se oštro protivili takvim nastojanjima, te isticali da Palestina svoj status kao država treba da dobije putem direktnih palestinsko-izraelskih pregovora. Francuska i Danska su dvije važne države članice EU koje su priznale Izrael i zahtijevale unapređenje palestinskog statusa u UN. Oko tog pitanja, Njemačka se izjašnjavala PROTIV, a Velika Britanija je bila SUZDRŽANA. Češka je bila jedina evropska država koja je glasala PROTIV. Vatikan je podržao rezoluciju UN-a o novom statusu Palestine kao države posmatrača.

Interesantno je istaći da je od šest država koje su nastale raspadom bivše SFRJ, njih pet bilo SUZDRŽANO, a da je samo Srbija glasala ZA.

Reakcije Izraela na unaprijeđeni status Palestine kao države posmatrača u UN, bila je dalja radikalizacija agresivnosti najavom izgradnje novih 3.000 stanova na palestinskoj zemlji, što su osudile Rusija, EU, SAD ...

61 Oslobođenje, 01.12.2012. godine, strana 3.

62 Oslobođenje, 01.12.2012. godine, strana 13.

Sumnje da je izraelski MOSAD otrovao Jasera Arafata:

Teroristički karakter Izraela svakodnevnim ubijanjem Palestinaca raznim metodama i sadržajima klasičnog i specijalnog rata opravdava sumnje da je izraelski MOSAD izveo atentat na Jasera Arafata upotrebom radioaktivnog polonija, što je predmet tužbe koju su Arafatova supruga Suha i kćerka Zavra podnijele pravosuđu Francuske.[63] Arafat je umro 2004. u Francuskoj, navodno od moždanog udara, ali je na njegovim ličnim predmetima utvrđeno prisustvo radioaktivnog polonija, deset puta većeg od normalnog. U okviru istrage, uz učešće francuskih, švajcarskih i ruskih istražitelja, sredinom novembra 2012. izvršena je ekshumacija Arafatovog tijela u Ramali, na Zapadnoj obali, te uzeti uzorci za višemjesečnu analizu od strane tima eksperata, a grobnica ponovo zapečaćena.

13. Odrazi odnosa Turske i Izraela na poziciju Palestine

(tekst napisan, juna 2013. godine)

Antivladine demonstracije u Turskoj su uslijedile nakon zapaženih utjecaja njenih lidera na međunarodnoj političkoj sceni. Turska je podržala invaziju na Irak i Afganistan. Podržala je pobunjenike u Tunisu, Egiptu, Libiji, Siriji... Snažno se suprotstavila izraelskom ekspanzionizmu, ali je naročito zbog događaja u Siriji pogoršala odnose sa Iranom. Turska je omogućila da na njenoj teritoriji bude sjedište sirijske političke opozicije i zapovjedništvo vojske sirijskih pobunjenika, kao i više kampova za 300.000 sirijskih izbjeglica. Takva uloga Turske u sirijskoj krizi je okolnost u kojoj Bašar el Asad povremeno usmjerava borbene aktivnosti na teritorij Turske, avijacijom, artiljerijom i terorističkim akcijama, kao što je bilo aktiviranje dva automobila bombi u Rejhanliju, sredinom maja 2013. godine, kada je smrtno stradalo više desetina turskih civila, što je

63

također imalo za cilj unutarnju destabilizaciju Turske.[64] Konstruktivan utjecaj Turske na postratnom Balkanu, također je vrlo zapažen.

Politička kriza u Turskoj potvrđuje zakonomjernost koja postoji u dinamici društvenih promjena i protivuriječnosti: državni, politički i drugi društveni činioci djeluju s ciljem rješavanja protivuriječnosti, a kada se na određenom stupnju neke riješe i prevaziđu a društvo iskorači u pravcu progresa, ponovo se na višem stupnju društvenog razvoja javljaju nove protivurječnosti prema kojima se organiziraju utjecaji državnih, političkih i drugih faktora u pravcu društvenog napretka. Međutim, moguće je da društvo ide u pravcu regresa, propadanja, što se događa ako se po protivurječnostima djeluje pogrešnim mjerama ili se one zanemaruju, jer ih relevantni faktori ne tretiraju nikakvim mjerama pa je *"nečinjenje"* glavna karakteristika odnosa prema njima. Sirijska kriza je najočitiji primjer kako društvo i država propadaju zbog pogrešnih mjera i kako u toj krizi svoje šanse vide međusobno sukobljene strane sile. U tom smislu se postavljaju dva pitanja: (a) Da li su demonstracije u Turskoj izraz oslobađanja društvene energije u progresu? (b) Da li su demonstracije izraz autentičnih, unutarnjih turskih ili izvanjskih interesa?

Opravdane su sumnje da se izvanjskim utjecajima želi zaustaviti impresivan ekonomski progres Turske. Pri tome treba imati u vidu da su muslimanski narodi podložni izvanjskim utjecajima na svoju štetu, čime sami sebe dodatno ugrožavaju. Slaba je otpornost unutar muslimanskih naroda i država, i na unutarnju i na izvanjsku destrukciju, ali će se u Turskoj pokazati čvrstina i efikasnost otpora destrukciji. Ne ulazeći u potpuniju analizu kako se ko u svijetu odnosi prema uvjerljivim rezultatima Vlade na čelu sa Erdoganom, sasvim je sigurno da impresivan progres Turske ne odgovara Izraelu i Grčkoj sa kojima se Turska direktnije politički sukobljava.

---

64 Oslobođenje, 13.05.2013. godine, strana 17.
Mahir Zeynalov, Istambul, Novo vrijeme, 17.05.2013. godine, strana 17.

Turska moć je prepreka izraelskom ekspanzionizmu na Bliskom istoku. Sredinom marta 2013. godine, po izričitom zahtjevu Turske uslijedilo je izvinjenje Izraela Turskoj zbog ubistva devet Turaka na humanitarnom brodu Mavi Marmara. Od strane Izraela treba da uslijedi ispunjavanje ostalih turskih zahtjeva u vezi sa zaštitom interesa turskih državljana, posebno porodica ubijenih u izraelskom terorističkom napadu na turski humanitarni brod.[65] Odlučan i čvrst stav koga je Turska zauzela prema Izraelu izraz je turske moći i superiornosti nad izraelskom politikom i praksom državnog terorizma.

SAD pokreću inicijative za obnovu diplomatskih odnosa između Turske i Izraela kao svoja dva najvažnija saveznika na Bliskom istoku, ali moćna Turska u vezi s tim postavlja svoje uslove. Nakon izraelskog izvinjenja Turskoj i izraelskog obećanja da će ispuniti obaveze prema porodicama ubijenih 2010. godine na turskom brodu Mavi Marmara, kao uslov za obnovu diplomatskih odnosa sa Izraelom, premijer Erdogan traži da Izrael ukine *"svaki embargo Palestincima jednom za svagda"*.[66] U takvim okolnostima Erdogan namjerava uskoro posjetiti Palestince u Gazi, dok odbija američke inicijative da posjeti Izrael gdje se turski ambasador nakon povlačenja zbog masakra na brodu 2010. godine još nije vratio. Ovisnost Izraela od Turske je izrazita, ne samo zbog ekonomskog rasta Turske i njene sve veće i veće političke uloge u regionu, već i zbog toga što zaoštravanje odnosa sa Turskom sužava mogućnost da Izrael preko Turske otprema svoje rezerve plina prema zemljama EU.[67]

U vrijeme kada Grčku potresa velika ekonomska i finansijska kriza, Turska je u globalnim razmjerama najsvjetliji primjer progresa. Grčka ne želi turski progres jer se time povećava grčka inferiornost u rješavanju kiparskog pitanja odbacivanjem UN-ova plana iz 2004. godine za uspostavu kiparske federacije švicarskog tipa. Prihvatajući

65 Oslobođenje, 24.05.2013. godine, strana 12.

66 Politika, Beograd, 08.04.2013. godine, strana 3.

67 **Amanda Paul**, Novo vrijeme, 26.04.2013. godine, strana 15.

plan UN-a, Turska se zalaže za uspostavu (a) jedne zajedničke države ili pak (b) dvije države za dva naroda, jednu za Turke, drugu za Grke,[68] što Grčka i dalje odbacuje.

Zato, ako nastala kriza u Turskoj odgovara Izraelu i Grčkoj, onda proizilazi da antivladini demonstranti djeluju na štetu strateških interesa Turske.

Vlada Turske, na čelu sa Erdoganom, se može smatrati najupornijom i najprincipijelnijom u zaštiti svojih sunarodnika ugroženih bilo gdje, od bilo koga u svijetu. U Njemačkoj eskaliraju pritisci i prijetnje neonacista prema Turcima kojih u toj zemlji ima oko tri miliona, što koriste *"radikalni islamisti"* u dokazivanju islamofobije od strane Nijemaca. U Njemačkoj je u toku suđenje neonacistima za ubistvo osam državljana Turske.[69] Premijer Erdogan se može smatrati predvodnikom borbe protiv islamofobije koja dolazi sa Zapada jer je u sred Njemačke rekao da je islamofobija isto što i antisemitizam.

Ubrzo nakon ubistva tri Kurdkinje u Parizu, 01.02.2013., bombaš samoubica Ecevit Sanli, član militantne, zabranjene komunističke partije *"Pokret narodnog oslobođenja"* (DHKP-C) je izvršio napad na Ambasadu SAD-a u Ankari, kada je poginuo turski policajac i još jedna osoba, a dvoje je teško povrijeđeno.[70] Cilj je mogao biti da se destabiliziraju odnosi Turske sa SAD-om, što bi najviše odgovaralo Izraelu i Grčkoj kao američkim saveznicima, Iranu kao američkom neprijatelju, Rusiji i Kini kao američkim rivalima za utjecaje na Bliskom istoku. Tursko reagiranje na taj teroristički čin je zadovoljilo američka očekivanja, ali ne i očekivanja Izraela kome je odgovaralo da u rješavanju sukoba na liniji Turska – Izrael, SAD bude protiv ili neutralan u odnosu na zahtjeve Turske u pogledu zaštite Palestinaca i nadoknade štete porodicama ubijenih Turaka na humanitarnom brodu

68 Oslobođenje, 04.04.2013. godine, strana 16.

69 Politika, Beograd, 08.04.2013. godine, strana 3.

70 Oslobođenje, 02.02.2013. godine, strana 11.

Mavi Marmara, maja 2010. godine. Premijer Erdogan je rekao da je napad na Ambasadu SAD teroristički akt i napad na *"mir u Turskoj"*,[71] da se *"Evropska unija mora distancirati od terorističkih organizacija"*, te da Turska nema dovoljnu podršku od strane EU u borbi protiv terorizma.[72]

14. Nastavak izraelskih i prijetnji Iranu

(tekst napisan juna 2013. godine)

Smatrajući da iranski nuklearni program ima vojni karakter, UN, SAD, EU, Izrael ... od Irana traže da obustavi obogaćivanje uranijuma, primjenjujući sankcije i prijeteći proširivanjem sankcija na zemlje koje kupuju iransku naftu ili obavljaju finansijske transakcije sa Iranom, pa se na *"crnu listu"* stavlja iranski energentski i finansijski sektor, kao i svi koji su izvan Irana povezani sa tim sektorima. SAD je povećao kazne za sve zemlje, kompanije i pojedince koji sarađuju sa iranskim energetskim sektorom, zbog čega su na *"crnoj listi"* SAD-a i EU krajem 2012. bili 490 preduzeća i 105 osoba. Usljed sankcija, u Iranu je porasla nezaposlenost i inflacija, a neke robe su nestale na iranskom tržištu, među kojima su i lijekovi. Na *"crnu listu"* se stavljaju istaknuti politički i vojni funkcioneri za koje se cijeni da su *"umiješani u kršenje ljudskih prava"*. Na tu listu je stavljen i šef generalštaba iranske vojske general Hasan Firuzabadi.

Uprkos takvim nastojanjima UN-a, EU, SAD-a, Izraela ..., prema izvještajima Međunarodne agencije za atomsku energiju, iz godine u godinu se povećava broj aktiviranih centrifuga u atomskim postrojenjima Irana, pa je do kraja 2012. godine dostigao 11.000.[73] Taj

71 Dnevni avaz, 02.02.2013. godine, strana 20.-21.

72 Oslobođenje, 07.02.2013. godine, strana 4.

73 Oslobođenje, 26.07.2012. godine, strana 16.
Oslobođenje, 29.08.2012. godine, strana 19.
Oslobođenje, 22.12.2012. godine, strana 11.

tempo razvoja nuklearnog programa opravdava zaključak da UN, SAD, EU i Izrael ... ne mogu upotrijebiti prijetnju koja bi bila dovoljno kredibilna, odnosno kojom bi efikasno postigli cilj i odvratili Iran od nuklearnih ambicija za koje se cijeni da su vojnog karaktera. Pred predsjedničke izbore u SAD-u, krajem 2012., politika prema Iranu je bila glavna tema po kojoj su se izjašanjavali predsjednički kandidati.

Odlučnost međunarodne zajednice da stane na put iranskim nuklearnim ambicijama za koje se sumnja da su vojnog karaktera mjeri se sadržajem i intenzitetom prijetnji da će se poduzeti drastične ekonomske sankcije i izvesti napad na iranska nuklearna postrojenja i infrastrukturu u funkciji tih postrojenja. Izrael je zainteresiran da se po svaku cijenu, svim sredstvima, uključujući i rat, unište iranska nuklearna postrojenja. Izrael prijeti da će upotrijebiti nuklearnu bombu aktiviranjem iznad Irana na velikoj visini kako bi se *"poremetili svi elektronski uređaji u toj zemlji"* što bi bilo kršenje međunarodnih normi, jer je atomsko oružje zabranjeno i kada se koristi u *"nesmrtonosne svrhe"*. U cilju odvraćanja Irana od nuklearnih namjera, Izrael primjenjuje propagandu zastrašivanja lansirajući da SAD ima plan za napad na Iran. Međutim, u prijetnjama da na Iran slijedi vojni napad SAD je uzdržaniji nego Izrael čiji lideri izjavljuju da izraelske oružane snage imaju sposobnost i plan da samostalno, bez učešća SAD-a, unište iranski nuklearni potencijal.

U kontekstu takvih propagandnih i prijetećih poruka izraelski mediji ističu izjave američkih zvaničnika, da oružane snage SAD-a imaju sposobnost *"da se probiju do podzemnih iranskih nuklearnih postrojenja"* i da ih unište, u šta spada ubacivanje kompjuterskog crva u iranska nuklearna postrojenja 2010., kada su centrifuge za obogaćivanje uranijuma prinudno prestale sa radom. Šefica američke diplomatije Hilari Klinton je rekla: "Naš izbor je jasan, upotrijebit ćemo sve elemente američke moći da spriječimo Iran da razvije

nuklearno oružje".[74] Potpredsjednik SAD-a Joe Biden je rekao: *"Obama ne blefira kada govori o upotrebi sile protiv Irana zbog njegovog razvoja nuklearnog programa."* [75] U tom smislu su indikativne ideje da se, u razarajućem smislu, snažan nuklearni materijal ugradi u opremu koja se unosi u iranske objekte za razvoj nuklearne tehnologije, što bi bila sabotaža. U vezi s tim se sumnjalo u njemačku kompaniju *"Siemens"* koja isporučuje opremu za iranske nuklearne kapacitete,[76] što se opet dovodilo u vezu sa njemačkim naporima da djelujući protiv Irana u korist Izraela ublaži njemački kompleks krivnje za genocid nad Jevrejima u Drugom svjetskom ratu.

Naročito je zanimljivo pitanje iz čega Izrael za sebe izvodi zaključak da treba da ima nuklearno oružje, a da ga Iran ne treba imati, kao i pitanje čime Izrael može opravdati namjeru da svoj postojeći nuklearni potencijal upotrijebi protiv iranskih nuklearnih aktivnosti za koje se samo hipotetički smatra da su vojnog a ne isključivo ekonomskog karaktera. Odgovor je: Izrael želi da vojnim aktivnostima i izgradnjom naselja na palestinskoj zemlji, neometano, nastavi sa okupacijom palestinskih teritorija, te da u tom cilju spriječi iransko posjedovanje nuklearnog oružja, jer iranski predsjednik Ahmedinežad u raznim prilikama, pa i iza govornice Generalne skupštine UN-a u Njujorku, krajem septembra 2012., izjavljuje da će Izrael nestati, što opet Izrael uzima kao motiv za sprečavanje Irana da se naoruža nuklearnim bombama.[77]

Cijeneći da će Iran ubrzo *"postati 'imun' na napade i kada bombe više neće moći da nanesu nepovratnu štetu postrojenjima za obogaćivanje*

---

74 Oslobođenje, 30.07.2012. godine, strana 15.
Klinton Hilari, Oslobođenje, 30.07.2012. godine, strana 15.
Oslobođenje, 11.09.2012. godine, strana 21.
Oslobođenje, 25.09.2012. godine, strana 18.

75 **Joe Biden**, Oslobođenje, 07.03.2013. godine, strana 4.

76 Oslobođenje, 24.09.2013. godine, strana 17.

77 Oslobođenje, 28.09.2012. godine, strana 20.
Dnevni avaz, 27.09.2012. godine, strana 5.

uranijuma", Izrael ubrzava da UN, SAD i EU što prije donesu odluku za vojni napad na Iran.[78] Cijenilo se da je posjeta Baraka Obame Izraelu od početka februara 2013. imala karakter odvraćanja Izraela od ishitrenih vojnih mjera protiv Irana.

Radi prikupljanja obavještajnih podataka, isto kao što je bilo krajem 2011., i krajem 2012., američki bespilotni avioni su ulazili u iranski zračni prostor, a jedan bespilotni avion je oboren.[79]

Nastavak iranskih odgovora na prijetnje:

Iran je izrazito važan faktor sigurnosti u globalnim i regionalnim okvirima. To je zemlja koja ima izrazito jake protivnike i neprijatelje, u vezi svog unutarnjeg uređenja i u vezi svog utjecaja u međunarodnim odnosima. U takvim uslovima Iran ulaže napore da jača političku, naročito vojnu i diplomatsku moć.

Dok trpi sankcije, Iran je odbijao nastavak pregovora o svom nuklearnom programu sa grupom 5+1. SAD izražava spremnost na biletaralne susrete sa Iranom, što je Iran odbijao, ali je oktobra 2012. po tom pitanju sa SAD-om postigao *"principijelan dogovor"*.[80] Šanse za direktne pregovore SAD-a i Irana su povećane početkom februara 2013. godine, kada je Iran saopćio da prihvata prijedlog SAD-a za pregovore koji su otpočeli u Kazahstanu. Tom prilikom Iran je izrazio nevjericu u pozitivan pregovarački rezultat, jer SAD i dalje ističu da je, radi zaustavljanja iranskog nuklearnog programa, spreman na sve opcije, uključujući i ratnu.[81]

Iran ističe da je potpisnik Konvencije o zabrani širenja nuklearnog oružja i da u odnosu na tu Konvenciju *"nema nikakvih devijacija"*, odnosno, da nema *"devijacija u pravcu vojnih svrha"*, što

78 Oslobođenje, 30.07.2012. godine, strana 15.

79 Oslobođenje, 06.12.2012. gopdine, strana 17.

80 Oslobođenje, 22.10.2012. godine, strana 15.

81 **Hassan Haidar Diab/VLM**, Večernji list, 05.02.2013. godine, strana 12.

je izjavio ambasador Irana u Sarajevu Gholamreza Yousefi.[82] Uprkos ultimativnim zahtjevima da prestane sa obogaćivanjem uranijuma, Iran je početkom 2013. godine informirao nuklearnu agenciju UN-a da je u Natanzu modernizirao centrifuge za obogaćivanje uranijuma.[83]

Suočen sa sve intenzivnijim i direktnijim vojnim prijetnjama, Iran pojačava napore za jačanje moći svojih oružanih snaga za borbene operacije na kopnu, moru i u zraku. Kad su sredinom 2012. drastično pojačane prijetnje Zapada, Iran je isprobao unaprijeđenu verziju balističkog projektila Fateh-110 kratkog dometa od 300 kilometara, saopćavajući da je taj projektil *"velike preciznosti"*. Težište osposobljavanja iranskih oružanih snaga su borbene operacije na moru i u zraku, jer su njihovi generali uvjereni da će *"budući ratovi biti vođeni u zraku i na moru"*, što nalaže poboljšanja protivzračnih sistema i pomorskih snaga.[84]

Iran je upozoravao svoje državljane da zbog *"iranofobije"* ne putuju u SAD, jer je ta zemlja *"rizična destinacija za iranske putnike"*, s obzirom na slučajeve mučenja Iranaca od strane američke policije.

Uz nastavak mjera za jačanje svoje nuklearne sposobnosti i uz mjere za borbeno osavremenjavanje oružanih snaga, pred Bajram, na Dan Kudsa, u ljeto 2012., iranski predsjednik Ahmedinežad je na jačanje američkih i izraelskih prijetnji odgovarao snažnim i zanimljivim porukama da će uslijediti uništenje Izraela i da će nestati američko prisustvo na Bliskom Istoku: *"Cionistički režim i cionisti su kancerogeni tumor. Ako samo ijedna njihova ćelija ostane na jednom pedlju palestinske zemlje, ova priča će se ubuduće ponoviti ... Zemlje regiona će uskoro završiti sa uzurpatorskim cionistima na palestinskoj zemlji. Biće formiran novi Bliski istok. Uz Božiju pomoć i pomoć tih država, na novom Bliskom Istoku neće biti ni traga od Amerikanaca i*

82 **Gholamreza Yousefi**, Oslobođenje, 30.03.2013. godine, strana 28.

83 Oslobođenje, 01.02.2013. godine, strana 21.

84 Oslobođenje, 05.08.2013. godine, strana 15.

cionista." [85] Pored ove Ahmedinedžadove izjave, u poslednje vrijeme je zapažena i njegova izjava da *"svijetu ne prijeti opsansot od atomske bombe, nego od zapadnjačkog morala i kulture."* [86]

Tako radikalnim odgovorima od strane Irana na radikalne prijetnje od strane SAD-a i Izraela u ljeto 2012. godine, koincidira održavanje 16. samita Pokreta nesvrstanih krajem augusta iste godine u Teheranu gdje su okupljeni šefovi država ili vlada 120 zemalja. Tada je Iran preuzeo trogodišnju ulogu predsjedavanja tim Pokretom. Tako je Iran pokazao da su bezuspješni napori SAD-a i Izraela s ciljem da ga izoliraju. Tu okolnost Iran je iskoristio za utjecaj u cilju afirmacije svojih napora u korist mira i odvraćanja međunarodne zajednice od daljeg radikaliziranja sankcija kojima je izložen, a s obzirom na nepravednost američkih i izraelskih prijetnji. Dolazak na taj samit egipatskog predsjednika Muhameda Mursija odražava važne promjene u regiji Bliskog Istoka u pogledu sužavanja američkih i izraelskih, a proširivanja iranskih interesa, jer u proteklih 30-tak godina egipatski zvaničnici nisu odlazili u Iran. To je kao bitna geopolitička promjena pojačano početkom februara 2013. godine posjetom iranskog predsjednika Ahmedinežada Kairu da prisustvuje 12. samitu Organizacije islamske konferencije. Samit Pokreta nesvrstanih u Teheranu je usvojio deklaraciju kojom je podržan iranski nuklearni program u mirnodopske svrhe. Osuđena je izraelska okupacija palestinskih teritorija. Zahtijevano je uništavanje nuklearnog oružja u svjetskim okvirima. Pokret se založio za borbu protiv terorizma i poštivanje ljudskih prava.[87] Samit je iskorišten da lider Islamske revolucije Irana, Ajatullah Ali Hamnei iznese antiameričke i antiizraelske stavove, naglašavajući potrebu formiranja novog svjetskog poretka u okviru koga se vidi *"Bliski Istok bez nuklearnog naoružanja"* a da Palestina

85 **Ahmedinežad Mahmud**, Oslobođenje, 18. i 19.08.2012. godine, strana 16.

86 **Ahmedinežad Mahmud**, Oslobođenje, 17.04.2013.. godine, strana 4.

87 Oslobođenje, 02.09.2012. godine, strana 15.
Oslobođenje, 06.02.2013. godine, strana 16.

pripadne Palestincima, uz ocjenu da je izraelska tiranija nesagledliva opasnost za svjetski mir.[88]

U okviru odgovora na prijetnje od strane SAD-a i Izraela, pored Rusije i Kine, Iran ostvaruje vojnu, ekonomsku, naučno-tehnološku ... saradnju sa Sjevernom Korejom, sa kojom osim neprijateljstva od strane SAD-a nema nikakvih drugih zajedničkih osobina.[89] Ta saradnja ima karakter ujedinjavanja i jačanja antiameričkog fronta. U tom smislu, Sjeverna Koreja je za Iran relevantan saveznik jer je u svom osposobljavanju da proizvede nuklearnu bombu stekla iskustva od značaja za iranske nuklearne ambicije.

U vojnom smislu, s obzirom na američke i izraelske prijetnje vojnim napadom na Iran, za Iran je bitan savez sa libanskim Hezbolahom osposobljenim da raketnim naoružanjem nanosi udare izraelskim i američkim snagama koje bi eventualno napale na Iran, kao i sa palestinskim Hamasom čije su borbene sposobnosti bitno skromnije, ali su u tendenciji jačanja. Registrirana je i vojna saradnja Irana sa Sudanom, jer su u sudanske luke dolazili iranski ratni brodovi natovareni vojnim materijalom. Saveznik Irana je i sirijski režim Bašara el-Asada, kome Iran pomaže na razne načine. Sirijski pobunjenici su početkom 2013. godine zarobili 48 Iranaca, ali su ih oslobodili zamjenom za 2.130 osoba iz Bašarovih zatvora.

15. Utjecaji Izraela na krizu u Egiptu

(tekst napisan augusta 2013. godine)

Dramatični, krvavi politički sukobi u Egiptu tokom svrgavanja Mubaraka, zatim tokom svrgavanja Mursija i poslije, odraz su unutarnjih gibanja i izvanjskih utjecaja naročito od strane Izraela.

88 **Ali Akbar Hamnei**, Dani, 07.09.2012. godine, strana 49.

89 Oslobođenje, 03.09.2012. godine, strana 15.

Uz snažnu podršku SAD-a, Izrael je zainteresiran da se ponište promjene po osnovu rezultata parlamentarnih izbora krajem 2011. i predsjedničkih izbora maja 2012., i da poništenjem tih promjena Izrael povrati pozicije u Egiptu u okvire prisustva i utjecaja za vrijeme Hosnija Mubaraka. U vezi s tim, ilustrativna je izjava premijera Turske, Tajipa Erdogana: *"Za Egipat su rekli: demokratija se ne nalazi u glasačkoj kutiji. Ko stoji iza toga? Izrael."* [90] Prema ovoj izjavi, mediji su isticali da je Erdogan optužio Izrael da stoji iza svrgavanja predsjednika Mursija. Tu Erdoganovu izjavu, kritikovala je administracija SAD-a. Kao strateški saveznici, Turska i SAD se dijametralno razlikuju, pa čak i suprotstavljaju u vezi sa ulogom i ponašanjem Izraela u krizama na Bliskom Istoku.

Od dolaska Mursija na vlast, na granici između Izraela i Egipta učestalo su se događali krvavi incidenti. Izrael je bio zabrinut što je Mursi preko graničnog prelaza Rafa bitno ublažio blokadu Palestinaca u Gazi, čime je bila otvorena bolja mogućnost da se preko egipatskog Sinaja palestinski Hamas u Gazi olakšano snabdijeva oružjem.

U vrijeme tih prigraničnih sukoba sa Izraelom, Mursi se obratio američkom predsjedniku Obami, iznoseći neobičnu ocjenu da su mnoge američke vlade u proteklim decenijama novcem američkih poreskih obveznika, *"kupovale prezir, pa čak i mržnju"* prema muslimanima na Bliskom Istoku *"aludirajući na američku podršku diktatorskim vladama u regionu i bezuslovnu podršku ... Izraelu"*. U tom svom obraćanju Obami, Mursi je istakao *"da Amerikanci imaju posebnu odgovornost prema Palestincima zato što su SAD potpisnice sporazuma iz Camp Davida ... u skladu sa kojim je predviđeno povlačenje Izraela sa Zapadne obale i iz Gaze"*.[91]

90 **Erdogan Tajip**, Oslobođenje, 23.08.2013. godine, strana 19.

91 Oslobođenje, 25.09.2012. godine, strana 18.

16. Utjecaj građanskog rata u Siriji na Bliskoistočnu krizu

(tekst napisan oktobra 2013. godine)

U poređenju sa ostalim krizama muslimanskih zemalja, u slučaju sirijske krize postoje najveći rizici i prijetnje proširenja u regionalni sukob, jer se kako ocjenjuje Havier Solana, *"Bliski istok našao u, čini se, beskrajnoj spirali nestabilnosti."*[92] Zvaničnici UN-a su upozoravali da su se spojila poprišta sukoba u Iraku i Siriji, te da su iračke naoružane skupine sve aktivnije u Siriji, tako da se Iračani čak međusobno sukobljavaju na teritoriji Sirije.[93] U razmatranjima regionalnih dimenzija sirijske krize treba imati u vidu (a) borbene aktivnosti Bašarovih snaga uz granicu na teritoriji Turske i odgovore turske vojske; (b) pod izgovorom vojnih vježbi Turska je angažirala trupe na svojoj granici sa Sirijom; (c) šiitsko-sunitski sukob u Libanu i drugim muslimanskim zemljama koji je po ocjeni bivšeg visokog predstavnika EU za sigurnosnu politiku Haviera Solane *"razbuktao građanski rat u Siriji ... potresa cijeli region i definira ... rivalitet između Saudijske Arabije i Irana"*[94] ; (d) učešće libanskog Hezbolaha u operacijama pod kontrolom Bašara u Siriji; (e) raketne i avijacijske napade Izraela po ciljevima u Siriji, (f) upade Bašarovih helikoptera na teritoriju Libana, (g) brojne grupe *"radikalnih islamista"* i Al-Kaide iz raznih zemalja svijeta uključujući balkanske, (h) te zahtjeve iračkih Kurda za autonomijom, što u kontekstu sirijske i ostalih kriza na Bliskom Istoku dodatno zaoštrava i inače zaoštrene sukobe u okviru regije sa odrazima na odnose u globalnim svjetskim okvirima.

Zahtjevi Kurda za autonomiju se direktno tiču Turske, Irana, Libana i Sirije. Regionalne dimenzije sirijskog građanskog rata potvrđuje i posjeta američkog šefa diplomatije Džona Kerija Iraku,

92 **Solana Havier**, Dani, 06.09.2013. godine, strana 43.

93 Oslobođenje, 18.07.2013. godine, strana 17.

94 **Solana Havier**, Dani, 06.09.2013. godine, strana 43.

krajem marta 2013. godine. Keri je u Bagdadu vršio pritisak na premijera Nurija al-Malikija i predsjednika Parlamenta Osamu al-Nudžaifija da sarađuju sa opozicionom Nacionalnom koalicijom Sirije, kako bi sirijski predsjednik Bašar al- Asad ostao u izolaciji.[95]

Naročito složen aspekt regionalnog karaktera sirijske krize predstavlja ponašanje Izraela čija je vojska učestalo napadala na Siriju, po centrima, skladištima i kasarnama Bašarove vojske naročito u regiji Damaska i preko linije uspostave primirja na Golanskoj visoravni.[96] Početkom maja 2013. godine, avijacijom i raketama Izrael je gađao ciljeve u Damasku, što su zvaničnici iz Vlade Bašara al-Asada komentirali kao izraz saradnje opozicijske Oslobodilačke vojske Sirije sa Izraelom. Takvim optužbama je pogodovala okolnost što su izraelski napadi pojačani u vrijeme kada je Oslobodilačka vojska Sirije potiskivana iz važnih uporišta u blizini granice sa Libanom, pa je u otporu s ciljem da zadrži pozicije, navodno, dobijala podršku Izraela.[97] Poseban cilj izraelskog raketiranja je bio vojni naučnoistraživački centar u Damasku, koji je nakon izraelskog pogađanja u januaru pogođen i početkom maja 2013. godine.[98]

Vojne aktivnosti protiv snaga Bašara al-Asada Izrael motivira sprečavanjem da Iran, preko Sirije, Hezbolahu dotura svoje rakete i drugo ofanzivno i defanzivno oružje. Pored toga, neki analitičari ističu da je motiv izraelskih napada na Siriju da demonstrira vojnu moć, da testira parametre bitne u američkim pripremama za vojnu intervenciju u Siriji, odnosno da testira reagiranje Irana i izvrši probe od značaja za

---

95 Oslobođenje, 25.03.2013. godine, strana 16.

96 "Golanska visoravan je regija na jugozapadu Sirije koju je okupirao Izrael nakon rata 1967. i pripojio 14. decembra 1981. ... Ovu aneksiju je osudilo Vijeće sigurnosti Ujedinjenih nacija i međunarodna zajednica je nikada nije priznala. Nakon izraelsko-arapskog rata 1973. godine, Sirija je osvojila grad Kuneitra i njegovu okolinu, i to smatra slobodnim oblastima u odnosu na ono što još ostaje pod izraelskom okupacijom." **(Oslobođenje, 22.05.2013. godine, strana 16.)**

97 Oslobođenje, 06.05.2013. godine, strana 12.
Janković Ivana, NIN, Beograd, 09.05.2013. godine, strana 32.-33.

98 **Janković Ivana**, NIN, Beograd, 09.05.2013. godine, strana 32.-33.

planiranje i eventualno izvođenje američko-izraelskog napada na Iran.[99] Smatra se da su rijetki koji vjeruju u izraelske tvrdnje da bombardira i raketira po Siriji bez konsultacija sa SAD-om, pa i bez odobrenja od strane SAD-a kao pokrovitelja izraelske politike na Bliskom Istoku. Ima i ocjena da su izraelski napadi na Siriju podrška teroristima Al-Kaide. Takvim zaključcima doprinose izjave nekih izraelskih zvaničnika: *"Čak i da Asada pobijede pobunjenici bliski Al-Kaidi, bilo bi bolje od sadašnjeg sirijskog savezništva sa Iranom."*[100]

Projektili kojima Izrael gađa ciljeve po Siriji sadrže osiromašeni uran, što je indicirano po izgledu vatrene pečurke. Opisuje se da iza eksplozije, koja je *"kao potres"*, nastaje *"ogromna zlatna pečurka vatre"*. O tome su izraelski mediji javljali da je *"osiromašeni uran uzgredni proizvod u proizvodnji obogaćenog urana za nuklearne reaktore"*, da je *"toksičan ali ne opasno radioaktivan"*.[101]

Sirija je postala prostor sukobljavanja Izraela i Irana, što je izraz njihovog izbjegavanja međusobnih direktnih vojnih sukoba. Avijacijski i raketni napadi Izraela na Siriju dodatno motiviraju Iran za konkretnije vojno angažiranje u Siriji.

Turska je osudila izraelske napade na Siriju.

Odnos SAD prema krizi na Bliskom Istoku:

Američka vanjska politika prema Bliskom Istoku, po ocjeni *"najutjecajnijeg intelektualca današnjice"*, Noama Chomskog je (a) *"jačanje Izraela i njegova regionalna dominacija"* i (b) neiskrena američka javna kritika a faktička podrška izraelskoj ekspanziji putem izgradnje naselja na palestinskoj zemlji u pojasu Gaze. Iz tih činjenica Chomsky izvodi zaključak da *"nema razloga vjerovati"* da će *"bez*

99 **Somun Hajrudin**, Dani, 10.05.2013. godine, strana 52.-54.

100 **Janković Ivana**, NIN, Beograd, 09.05.2013. godine, strana 32.-33.
Vujić Tanja, Politika, Beograd, 18.09.2013. godine, strana 3.

101 Oslobođenje, 07.05.2013. godine, strana 21.

jakog domaćeg i međunarodnog pritiska, koji trenutno izostaje, biti neke promjene"[102] u američkoj politici na Bliskom Istoku.

17. Saradnju Irana i SAD-a spriječava Izrael da djeluje na štetu Palestine

(tekst napisan juna 2014. godine)

Pored ostalog i zato što nemaju diplomatskih odnosa, SAD ne poznaju dovoljno stanje u Iranu, pa su bile iznenađene pobjedom reformiste Hasana Rohanija na predsjedničkim izborima 2013. godine. Bez diplomatskih odnosa sa Iranom, Amerikancima su bitno sužene mogućnosti praćenja i poznavanja društvenih i političkih prilika u toj muslimanskoj zemlji gdje jača raspoloženje za reforme. U takvim okolnostima Zapad otežano prati razvoj iranskog nuklearnog programa. Zbog nedovoljnog poznavanja stanja raste nepovjerenje i jačaju strahovi. Zato, dalje otopljavanje odnosa između Irana i SAD-a podrazumijeva napredak u međusobnom poznavanju, komuniciranju, prevazilaženju nepovjerenja i otklanjanju strahova.

U vezi s tim, indikativno je mišljenje profesorice Mary Elaine Hegland iz Kalifornije, da prevazilaženje neprijateljstva između Irana i SAD-a znači da Amerikanci trebaju *"bolje da upoznaju i shvate Irance, ali i cijeli Bliski Istok"* ali da *"američka vlada ne želi da Amerikanci shvate Irance, već želi da ih predstavi kao nešto strano što se nama ne može svidjeti."*[103] Dakle, američka intelektualna elita je kritična prema politici distance i nepovjerenja prema Iranu. Djelovanje intelektualne elite i snažan pritisak javnog mnijenja može rezultirati pozitivnim promjenama u ponašanju američke administracije prema Iranu.

---

102 **Noam Chomsky**, u intervjuu Ajdoanu Vatandašu (Njujork), Novo vrijeme, 22.03.2013. godine, strana 18.

103 **Mary Elaine Hegland**, Dani, 13.09.2013. godine, strana 34.-35.

Ipak, negativan stav SAD prema Iranu vjerovatno će se zadržati i ubuduće, ali pri tome treba imati u vidu da su posljednjih godina na međunarodnoj političkoj sceni uslijedile neke promjene koje već utječu da SAD i Iran korigiraju politike u korist poboljšavanja svojih odnosa, prevazilaženjem sukoba i uspostavom međusobne saradnje. U takve okolnosti spadaju: (a) ekspanzija sunitskih radikalnih grupa i organizacija koje se širom muslimanskog svijeta neprijateljski eksponiraju, i protiv šiitskog Irana i protiv SAD-a, što sugerira potrebu da se te dvije svjetske sile približavaju i zajednički bore protiv Al-Kaide kao zajedničkog neprijatelja; (b) zamorene i značajno kompromitirane ratovima u muslimanskim zemljama, SAD se neće olahko odlučiti za vojnu invaziju na bilo koju od muslimanskih zemalja pa i na Iran, što je okolnost u kojoj američka administracija odustaje od zahtjeva za promjenu režima u Teheranu inicirajući proces saradnje sa tim režimom; (c) po osnovu angažiranja u zaštiti palestinskog naroda, ugled Irana u sunitskim sredinama je poboljšan, a po osnovu podrške Asadovom režimu u Siriji, ugled Irana u sunitskim sredinama je pogoršan; (d) zbog podrške izraelskom ekspanzionizmu na Bliskom Istoku, ugled SAD, kako u muslimanskim tako i nemuslimanskim zemljama svijeta je pogoršan, u okviru čega se dogodilo tursko približavanje Iranu i kompliciranje odnosa Turske sa SAD.[104]

Takve okolnosti bitno utječu na odnose Irana i SAD-a. Prema tim okolnostima, objema tim zemljama je korisnije približavanje nego sukobljavanje. U tom kontekstu treba razmatrati sudbinu sukoba Irana i Zapada, posebno u vezi iranskog nuklearnog programa.

Taktičko približavanje Irana i SAD se događa u vezi sa konkretnim problemima zajedničkog djelovanja protiv Al-Kaide kao zajedničkog neprijatelja. Umjesto doskorašnjeg propagiranja da je Iran teroristička država u *"osovini zla"* i da je Iran odgovoran za teroristička djela Al-Kaide, SAD sada priznaju da Iran može biti partner u zajedničkoj

104 **Zeynalov Mahir**, Novo vrijeme, 04.10.2013. godine, strana 15.

borbi protiv Al-Kaide, po logici *"neprijatelj moga neprijatelja je moj prijatelj"*. Do skora, SAD su propagirale da je Iran prijatelj Al-Kaide, pa su prema Iranu zauzimale stav po logici *"prijatelj mog neprijatelja je moj neprijatelj"*. U promijenjenim okolnostima, indicirano je da je Iran već ponudio Amerikancima pomoć u dostavi oružja iračkoj vladi u kojoj su većina šiiti na čelu sa premijerom Nuri al-Malikijem. Odmah nakon prvih informacija o tome, uslijedila su medijska nagađanja da su Iran i Irak potpisali sporazum o isporuci iranskog oružja Iraku u vrijednosti 195 miliona dolara, što je Iran demantirao, a SAD su se angažirale na provjeravanju navoda. Dakle, u mnoštvu konfliktnih interesa u odnosima Irana i SAD, borba protiv Al-Kaide se javlja kao jedino pitanje na kome, u uslovima međusobnog neprijateljstva mogu zajednički djelovati, pri čemu se, ni Iran, ni SAD neće odreći svojih suprotstavljenih interesa u Libanu, Siriji i Iraku.[105]

Zajednički nastup Irana i SAD-a protiv Al-Kaide u Iraku podsjeća na američko odobravanje iranskih isporuka vojnog materijala za borbu protiv srpskih agresora u Bosni i Hercegovini. Bilo je i drugih slučajeva da međusobno zaraćene strane, istovremeno dok se sukobljavaju, uđu u savez radi zajedničke borbe u slučajevima gdje identificiraju zajednički interes. Takav je bio savez međusobno sukobljene Tuđmanove Hrvatske i Miloševićeve Srbije. Dok su se sukobljavali, postigli su savez s ciljem podjele BiH i političkog marginaliziranja bošnjačkog naroda.

Predsjednik Irana, Rohani, relaksira odnose sa Zapadom. Pored otopljavanja odnosa sa SAD, sredinom februara 2014. godine, Iran je sa Velikom Britanijom obnovio diplomatske odnose koji su bili prekinuti novembra 2011. zbog iranskog upada u britansku Ambasadu u Teheranu. Početkom marta 2014., visoka predstavnica EU za vanjsku politiku Ketrin Ešton je bila u posjeti Teheranu.[106] Početkom juna 2014.

105 **Mišić Milan**, Politika, Beograd, 08.01.2014. godine, strana 3.
Oslobođenje, 26.02.2014. godine, strana 18.

106 Oslobođenje, 22.02.2014. godine, strana 13.
Oslobođenje, 09.03.2014. godine, strana 13.

godine, iranski predsjednik Rohani je posjetio Tursku,[107] što, s obzirom na turske pozicije u zemljama Zapada ima značaja u okviru iranskog otvaranja prema Zapadu.

Predsjednik SAD, Barak Obama i predsjednik Irana, Rohani, svojim ponašanjem sugeriraju zaključak da obostrano teže poboljšanju odnosa među svojim državama. Otopljavanje je započeto: Obama i Rohani su telefonski razgovarali; u Njujorku, na Generalnoj skupštini UN-a, srdačno su se pozdravili, ali se nisu sastali da razgovaraju jer to Rohani ne bi mogao opravdati pred konzervativcima, isto kao što to Obama ne bi mogao opravdati pred republikancima; međutim, odvijaju se susreti ministara vanjskih poslova Irana i SAD-a, Zarifa i Kerija.

Zbog složenosti raznih utjecaja na iransko-američke odnose, za sada, niti je opravdan pretjeran optimizam da će se glavni problemi riješiti, niti je opravdan pretjeran pesimizam da neće doći do uspostave saradnje, pa i diplomatskih odnosa.

Početno poboljšavanje odnosa SAD-a i Irana oscilira u vezi sa geopolitičkim odmjeravanjem između Zapada i Rusije, posebno u ukrajinskoj krizi. Svoje približavanje Iranu SAD kao da žele usloviti kontrolom saradnje između Irana i Rusije, što će odbiti obje te zemlje. Odmah nakon prvih pozitivnih efekata u otopljavanju odnosa između SAD i Irana, saznavši da Rusija i Iran pripremaju ugovor o izvozu, na dnevnom nivou 500.000 barela iranske nafte u Rusiju u zamjenu za rusku robu, u kojoj će biti i ruski protivraketni sistemi C-300, SAD su ponovo zaprijetile da će Iranu zavesti nove sankcije, što bi kompromitiralo postignuti sporazum o iranskom nuklearnom programu iz novembra 2011. godine. Pored tih razloga, početni napredak u odnosima Irana i SAD-a blijedi i nakon što su Amerikanci osporili da iranski diplomata Hamid Abutaleb bude ambasador Irana u UN-u sa sjedištem u Njujorku, koga optužuju za terorizam jer je, navodno, imao ulogu u aferi iranskog upada u američku Ambasadu u

107 Oslobođenje, 10.06.2014. godine, strana 11.

Teheranu 1979. godine, gdje su 444 dana, kao taoci bili 52 Amerikanca.[108] Američko zatezanje na štetu poboljšanja odnosa događa se upravo u vrijeme kada Iran uredno izvršava sve dogovorene obaveze prema Međunarodnoj agenciji za nuklearnu energiju.

Reagiranje Izraela na približavanje Irana i SAD-a:

U razmatranjima izraelskog reagiranja na poboljšanje odnosa Irana i SAD-a treba imati u vidu da u Izraelu raste utjecaj ekstremnih desničarskih snaga kritičnih prema politici SAD-a, tako da se šanse za sporazum između Izraela i Palestine umanjuju srazmjerno jačanju desnih snaga među Jevrejima. Taj dio crne slike o Izraelu, donekle, ublažava pozitivnije raspoloženje među Jevrejima širom svijeta koji sve više kritikuju politiku i praksu izraelskog režima prema Palestincima. Za razliku od jačanja desnih snaga u Izraelu, u Iranu je obrnut proces, jačanjem reformskih snaga.[109] Dakle, sa stajališta interesa mira i sigurnosti u regionu Srednjeg istoka, proces jačanja ekstremnih desničarskih snaga u Izraelu je štetan, a proces jačanja reformskih snaga u Iranu je koristan. S obzirom na vrijednosti za koje se zalažu, SAD bi trebale biti kritične prema Izraelu, a približavati se Iranu.

Izraelu ne odgovara uspostava i pozitivan razvoj saradnje SAD-a i Irana. Ustvari, Izrael *"pokušava osujetiti približavanje dviju vodećih svjetskih i regionalnih sila"*[110] – SAD i Irana. Zato je Natanjahu za Rohanija rekao da je *"vuk u jagnjećoj koži"*. Za razvoj američko-iranskih odnosa su zainteresirani, i Rusija, i Kina. U odmjeravanju moći naspram Kine i Rusije, uspostavom saradnje sa Iranom, SAD bi poboljšale svoju geopolitičku poziciju.

Izrael zahtijeva da se Iranu onemogući proizvodnja nuklearne bombe, dok Iran zahtijeva nuklearno razoružanje Izraela. O svojim zahtjevima protiv iranskog nuklearnog programa zvaničnici Izraela

108 **Radičević Nenad**, Politika, Beograd, 10.04.2014. godine, strana 2.

109 Tekst iz **The New York Times**, objavljen u Politici, Beograd, 22.04.2014. godine, strana 2.

110 **Somun Hajrudin**, Oslobođenje, 11.10.2013. godine, strana 10.

kažu da je *"pitanje atomskog oružja u rukama Irana"* za njihovu zemlju *"egzistencijalni problem"*.[111]

Za razliku od Ahmedinežada koji se radikalno izjašanjavao, Rohani ublažava retoriku o Izraelu. Tokom zasjedanja Generalne skupštine UN-a, septembra 2013. godine, u intevjuu za CNN iranski predsjednik Rohani je osudio zločine koje su nacisti počinili nad Jevrejima, ali je osudio i izraelsku okupaciju Palestine: *"Nisam historičar, i kada se govori o dimenzijama holokausta, to trebaju da rješavaju historičari. Ali, uopšteno, mogu Vam reći da je bilo koji zločin koji se u historiji desio protiv čovječanstva, uključujući i zločin nacista prema Jevrejima, za prijekor i osudu ... Osuđujem bilo koji počinjen zločin nacista nad Jevrejima. Oduzimanje ljudskog života je za osudu. Ništa ne mijenja ako je taj život jevrejski, kršćanski ili muslimanski. Za nas je to isto ... To ne znači da se u drugu ruku može reći da su nacisti počinili zločine protiv grupe, pa sada oni moraju uzurpirati zemlju druge grupacije i okupirati je. I to je djelo za osudu ..."*[112] Slično je izjavio i iranski ministar vanjskih poslova, Zarif: *"Dok sam ministar neću dozvoliti da ugled Irana bude narušen negiranjem holokausta ... Iran osuđuje nacistički masakr Jevreja."*[113] Dakle, za razliku od Ahmedinežada, predsjednik Rohani i ministar diplomatije Zarif priznaju i osuđuju holokaust nad Jevrejima u Drugom svjetskom ratu.

Izrael je uplašen jačanjem vojne moći Irana, posebno u pogledu moguće iranske proizvodnje nuklearne bombe. Izrael čini napore da se spriječi nastanak nuklearne ravnoteže u regionu Srednjeg istoka. U uslovima nuklearne ravnoteže, Izrael ne bi mogao, kako to čini, nastaviti agresiju prema palestinskim i drugim teritorijama. Dakle, svoju nuklearnu superiornost Izrael usmjerava s ciljem daljeg otimanja teritorija od Palestinaca, njihovog daljeg ponižavanja, obespravljivanja, teroriziranja ... Cijeni se da Izrael ne bi zaustavio ekspanziju s ciljem

111 **Radičević Nenad**, Politika, Beograd, 23.10.2013. godine, strana 2.

112 **Rohani Hasan**, Oslobođenje, 26.09.2013. godine, strana 17.

113 **Muhamed Dževad Zarif**, Oslobođenje, 07.05.2014. godine, strana 17.

osvajanja tuđih teritorija, čak ni u slučaju da osvoji sve palestinske teritorije, jer bi nakon toga teritorijalno ugrožavao druge muslimanske zemlje u regionu. Izrael to ne bi mogao činiti u slučaju nuklearne ravnoteže koja bi nastala ako Iran proizvede nuklearnu bombu, ili u slučaju nuklearnog razoružanja Izraela. Zato bi, za sigurnost i mir u regionu bilo najbolje kada bi se paralelno vodila dva pregovaračka procesa, jedan za nuklearni program Irana, a drugi za nuklearno razoružanje Izraela. Jedino u tom slučaju bi se moglo doći do cjelovitih i trajnih rješenja u korist stabilnog i održivog mira na Bliskom Istoku.

S ciljem odvraćanja Irana od proizvodnje nuklearnog naoružanja, Izrael svakodnevno prijeti Iranu da će ga napasti vojnim sredstvima i uništiti iranska nuklearna postrojenja. Izraelski premijer Benjamin Natanjahu učestalo izjavljuje da je Izrael spreman za vojnu intervenciju na Iran. Takve prijetnje od strane najviših izraelskih zvaničnika Rohani je osudio ističući da je Izrael *"jadan"*, da se Iran ne boji nikakvih prijetnji od strane *"jadnih"* i da se iranski narod zbog takvih prijetnji ne brine već da se na takve prijetnje *"smije"*. Rohani je naglasio da je Iran siguran da Izrael nema hrabrosti realizirati prijetnju oružanom agresijom na Iran, jer je Izrael svjestan *"kobnih posljedica"*.[114] Dakle, i Rohani, kao što je činio i njegov prethodnik Ahmedinežad, ističe da je njegova zemlja snažna, da ima potencijala za odgovor na bilo čije, pa i na izraelsko ugrožavanje teritorijalnih i drugih interesa Irana.

Izraelu je naročit problem odgonetnuti, na čemu Iran, ako već nema nuklearno oružje, zasniva poruke da bi u slučaju izraelskog napada uslijedile *"kobne posljedice"* za Izrael. Dakle, Izrael se boji da bi Iran, u odgovoru na izraelski napad mogao primijeniti oružje za koje se ne zna da ga Iran posjeduje. Ustvari, SAD i Izrael pretpostavljaju da Iran nije proizveo nuklearnu bombu, ali u tom pogledu nisu sigurni jer nemaju adekvatnih obavještajnih podataka. Zanimljiva su njihova nagađanja da Iran relativno brzo može proizvesti nuklearnu bombu.

114 Oslobođenje, 18.07.2013. godine, strana 17.

Amerikanci tvrde da Iran to može postići za godinu, Izraelci tvrde da to Iran može postići za nekoliko mjeseci. Neki tvrde da Iran može proizvesti nuklearnu bombu za samo nekoliko sedmica. Pojavljuju se i oni koji tvrde da Iran, već ima nuklearne bombe.

Pregovori o iranskom nuklearnom programu:

Odmah na početku mandata, predsjednik Rohani je rekao da njegova Vlada neće razvijati nuklearno oružje: *"Nikada nismo pokušavali da napravimo nuklearnu bombu, niti smo ikada pokušavali da dođemo do nje, niti to namjeravamo da činimo ... Mnogo puta smo rekli da ni pod kojim okolnostima nećemo pribavljati oružje za masovno uništavanje, uključujući nuklearno oružje."*[115] Istovremeno, uz naprijed citiranu izjavu, predsjednik Rohani je *"pozitivnim i konstruktivnim"* ocijenio sadržaj pisma dobivenog od američkog predsjednika Baraka Obame. Tim pismom Obama je obećao američku pomoć da se rješavaju iranski problemi ali da Iran treba pokazati da je njegov nuklearni program *"isključivo u miroljubivu svrhu."*[116] U atmosferi približavanja Irana i Zapada, na zasijedanju Generalne skupštine UN-a, septembra 2013. godine, Rohani je rekao: *"Nuklearno oružje i oružje za masovno uništavanje nemaju mjesta u iranskoj sigurnosnoj i odbrambenoj doktrini i protive se našim temeljnim vjerskim i etičkim načelima."*[117] Tako se oblikuje nova pozitivna atmosfera za pregovore Zapada i Irana o iranskom nuklearnom programu. Zvaničnici zemalja Zapada, među kojima i britanski ministar vanjskih poslova William Hague, u ljeto 2013. su isticali da je *"došlo do velikog poboljšanja u tonu i duhu šefa iranske diplomatije Muhameda Jevada Zarifa."*[118] O istom pitanju, tada je slično govorio i američki državni sekretar John Kerry.

115 **Rohani Hasan**, Politika, Beograd, 20.09.2013. godine, strana 3.

116 Politika, Beograd, 20.09.2013. godine, strana 3.

117 **Rohani Hasan**, Oslobođenje, 26.09.2013. godine, strana 17.

118 **Hague William**, Oslobođenje, 28.09.2013. godine, strana 13.

Tokom pregovora, u ljeto i jesen 2013., UN-ova agencija za atomsku energiju je insistirala da njeni inspektori uđu u ključna vojna postrojenja Irana, u bazi u Paršinu, Natanzu i Fordowu blizu Teherana, da o tome dobiju na uvid dokumenta, te da razgovaraju sa osobljem koje je angažirano na iranskim nuklearnim projektima. Tada je Zapad očekivao da će u nastavku pregovora to omogućiti nova Rohanijeva Vlada.[119]

Zapad je tražio da Iran prekine obogaćivanje uranijuma u postrojenjima koja je teško uništiti vojnom akcijom i da Iran omogući međunarodnu kontrolu tog procesa kao i međunarodnu kontrolu zaliha nuklearnog materijala. Također, Zapad je od Irana zahtijevao da se zalihe obogaćenog uranijuma izmjeste iz Irana ili unište, što je *"crvena linija"*[120] koju Iran neće preći. Pri tome Zapad je priznavao pravo Iranu da može razvijati nuklearni program u svrhu proizvodnje energije i lijekova. Američki predsjednik Obama je o tome rekao: *"Mi poštujemo pravo iranskog naroda na miroljubivo korištenje nuklearne energije"*, ali da taj proces bude transparentan i provjerljiv.[121]

Za pristanak na naprijed navedene zahtjeve, Zapad je Iranu obećavao ublažavanje sankcija za trgovinu zlatom i naftom.

U pregovorima Iran je prihvatao da proširi saradnju sa Međunarodnom agencijom za nuklearnu energiju, što je zahtjev predsjednika Rohanija. Prvi sastanak za obnovu pregovora koji je održan početkom oktobra 2013. godine je protekao u *"konstruktivnoj atmosferi"*, ali bez napretka. Zapad je na tom sastanku imao za cilj da utvrdi razlike između Rohanijevih pregovarača u odnosu na Ahmedinežadove.[122] Krajem oktobra 2013. godine, zvaničnici Irana su saopćili da će prestati sa obogaćivanjem uranijuma do nivoa od

119 Oslobođenje, 10.09.2013. godine, strana 17.

120 Politika, Beograd, 11.11.2013. godine, strana 3.

121 **Somun Hajrudin**, Oslobođenje, 11.10.2013. godine, strana 10.

122 Oslobođenje, 03.10.2013. godine, strana 17.

20%, što je jedan od ključnih zahtjeva prema Iranu od strane Zapada. Rusija je zahtijevala da se Iranu ne postavljaju novi uslovi za postizanje sporazuma.[123]

Pregovore sa Iranom o njegovom nuklearnom programu vodi grupa 5+1 (SAD, Rusija, Kina, Francuska, Velika Britanija, dakle pet stalnih članica Vijeća sigurnosti UN-a i Njemačka). Pregovori su bili u zastoju sve do Rohanijevog imenovanja nove iranske Vlade, čiji je ministar vanjskih poslova Muhamed Jevad Zarif, augusta 2013. u odvojenim razgovorima sa visokom predstavnicom EU za vanjsku i sigurnosnu politiku Ketrin Ešton i generalnim sekretarom UN-a Ban Ki Munom izrazio spremnost Irana za obnovu pregovora o nuklearnom programu ali da je nužno da predstavnici svih zemalja u grupi 5+1 priznaju pravo Irana na nuklearne aktivnosti u svrhu privrednog razvoja.[124] Tokom ljeta 2013. godine, Iran je bio spreman da prihvati sporazum koga je ponudila Amerika, ali je sadržaj američkog prijedloga izmijenjen amandmanima ostalih članica grupe 5+1, tako da je Iran odbio prihvatiti taj izmijenjeni tekst. U vezi s tim, Rusija je stala na stranu Irana, optužujući zemlje Zapada za neuspjeh pregovora koji su bili sredinom novembra 2013. godine.[125] Izrael je kritikovao američki prijedlog sporazuma, te je utjecao na Francusku i Veliku Britaniju da taj prijedlog odbiju.

Konačno, 24. novembra 2013. godine, u Ženevi je postignut privremeni dogovor između Zapada i Irana, po kome Zapad ublažava finansijske sankcije prema Iranu deblokadom sedam milijardi dolara iranskog novca. Iranu je odobrena trgovina naftom, automobilima i dragocjenim metalima. Iran je prihvatio da privremeno reducira svoje nuklearne aktivnosti, prekine proizvodnju urana obogaćenog za 20 i više posto koji je podesan za razvoj nuklearnog oružja. Inspektorima

123 Oslobođenje, 26.10.2013. godine, strana 11.
Politika, Beograd, 17.11.2013. godine, strana 3.

124 Oslobođenje, 19.08.2013. godine, strana 14.

125 Oslobođenje, 15.11.2013. godine, strana 19.

Međunarodne agencije za atomsku energiju Iran je omogućio pristup nuklearnim postrojenjima ... Međutim, Iran je nastavio sa obogaćivanjem urana do 5% pogodnog za proizvodnju energije i lijekova.

Protiv sporazuma su se izjasnili Izrael i Saudijska Arabija, jer smatraju da povećana saradnja SAD-a sa Iranom dovodi u pitanje njihove interese koje postižu saradnjom sa SAD-om. Izraelski premijer Natanjahu je rekao da je taj sporazum *"istorijska greška"*. Implikacije tog sporazuma mogu imati smisao radikalnog mijenjanja geopolitičke slike na Srednjem istoku. Bašar al-Asad se pribojava da će Iran pojačati pritiske s ciljem da se udovolji sirijskoj opoziciji, što ne odgovara ni Rusiji. Također, pretpostavljalo se da će SAD tražiti od Irana distanciranje od Hamasa i zaustavljanje antiizraelske retorike.[126]

Napretkom u pregovorima, po ocjeni iranskog predsjednika Rohanija *"ojačana je nacionalna ekonomija"* Irana jer su ukinute sankcije pa će *"investitori"* biti okrenuti *"iranskim preduzećima i berzi"*.[127] Dakle, oslobađanjem od sankcija Iran će ekonomski ojačati i po tom osnovu proširiti i produbiti utjecaj u regionu, afirmirajući se kao regionalna i svjetska sila. Jačanjem ekonomije, Iran jača resurse za pritisak u rješavanju kriza u zemljama Srednjeg istoka.

U atmosferi pozitivnih efekata ublažavanja sankcija od strane Zapada, Iran je intenzivirao ekonomsku saradnju i trgovinu sa Rusijom kojoj izvozi naftu u zamjenu za razne robe. Rusija je angažirana na izgradnji nove nuklearne centrale u Iranu koji je Evropi ponudio snabdijevanje plinom.

Iran će i dalje poklanjati veliku pažnju naučnom i tehnološkom razvoju, što bitno utječe na njegovu političku poziciju. Opitovat će

---

126 **Vukotić Dragan**, Politika, Beograd, 26.11.2013. godine, strana 3.
Oslobođenje, 14.01.2014. godine, strana 19.
Mišić Milan, Politika, Beograd, 14.01.2014. godine, strana 3.

127 **Rohani Hasan**, Politika, Beograd, 09.12.2013. godine, strana 2.

rakete srednjeg i velikog dometa. Sredinom decembra 2013. godine, u svemir je uspješno poslao majmuna, što je dio iranskih priprema da u svemir pošalje čovjeka.

Nakon dogovora od novembra 2013., pregovori o iranskom nuklearnom programu su nastavljeni o težim pitanjima *"demontaže kapaciteta"* koji mogu poslužiti da Iran proizvede nuklearnu bombu. O tome je generalni direktor Međunarodne agencije za atomsku energiju Yukiya Amano rekao: *"Započeli smo sa praktičnim i laganim mjerama za provedbu, zatim prelazimo na najteže stvari."*[128] Nastavkom pregovora u Beču, 18.02.2014. godine, dogovorena je dugoročna mapa puta za sveobuhvatan sporazum o iranskom nuklearnom programu. Planirano je da se novi sporazum postigne do kraja jula 2014. godine, o čemu je, nakon četvrte runde pregovora optimizam izrazio i iranski predsjednik Rohani: *"Vrlo je vjerovatno da ćemo postići sporazum do kraja jula."*[129]

18. Državni terorizma Izraela i kompliciranje krize na Bliskom Istoku (od kraja 2012. do kraja 2014.)

(tekst napisan decembra 2014. godine)

Neke opće karakteristike krize na Bliskom istoku:

Bliski istok *"ispašta"* zbog geografskog položaja preko koga se povezuju tri kontinenta. *"Ispašta"* i zbog posjedovanja ogromnih zaliha nafte i gasa. Najmoćniji u svijetu se bore za utjecaj u tom regionu, s ciljem da njegov položaj i prirodno blago podrede svojim interesima. Da bi se to postiglo, najmoćnijima je u interesu da stanovništvo Bliskog Istoka ne bude moćno da geografski položaj i prirodno blago podredi interesima svog progresa i sigurnosti.

128 **Yukiya Amano**, Oslobođenje, 12.02.2014. godine, strana 10.

129 **Rohani Hasan**, Oslobođenje, 23.05.2014. godine, strana 20.

Antiislamsko ponašanje muslimana, posebno u formi ekstremnog vehabizma i IDIL-a, te neprijateljstvo među muslimanima, čak i u obliku oružanih sukoba, kompliciraju krizu na Bliskom Istoku, što koristi onima koji mogu ostvariti ciljeve samo ako su muslimani i njihove države zaostali, slabi i međusobno posvađani. Strategiju svojih uspjeha Izrael ostvaruje osloncem, upravo, na takve slabosti muslimana.

Glasanje, 2012. godine, da Palestina bude država posmatrač u Ujedinjenim nacijama je bilo testiranje za odnos svijeta prema stradanjima Palestinaca kao humanitarnom i moralnom problemu čovječanstva. I tada se pokazalo da razne politike podržavaju moralne i humanitarne kriterije samo ako su u skladu sa njihovim interesima. Sa stajališta nekog političkog interesa, za humanitarne i moralne kriterije je tim gore ako je taj politički interes više udaljen od njih. Čak i onda kada se dogodi da nekoj nepravdnoj politici zatrebaju humanitarni i moralni kriteriji, ona ih podrži maskirajući tako dimenzije svoje antihumanosti i antimoralnosti. Dakle, politički motivi, naspram humanitarnih i moralnih kriterija su prevrtljivi, vjerolomni, što znači da se žrtve nehumanih i nemoralnih postupaka, u krajnjem, ne mogu oslanjati ni na čiju izvanjsku politiku, bez obzira koliko je u javnosti ta politika afirmirana kao pravedna ili nepravedna.

Kad je trebalo glasati da Palestina dobije status države posmatrača u UN-u, SAD i Kanada, kao zemlje koje u globalnim okvirima prednjače u borbi protiv *"nenarodnih"*, *"nepravednih"*, *"antidemokratskih"* režima, u konkretnom slučaju su stale uz Izrael, iako je općepoznato da ta država metodama državnog terora kontinuirano, svakodnevno, čini zločine nad Palestincima. Srbija, koja je u proteklim decenijama bila nosilac zla u regiji Balkana, stala je na stranu Palestinaca, dok države koje su bile žrtve velikosrpske politike (Hrvatska i BiH) nisu podržale Palestinu već su ostale uzdržane. Makedonija i Crna Gora su, također, bile uzdržane. Od zemalja EU, Francuska i Italija su podržale Palestinu, dok je Njemačka bila uzdržana. Uz Izrael je bila i Češka.

Kriza na Bliskom Istoku, kako ističu mnogi, pa i publicista Zlatko Dizdarević, ima globalni, regionalni i lokalni kontekst: *"Prvi je taj najviši, planetarni strateški nivo iz kojeg sve proističe. Tu je geostrategija bezbjednosti, energija, rat za najvažnije preostale resurse na svijetu ... Drugi nivo je regionalni, to je ono što su zbivanja između arapskih zemalja uz Iran i Tursku, ono što se tamo dešava, odnosi šiita i sunita i njihov balans, tzv. palestinsko pitanje, stare neootomanske ambicije, Izrael, Saudijska Arabija itd. ... Treći je nivo ono što se dešava pojedinačno u svakoj od tih zemalja."*[130] Dakle, kriza na Bliskom Istoku je odraz sukoba u globalnim, regionalnim i lokalnim okvirima. U temelju tih sukoba su ekonomska pitanja prema kojima se povinuju ideološki, politički, vojni i drugi interesi.

Kriza na Bliskom istoku se odvija u okolnostima dva odvojena zahtjeva za dvije *"obustave"*. Na jednoj *"obustavi"* insistiraju Palestina i njeni saveznici, a na drugoj Izrael i njegovi saveznici. Palestina, uz načelnu, samo verbalnu podršku međunarodne zajednice (SAD-a, EU, UN-a ...) zahtijeva obustavu gradnje izraelskih naselja na palestinskim teritorijama okupiranim u ratu 1967. godine, odnosno zahtijeva obustavu okupacije tih teritorija. Izrael, također uz značajnu podršku međunarodne zajednice (SAD-a, EU, UN-a ...) zahtijeva da Iran obustavi razvoj nuklearnog programa, da prestane obogaćivati uran, da ukloni nuklearni materijal i zatvori, navodno, nezakonita nuklearna postrojenja.

Kao paradokse izraelsko-palestinskog sukoba, akademik Esad Duraković ističe: (a) da je neshvatljivo kako *"slobodni i napredni svijet ... mirno posmatra"* izraelske zločine nad Palestincima; (b) da su *"Arapi i Jevreji ... jedan narod – Semiti, čiji jezici pripadaju istoj jezičkoj familiji ... i koji imaju mnogo zajedničkog kulturno, povijesno i hijeropovijesno"*; (c) da je *"čudesno ... u negativnom smislu da jevrejska država čini takve užase Drugima iako su Jevreji bili najveće žrtve ..."*; (d) da se na Bliskom

130 **Dizdarević Zlatko**, Dani, 24.01.2014. godine, strana 14.-15.

Istoku – u Siriji, Egiptu ... ništa ne događa izvan konteksta izraelskog interesa.[131] Dakle, paradoksalno je što međusobno ratuju i ubijaju se narodi koji bi trebali živjeti u slozi. Paradoksalno je što je svijet pasivan prema izraelskim zločinima.

Pozicija i politika Palestinaca:

Smatra se da je rat na Bliskom Istoku počeo 15. maja 1948. godine, dan nakon proglašenja države Izrael. Proglašenje Izraela, Palestinci smatraju svojom katastrofom, dok ga Izraelci smatraju svojim najvećim dostignućem koga obilato slave. Ustvari, kada Izrael slavi Dan nezavisnosti, istovremeno, demonstracijama i drugim oblicima revolta, Palestinci obilježavaju svoju *"nakbu"* (noć užasa), katastrofu uzrokovanu nastankom Izraela.

Dvije ili jedna država:

Palestinci žele da osnuju svoju državu u Gazi, na Zapadnoj obali i sa istočnim Jerusalemom kao glavnim gradom, koga je Izrael okupirao u ratu 1967. godine. Palestina odbija priznati Izrael kao samo jevrejsku državu,[132] jer u Izraelu žive brojni Palestinci, pri čemu treba imati u vidu i pravo više od pet miliona prognanih Palestinaca da se vrate u svoja mjesta u Izraelu. Dakle, Palestinci bi u okviru strategije za uspostavu dvije države – Izraela i Palestine, najviše voljeli da dobiju samo svoju državu Palestinu, a da susjedni Izrael bude *"binacionalna"* država Jevreja i Palestinaca. Kada je u proljeće 2014. uslijedila kriza teško obnovljenih mirovnih pregovora za uspostavu dvije države, Palestine i Izraela, profesor Međunarodnog univerziteta u Mičigenu, Mohammed Ayoob, o tome je napisao da je *"najvjerovatnije rješenje trenutačno formiranje jedne ujedinjene države unutar granica Britanskog Mandata za Palestinu, a koji bi uključio cjelokupan današnji Izrael i okupirane teritorije. Drugim riječima, Izrael i Palestina nezaustavljivo idu u pravcu*

131 **Duraković Esad**, Oslobođenje, 29.07.2014. godine, strana 15.

132 Oslobođenje, 15.12.2013. godine, strana 12.

uspostavljanja binacionalne države između rijeke Jordan i Sredozemnog mora ..."[133] Slično mišljenje protiv cionističkog režima imaju brojni Jevreji, među kojima i Miko Peled, sin izraelskog generala, koji ističe da *"nikada neće biti zasebne države u Gazi i na Zapadnoj obali ... Razlog je u tome što ne može biti kompromisa sa Izraelom ... Ne možete imati palestinsku državu u Izraelu, s obzirom da je bespravno proglašena izraelska državnost na kompletnoj palestinskoj teritoriji. Vrijeme je da se ukine cionizam kao režim, te da se uvede prava demokratija u čitavoj Palestini, gdje bi dva naroda imali jednaka prava u jednoj državi."*[134] Mala je vjerovatnoća da bi Izrael, ikada, uopće pristao razgovarati o binacionalnoj državi, jer bi time uništio dosadašnje *"cionističke rezultate"* u osnivanju i izgradnji države Izraela.

Ideje o nužnosti zaokreta od strategije *"dvije države"* tako da i jedna i druga bude mononacionalna, na strategiju jedne *"binacionalne"* države, pokazuje da je razvoj krize neizvjestan i nepredvidiv. Zbog izraelske blokade mirovnih pregovora za dvije države, Izrael i Palestinu, sve više je onih koji smatraju da država pod nazivom *"Izrael"* treba da nestane i da se uspostavi jedna država Palestina u kojoj bi suverenost zajedno ostvarivali Palestinci i Jevreji. Oni koji tako misle, cijene da treba *"nastaviti javno govoriti o zločinima koje vrši Izrael, o etničkom čišćenju, o rasističkim zakonima aparthejda, političkim zatvorenicima, zatvaranju pitke vode za palestinsko stanovništvo itd."*[135] U vezi s tim, publicista i poznavalac prilika na Bliskom Istoku, Zlatko Dizdarević, ukazuje: *"Plašim se priče o Palestini s jednom državom. Decenijama je bio koncept dvije države, a sada se opet govori o jednoj državi, Izraelu sa Palestincima u njoj ... Natanjahu pri tome insistira da je to ekskluzivno jevrejska država."*[136]

---

133 **Ayoob Mohammed**, Dani, 25.04.2014. godine, strana 55.

134 **Peled Miko**, Slobodna Bosna, 04.09.2014. godine, strana 47.

135 **Peled Miko**, Slobodna Bosna, 04.09.2014. godine, strana 46.

136 **Dizdarević Zlatko**, Oslobođenje, Pogledi, 11.10.2014. godine, strana 27.

Demografska pitanja:

Pogodna okolnost za zaštitu i odbranu palestinskog naroda od izraelskog terora je prirodni priraštaj arapskog stanovništva, što je jedan od najvećih problema za Izrael. Palestinski zavod za statistiku je objavio da u Izraelu, Gazi, Zapadnoj obali i istočnom Jerusalemu živi 5,8 miliona Arapa, dok po izraelskim izvorima, na istom tom teritoriju živi 6 miliona Jevreja. Cijeni se da će 2016. godine broj Jevreja i Arapa na tom prostoru biti izjednačen, a da će 2020. godine broj Arapa biti znatno veći od broja Jevreja.[137] Izgradnja naselja na palestinskoj zemlji s ciljem da se u njih doseljavaju Jevreji iz cijeloga svijeta, pored ostalog, može se smatrati izraelskom težnjom da se ublaže posljedice demografskog rasta kod Palestinaca.

Hamas i Fatah:

Palestinski predsjednik Mahmud Abas želi unutarnje palestinsko pomirenje, jer sukobi između Hamasa i Fataha otežavaju zaštitu i odbranu Palestinaca od izraelskog nasilja. Hamas se zalaže da Palestina bude *"islamistička"*, a Fatah da bude sekularna država, što konstatira i udovica palestinskog vođe Jasera Arafata, Suha Arafat.[138]

Palestina predlaže da u budućoj palestinskoj državi bude prisutan NATO. Također, Palestinci se zalažu za priznanje Palestine i njen bolji status u UN-u i drugim međunarodnim organizacijama, dok se Izrael tome protivi, uz podršku saveznika.

Septembra 2013., arapske zemlje su predložile da se u UN-u donese rezolucija kojom se osuđuje izraelsko posjedovanje nuklearnog oružja. Prijedlog rezolucije je odbijen, što se ocijenilo kao pobjeda politike Zapada prema krizi na Bliskom Istoku.[139]

---

137 Oslobođenje, 03.01.2013. godine, strana 16.

138 Oslobođenje, 12.02.2014. godine, strana 4.

139 Oslobođenje, 21.09.2013. godine, strana 9.

Hamas je slabo naoružana vojska palestinskog naroda u Gazi, gdje je u ratu sa izraelskom vojskom koja je savremeno naoružana i opremljena. SAD i EU su smatrali da je Hamas teroristička organizacija,[140] što je odgovaralo Izraelu koji je time opravdavao svoja djela državnog terora. Međutim, krajem 2014. godine, mnogi u svijetu, uključujući zemlje EU saopćavaju novi stav da Hamas više neće smatrati terorističkom organizacijom.

Početkom decembra 2012. godine, okupljanjem nekoliko desetina hiljada Palestinaca na skupu kome je prisustvovao lider Hamasa Halid Mešal, obilježena je 25. godišnjica osnivanja tog pokreta.[141] Krajem septembra 2013. godine, u obliku demonstracija, Hamas je na Zapadnoj obali i u pojasu Gaze organizirao godišnjicu druge Intifade (2000.-2005.) protiv izraelske okupacije, kada je poginulo 3.000 Palestinaca i 1.000 Izraelaca. Tom prilikom, Palestinci su pozvani da se *"pobune protiv nepravde i potlačenosti"*, te da proglase treću Intifadu protiv Izraela.[142]

Hamas dobija oružje od Irana. Izraelci su presreli iranski brod u Crvenom moru i zaplijenili *"desetine raketa iz Irana ... koje imaju domet do 160 kilometara."*[143]

Izraelu odgovaraju sukobi između Hamasa i Fataha. Kada su krajem aprila 2014., ta dva pokreta postigli sporazum o pomirenju i odlučili da formiraju zajedničku palestinsku vladu, Izrael je reagirao protiv tog sporazuma, optužujući Fatah da je umjesto mira na Bliskom Istoku izabrao Hamas. Kad je zajednička vlada formirana, Izrael je pozvao međunarodnu zajednicu na njen bojkot,[144] prekinuo mirovne pregovore i počeo vojnu, zločinačku ofanzivu na Gazu.

---

140 **Lovrić Marko**, NIN, 24.07.2014. godine, strana 50.-51.

141 Dnevni avaz, 09.12.2012. godine, strana 17.

142 Oslobođenje, 28.09.2013. godine, strana 12.

143 Oslobođenje, 06.03.2014. godine, strana 64.

144 Politika, Beograd, 04.06.2014. godine, strana 2.

Praksa državnog terora i ciljevi političkih stranaka u Izraelu:

Opći izbori u Izraelu su održani 22.01.2013. godine. Pobijedila je *"desnica"* koju čine partija *"Likud"* premijera Benjamina Natanjahua i partija *"Izrael Beitenu"* ministra vanjskih poslova Avigdora Libermana. Sa još dvije manje *"ultrareligiozne"* partije, Natanjahuova i Lebrmanova partija su dobile 61 poslaničko mjesto, tijesnu većinu od 120 mjesta u izraelskom parlamentu – Knesetu.[145] Po ocjeni lidera Laburističke stranke, Itir Tamira, u Izraelu *"jednostavno nije legitimno biti ljevičar"* jer *"onda ne volite Izrael ... niste cionista"*[146], što je sadržaj intenzivne desničarske propagande. Navodno, zbog efekata takve propagande, partije *"centra"* i *"ljevice"* nisu uspjele dobiti većinu, iako su uvjerljivo ukazivale na pogrešnu ekonomsku politiku korumpirane vladavine premijera Natanjahua. Pored loše ekonomske politike, partije *"ljevice"* i njoj naklonjeni intelektualci su ukazivali da vladajuće stranke *"desnice"* djeluju na štetu Izraela i njegove opstojnosti, dajući šanse Arapima da prostor Bliskog Istoka bude samo njihov. Tako, naprimjer, književnik Amos Oz, aktivista ljevičarske *"Merec"* partije, sa šest mjesta u Knesetu, kritikujući premijera Natanjahua je rekao: *"Natanjahuova vlada je najviše anticionistička od osnivanja Izraela. Ona čini sve da ovdje nikada ne postoje dvije države, već samo jedna. Neprestano nanosi moralne, finansijske i političke udarce Mahmudu Abazu, predsjedniku palestinske samouprave, čime jača Hamas. Možda njegova namjera i jeste da uguši u zametku svako rješenje koje predviđa dvije države. Možda vjeruje da će Jevreji beskonačno dugo moći vladati nad arapskom većinom. No, svaki režim aparthejda, koliko god dugo se držao, na kraju propadne ... ako se ne provede rješenje s dvije države, nećemo imati dvonacionalnu državu, već arapsku državu ..."*[147]

Natanjahuova i Libermanova *"desnica"* je pobijedila, uprkos činjenici što su svi Arapi, na poziv Arapske lige, glasali za partije *"centra"* i *"ljevice"*.

145 Oslobođenje, 25.01.2013. godine, strana 21.

146 Oslobođenje, 22.01.2013. godine, strana 19.

147 **Oz Amos**, Dani, 25.01.2013. godine, strana 54.

Okruženje - Egipat, Turska, Iran, Sirija i Liban:

Okruženje Izraela i Palestine je vrlo nestabilno zbog kriza u više muslimanskih država. Njihovo slabljenje otežava efikasnu podršku Palestini, što odgovara Izraelu. Sukob šiita i sunita se ispoljava kao sukob nekih arapskih država sa Iranom, što implicira izvjestan stupanj direktnog ili indirektnog savezništva nekih arapskih država sa Izraelom, otežavajući poziciju i perspektivu borbe Palestinaca. U tom kontekstu treba sagledavati narušene odnose između Irana i Saudijske Arabije, jer Izrael podržava svakoga ko djeluje protiv Irana, slabeći ga. Dakle, muslimani u svijetu su preopterećeni međusobnim sukobima, pa zapostavljaju pitanje izraelskog državnog terora nad Palestincima. Vjerovatno je da će iz haotičnih, međumuslimanskih sukoba na Bliskom Istoku nastati novi uslovi u toj regiji. Zato je važnije kakva je dugoročna strategija Izraela, nego kakve su njegove dnevne akcije.

Egipat ima naročit značaj u okviru ukupnog izraelskog i palestinskog okruženja. Izraelu je više odgovarao propali režim Mubaraka. Izraelski interes je bio da Mursi koji je poslije Mubaraka, kao lider Muslimanske braće došao na vlast, bude skinut i zatvoren, što se i dogodilo. Poslije Mursija, vlast u Egiptu na čelu sa generalom Abdel Fatahom el Sisijem, sa stajališta interesa Izraela, ali i interesa Palestine postala je identična vremenu Mubarakovog vladanja. Za vrijeme Mursija, granični prelaz Rafah je svakodnevno koristilo oko 1.200 Palestinaca, što im je bilo značajno s obzirom na strogu izraelsku kontrolu ostalih graničnih prelaza iz Gaze. Poslije Mursija, taj broj je sveden na oko 50 ljudi, kao i u vrijeme Mubaraka. Zato su Palestinci prinuđeni da prokopavaju tunele, u čemu ih, uz zadovoljstvo Izraela sprečava egipatska policija i vojska pod kontrolom predsjednika Sisija.[148]

Turska je posebno težak problem za Izrael: (a) prekinula je diplomatske odnose sa Izraelom; (b) podržava Hamas; (c) osim preko

148 Oslobođenje, 24.08.2013. godine, strana 11.
Radičević Nenad, Politika, Beograd, 14.10.2013. godine, strana 2.

Turske, Izrael nema alternativu za izvoz prirodnog gasa u Evropu; (d) turski premijer Erdogan je posjetio Gazu, a odbija posjetiti Izrael; (e) Turska održava saradnju sa Iranom. S obzirom na strateški značaj Turske, izraelski premijer Natanjahu se izvinuo Turskoj zbog ubijanja turskih državljana na brodu Mavi Marmara. Tako je Izrael ispunio ultimatum koga je postavila Turska zbog izraelskog ubijanja njenih državljana. Izvinjenje po ultimatumu je indikator o uvjerenju Izraela da je ovisan od Turske.

Početkom 2013., prihvatajući mandat premijera što mu je povjerio predsjednik Šimon Peres, Natanjahu je o **Iranu** rekao: *"Najvažniji zadatak vlade koju ću ja da formiram jeste sprečavanje Irana da proizvodi nuklearno oružje."*[149] Izraelski zvaničnici su prijetili napadom na iranska nukearna postrojenja, zajedno sa SAD-om ili bez SAD-a. Za Hasana Rohanija, novog iranskog predsjednika, Natanjahu je rekao da je *"vuk u jagnjećoj koži ... njegova strategija je da se smiješi dok izrađuje bombu ..."*[150] i da ne vjeruje u promjene iranske nuklearne politike. Iranski zvaničnici su odgovarali na Natanjahuove napada protiv Irana u vezi sa njegovim nuklearnim programom. Tako, naprimjer, početkom oktobra 2013., iranski ministar vanjskih poslova Džavad Zarif je optužio izraelskog premijera da je *"lažljivac ... Od Natanjahua smo čuli samo laži i vidjeli pokušaje da prevari i uplaši međunarodnu javnost ... Već 22 godine cionistički režim laže ponavljajući neprestano da će Iran imati atomsku bombu za šest mjeseci. Svijet mora nakon svih ovih godina shvatiti realnost ovih laži."*[151]

Izraelsko neprijateljstvo protiv Irana, kao glavne prepreke svom ekspanzionizmu, Izrael ispoljava, pored ostalog, i s ciljem da odvrati SAD od popravljanja odnosa sa Iranom, odnosno s ciljem produbljivanja tenzija između Irana i SAD-a. Izrael je optuživao američku administraciju jer je, navodno, previše blaga prema

149 **Natanjahu Benjamin**, Oslobođenje, 04.02.2013. godine, strana 17.

150 **Natanjahu Benjamin**, Oslobođenje, 16.07.2013. godine, strana 19.

151 **Zarif Džavad**, Oslobođenje, 02.10.2013. godine, strana 16.

Teheranu.[152] U vezi s tim, Natanjahu je isticao da za uspjeh američke diplomatije u cilju zaustavljanja iranskog nuklearnog programa, *"moraju biti uključene žestoke sankcije i kredibilna vojna prijetnja ... vojna opcija je potrebna da bi diplomatija uspjela ..."*[153]

Pored političkih sukoba sa Iranom, glavna preokupacija izraelskog režima je borba protiv palestinskog Hamasa i Fataha, Hezbolaha u **Libanu** i režima Bašara al-Asada u Siriji. Izrael utječe na svjetske lidere da Hezbolah i Hamas budu proglašeni terorističkim organizacijama pod utjecajem Irana. Natanjahu je isticao da je njegov zadatak spriječiti da Hezbolah dođe do opasnog oružja, jer je Hezbolah, navodno, teroristička organizacija pod kontrolom Irana. Povodom rezultata istrage jednog bombaškog napada na odmaralištu u Bugarskoj, sredinom jula 2013., ministri vanjskih poslova EU su stavili Hezbolah na listu terorističkih organizacija, što se dogodilo na insistiranje Velike Britanije i Holandije.[154] Vjerovatno je da je izraelski MOSAD montirao *"dokaze"* o tome s ciljem kompromitacije Hezbolaha i podrške svojoj propagandi, da Iran upravlja terorističkim organizacijama, uključujući i Hezbolah. Izraelska avijacija borbeno djeluje po Hezbolahu u Libanu, dok iz Libana Hezbolah lansira rakete po izraelskoj teritoriji. Hezbolah je odgovarao da će se osvetiti Izraelu.

Izrael je zvanično u ratu sa **Sirijom**, iako decenijama na granici nije bilo oružanih sukoba. Kada je eskalirala sirijska kriza, Izrael je pojačao vojne efektive na Golanu, gdje je sredinom juna 2013., uz prisustvo Natanjahua, izveden manevar simulacije osvajanja velikih teritorija,[155] što je bilo više od simboličke poruke o teritorijalnim aspiracijama i osvajanjima sirijskih teritorija. U okviru tog manevra, Izrael je izveo zračne napade na skladišta municije u Siriji.

---

152 Oslobođenje, 13.11.2013. godine, strana 17.

153 **Natanjahu Benjamin**, Oslobođenje, 10.12.2013. godine, strana 19.

154 Oslobođenje, 23.07.2013. godine, strana 19.

155 Oslobođenje, 27.06.2013. godine, strana 17.

Izraelski zločini u praksi segregacije i aparthejda:

Palestinci su diskriminirani, obespravljeni i izloženi metodama rasizma koje primjenjuje izraelska vlast. U izraelskim gradovima Akra, Haifa, Nazaret, Negev ... u javnom prevozu, Palestinci imaju obavezu da sjede u zadnjem dijelu autobusa,[156] što znači da je izraelski rasizam i ideološki, i praktičan. Jevrejska većina u Izraelu, palestinsku manjinu tretira da je subverzivna, da nije lojalna i da je, s obzirom na visok natalitet, prijetnja Izraelu i Jevrejima, posebno u demografskom smislu. Od 1948., Izrael ne dozvoljava da se u svoja mjesta vrate protjerani Palestinci koji decenijama žive u izbjegličkim logorima. *"Neosporna je činjenica da dozvola izbjeglicama, da se vrate kući ne bi izazvala velike poremećaje na izraelskom tlu, ali bi ugrozila osnove postojanja Izraela kao isključivo jevrejske države, i stvorila bi palestinsku demografsku većinu."*[157]

Izraelska vojska i policija učestalo provodi racije u palestinskim naseljima, uz brutalnu represiju u kojoj ima slučajeva ubijanja Palestinaca u njihovim kućama.[158] U izraelskim zatvorima mnogi Palestinci su izloženi nehumanom postupanju, sa tragičnim smrtnim posljedicama. Učestali su slučajevi štrajkova glađu zatvorenih Palestinaca. Na taj teror, bez uspjeha, upozoravaju i međunarodne organizacije za ljudska prava. Prema saopćenju UNICEF-a, *"svake godine izraelska vojska, policija i agenti uhapse i ispitaju 700 palestinske djece u dobi od 12 i 17 godina, većinom dječaka ... zlostavljanje maloljetnih Palestinaca obično počinje samim hapšenjem ... uključujući okivanje djece, uskraćivanje kaucije, zatvaranje i prebacivanje van palestinske teritorije ..."*[159] Sredinom 2013. godine, Agencija za ljudska prava UN-a je *"optužila izraelske sigurnosne snage da muče palestinsku djecu i koriste ih kao živi štit"*, te da se palestinskoj djeci uskraćuje zdravstveno osiguranje, obrazovanje

156 **Sam Bahour Amin**, Dani, 08.02.2013. godine, strana 54.

157 **Sam Bahour Amin**, Dani, 08.02.2013. godine, strana 54.

158 Oslobođenje, 18.09.2013. godine, strana 17.

159 Oslobođenje, 07.03.2014. godine, strana 16.

i čista voda.[160] Svjetsku javnost je šokirao video snimak koji prikazuje palestinskog dječaka od pet godina i dvet mjeseci dok na ulici Hebrona plače okružen izraelskim naoružanim vojnicima, a zatim ga uvode u vojno vozilo i odlaze u vojnu bazu, jer je, navodno, bacio kamen na izraelsko vozilo.[161] Početkom maja 2013., izraelska policija je privela na saslušanje palestinskog vjerskog lidera *"velikog muftiju Jerusalema"* Mohammed Ahmad Husseina. Inače, politički, vojni i drugi lideri Palestinaca neprekidno su cilj, a često i žrtve izraelskog terora, pa se i smrt bivšeg palestinskog predsjednika Jasera Arafata objašnjava kao zločinačko djelo Izraela, jer je indicirano da je otrovan radioaktivnim polonijumom.[162]

Tokom 2013., u izraelskim zatvorima je bilo oko 5.000 Palestinaca. Istraga UN-a je utvrdila da izraelske policija provodi noćna hapšenja, mučenja i druga nehumana postupanja, uskraćivanje pravne zaštite i nelegalno prebacivanje u zatvore u Izraelu. Brutalna zvjerstva od strane izraelskog režima se primjenjuju prema Palestincima koji su ostali u svojim kućama. Tjeraju ih da i oni napuste svoja ognjišta i priključe palestinskim izbjeglicama kojih ima ukupno 5,3 miliona, od kojih je samo četvrtina ostala u pojasu Gaze i Zapadnoj obali. U izraelska zvjerstva nad Palestincima spada *"deportacija 36.000 palestinskih beduina koji žive u pustinji Negev, u južnom dijelu Izraela, čime se procenat arapske populacije smanjuje sa 30 na samo 1 posto."*[163] Izrael primjenjuje i metode u cilju finansijskog slabljenja Palestinaca, zloupotrebom novca koji i njima pripada iz poreza iz drugih izvora.

Praksa državnog terora Izraela ima vrlo negativne posljedice za stanje sigurnosti u mnogim zemljama svijeta, što potvrđuju i istraživanja Izraelaca, da je u toku 2012. godine za 30% povećano *"antisemitsko nasilje i vandalizam"* jer je u toj godini u 34 zemlje zabilježeno 686

160 Oslobođenje, 21.06.2013. godine, strana 17.

161 Oslobođenje, 13.07.2013. godine, strana 13.

162 Politika, Beograd, 09.11.2013. godine, strana 2.

163 Oslobođenje, 02.12.2013. godine, strana 15.

napada na jevrejske sinagoge i groblja, dok je u prethodnoj 2011. bilo 526 takvih slučajeva.[164] Vlade svih evropskih zemalja, posebno Njemačke, se bore protiv antisemitizma, što je sve osjetljivije pitanje, s obzirom da izraelski teror nad Palestincima podstiče antisemitizam širom svijeta.

Zanimljivo je što Izraelci, iako znaju za nepravdu koju čine Palestincima, svaku kritiku protiv te nepravde kvalificiraju kao antisemitizam. Pravdu za Palestince, Izraelci tretiraju nepravdom za sebe.

Izrael drži u blokadi Gazu gdje vlada Hamas i Zapadnu obalu gdje vlada Fatah, ograničavajući kretanje Palestinaca. U okviru te blokade, Izrael je blokirao kretanje, posebno ribarenje Palestinaca iz Gaze otvorenim morem na šest nautičkih milja, često smanjujući na tri milje. U takvim uslovima, za ublažavanje posljedica blokade Palestinci su prokopali brojne tunele od Gaze do izraelske teritorije, kao i tunele između Gaze i egipatske teritorije što su jedini putevi snabdijevanja Hamasa oružjem, municijom i raznom vojnom opremom.

Izraelski borbeni avioni nadlijeću teritoriju Libana, ugrožavaju njegov teritorijalni integritet, kršeći na taj način rezoluciju 1701 UN-a, čemu se protive Hezbolah i UN-ove snage u Libanu.[165] Vojni i politički lideri Hezbolaha su meta terorističkih napada po scenariju MOSAD-a. Zato su česti atentati na te ličnosti u Bejrutu.

Zločinac Arijel Šaron:

Simbol zločinačke prakse Izraela prema Palestincima je bivši premijer Arijel Šaron, koji je nakon moždanog udara osam godina bio u komi, te umro početkom januara 2014. godine, što je bio povod za brojne analitičare da podsjete na dug spisak teških zločina nad Palestincima za koje je odgovoran upravo on. Palestinci i mnogi u svijetu Šarona tretiraju zločincem kome je trebao presuditi

164 Oslobođenje, 08.04.2014. godine, strana 64.

165 Oslobođenje, 03.06.2013. godine, strana 17.

međunarodni sud. Šaronovu zločinačku politiku i praksu je nastavio premijer Benjamin Natanjahu. Jedino što se kao pozitivno pripisuje Šaronu je njegova odluka 2005. godine, da se izraelska vojska povuče iz Gaze.[166] Zvaničnici međunarodne zajednice sugeriraju Natanjahuu da mu ta Šaronova odluka bude inspiracija u popuštanju pred opravdanim zahtjevima Palestinaca. Na Šaronovu sahranu Obama je poslao potpredsjednika Bidena, koji je tom prilikom rekao da, dok god postoje SAD, Izrael neće biti sam.

Naselja:

Izraelski režim planski realizira zločinački projekat progona Palestinaca i zločinački projekat dovođenja Jevreja iz cijelog svijeta da se nasele na prostore sa kojih su protjerali Palestince. To je politika koja je povezana sa težnjama da Palestina prizna Izrael kao jevrejsku državu, što osporava palestinske zahtjeve u vezi sa činjenicom da izvan Izraela ima 5,3 miliona prognanika, čijim bi se ostvarivanjem prava na povratak pokazalo da Izrael ne može biti samo jevrejska, već da je i palestinska država. U pregovorima, Izrael insistira upravo na palestinskom priznanju Izraela kao isključivo jevrejske države. Arapska liga ima čvrst stav da nikada neće priznati Izrael kao jevrejsku državu.

Brojni su oblici ispoljavanja izraelske nepravde, agresije, ekspanzije i terora nad palestinskim narodom. Izraelska gradnja naselja na zemlji osvojenoj u šestodnevnom ratu 1967. godine, spada u najteže oblike ugrožavanja palestinskog naroda. Čitav svijet vidi da država Izrael zloupotrebljava okupiranu zemlju od Palestinaca i mimo njihove volje, na njihovoj zemlji, kontinuirano gradi brojna stambena naselja od po 1.000 – 1.500 kuća, gdje se doseljavaju Jevreji iz cijeloga svijeta. Takvih naselja je do sada izgrađeno preko 100 i u njih doseljeno preko pola miliona Jevreja iz cijeloga svijeta. Istovremeno, izraelski režim Palestincima uručuje rješenja da su njihove kuće ilegalno podignute, s ciljem da budu porušene, što se i događa. Teritorije

166 Oslobođenje, 12.01.2014. godine, strana 13.

gdje Izrael planski naseljava Jevreje, Palestinci smatraju svojim prostorom na kome žele uspostaviti svoju vlast. Izraelsko ministarstvo unutarnjih poslova, kontinuirano donosi odluke o gradnji naselja, posebno u istočnom i južnom Jerusalemu.[167] To su akta agresije na Palestinu koju su faktički već priznale UN. Do sada, nikakvi i ničiji apeli iz međunarodne zajednice ne pomažu u odvraćanju Izraela od agresivnosti u obliku gradnje tih naselja. Karakteristično je što se nove odluke o gradnji naselja donose u vrijeme kada se pokreću inicijative za obnovu mirovnih pregovora, kao što se dogodilo sredinom juna 2013. pred dolazak u Izrael američkog državnog sekretara Džona Kerija s ciljem deblokade mirovnog procesa. Gradnju naselja zvaničnici UN-a ocjenjuju kao izraelsko kršenje međunarodnog prava.

Moguće je da Izrael planira da na područja okupirana u ratu 1967. godine naseli što više Jevreja, koji bi u slučaju vraćanja tih teritorija Palestini bili politička snaga koja bi pod utjecajem Izraela Palestinu činila nestabilnom i ovisnom, slabom državom, slično onome što su Srbi uradili na štetu BiH putem RS-a i na štetu Kosova putem srpske zajednice. Odugovlačenje mirovnog rješenja ima smisao dobijanja na vremenu za proces naseljavanja Jevreja na okupirana područja. Vraćanjem zemlje, Izrael bi u Palestinu ugradio svoje mehanizme za učešće u političkom uređenju.

Palestinci nisu uspjeli zaustaviti izraelsku nepravdu, agresiju i ekspanziju u obliku gradnje naselja na palestinskoj zemlji. Na zaustavljanju gradnje do sada nikakve rezultate nisu dali ni apeli prema međunarodnoj zajednici, ni masovne demonstracije Palestinaca, ni diplomatske mjere, ni demonstrativno podizanje šatora naspram područja gdje se grade izraelska naselja.

---

167 Oslobođenje, 26.12.2012. godine, strana 17.
Oslobođenje, 16.06.2013. godine, strana 11.
Politika, Beograd, 22.12.2013. godine, strana 4.

Uloga SAD u rješavanju krize na Bliskom Istoku:

Sagledavanje prisustva SAD-a na Bliskom Istoku je naročito izazovna, za globalnu sigurnost, značajna tema. S obzirom na takav značaj, početkom 2013. američko prisustvo na Bliskom Istoku je analizirala i bivša ministrica odbrane Japana, Juriko Koike. Ona je ukazala da ostvarivanje energetske samostalnosti SAD-a otkrićem i eksploatacijom *"škriljnog gasa"* može biti razlog strateškog povlačenja sa Bliskog Istoka, što će ovisiti od spremnosti SAD-a, da svoje pozicije ustupi Kini, Iranu i Rusiji. Pri tome se ima u vidu kineska zavisnost od uvoza energije sa Bliskog Istoka, što znači da je Kina zainteresirana da popuni svaki prostor koji nastane eventualnim povlačenjem SAD-a.[168] S obzirom na savez između Kine i Irana, Rusije i Irana, te Rusije i Kine, kao i s obzirom na interese tih zemalja za prostor Bliskog Istoka, SAD su posebno zainteresirane da putem čvrstog saveza sa Izraelom spriječe da Iran bude nuklearna sila. Zato je posjetom Bliskom Istoku od marta 2013., američki predsjednik Barak Obama ohrabrio izraelsko protivljenje iranskom nuklearnom programu. Indicira se da Izrael postaje sve veći teret za američku političku strategiju, pa da će zbog toga uslijediti ubrzanje postizanja mirovnog sporazuma. *"Kada američki interes bude ugrožen do mjere da je alarmantan za samu Ameriku, onda će se razgovarati o rješenju pravljenja dvije države, pri čemu, naravno, Palestinci moraju garantovati sigurnost Izraelu, ali i obratno. Bolno, ali jedino kao rješenje."*[169] Međutim, početkom decembra 2014., američki kongres je usvojio zakon kojim SAD jača vojne odnose sa Izraelom, što obuhvata povećavanje zaliha američkog oružja u Izraelu, uključujući i pomoć za izraelski protivraketni sistem odbrane *"gvozdena kupola"*.[170]

Obama je obećavao da će u vrijeme svog mandata osigurati mir na Bliskom Istoku, što se do kraja 2014. nije dogodilo. Isticao je

168 **Juriko Koike**, NIN, Beograd, 28.03.2013. godine, strana 38.-39.

169 **Dizdarević Zlatko**, Oslobođenje, Pogledi, 11.10.2014. godine, strana 27.

170 Oslobođenje, 05.12.2014. godine, strana 20.

da granica između Izraela i Palestine bude nešto korigirana granica prije izraelsko-arapskog rata 1967. godine. Zbog tog stava, Izraelci su Obamu nazvali izdajnikom jevrejskog naroda. Dakle, SAD se načelno zalažu da se Izrael povuče sa teritorija okupiranih u ratu 1967. godine i da se mirovno rješenje traži na osnovama rezolucije UN-a 242. Međutim, SAD, kao glavi sudac u sukobu Izraela i Palestine, nisu spremne da učine zaokret u politici prema izraelskom režimu, tako da se upravo na osnovama američkog kolebanja mirovni proces odugovlači, održavajući status quo. Bez promjena u američkoj politici, kriza na Bliskom Istoku, u korist trajnog mira, se ne može riješiti. Zbog nastavka gradnje izraelskih naselja na palestinskoj zemlji, 2010. godine, propali su mirovni pregovori čiji su pokrovitelj bile SAD, te je nastala nova kriza mirovnog procesa.

S ciljem deblokade mirovnog procesa, američki predsjednik Obama je od 20.-23.03.2013. godine posjetio Izrael, Zapadnu obalu i Jordan. U Ramali, nakon razgovora sa predsjednikom palestinske samouprave, Mahmudom Abazom, Obama je rekao da Palestinci zaslužuju svoju državu i da SAD žele *"nezavisnu i održivu Palestinu koja će se graničiti sa Izraelom, tako da dvije strane uživaju u prosperitetu i miru."*[171] Tom prilikom, Obama je pozvao Izraelce da pokušaju razumjeti Palestince, govoreći: *"Stavite se u njihov položaj, pokušajte da pogledate svijet njihovim očima. Žive u prisustvu strane vojske koja kontroliše svaki njihov pokret. Kao što je Izrael izgradio svoju sopstvenu državu, tako i Palestinci imaju pravo da budu slobodan narod na svojoj sopstvenoj zemlji."*[172] Tokom tog boravka na Bliskom Istoku, Obama je sa Natanjahuom i Peresom obišao lokacije protivraketnog štita. Cilj ove Obamine posjete je bio da se lideri Izraela i Palestine privole na obnovu mirovnih pregovora. U misiji deblokade mirovnih pregovora neposredno je angažiran državni sekretar SAD-a Džon Keri, koji je učestalije odlazio na Bliski Istok, gdje je razgovarao sa liderima zaraćenih strana.

---

171 **Obama Barak**, Oslobođenje, 22.03.2013. godine, strana 20.

172 **Obama Barak**, (I. Janković) NIN, Beograd, 28.03.2013. godine, strana 39.

Marta 2013., bivši direktor izraelske obavještajne službe, Ami Ayalon, putem medija, sugerirao je američkom predsjedniku Obami pred njegov odlazak na Bliski Istok, slijedeće: uspostava dvije države za dvije nacije; razmjena teritorija jednake vrijednosti; da Jerusalem bude otvoren grad, prijestolnica dviju država, tako da arapske četvrti budu pod palestinskom, a jevrejske pod izraelskom suverenošću, uspostava posebnog režima upravljanja svetim mjestima; demilitarizacija Palestine sa međunarodnim garancijama za njenu sigurnost; palestinskim izbjeglicama omogućiti povratak u svoja ranija mjesta življenja ili iseljavanje u treće zemlje uz obeštećenja; sve strane da potpišu deklaraciju o okončanju sukoba; da SAD daju podršku za članstvo Palestine u UN-u; da SAD prihvati palestinsku vladu nacionalnog spasa sastavljenu od Fataha i Hamasa, pod uslovom da Hamas pristane na dvije države.[173]

Uloga EU u rješavanju krize na Bliskom Istoku:

Ubrzo nakon Obaminog boravka na Bliskom Istoku, u to krizno žarište je otišla visoka predstavnica EU za vanjsku i sigurnosnu politiku, Ketrin Ešton. Razgovarala je sa Natanjahuom i Abazom. Pozvala je Izrael da ublaži blokadu palestinskih teritorija pod kontrolom Hamasa. Podržala je politiku uspostave dvije države, Palestine i Izraela, te podržala napore SAD-a da se u tom cilju obnove mirovni pregovori. Indikativno je da je EU, poslije tog boravka Ketrin Ešton na Bliskom istoku zabranila saradnju sa izraelskim institucijama ako operišu na teritoriji koju je jevrejska država zauzela u ratu 1967. godine, što je protumačeno kao *"snažna podrška EU palestinskom zahtjevu da buduće granice budu zasnovane na linijama prije rata 1967. godine."*[174]

Krajem februara 2014., Izrael je posjetila njemačka kancelarka Angela Merkel. Tom prilikom, izraelski predsjednik Šimon Perez je odlikovao Merkel za njenu *"posvećenost sigurnosti Izraela, zalaganje za*

173 **Ami Ayalon**, Dani, 22.03.2013. godine, strana 57.

174 Politika, Beograd, 17.07.2013. godine, strana 2.

obrazovanje protiv antisemitizma i moralno liderstvo."[175]

Uporedo sa političkim mjerama, Zapad daje ekonomsku podršku Palestini. Za programe ekonomskog oporavka Palestine, u posljednje vrijeme, EU je dala 650, SAD 550, Francuska 300, Velika Britanija 490 miliona dolara.[176]

19. Mirovni pregovori Izraela i Palestine

Neuspjelim pregovorima između Izraela i Palestine, koji su uz posredovanje SAD-a počeli jula 2013. godine, prethodili su, također neuspjeli pregovori započeti 2008. godine. Lideri Izraela su se zalagali za obnavljanje pregovora bez bilo kakvog uslovljavanja. Međutim, Palestinci su pregovore uslovljavali prestankom izraelske gradnje naselja na palestinskoj zemlji. Poslije izbora od početka 2013., za pregovore sa Palestincima, ispred Vlade Izraela je zadužena bivša ministrica vanjskih poslova i aktuelna ministrica pravde, Tzipi Livni, lider partije centra, *"HaTnuah"*.[177] Palestinski pregovarači su Saeb Erakat i Abazov savjetnik Muhammad Shtayyeh. Glavna pitanja za pregovore su granice, izbjeglice i status Jerusalema.

U težnjama za obnovu pregovora glavnu ulogu su imale SAD, a posrednik je bio američki šef diplomatije Džon Keri. U vezi Kerijeve uloge, analitičari su pretpostavljali: *"Sporazum bi, prema konsenzusu eksperata, morao da bude sredina između pozicija koje su dvije strane imale kada su pregovarale 2008.: palestinska država bi se prostirala na 100% teritorija Zapadne obale i Gaze, sa razmjenom oko četiri odsto teritorija duž zelene linije; Jerusalem bi se podijelio po etničkim linijama, sa međunarodnim režimom u Starom gradu i neposrednoj okolini;*

175 Oslobođenje, 26.02.2014. godine, strana 19.

176 **Orlić Ivan**, Oslobođenje, 12.07.2013. godine, strana 41.

177 Oslobođenje, 21.02.2013. godine, strana 19.

palestinske izbjeglice bi se simbolično vratile u Izrael, uz kompenzaciju drugima ... uključujući i međunarodne snage u dolini Jordana."[178]

Maja 2013. godine, i kineski zvaničnici su razgovarali sa Natanjahuom i Abazom, pokušavajući da ih privole na obnovu mirovnih pregovora. Kina je saveznik Irana, protiv čijeg nuklearnog programa djeluju Izrael i SAD. U vezi mogućeg utjecaja na obnovu pregovora treba imati u vidu da je Kina bila prva zemlja koja je otvorila svoje predstavništvo u Palestini, početkom 1960. godine. Takve činjenice impliciraju povjerenje Palestinaca prema Kini. To povjerenje je trebalo iskoristiti za utjecaj na Palestince da se privole na obnovu pregovora.

Početkom 2013. godine, izraelski predsjednik Šimon Perez je rekao da postoji realna mogućnost za mir između Izraelaca i Palestinaca, a da je rješenje u *"dvije države koje žive u miru i dostojanstvu"*. Međutim, izraelska strana nije bila spremna da ispuni uslove za obnovu pregovora koje su postavljali palestinski zvaničnici: (a) da osnova pregovora budu granice prije rata 1967.; (b) zamrzavanje izgradnje naselja za Jevreje na okupiranim teritorijama u ratu 1967.; (c) okončanje okupacije palestinske zemlje; (d) evakuacija izgrađenih naselja na palestinskoj zemlji okupiranoj 1967., gdje živi oko 500.000 Jevreja; i (e) oslobađanje palestinskih zatvorenika.[179] Pored toga, kao uslov za obnovu pregovora, palestinski lideri su tražili od Izraela garancije o prihvatanju da granice buduće palestinske države budu po linijama prije rata 1967. godine. Nasuprot ovim palestinskim zahtjevima, izraelski stav je da se pregovori obnove bez ikakvog prethodnog uslovljavanja.

U procesu utjecaja na zaraćene strane da prihvate obnovu pregovora, izgledalo je da SAD više žele da Mahmud Abaz odustane od insistiranja na zamrzavanju širenja jevrejskih naselja na okupiranim teritorijama nego da Natanjahu zamrzne gradnju naselja ispunjavajući na taj način palestinsko uslovljavanje za obnovu mirovnih pregovora.

---

178 **Mišić Milan**, Politika, Beograd, 23.07.2013. godine, strana 3.

179 Oslobođenje, 27.05.2013. godine, strana 15.
Politika, Beograd, 29.05.2013. godine, strana 5.

Konačno, krajem jula 2013. godine, kao rezultat višemjesečnih aktivnosti američkog šefa diplomatije Kerija, za pregovrački sto u Vašingtonu su dovedeni pregovarački timovi Izraela i Palestine. Na pleniminarnim pregovorima u Vašingtonu su usčestvovali: sa izraelske strane ministrica pravosuđa Tzipi Livni i izaslanik Natanjahua Yitzak Shtayyeh, a sa palestinske strane glavni paletinski pregovarač Saeb Erakat i Abazov savjetnik Muhammad Shtayyeh. Pregovarače je u Bijeloj kući primio američki predsjednik Obama.[180] U Vašingtonu je dogovoreno da se pregovori nastave, naizmjenično na izraelskim i palestinskim teritorijama. U početku se mislilo da je Izrael, kao izraz dobre volje, radi poboljšanja pregovaračke klime, odlučio osloboditi 104 palestinska zatvorenika. Optimizam po tom osnovu je ubrzo nestao kada je Izrael, upravo u vrijeme kada je počela obnova pregovora, odlučio da se na palestinskoj zemlji izgradi još jedno naselje sa 1.500 stambenih jedinica. Ta odluka je, ustvari, bila jasna poruka da od započetih pregovora neće biti ništa. Takve odluke su nastavljene, pa je do kraja aprila 2014., kada je istekao rok za pregovore, Izrael u seriji odluka odobrio izgradnju 13.851 stanova za Jevreje na okupiranoj palestinskoj zemlji. Drugi krug pregovora je bio sredinom augusta 2013. godine. Po isteku roka za pregovore, Izrael je počeo rušiti kuće i druge objekte Palestinaca, uključujući i džamije.[181]

Početkom novembra 2013., tek obnovljeni pregovori su zapali u ćorsokak, jer je Izrael nastavio donositi odluke o gradnji naselja na prostoru koga je Izrael okupirao u ratu 1967. godine. Od Palestinaca se tražilo da pristanu na neki privremeni sporazum, što bi značilo novu izraelsku kupovinu vremena za neometan nastavak terora na Palestincima. Krizu pregovora čini i prijedlog američkog državnog sekretara Kerija, da *"Izrael kontroliše buduću granicu Palestine s*

180 Oslobođenje, 30.07.2013. godine, strana 16.
Politika, Beograd, 31.07.2013. godine, strana 2.

181 Oslobođenje, 16.08.2013. godine, strana 18.
Politika, Beograd, 13.08.2013. godine, strana 3.
Oslobođenje, 40.04.2014. godine, strana 22.

Jordanom najmanje 10 godina zbog izraelske zabrinutosti za moguće ubacivanje ekstremista i oružja",[182] ali je Arapska liga odbacila svaku mogućnost izraelskog vojnog prisustva na istočnoj granici buduće države Palestine. Iako je odgovornost za krizu pregovora jasno bila na Izraelu, njegovi zvaničnici su tendenciozno i nerazumno optuživali palestinsku stranu. U vezi s tim, složenost mirovnih pregovora ilustrira mišljenje analitičara: *"U ulozi Sizifa Džon Keri gura izraelsko – palestinske mirovne pregovore, koji kad god su pred raspletom, nekom diverzijom budu vraćeni na početak."*[183] U konkretnom slučaju, smisao diverzije protiv mira je imala nova izraelska odluka o gradnji naselja na okupiranoj palestinskoj zemlji. Poseban povod za prekid pregovora Izraelu je bio Hamasov i Fatahov sporazum o uspostavi zajedničke palestinske vlade. U vrijeme tog izraelskog miniranja pregovora, anketnim ispitivanjem je utvrđeno da Izraelci, kao i Palestinci ne vjeruju da je moguć sporazum o miru.

Da bi prinudio izraelsku stranu da do aprila 2014. pristane na mirovni sporazum, američki šef diplomatije Keri je zaprijetio ekonomskim bojkotom prema Izraelu, što je izazvalo oštre izraelske reakcije protiv SAD-a i lično Kerija, čija je prijetnja okvalificirana kao antisemitizam. Širom svijeta je ojačao *"Pokret BDS"* za bojkot, prestanak investiranja i sankcije prema Izraelu. Izrael je prozvan *"zemljom aparthejda i etničkog čišćenja"*.[184] Mnogi Izraelci se protive politici i praksi izraelskog režima protiv Palestinaca, te na demonstracijama za izraelsku vojsku i policiju uzvikuju da su *"nacisti"*, zbog čega je u Knesetu usvojen zakon protiv upotrebe riječi *"nacist"* osim na časovima istorije.[185] Otpor Izraelaca politici izraelskog režima se ispoljava i u raznim drugim oblicima, kao što je odbijanje izraelskih mladića da idu u vojsku, smatrajući da je okupacija palestinskih teritorija nepravedna.

182 Oslobođenje, 23.12.2013. godine, strana 16.

183 **Mišić Milan**, Politika, 08.11.2013. godine, strana 3.

184 **Radičević N.**, Politika, Beograd, 04.02.2014. godine, strana 2.

185 **Stevanović J.**, Politika, Beograd, 20.01.2014. godine, strana 2.

Sredinom novembra, u razgovoru sa bh. publicistom Hajrudinom Somunom, predsjednik Palestine, Mahmud Abaz, ocjenjujući obnovu pregovora, je rekao: *"Glavni problem je izraelsko naseljavanje na palestinskim teritorijama. Mi ćemo nastaviti pregovore do isteka roka od devet mjeseci ... Do sada izraelska vlada samo odugovlači i pokušava da neke stvari nametne unaprijed ... Naprimjer, ne možemo dotaći pitanje granica prije nego što oni priznaju Rezoluciju UN-a 242 i granice od 5. juna 1967. godine ... mi prihvatamo apele međunarodne zajednice da se obnovi mirovni proces i da se pregovara o glavnim problemima. A to su – uspostavljanje nezavisne palestinske države sa istočnim Jerusalemom kao glavnim gradom ..."*[186]

Prekid pregovora i izraelska vojna operacija na Gazu, u ljeto 2014. godine:

U uslovima krize pregovaračkog procesa, tenzije su se povećavale. Sredinom marta 2014. otpočeli su zračni napadi na Palestince u pojasu Gaze. Ciljevi su bile škole, bolnice, gusto naseljene četvrti i druge civilne sredine. Tokom aprila 2014. godine učestali su sukobi izraelskih snaga sa Palestincima.

Sredinom juna 2014., blizu Hebrona, na Zapadnoj obali, ubijena su tri izraelska mladića koji su državljani SAD-a. Izrael je odmah optužio Hamas i avijacijom napao Palestince u pojasu Gaze. U noći 01.07.2014. Izrael je izvršio 34 raketna napada na lokacije u Gazi. Uslijedili su i raketni napadi Hamasa na Izrael. Hamas, koji je sklon priznati i što nije učinio kako bi pokazao svoju snagu, u slučaju ubijanja trojice izraelskih mladića, odbacio je optužbe da je odgovoran za smrt mladića, ističući da Izrael *"proizvodi"* opravdanje za ofanzivu na palestinski narod u Gazi.[187] Prijetilo se ponovnom okupacijom Gaze gdje živi 1,8 miliona Palestinaca. Izrael je izvršio mobilizaciju rezervista, što je značilo da se priprema kopnena ofanziva.

186 **Mahmud Abas**, Oslobođenje, 21.11.2013. godine, strana 4.-5.

187 **Kahrović-Posavljak Amila**, Dani, 04.07.2014. godine, strana 52.-53.

Šira, intenzivna izraelska ofanziva je pokrenuta 08.07.2014. godine. Do sredine tog jula, situacija u Gazi se približila katastrofi, jer je Izrael iz zraka i sa mora djelovao po mnogim civilnim ciljevima. Raketiranje, otmice, hapšenja, spaljivanje živih Palestinaca, rušenja palestinskih kuća, novi talas palestinskih izbjeglica... bili su samo neki od sadržaja te katastofalne situacije. Zločini su bili teški i masovni. Glavnu sliku Gaze su činili prizori uplakanih žena i zastrašene djece na ruševinama palestinskih kuća.

Do kraja jula 2014. u napadima na Gazu Izrael je ubio oko 1.000 i ranio oko 6.000 Palestinaca od kojih su 70 posto civili, i porušio *"najmanje 500 domova, dok je stotinu hiljada ljudi raseljeno."*[188] U posljednja tri sukoba za proteklih šest godina, u Gazi je razoreno više od 80.000 građevina. Za ublažavanje posljedica posljednjeg sukoba tokom ljeta 2014. godine potrebno je četiri milijarde dolara. Uslijedile su najave međunarodne istrage izraelskih zločina. Tokom vršenja tih zločina, u mnogim evropskim mjestima se demonstriralo protiv izraelskog terora.

Početkom augusta 2014., dogovoreno je primirje, pa je Izrael povukao svoje kopnene snage iz pojasa Gaze. Ipak, nastavljene su zračne operacije Izraela. Krajem augusta, po sporazumu o prekidu vatre, oružani sukobi su prestali. Hamas je proglasio pobjedu.

Nakon što je istekao devetomjesečni rok za pregovore koji su upali u krizu, intenzivirane su vojne operacije. Kopnena ofanziva je otpočela ulaskom izraelskih komandosa u Gazu.

Muslimanske zemlje nisu bile sposobne da zaštite Palestince i da se suprotstave izraelskoj zločinačkoj praksi. Saudijska Arabija, sa Katarom i Bahreinom je saveznik SAD-a, indirektno i Izraela, te se od njih nije moglo očekivati ništa više osim isticanja spremnosti da pomognu rješavanje humanitarnih pitanja. Iran je bio zauzet

188 **Redžić Edin**, Dani, 25.07.2014. godine, strana 58.
Oslobođenje, 27. i 28.07.2014. godine, strana 19.

eskalacijom IDIL-a u Iraku, u čemu se zajednički djelovalo sa SAD-om, što bi se poremetilo konkretnijim angažiranjem Irana u pomaganju Palestincima. Turska je također bila zauzeta stanjem u Iraku, rješavajući pitanja u odnosima sa Kurdima.

U okviru odnosa muslimanskog svijeta prema izraelskoj agresiji na Gazu, indikativan je bio zahtjev za *"fromiranje muslimanske vojske koja će pomoći pojas Gaze vojno. Naime, malezijski Institut za međunarodnu islamsku saradnju (IKIAM) kazao je da se vojska može brzo poslati u Gazu kako bi zaustavila zločine izraelske vojske. Ukoliko Izrael nastavi ... moglo bi se desiti da se ova vojska zbilja formira. A to bi značilo da bi intifada u muslimanskim zemljama postala transnacionalni fenomen."*[189]

Povodom izraelske agresije na Gazu, predsjednik Bolivije Evo Morales je proglasio Izrael terorističkom državom. Protiv Izraela se demonstriralo u parku ispred Bijele kuće u Vašingtonu, ali i u Njujorku, te u mnogim evropskim zemljama, sa rijetkim izuzetkom Beograda, gdje je bilo okupljanja u znak podrške Izraelu. Uz kritike protiv Izraela, krajem oktobra 2014. godine, Švedska je priznala državu Izrael, što su osudili izraelski zvaničnici. Šefica diplomatije EU, Federica Mogherini je najavila da će u narednih pet godina EU priznati Palestinu. Istovremeno UN je pizvao Izrael da prekine gradnju naselja na palestinskoj zemlji.

Agencija UN-a je konstatirala da je od 08. jula 2014., kada je počela izraelska ofanziva, poginulo 1.867 ljudi, među kojima 403 djece, 238 žena i 74 starije osobe, a da je povrijeđeno 9.470 osoba, među kojima 2.805 djece, 1.823 žene i 343 starije osobe.[190]

Podrška Srbije u korist Palestine je naročito zanimljiva. Srbija želi što bolju saradnju sa muslimanskim zemljama jer su privlačno tržište i izvor kapitala, a podrška palestinskoj državi je racionalan put

189 **Kahrović-Posavljak Amila**, Dani, 18.07.2014. godine, strana 52.-53.

190 Oslobođenje, 06.08.2014. godine, strana 19.

da se to postigne. Pri tome, Srbija se koristi ugledom koga je Beograd, za vrijeme bivše SFRJ imao u muslimanskom svijetu, putem nesvrstane politike. Razloge srbijanske podrške Palestini treba sagledavati u kontekstu činjenice što mnoge muslimanske zemlje nisu priznale Kosovo, na čemu je Srbija zahvalna, ali i u kontekstu činjenice što je Srbija očekivala podršku muslimanskih zemalja u UN-u, u vezi sa zahtjevima Srbije da se preispita postojanje i uloga Haškog tribunala.

Motiv srbijanskog glasanja u UN-u, 2012. godine, u korist Palestine je i slijeđenje Rusije koja je također glasala u korist Palestine.[191] Imajući u vidu srbijansku i rusku podršku Palestini, postavlja se pitanje zašto je tada srpski član Predsjedništva BiH Nebojša Radmanović spriječio da i BiH podrži Palestinu. Radmanovićev postupak je osudio arhiepiskop grčko-pravoslavni u Jerusalemu, Theodosios Atallah Hanna, koji je rekao da se *"očekivalo od Radmanovića da stane uz palestinski narod. Željeli smo da uzme u obzir da i Palestinci i hrišćani pate od posljedica izraelske okupacije kao što pate njihova braća muslimani. Očekivali smo njegovu solidarnost."*[192]

Na isti problem ukazuju i drugi hrišćani, kao naprimjer Vera Babun, gradonačelnica Betlhema, mjesta Isusovog rođenja. Babun je publicisti Somunu rekla da posljedice izraelske okupacije *"osjećaju na svojoj koži svi žitelji Betlhema ... a posebno većinska kršćanska zajednica, koja se iz godine u godinu smanjuje. Sada ih je manje od deset hiljada, a nekada ih je bilo dvostruko više ... cilj politike Izraela je da Betlhem opkoli jevrejskim naseobinama i izoluje ga od Jerusalema ... Izrael prekida kršćansku žilu kucavicu između Betlhema i Jerusalima."*[193]

Avigdor Liberman, poznat kao imigrant iz bivšeg SSSR-a, izbacivač u noćnom klubu,[194] bliska je veza predsjednika bosanskohercegovačkog

191 **Somun Hajrudin**, Dani, 14.12.2012. godine, strana 48.-50.

192 **Theodosios Atallah Hanna**, Oslobođenje, 13.02.2013. godine, strana 6.

193 **Babun Vera**, Dani, 02.05.2014. godine, strana 64.-65

194 Oslobođenje, 17.12.2012. godine, strana 15.
Oslobođenje, 25.12.2012. godine, strana 16.

entiteta RS-a, Milorada Dodika. Pod sumnjom da je činio djela kriminala, korupcije, prevare i zloupotrebe položaja, državni tužitelj Izraela protiv Libermana je pokrenuo istragu, a Liberman je dao ostavku na funkciju ministra vanjskih poslova. Dok je bio pod ostavkom, na funkciji ministra vanjskih poslova, Libermana je zamjenjivala Zeev Elkin, ekstremista iz Natanjahuvog Likuda.

Početkom novembra 2013. godine, u sastav mirovnih snaga UN-a u Libanu, poslata je jedna četa Vojske Srbije od 130 pripadnika.[195]

Povodom izraelske ofanzive na Gazu, u julu 2014., reagiralo je Udruženje bosanskohercegovačko-palestinskog prijateljstva, zahtijevajući zaštitu zatočenika u izraelskim logorima i prekid kršenja konvencija o zaštiti djece, starijih i bolesnih osoba zatočenih u izraelskim zatvorima. Sredinom jula 2014., u centru Beograda su održavani skupovi podrške izraelskoj vojnoj ofanzivi na Gazu. Na jednom od skupova, uz transparente *"Srbija i Jevreji – braća"*, *"Hamas, prestani sa agresijom!"* i *"Izraele, mi smo s tobom!"*, pročitano je pismo podrške Milorada Dodika izraelskoj agresiji na Gazu. Dodik je, pored ostalog, poručio da *"prijetnje militantnih islamističkih grupa nisu problem samo države Izrael"*.[196]

Lideri Bošnjaka u BiH su podržavali pravednu borbu palestinskog naroda, a bošnjački član Predsjedništva BiH je u vrijeme izraelskih napada na Gazu odbio primiti ambasadora Izraela u Sarajevu. O tome je rekao: *"Da vam pravo kažem, nakon 1.000 ljudi ubijenih u Gazi po ko zna koji put, jednostavno mi srce nije to dopustilo. Mrtve trudnice, mrtva djeca, gaze Palestince ... Poražen sam reakcijom Njemačke i SAD-a koji priznaju pravo Izraela na odbranu. Odbranu čega? ..."*[197]

Predsjednik RS-a Milorad Dodik kontinuirano održava prisne veze sa najvišim zvaničnicima Izraela. Početkom septembra 2012.

195 Politika, 05.11.2013. godine, strana 8.

196 Oslobođenje, 21.07.2014. godine, strana 17.

197 **Izetbegović Bakir**, Oslobođenje, 30.07.2014. godine, strana 2.

kod njega je u Banjoj Luci boravio izraelski ministar vanjskih poslova Avigdor Liberman. Tokom tog boravka u BiH, Liberman je posjetio Višegrad, gdje mu je domaćin bio Emir Kusturica, kreator gradnje *"Andrićgrada"*.[198] Zabrinjavaju učestali dolasci Avigdora Libermana u BiH i njegovi prisni kontakti sa Miloradom Dodikom, jer Liberman pripada krajnjoj nacionalističkoj desnici Izraela koja se zalaže za praksu aparthejda prema Arapima, posebno Palestincima. Vjerovatno je da takva iskustva Liberman prenosi Dodiku, podstiče i *"podučava"* Dodika kako se srpska politika treba odnositi prema Bošnjacima u BiH. Bilo bi interesantno utvrditi da li tako često kao što dolazi Dodiku u BiH, Liberman, kao ministar vanjskih poslova, odlazi u bilo koju drugu zemlju, zaobilazeći zvanične državne autoritete i svodeći izraelsku saradnju prema predstavnicima nižih nivoa vlasti.

U svakoj situaciji eskalacije izraelskog zločinačkog djelovanja ubijanjem Palestinaca, progonima i devastiranjem njihove imovine, Milorad Dodik, putem medija, izražavao je podršku takvoj izraelskoj praksi. Dodik je tako postupio i u slučaju izraelske ofanzive na Gazu, novembra 2012., poslavši pismo podrške predsjedniku Šimonu Perezu i ministru vanjskih poslova Avigdoru Libermanu u kome je naveo da *"ima puno razumijevanje za poziciju Izraela"* i da *"izražava podršku aktivnostima koje su poduzele vlasti ove države da bi zaštitile svoju teritoriju i stanovništvo."*[199]

Propagiranje da među Bošnjacima postoje političke snage koje žele *"islamski poredak kao u Iranu"* je krupan, strateški, centralni sadržaj njihovog iskrivljenog predstavljanja uzroka i posljedica agresije na BiH. Općepoznato je da se velikodržavne politike u tumačenju uzroka rata u BiH služe zamjenom teza da na BiH nije izvršena agresija, već da su se bosanskohercegovački Srbi i Hrvati branili od opasnosti koje su za njih dolazile i još uvijek dolaze od Izetbegovićeve politike i težnji da BiH bude *"islamska država"* kao što je Iran.

198 Oslobođenje, 10.09.2012. godine, strana 6.

199 **Dodik Milorad**, Oslobođenje, 20.11.2012. godine, strana 64.

20. Turska kao faktor zaštite Palestinaca od izraelskog državnog terora

(tekst napisan aprila 2016. godine)

Odnosi Turske i Izraela:

Zanimljivo je da se ne čuje kritika od strane Gulena i njegovih pristalica protiv terorističkog režima Izraela i Natanjahua. Izrael želi da Turska maksimalno oslabi jer joj je jaka Turska prepreka za ekspanzionističke ciljeve, naročito protiv Palestinaca. Erdogan je optužio izraelski režim da je teroristički i rasistički, jer teroriše Palestince, u vezi čega se kao primjer uzimaju izraelske zločinačke ofanzive na Gazu, kao što je ona od decembra 2008. i januara 2009. godine, kada su Izraelci ubili 1.398 Palestinaca, sve civili.[200] U svojim kritikama protiv Izraela, Erdogan ističe da je samo u jednoj ofanzivi 2014. godine, razoreno hiljade palestinskih kuća i ubijeno na hiljade Palestinaca. Takve optužbe od strane Erdogana, Izrael tumači kao odraz dolaska na vlast u Turskoj radikalnih, konzervativnih, antidemokratskih islamista na čelu sa Erdoganom koji ometa dijalog civilizacija, demokratiju i toleranciju, za razliku od Gulena koji promovira savremenu, naprednu ideologiju.

Maja 2010., kada je jedan turski brod pokušao probiti izraelsku blokadu Gaze i Palestincima dostaviti humanitarnu pomoć, Izraelci su ubili devet Turaka, što je bio povod za prekidanje diplomatskih odnosa, za čiju je ponovnu uspostavu Turska postavljala tri uslova: izvinjenje od strane Izraela turskom narodu; kompenzacija porodicama ubijenih Turaka; deblokada pojasa Gaze. Pod utjecajem američkog predsjednika Obame, Izrael se izvinio Turskoj, te je ispunio prvi uslov za obnovu punih diplomatskih odnosa. Dijalog *"iza zatvorenih vrata"* o obnavljanju izraelsko – turskih odnosa je nastavljen. Iako ima interes za uvoz prirodnog plina iz Izraela, uz napredak u pregovorima

200 **Lalić Vojislav**, Politika, Beograd, 19.01.2015. godine, strana 3.
Budimac Bojan, Stav, 31.12.2015. godine, strana 30.

sa Izraelom, kao uslov za obnavljanje diplomatskih i drugih odnosa, Turska i dalje postavlja uslov da Izrael ukine blokadu i druge sankcije prema Palestincima u Gazi, te da Izrael ispuni zahtjeve kompenzacije porodicama ubijenih na brodu u pomenutoj humanitarnoj misiji. U vezi s tim, ilustrativan je stav premijera Turske, Davutoglua: *"Ko god kaže da Turska zaboravlja Gazu, zapostavlja podršku Palestini i zbližava se sa Izraelom, taj širi neistine o nama. Pustite pregovore, mi Gazu, Palestinu, Jeruzalem ne zaboravljamo ni u snu. Al-Aksa nam je uvijek pred očima."*[201]

Jermenija i Turska nemaju saradnje:

Jermenija, sa oko 4.000.000 stanovnika od kojih su 12% muslimani, stekla je nezavisnost raspadom bivšeg SSSR-a.[202] Ima teritorijalne pretenzije na štetu Turske, od koje želi oduzeti nekoliko provincija na prostoru istočne Anadolije. Cijeni se da je sa tim teritorijalnim pretenzijama povezana propaganda protiv Turske, da je, navodno, izvršila genocid nad Jermenima. Jermenija je vodila rat sa Azerbejdžanom za teritorije Nagorno-Karabaha, kada je Turska bila na strani Azerbejdžana.

Evropski parlament, Francuska, Njemačka, Italija, Austrija, Švedska, Grčka, Argentina, Rusija, Srbija, Izrael, ... na Tursku vrše pritisak da prizna da je u Prvom svjetskom ratu, 2015. do 2017. godine, kada se raspadalo Otomansko carstvo, izvršila genocid nad Jermenima. Turska to odbacuje ali priznaje da je u ratu stradalo između 300 i 500 hiljada Jermena i isto toliko Turaka.

Usljed tog političkog sukoba, Turska i Jermenija nikada nisu uspostavile diplomatske odnose, niti imaju zvaničnih javnih kontakata.

---

201 **Davutoglu Ahmet**, Oslobođenje, 23.12.2015. godine, strana 4.
Lalić Vojsilav, Politika, Beograd, 20.12.2015. godine, strana 4.

202 **Spahić Mustafa**, Oslobođenje, 23.05.2015. godine, strana 30.

Povodom obilježavanja 100 godina od stradanja Jermena, i papa Franjo je, krajem aprila 2015. optužio Tursku za genocid, što je demantirao generalni sekretar UN-a Ban Ki-moon, rekavši da ne podržava papu Franju, jer nad Jermenima nije izvršen genocid, a da su izvršeni *"užasni zločini"*.[203] Povodom iste stogodišnjice, i Parlament Austrije je objavio deklaraciju da je Turska izvršila genocid nad Jermenima, što je izazvalo oštro protivljenje Turske koja je zbog toga opozvala svog ambasadora iz Beča.

Sukob Turske i Sirije:

Turska je beskompromisna u pogledu težnje da se sa vlasti skine Bašar al-Asad. Kada je američki državni sekretar Džon Keri nagovijestio mogućnost da se sirijska kriza riješi u razgovoru sa Asadom, Turska je isticala da se sa Bašarom nema o čemu razgovarati i da on treba bezuslovno da preda vlast.

U Siriji, eksteritorijalno, pod svojim suverenitetom, na kome je istaknuta turska zastava pod stalnim osiguranje turske vojske, Turska ima mjesto na kome je mezar šaha Sulejmana, iz dinastije osnivača Osmanskog carstva. Kada je eskalirao sukob sa Sirijom, početkom 2015. godine, turska vojska je ušla u Siriju s ciljem da u Tursku prenese šahove posmrtne ostatke. Ta akcija je uspješno izvedena.[204]

Sirijski predsjednik Bašar al-Asad je rekao: *"... Ankara igra najopasniju igru pružajući svu moguću pomoć teroristima. Neke zemlje podržavaju Al-Nusru, grupu koja je zapravo Al-Kaida, neke zemlje podržavaju IDIL, a Turska istovremeno daje podršku objema grupama. Na koji ih način podržavaju? Ljudima, novcem, logistikom, informacijama, čak imaju direktnu pomoć od turske vojske. Novac se skuplja diljem svijeta i prolazi kroz Tursku, a IDIL prodaje naftu preko Turske. Kažemo: Turci su odigrali najgoru ulogu u ovoj krizi ..."*[205]

203 **Ban Ki-moon**, Oslobođenje, 15.4.2015. godine, strana 15.

204 Oslobođenje, 23.02.2015. godine, strana 16.

205 **Bašar al-Asad**, Jutarnji.hr, DEPO PORTAL, BLIN MAGAZIN/dg, 20.11.2015., 08:17h

Erdogan je odmah odgovorio Bašaru al-Asadu, ukazujući da je njegov režim u Siriji odgovoran za ubistva 380.000 ljudi i za nastanak IDIL-a.[206]

Kiparski problem:

Turska je u sporu sa Grčkom zbog Kipra, razgraničenja u vodama Egejskog mora, položaja etničkih manjina i eksploatacije prirodnih bogatstava ispod mora.

Turska se suprotstavila težnjama za pripajanje otoka Kipar, Grčkoj, tako što je 1974. godine na grčki vojni udar poduzet s tim ciljem, odgovorila *"mirovnom"* vojnom operacijom zauzevši 38% teritorije Kipra, koja je kasnije, 1983. godine, proglašena Turskom Republikom Sjeverni Kipar, a istu priznaje samo Turska. Na jugu otoka je međunarodno priznata Republika Kipar koja je 2004. godine primljena u članstvo EU.

U vezi s tim, treba imati u vidu da je pod upravom Velike Britanije Kipar postojao kao jedinstvena država Turaka i Grka. Između dva svjetska rata, ojačao je grčki nacionalizam, s ciljem pripajanja otoka u sastav Grčke, što je praćeno mržnjom i pritiscima protiv kiparskih Turaka. Poslije Drugog svjetskog rata, 1959. godine, Grčka i Turska su uz garanciju Velike Britanije, postigle sporazum o partnerstvu kiparskih Grka i Turaka, pa je 16.08.1961. zvanično uspostavljena Republika Kipar, a od 1964. godine na Kipru su uspostavljene mirovne snage UN-a. Predsjednik Republike Kipar je bio Grk, a potpredsjednik, sa pravom veta, bio je Turčin. Zatim su Grci osporili Turcima pravo veta na važne odluke, što je iniciralo krizu, tako da je u cilju zaštite kiparskih Turaka, 20.07.1974. godine, Turska izvršila vojnu intervenciju.

Od mirovnih inicijativa za ujedinjenje Kipra najbitniji je plan bivšeg generalnog sekretara UN-a Kofi Anana, koga su, 2004., na referendumu prihvatili kiparski Turci, a odbacili kiparski Grci. Šanse za ujedinjenje Kipra i dalje postoje, prvenstveno zbog zajedničkih

206 **Erdogan Tajip**, Jutarnji.hr, DEPO PORTAL, BLIN MAGAZIN/dg, 20.11.2015., 08:17h

interesa u korištenju prirodnih resursa vode, plina i nafte.[207]

Turska teži da se pravednim rješavanjem kiparskog pitanja, doprinese stabilnosti i miru u regiji, a posebno da se doprinese poboljšanju odnosa između Turske i Grčke.

21. Iranske nuklearne ambicije i odnosi sa Zapadom

(tekst napisan juna 2016. godine)

Osnovni politički interesi za pregovore o iranskom nuklearnom programu:

Ubrzo nakon što je izabran za predsjednika Irana, Hasan Rohani je sredinom oktobra 2013., u telefonskom razgovoru sa američkim predsjednikom Barakom Obamom dogovorio obnovu pregovora o nuklearnom programu svoje zemlje. Iran je bio zainteresiran za sporazum kojim će otkloniti međunarodnu izolaciju u korist svojih raznih ekonomskih i političkih interesa, regionalnog i globalnog karaktera.

S ciljem da ublaži sukobe sa iranskim saveznicima, Kinom i Rusijom, SAD su bile zainteresirane za minimum zajedničkih interesa i saradnje sa Iranom, pored ostalog i zato što sankcije protiv Irana nisu postigle svrhu u pogledu usporavanja iranskog nuklearnog programa. Što su posljedice sankcija po iransku privredu bile teže, uprkos i srazmjerno tome je rasla iranska upornost u razvoju svog nuklearnog programa. Dakle, Zapad je želio pregovore, jer u glavnoj svrsi, sankcije Iranu nisu davale rezultate.

Tako politički motivirani, za pregovarački sto u Beču sjeli su s jedne strane, *"Grupa 5+1"* (Njemačka sa pet stalnih članica Vijeća sigurnosti UN-a - SAD, Francuska, Kina, Rusija i Velika Britanija), a s druge strane, Iran, uz direktno uključivanje i pokroviteljstvo EU.

207 **Kezo Enisa**, Stav, 30.07.2015. godine, strana 29.-33.

Pregovori su vođeni pod pritiskom i efektima ekonomskih sankcija prema Iranu. Rokovi za postizanje tog sporazuma su postavljani, probijani i odlagani. Najveća upornost je bila u odnosu na rok koji je bio određen za 24.11.2014. godine, ali se on nije ispoštovao, pa je određen rok 31.03.2015. godine. Pleniminarni sporazum je postignut 02.04.2015., a konačan *"historijski"*, 14.07.2015. godine.

Sumnje da Iran teži nuklearnoj ravnoteži naspram izraelskih nuklearnih potencijala:

Prije i tokom pregovora, zapadne sile su tvrdile da Iran razvija nuklearno oružje, a Iran je na to odgovarao da je njegov nuklearni program namijenjen za proizvodnju električne energije, dakle, za civilne, a ne za vojne potrebe. Cijeni se da je iranski cilj razvoja nuklearne tehnologije postizanje ravnoteže za odgovor na prijetnje iz Teal Aviva, koje su ohrabrene izraelskim posjedovanjem nuklearnog oružja u respektivnoj količini od 400 bojevih nuklearnih glava.[208] Izrael je najuporniji u propagandi da Iran razvija nuklearno oružje. Najuporniji je u zahtjevima da se to spriječi i da Iran ne postigne nuklearnu ravnotežu koju Izrael pred međunarodnom zajednicom inkriminira. To indicira da Izrael ima planove koje želi postići na štetu muslimanskih naroda i država u regionu. Izrael cijeni da takve planove neće postići ako Iran ima nuklearnu bombu.

Dok su SAD balansirale između Irana i Izraela, Iran je koristio uvjerljive dokaze za motiviranje SAD da se distanciraju od Izraela u korist približavanja Iranu: (a) za razliku od Izraela, Iran je potpisnik međunarodnog ugovora o neširenju nuklearnog oružja; (b) Iran nema, a Izrael ima nuklearne bombe (400); (c) Iran dozvoljava Međunarodnoj agenciji za nuklearnu energiju *"skoro"* sve što traži, dok Izrael *"uopće ne pristaje na saradnju sa tom Agencijom"*; (d) Iran zagovara Bliski Istok bez nuklearnog oružja, a Izrael je prepreka ostvarenju tog cilja; (e) Iran smatra da svojim poboljšavanjem odnosa sa SAD-om otvara vrata za

208 **Abedpour Saeid**, Oslobođenje, 14.04.2015. godine, strana 12.

svijet sa više mira i stabilnosti, dok Izrael u poboljšavanju američko-iranskih odnosa vidi opasnost za cijeli svijet.[209]

Predmet pregovora:

Dok su se pregovori odvijali, iranska nuklearna tehnologija je napredovala. Sredinom novembra 2014., Iran je *"isprobao nove centrifuge koje bi mogle da ubrzaju proces obogaćivanja uranijuma."*[210] Dok 2000. godine, Iran nije imao nijednu, 2015. je imao 11.000 centrifuga za obogaćivanje uranijuma.[211]

Pregovaralo se o obimu iranskog nuklearnog programa, odnosno o ukupnim iranskim kapacitetima za obogaćivanje uranijuma. Iran je planirao imati 190.000 savremenih centrifuga, a Zapad je odobravao samo nekoliko hiljada, i to zastarjelih koje Iran odranije posjeduje. Tokom pregovora, u zamjenu za ograničavanje nuklearnih aktivnosti, Zapad je Iranu nudio ukidanje zavedenih ekonomskih sankcija. Iran je insistirao da Zapad odustane od svojih radikalnih želja protiv iranskih nuklearnih aktivnosti, a radikalna želja Zapada je da Iran bude bez ikakvih mogućnosti za proizvodnju nuklearne bombe. Takvi zahtjevi su zasnovani na ocjeni da je iransko obogaćivanje uranijuma *"isuviše skupo ili čak i besmisleno ako ne namjerava da proizvode nuklearno oružje."*[212] Upravo tako, Zapad odbacuje iransko tumačenje da njegov nuklearni program služi za civilne, a ne za vojne potrebe i proizvodnju atomske bombe.

Prepreke poboljšanju odnosa Irana i SAD-a:

U posljednjih desetak godina, Iran je nastojao da dobije povjerenje Zapada i poboljša odnose, posebno sa SAD-om, ali su u

209 **Abedpour Saeid**, Oslobođenje, 14.04.2015. godine, strana 12.

210 Oslobođenje, 13.11.2014. godine, strana 17.
S.R., Dani, 10.04.2015. godine, strana 42.-43.

211 **Vukotić Dragan**, Politika, Beograd, 04.03.2015. godine, strana 3.

212 **Stevanović J.**, Politika, Beograd, 17.11.2014. godine, strana 2.

tom pogledu postojale teško savladive prepreke: (a) unutar SAD-a, kongresmeni republikanci koji su Obami pisali protiv sporazuma, zahtijevajući donošenje zakona po kome bi svaki postignuti nuklearni sporazum sa Iranom morao odobriti Kongres; (b) unutar Irana od strane antirefromskih snaga; (c) od Izraela; (d) od arapskih zemalja u sukobu sa Iranom.

Pri tome treba imati u vidu da su terorističke organizacije, Al-Kaida i ID, bile zainteresirane da pregovori o iranskom nuklearnom programu budu bez uspjeha, jer u poboljšanju odnosa Irana i Zapada, posebno Irana i SAD-a, vide rast opasnosti za svoj opstanak, isto kao što u jačanju iranske pozicije na Bliskom Istoku, Izrael vidi opasnost za svoj opstanak, s obzirom da će po osnovu nuklearnog sporazuma utjecaj Irana u tom regionu porasti.

Antiterorizam Irana i SAD-a, odvojeno ili zajedno?:

Iskoraci za postizanje sporazuma o iranskom nuklearnom programu, blago su odmrzli zaleđene odnose Irana i SAD-a, što je indiciralo mogućnost da Iran zajednički, sa zemljama Zapada i ostalima učestvuje u borbi protiv terorizma ID-a i Al-Kaide. Ustvari, Iran učestvuje u toj borbi, ali izvan koalicije na čelu sa SAD-om. Početne američke inicijative za direktnu antiterorističku saradnju Irana i SAD-a odbacio je vjerski vođa Ali Hamnei, ističući: *"Odbio sam, jer su im ruke uprljane"*.[213]

Decembra 2014., Iran je izvodio zračne napade na ID u Iraku i Siriji. To je ukazivalo da Iran i SAD djeluju po dogovoru, što je Iran odbacivao, a isticao svoju antiterorističku saradnju sa Rusijom. Ipak, učestalo se govorilo i pisalo da u svijetu mogu nastati okolnosti da dva najveća neprijatelja, SAD i Iran, mogu sarađivati. Učestalo se govorilo i pisalo da odmrzavanje američko-iranskih odnosa potvrđuje da neprijatelji mogu postati saveznici. Dok je Iran odbacivao vijesti da

213 *Ali Hamnei*, Oslobođenje, 08.11.2014. godine, strana 10.

u borbi protiv terorizma sarađuje sa SAD-om, američki predsjednik Obama je pisao iranskom vjerskom vođi Ali Hamneiju i predlagao zajedničku borbu protiv terorizma. Iran je bio uporan: učestvovao je u borbi protiv terorizma ali i odbacivao mogućnost da to čini zajedno sa SAD-om.

Intenziviranje pregovora u drugoj polovini 2014. i tokom 2015. godine:

Krajem augusta 2014., bilo je vidljivih pregovaračkih rezultata da Iran ispunjava obaveze iz Sporazuma o neširenju nuklearnog naoružanja, zadržavajući pravo na obogaćivanje uranijuma. To je bilo dovoljno da otpočne proces ukidanja ekonomskih sankcija, u šta se prvo uključila Rusija. Vrhovni iranski lider, Ali Hamnei je tada govorio da je *"bolje nikakav nego loš sporazum"*, te isticao da Iran ima pravo na obogaćivanje uranijuma.

Jula 2014. godine, američki državni sekretar Džon Keri je rekao da je u pregovorima postignut *"opipljiv"* napredak,[214] a Međunarodna agencija za atomsku energiju (IAEA) je ranije izvijestila da je Iran, *"sveo na bezazleniji nivo ... obogaćeni uranij koji je bio najbliži nivou potrebnom za pravljenje nuklearnog oružja."*[215] U to vrijeme, Iran je imao obavezu da u IAEA dostavi izvještaj o svom nuklearnom programu. Augusta 2014., generalni direktor IAEA, Yukiya Amano, nakon boravka u Teheranu je izjavio da se lično uvjerio *"u čvrstu predanost Irana da riješi otvorena pitanja kroz saradnju"*.[216] Ipak, Iran nije odobrio da IAEA ima pristup vojnoj bazi Parčin kod Teherana.

Tada je direktor iranske Agencije za nuklearnu energiju, Ali Akbar Salehi, rekao da će njegova zemlja svoj uranij koji se može koristiti za proizvodnju nuklearnog oružja prerađivati u uranij čija je

214 **Keri Džon**, Oslobođenje, 16.07.2014. godine, strana 17.

215 Oslobođenje, 24.07.2014. godine, strana 16.

216 **Yukiya Amano**, Oslobođenje, 18.08.2014. godine, strana 17.

jedina namjena za nuklearne reaktore.[217] Početkom novembra 2014., indicirano je kao moguće da će Iran pod pritiskom Zapada pristati da *"prebaci veliki dio svog uranijuma u Rusiju"* da bi se preradio u *"gorivne šipke za atomski reaktor ... čime će biti osigurano da taj materijal ne može da se iskoristi za nuklearno oružje"*.[218] U vezi s tim, američki zvaničnici su hvalili Rusiju zato što djeluje u pravcu postizanja sporazuma, što je na Zapadu ublažilo tadašnji loš imidž Rusije zbog miješanja i vojnog angažiranja u ukrajinskoj krizi.

Pleniminarni sporazum, u Lozani, 02.04.2015. i konačan, u Beču, 14.07.2015. godine:

Početkom 2015., pregovori su nastavljeni, uz povećanje optimizma da će biti uspješni, sa rokom 31.03.2015. godine. Smatralo se da će u tom roku dogovor biti postignut, što je značilo da će do tada Iran pružiti uvjerljive garancije da svoje nuklearne potencijale neće iskoristiti za izradu nuklearne bombe. Početkom marta 2015., trodnevne pregovore su vodili američki državni sekretar Džon Keri i iranski šef diplomatije Muhamed Džavad Zarif, koji je ocijenio da je *"postignut određeni napredak, dok mnogi izazovi tek predstoje"*. U tim pregovorima SAD su zahtijevale potpuno eliminiranje svake mogućnosti da Iran napravi nuklearno oružje, te da taj program bude sveden *"na takav nivo da bi Iranu bilo potrebno najmanje godinu dana da napravi nuklearnu bombu ako bi to namjeravao učiniti."* Iran je od SAD-a zahtijevao *"potpuno ukidanje sankcija ... SAD moraju da shvate da sankcije i dogovor ne idu skupa"*.[219] Krajem marta, u zadnje sate pred isticanje roka za postizanje dogovora, u pauzi pregovora u Lozani, šefica diplomatije EU, Federica Mogherini, je rekla: *"Kao što znate, nikada nismo bili toliko blizu dogovora, mada i dalje imamo sporna pitanja koja trebaju biti riješena. Radit ćemo u narednim satima kako bismo*

217 **Ali Akbar Salehi**, Oslobođenje, 24.08.2014. godine, strana 13.

218 Oslobođenje, 05.11.2014. godine, strana 17.

219 **Zarif Muhamad Džavad**, Politika, Beograd, 05.03.2015. godine, strana 3. **S.R.**, Dani, 10.04.2015. godine, strana 42.

premostili ove razlike."[220] Pošto se govorilo da Iranci, u zamjenu za ukidanje sankcija, osim što neće praviti atomsku bombu pa će smanjiti broj centrifuga sa 19.000 na 6.000,[221] nisu pristali na druge ustupke, pa se u vezi s tim isticalo da će zvaničnici SAD-a, zbog ustupaka Iranu, imati problema u svom Kongresu, te problema sa Izraelom i arapskim saveznicima koji su u sukobu sa Iranom.

U Lozani, 02.04.2015. godine je postignut *"pleniminarni dogovor"*, da Iran *"u narednih najmanje 10 godina reducira i pod potpunu kontrolu stavi svoj nuklearni program"* a da Zapad, Iranu ukine sankcije koje se provode u više *"paketa"* kao što je zabrana transfera *"osjetljivih"* tehnologija, embargo na oružje, embargo na izvoz nafte ...[222] U SAD-u postizanje pleniminarnog sporazuma je proslavljeno, ali bez republikanaca koji su i dalje ostali u sumnji da će Iran djelovati na proizvodnji nuklearne bombe. Upravo zbog tih sumnji, predsjednik Obama i državni sekretar Keri, protiv volje Irana su bili zainteresirani da se javnost upozna o detaljima sporazuma: *"Od svojih 19.000 nuklearnih centrifuga, Iran će u narednih deset godina koristiti samo 5.060, i to onih prve generacije, ne i najsavremenijih. Višak će demontirati i uskladištiti u magacine pod međunarodnim nadzorom. Zalihe obogaćenog uranijuma će sa 10 tona svesti na 300 kilograma razblaženih do 3,6 procenata – za atomsku bombu je nužno 90 odsto. Nove količine uranijuma uopće neće obogaćivati iznad 3,6 procenata u narednih 15 godina. Tehnologija u ... postrojenju 'Fordo' ... koristit će se samo u naučne i miroljubive svrhe. Reaktor u pogonu 'Arak' ... biće demontiran ... Sve ovo biće podvrgnuto rigoroznim inspekcijskim procedurama, koje će u nekim oblastima ... trajati makar 25 godina ... Dogovor se ne zasniva na povjerenju. Zasniva se na verifikacijama kakve nikada nisu viđene ... Iranu je zabranjen uvoz raketa na period od osam godina kao i razvijanje raketa sposobnih da nose nuklearno oružje ... Predviđeno je odmrzavanje iranskog novca*

220 **Mogherini Federica**, Oslobođenje, 30.03.2015. godine, strana 19.

221 **Oslobođenje**, 31.03.2015. godine, strana 23.

222 **S.R.**, Dani, 10.04.2015. godine, strana 42.

zamrznutog u stranim bankama ... Iran je prihvatio da embargo UN-a na prodaju naoružanja Iranu ostane na snazi još pet godina ..."[223] Postizanje sporazuma su potvrdile obje pregovaračke strane, i Iran i *"Grupa 5+1"*. Iranski ministar vanjskih poslova Mohamad Džavad Zarif je rekao da su *"pronađena rješenja za nesuglasice ... spremni smo da počnemo sa radom na nacrtu konačnog sporazuma*",[224] a njemačko Ministarstvo vanjskih poslova je saopćilo da je *"postignut pleniminarni dogovor za finalni sporazum o nuklearnom programu Irana*".[225] Predviđeno je da 30. juni bude krajnji rok za postizanje sveobuhvatnog, konačnog sporazuma.

Protiv sporazuma su ostali republikanci u Kongresu SAD-a i Izrael, dok je saudijski kralj Salman ublažio otpor sporazumu, rekavši da se *"nada konačnom dogovoru koji će pomoći razvoj regionalne i internacionalne bezbjednosti."*[226] O sporazumu premijer Natanjahu je rekao: *"Sporazum u Lozani predstavljaće prijetnju opstanku Izraela"*.[227]

Iako je izgledalo da o pleniminarnom dogovoru isto govore obje pregovaračke strane, ipak su ispoljene razlike: Iran je isticao da će antiiranske sankcije biti skinute *"istog dana"* kada je postignut pleniminarni dogovor, dok se iz zemalja Zapada isticalo da će sankcije biti skidane postupno, do, i poslije postizanja konačnog, *"historijskog"* sveobuhvatnog sporazuma 30. juna 2015. godine. Iz nekih sredina međunarodne zajednice se nagađalo da će postizanje konačnog, sveobuhvatnog sporazuma značiti da Iran priznaje Izrael, što je iranska strana kategorički odbacila kao mogućnost. Ustvari, Izrael je uplašen postizanjem sporazuma, pa je pokrenuo diplomatske aktivnosti da se priznanje države Izrael postavi kao novi uslov Iranu za potpisivanje konačnog, sveobuhvatnog sporazuma sa rokom do 30.06.2015. godine.

---

223 **Vukasović Vladimir**, Politika, Beograd, 04.04.2015. godine, strana 3.
Jakšić Boško, Politika, Beograd, 04.04.2015. godine, strana 3.
Oslobođenje, 15.07.2015. godine, strana 18.

224 **Zarif Muhamad Džavad**, Oslobođenje, 03.04.2015. godine, strana 27.

225 Oslobođenje, 03.04.2015. godine, strana 27.

226 **Kralj, Salman**, Politika, Beograd, 04.04.2015. godine, strana 3.

227 **Benjamin Natanjahu**, Politika, Beograd, 04.04.2015. godine, strana 3.

Ostale su nejasnoće: (a) kojom brzinom će se ukidati sankcije Iranu; (b) putem kojih mehanizama će se Iranu obnoviti sankcije, ako se ne pridržava sporazuma, o čemu su postojala suprotstavljena gledišta, s jedne strane zemalja Zapada koje su isticale da, u slučaju iranskog kršenja sporazuma, sankcije treba automatski vratiti, dok su Iran, Kina i Rusija smatrali da se ponovno uvođenje sankcija mora razmatrati na Vijeću sigurnosti gdje Rusija i Kina imaju pravo veta[228]; (c) brzina kojom će Iran moći da nastavi sa usavršavanjem nuklearne tehnologije za stizanje do atomske bombe; i (d) kako će se ostvariti kontrola iranskog nuklearnog programa, s obzirom na stav predsjednika Rohanija da *"Iran apsolutno neće dopustiti da njegove nacionalne tajne padnu u ruke strancima"*.[229]

Koliko je za Iran značajno da *"istog dana"* kada je postignut dogovor prestanu i sankcije kako bi se oporavila njegova privreda, toliko je za zemlje Zapada važno da Iran osigura mjerodavne inspekcije svojih nuklearnih kapaciteta, kako bi se otklonile sumnje da Iran radi na proizvodnji nuklearne bombe.

Ostala je bojazan Zapada o razvoju iranskog nuklearnog programa, nakon što istekne deset godina njegovog zamrzavanja, a za Iran je ostala bojazan u pogledu brzine ukidanja sankcija.

Konačan, historijski sporazum, u Beču, 14.07.2015. godine:

Konačan sporazum je postignut u Beču, 14. jula 2015. godine.[230] Sporazum je podržan glasanjem u Vijeću sigurnosti UN-a. Rohani je izjavio da je sporazum *"otvorio novu stranicu historije"*. Metaforički je dodao: *"To se nije dogodilo ... u Beču 14. jula, nego 4. augusta 2013., kada su me Iranci izabrali za svog predsjednika."*[231] Da je historijski sporazum

228 Oslobođenje, 01.06.2015. godine, strana 19.

229 **Rohani Hasan**, Oslobođenje, juni 2015. godine.

230 Oslobođenje, 15.07.2015. godine, strana 18.
Oslobođenje, 16. i 17.07.2015. godine, strana 30.
Politika, Beograd, 15.07.2015. godine, strana 3.
Budimac Bojan, Stav, 23.07.2015. godine, strana 14.-16.

231 **Rohani Hasan**, Oslobođenje, 24.07.2015. godine, strana 24.

o iranskom nuklearnom programu izraz volje naroda pokazalo se na izborima u Iranu, februara 2016. godine. Pobijedili su *"reformisti i umjereni"*, koji su se, na čelu sa aktuelnim predsjednikom Rohanijem i bivšim predsjednikom Hatemijem, zalagali za poboljšanje odnosa sa Zapadom i izlazak Irana iz međunarodne izolacije. Poražena je *"tvrda konzervativna"* struja koja je ostala protiv sporazuma o iranskom nuklearnom programu.

Sporazumom o iranskom nuklearnom programu američki predsjednik Obama i iranski predsjednik Rohani su postigli veliki diplomatski uspjeh koji će historija zabilježiti kao vrlo važan za mir i sigurnost u svijetu, posebno u regionu Bliskog Istoka. Pored odmrzavanja odnosa sa Kubom, sporazum o iranskom nuklearnom programu bit će najveći predsjednički uspjeh Obame. Značaj tog sporazuma se upoređuje sa značajem američko – ruskog (američko-sovjetskog) sporazuma SALT i START, 1974. i 1991. godine o ograničavanju strateškog naoružanja.[232]

Napredak u odnosima SAD-a i Irana je ublažio sukobe koji su i dalje ostali duboki, što ilustrira izjava koju je nakon postizanja sporazuma dao iranski vjerski vođa ajatolah Ali Hamnei: "Stvorili su mit o nuklearnom oružju, tako da mogu govoriti da je Islamska Republika izvor prijetnji. Ne, izvor prijetnji je sama Amerika."[233] Poslije postizanja sporazuma, Iran je sudio američkom novinaru koji je zatvoren, upravo u vrijeme dok su pregovori bili u najvećem intenzitetu.[234] I dalje su ostala brojna i teška pitanja oko kojih se sukobljavaju Iran i SAD. Jedno od takvih pitanja je američka podrška arapskim državama na čelu sa Saudijskom Arabijom za zračne i kopnene napade protiv šiitskih Huta u Jemenu gdje su SAD i Iran indirektno u ratnom sukobu.

232 **Hill Christopher**, Dani, 08.05.2015. godine, strana 40.

233 **Hamnei Ali**, Oslobođenje, 20.04.2015. godine, strana 18.

234 Oslobođenje, 27.05.2015. godine, strana 20.

22. Pozicija Irana u okviru međunarodne zajednice

Strateški značaj Irana:

Iran se svrstava u svjetsku silu, sa ambicijama da ojača prisustvo u svim zemljama na prostoru Bliskog Istoka, posebno među šiijama u Iraku, Bahreinu, Kuvajtu, Ujedinjenim Arapskim Emiratima, ... i preko Bašara al-Asada u Siriji, zatim preko Hezbolaha, uz poboljšavanje odnosa sa Hamasom u Palestini, te putem Huta u Jemenu. Strategija Irana je uspješna: težnja poboljšanju odnosa sa Zapadom uz proširenje i produbljenje utjecaja u čitavoj regiji Bliskog Istoka. Izrael je uplašen uspjehom takve iranske strategije, te se zalaže s ciljem da ta strategija bude bez uspjeha, odnosno da umjesto poboljšanja dođe do pogoršanja odnosa Irana i Zapada i da iranski utjecaj u šiitskim zajednicama zemalja regiona Bliskog Istoka bude što slabiji. Cijeni se da je iranska regionalna strategija vrlo uspješna: (a) proiranski Huti su ojačali i došli na vlast u Jemenu; (b) uz kontrolu nad Hezbolahom, Iran je poboljšao odnose sa Hamasom u Palestini; (c) uz jačanje prisustva u zemljama regije Bliskog Istoka, Iran poboljšava odnose sa zemljama Zapada, posebno sa SAD.

Iran se ispoljava kao faktor koga respektuju najveće sile svijeta. Proizvodi rakete velikog dometa za uništavanje ciljeva na zemlji, moru i zraku, bespilotne letilice za velike visine, tenkove, radare, podmornice, borbene avione ... na vojnim vježbama, ispaljivanjem opituje balističke rakete ...

Antiameričko raspoloženje u Iranu:

Iran ima dobre odnose sa Rusijom i Kinom, a razvija dobre odnose sa EU ... Povećao je trgovinsku razmjenu sa Kinom *"sa 23 milijarde na 50 milijardi dolara"*.[235] U regiji Srednjeg Istoka, američke saveznike, Saudijsku Arabiju, Izrael, Ujedinjene Arapske Emirate, Egipat ... Iran smatra da su opasnost za njegovu sigurnost.

235 Oslobođenje, 17.11.2014. godine, strana 15.

Zanimljivo je da odmrzavanje u odnosima SAD-a i Irana dolazi u vrijeme kada je američki predsjednik Obama poduzeo aktivnosti za prekid neprijateljstva sa Kubom, sa kojom su već uspostavljeni diplomatski odnosi, uz ukidanje sankcija Kubi sličnih onima koje trpi Iran. Obama je priznao da su SAD griješile prema Kubi. Dakle, generalno SAD mijenjaju odnos prema zemljama sa kojima su bile u višedecenijskom neprijateljstvu, pa se priželjkuje da iskoraci u pregovorima o iranskom nuklearnom programu, pored ukidanja sankcija Iranu, rezultiraju uspostavom diplomatskih odnosa između Vašingtona i Teherana, uz moguće priznanje američkih grešaka prema Iranu.

U Iranu je dominantno antiameričko i antiizraelsko raspoloženje stanovništva. Na protestima 04.11.2014., povodom 35 godina od kada su 4. novembra 1979. godine, studenti zauzeli Ambasadu SAD-a u Teheranu, oteli 52 diplomata i 444 dana držali kao taoce, isticane su parole: *"Smrt Americi"* i *"Smrt Izraelu"*.[236]

U cilju efikasnije borbe protiv terorista ID-a i postizanja sporazuma o iranskom nuklearnom programu, američki predsjednik Barak Obama je pokretao inicijative za odmrzavanje zaleđenih odnosa sa Iranom, što su američki republikanci pod utjecajem Izraela ocijenili kao neprihvatljivo popuštanje Iranu.

Izrael kao saveznik SAD-a protiv Irana:

Protiv Izraela, Iran naoružava Palestince u Zapadnoj obali, te poduzima mjere za zaštitu svog područja Natanca, gdje se nalazi iranska nuklearna infrastruktura od 16.000 centrifuga, gdje, iz obavještajnih razloga, Izrael upućuje bespilotne letilice.[237] Izraelski premijer Benjamin Natanjahu zapadnim saveznicima je predlagao vojne udare na Iran, propagirajući da *"terorističkom režimu Irana ne*

236 Oslobođenje, 05.11.2014. godine, strana 16.
Stevanović J., Politika, Beograd, 27.12.2015. godine, strana 2.

237 Politika, Beograd, 26.08.2014. godine, strana 3.

smije biti dozvoljeno da bude nuklearna sila."[238] Međutim, posljednjih godina, o Iranu, iranskim saveznicima u muslimanskom svijetu, naročito na Bliskom Istoku, te o iranskom nuklearnom programu, SAD i Izrael kao saveznici, imaju i različitih stavova. Izrael od SAD-a zahtijeva rigorozne sankcije prema Iranu i vojni napad na Iran, što SAD odbacuju.

Odnosi Irana sa EU:

EU je zainteresirana za dobru saradnju sa Iranom, naročito zbog iranskih rezervi prirodnog gasa do koga treba doći planiranom izgradnjom *"Persijskog gasovoda"*, jer su ruski izvori blokirani zbog ukrajinske krize.[239] Radi dolaska do iranskog prirodnog gasa, EU je zainteresirana da Turska i Balkan gdje bi uključivao *"Perzijski gasovod"*, budu što sigurniji, bez rizika u pogledu ratnih sukoba.

Sukobi Irana i SAD-a u sirijskoj i iračkoj krizi:

Sirijska kriza je prostor teških sukoba Zapada i Irana. Zapad se zalaže za uklanjanje sa vlasti Bašara al-Asada, dok se Iran zalaže za njegov ostanak na vlasti. U takvim uslovima, Iran je aktivan u borbi protiv terorističkog ID u Siriji i Iraku, podržavajući vojne snage pod kontrolom Bašara. Antiteroristička koalicija, predvođena SAD-om, podržava opozicijsku slobodnu sirijsku vojsku protiv Bašara, uz istovremene zračne i druge operacije protiv ID-a u Iraku i Siriji.

U vezi sa borbom koja se vodi s ciljem da se uništi ID u Siriji i Iraku, nagađa se da SAD i Iran vode tajnu diplomatiju, te da SAD koordinira borbu protiv ID, u kojoj učestvuje i Iran, zračnim i kopnenim snagama skupa sa Kurdima podržanim od SAD-a. Međutim, Iran negira da učestvuje u operacijama koje koordiniraju SAD, te ističe da je njegovo učešće u borbi protiv ID-a izvan koalicije koju predvode SAD. Iran se

238 **Stevanović J.**, Politika, Beograd, 17.11.2014. godine, strana 2.

239 **Vujić T.**, Politika, Beograd, 19.11.2014. godine, strana 3.

zalaže za dogovor zemalja regiona s ciljem borbe protiv ID-a, bez SAD-a. Iranski ministar vanjskih poslova Muhamad Džavad Zarif je predložio *"otvaranje regionalnog foruma za dijalog uz pomoć Ujedinjenih nacija, kojim bi se došlo do usaglašavanja politika o bezbjednosnim pitanjima, uključujući i brobu protiv Al Kaide i Islamske države (ID)"*.[240] Taj iranski prijedlog je izraz ocjene da nije moguća efikasna borba protiv Al-Kaide u Iraku, ako se ista ta Al-Kaida drugačije tretira u Jemenu dok se bori protiv proiranskih Huta. Od decembra 2014. godine, Iran izvodi zračne udare na položaje ID, o čemu iranski zvaničnici govore da su te akcije izvan koalicije koju predvode SAD.[241]

Iransko-saudijsko neprijateljstvo:

Loši odnosi sa karakteristikama neprijateljstva Saudijske Arabije i Irana su odraz ideoloških i vjerskih sukoba šiita i sunita. To je najteža, katastrofalna podjela unutar muslimanskog svijeta. Saudijska Arabija i Iran nisu u direktnom ratnom sukobu, ali posredno ratuju u muslimanskim zemljama gdje su u sukobu šiiti i suniti, kao naprimjer u Siriji i Jemenu. Od 1,5 milijarde muslimana, 85-90 posto su suniti, a 10-15 posto su šiiti. Iran ima oko 82 miliona stanovnika, blizu 600.000 vojnika i vojni budžet od 6,3 milijarde dolara. Saudijska Arabija ima blizu 28 miliona stanovnika, oko 240.000 vojnika i vojni budžet od oko 750 milijardi dolara.[242]

Iran je prisutan među šiitima koji u Saudijskoj Arabiji čine jednu četvrtinu stanovništva, posebno u istočnoj pokrajini najbogatijoj naftom gdje su šiiti više zastupljeni.

Iran se suprotstavlja saudijskoj politici za pojeftinjenje nafte, ističući da će takva politika najviše štetiti upravo Saudijskoj Arabiji, Kuvajtu ...

240 **Vukasović V.**, Politika, Beograd, 15.04.2015. godine, strana 4.

241 Oslobođenje, 07.12.2015. godine, strana 13.

242 **P.Z.**, Faktor, 08.01.2016. godine, strana 14.

Vlasti Saudijske Arabije su 02.01.2016. godine izvršile smrtnu kaznu nad šiitskim liderom, imamom Nimr al-Nimr pod optužbom da je *"iranski špijun"* koji poziva na secesiju dijelova Saudijske Arabije gdje su većinski šiiti. Zajedno sa imamom Nimr, saudijske vlasti su izvršile egzekuciju pogubljenja još 46 osoba, osumnjičenih za terorizam. Zbog tog pogubljenja, iranski lideri su osudili saudijsku vlast da je teroristička. U vezi s tim treba imati u vidu da iranske vlasti često donose i izvršavaju smrtne presude, pa da zbog toga Iran nije dovoljno kredibilan za kritiku saudijskih vlasti po tim pitanjima. Oštre reakcije protiv Saudijske Arabije zbog pogubljenja šiita uslijedile su od strane lidera EU, SAD-a, UN-a ...[243] Iranska omladina je spalila saudijsku ambasadu u Teheranu. Došlo je do prekida diplomatskih odnosa Irana i Saudijske Arabije. Duboki sukobi Irana i Saudijske Arabije ispoljavaju se putem podrške različitim, a međusobno suprotstavljenim stranama koje ratuju u Jemenu i Siriji, što je veliki problem koji otežava jedinstvo antiterorističke borbe. Saudijsko-iranski sukob otežava mirovne napore za rješavanje kriza u Jemenu i Siriji, te povećava rizike sa eskalaciju sukoba između šiita i sunita u Bahreinu, Iraku, Libanu, Palestini, Kuvajtu, Kataru ...

Savez Rusije i Irana:

Rusija i Iran imaju *"proširenu vojnu saradnju"* u borbi protiv terorizma, obuhvatajući i ruske isporuke Iranu, raketnih sistema S-300 namijenjenih za odbranu od neprijateljskih borbenih aviona i krstarećih raketa, čemu se protive SAD i Izrael. Krajem 2015., Putin je posjetio Iran, a sredinom februara 2016., iranski ministar odbrane je posjetio Moskvu. Svoje prijateljske odnose Iran i Rusija razvijaju na osnovama istih ili sličnih ocjena o vrlo važnim pitanjima od značaja za mir u svijetu, posebno u vezi sa aktuelnim lokalnim krizama koje su eskalirale u ratove.

---

243 Faktor, 04.01.2016. godine, strana 14.
Oslobođenje, 04.01.2016. godine, strana 18.-19.
Budimac Bojan, Stav, 14.01.2016. godine, strana 32.-33.

Prije ukidanja sankcija po osnovu sporazuma o iranskom nuklearnom programu, Rusija je počela isporuke Iranu raketa S-300, što je za Rusiju bio put da kroz pojačanu saradnju sa Iranom ublaži posljedice sankcija koje Zapad primjenjuje protiv Rusije zbog vojnog angažiranja u Ukrajini. Zato što je sankcijama ograničena da ekonomski sarađuje sa Zapadom, Rusija traži izlaz u pojačanoj saradnji sa Iranom i zemljama BRIKS-a, čiji utjecaj raste. Iran i Rusija svoju pojačanu saradnju motiviraju zaštitom od antiruskih i antiiranskih aktivnosti Zapada, u šta spadaju i sankcije Zapada tim dvjema savezničkim zemljama. Pored isporuke raketa S-300, Rusija je Iranu ponudila nove, još savremenije raketne sisteme *"Antej 2.500"*.[244] Ruske raketne isporuke Iranu su ojačale pregovaračku poziciju Irana o svom nuklearnom programu.

To su bili veliki ustupci Rusije u korist iranskih interesa. Pri tome treba imati u vidu da i Iran izlazi u susret ruskoj politici, kao što je, naprimjer, iransko nepriznavanje Kosova, na čemu su Iranu zahvalni i Srbija i Rusija. Svoje dobre odnose sa Srbijom, Iran i Rusija ne koriste kako bi mogli za reduciranje velikosrpske ekstremističke politike u BiH, podržane iz Beograda. Stiče se utisak da se kapaciteti bh. diplomatije ne angažiraju za korištenje takvih mogućnosti.

Reforme u Iranu:

U svijetu, Iran je poznat po ograničavanju građanskih prava i sloboda. Preokret u pravcu poboljšanja stanja ljudskih prava i sloboda nastao je izborom Hasana Rohanija za predsjednika Irana, 2013. godine. Početkom septembra 2014. godine, predsjednik Rohani je saopćio da će se u Iranu *"povećati slobode medija i interneta"*,[245] čemu su otpor pružale iranske radikalne struje. Za ilustraciju o Rohanijevom utjecaju u korist ljudskih prava i sloboda može poslužiti odluka iranskih vlasti

244 **Vukasović V.**, Politika, Beograd, 15.04.2015. godine, strana 4.

245 **Rohani Hasan**, Dnevni avaz, 02.09.2014. godine, strana 21.

da žene mogu odlaziti na stadione i pratiti utakmice, što im je bilo strogo zabranjeno.[246]

Svjetski mediji prate stanje ljudskih prava i sloboda u Iranu i izvještavaju o tome. Tako, naprimjer, hrvatski *"Globus"* je prenio tekst iz britanskog *"Financial Timesa"* u kojem se ističu promjene u ponašanju omladine u Iranu koja sve više i više prihvata modele ponašanja mladih u zemljama Zapada: *"Društvene promjene su vidljive na ulicama i pojavljuju se u svakom razgovoru. Dečki i djevojke ... gledaju zapadnjačku televiziju i kanale iranskih iseljenika ... Viber je najnovija moda ... Mladi su drugačiji nego prije 10 godina ... Iranske mlade žene pokretačka su sila društvenih promjena. Moć su dobile obrazovanjem ... Moralna policija, sa zadatkom da Irance drži u okviru strogih islamskih pravila ... još je aktivna, ali ne gnjavi mnogo ..."*[247]

Rohanijeve reforme podržava i vjerski vođa, ajatolah Ali Hamnei, koji je bio blizak Homeiniju, vođi islamske revolucije 1979. godine.

23. Teroristički režim Izraela i palestinske žrtve (2014.-2016.)

(tekst napisan jula 2016. godine)

Značaj Izraela:

U okviru međunarodne zajednice, velika važnost Izraela je u nesrazmjeri sa njegovom relativno malom površinom (20.770 km. kv.) i relativno malim brojem stanovnika (8.051.200) po popisu 2013. godine.[248] Ta nesrazmjera je izraz: (a) opravdanog obzira čovječanstva prema stradanjima Jevreja u Drugom svjetskom ratu; (b) podrške koju Izrael dobija od SAD-a i evropskih saveznika; (c) izraelskog posjedovanja

246 Oslobođenje, 10.06.2015. godine, strana 20.

247 Globus, 12.06.2015. godine, strana 74.-79.

248 https://hr.wikipedia.org/wiki/Izrael

nuklearnog oružja; (d) izraelske ambicije za osvajanjem tuđih teritorija sa posljedicama progona i stradanja muslimanskih naroda u Palestini, Libanu i Siriji; (e) nemoći zbog nejedinstva muslimanskih naroda i država na Bliskom Istoku da se suprotstave izraelskoj ekspanziji, što ohrabruje tu ekspanziju; (e) u planetarnim okvirima snažno jevrejsko organiziranje i lobiranje u korist terorističkog režima Izraela; ...

Osporava se, i nastanak, i ponašanje Izraela. Da u ponašanju nema izraelskog državnog terora nad muslimanima onda bi bilo manje izraženo osporavanje njegovog postojanja. Prostorno mali Izrael je veliki nosilac nereda na zemaljskoj kugli, što u zajedničkom tekstu u The Washington Postu, prevedenom na bosanski i objavljenom u Preporodu, ističu profesor Steven Levitsky na Harvard univerzitetu i profesor Glen Weyl na univerzitetu u Čikagu, oba Jevreji. Oni su napisali: *"Izrael je neuporedivo najteži kršitelj ljudskih prava u svijetu"*.[249]

Etiketu *"antisemitizma"*, izraelska propaganda prišiva svakom ko osuđuje Izrael zbog terora nad Palestincima. Bezobrazluk u manipulaciji pojmom *"antisemitizam"* ilustrira izjava ambasadora Izraela u Tirani, Tsah Saar, zaduženog za BiH: *"Čak i kada ljudi kažu da nisu protiv politike Izraela, između redova možemo da pročitamo da tu postoji čisti antisemitizam"*.[250] Za antisemitizam je optužen čak i američki predsjednik Barak Obama, zbog neslaganja u vezi sporazuma o nuklearnom programu Irana, te zbog Obaminih zahtjeva da Izrael obustavi gradnju jevrejskih naselja na okupiranim teritorijama u ratu 1967. godine.[251]

Težnje za jevrejskom državom u vezi sa progonima Palestinaca:

Krupno ideološko i političko pitanje je ambicija ustavnog definiranja Izraela kao jevrejske države, iako je u Deklaraciji o

249 **Steven Levitsky**, Glen Weyl, Preporod, 15.11.2015. godine, strana 25.

250 **Tsah Saar**, Dani, 23.10.2015. godine, strana 12.

251 **Jakšić Boško**, Politika, Beograd, 09.12.2015. godine, strana 2.

nezavisnosti Izraela ta zemlja definirana kao *"država jevrejskog naroda i ostalih koji tamo žive"*.[252] Taj stav iz Deklaracije bi bio negiran, u slučaju usvajanja predloženog zakona da je Izrael samo jevrejska država, pa bi od ukupno oko 8 miliona stanovnika u Izraelu, 15% Arapa preostalih od progona i *"de jure"* izgubili ono malo građanskih i etničkih prava, kojih *"de facto"* uopće i nemaju. Tada bi pravo odlučivanja o važnim pitanjima imali samo Jevreji. Prema tome, predloženi zakon je ideološka i politička platforma za proces pojačanih progona, ugrožavanja i diskriminacije muslimana Bliskog Istoka, kojih je 1948. u Palestini gdje je nastao Izrael bilo 67%, a sada ih, na istom prostoru ima samo 15%, a Jevreja je bilo 33%, a sada ih ima 775.[253] Prvi masovniji egzodus Palestinaca se dogodio nakon rata 1948. godine u kome su od Izraela poražene arapske zemlje.

Da bi proveli svoje planove, liderima Izraela je potrebno da Jevreje obuzme mržnja prema muslimanima, pa je u tom cilju premijer Benjamin Natanjahu lansirao propagandnu tezu da holokaust u Drugom svjetskom ratu nije ideja Hitlera, već da je to ideja velikog muftije Jerusalema Hadž Amin el Hoseinija.[254]

Težnje za jevrejskom državom, doseljavanje i izgradnja naselja na okupiranoj zemlji:

Na prostor Palestine Jevreji iz Evrope i cijelog svijeta su se počeli naseljavati od prije 130 godina, posebno, kako ističe publicista Hajrudin Somun, *"bježeći od pogroma u carskoj Rusiji."*[255] U aktuelno vrijeme, premijer Natanjahu poziva Jevreje da se iz Evrope, Amerike ... doseljavaju na palestinsku zemlju kako bi se proširio Izrael. Kao povod za takve pozive, Natanjahu koristi pojedine slučajeve napada na Jevreje,

252 Politika, Beograd, 01.12.2014. godine, strana 3.
Čalija Jelena, Spalović Dejan, Politika, Beograd, 02.12.2014. godine, strana 7.

253 https://hr.wikipedia.org/wiki/Izrael

254 **Natanjahu Benjamin**, Politika, Beograd, 27.10.2015. godine, strana 4.

255 **Somun Hajrudin**, Slobodna Bosna, 28.05.2015. godine, strana 42.

njihove sinagoge i groblja u evropskim zemljama, što je vandalizam koji eskalira u vrijeme kada Izrael vrši policijsku represiju, kao i vojne - zračne i kopnene napade na palestinske civile. Kritike protiv takvih Natanjahuovih poziva dolazile su od francuskog predsjednika Holandea, njemačke kancelarke Merkel, premijera Danske ...[256]

Izraelski režim zahtijeva apsolutnu pokornost i lojalnost Arapa. Takvi zahtjevi su praćeni progonima, zastrašivanjem i raznim, u suštini, genocidnim postupcima nad Arapima na prostorima za koje režim u Tel Avivu smatra da pripadaju Izraelu. Ministar vanjskih poslova i lider partije *"Naš dom je Izrael"*, Liberman Avigdor je rekao: *"Arapima koji nisu lojalni Izraelu, treba odsjeći glave"*.[257] Izrael kao jevrejska država bi bio i *"de jure"* radikalno antidemokratski jer bi sistemski legalizirao diskriminaciju Arapa. Izrael kao zajednička država Jevreja, Arapa i drugih građana bi imao šansu da se uredi kao demokratska država, ako uz to, pored Izraela nastane država Palestina u granicama prije rata 1967. godine.

Cilj: uništenje Palestine ili *"dvije države sa dva naroda"* ili *"dvije države"*:

Suštinski, izraelskim liderima najviše se dopada uništenje svih pretpostavki nastanka države Palestine, što je teza na kojoj je Natanjahuov desničarski *"Likud"* pobijedio na posljednjim izborima 2013. godine. Ako im to ne uspije, izraelski lideri preferiraju stav o *"dvije države za dva naroda"*, što podrazumijeva arapsko i šire priznanje Izraela kao jevrejske države, dok stav o *"dvije države"* jasno ne implicira priznanje Izraela kao jevrejske države. Palestinci odbijaju zahtjeve da Izrael bude jevrejska država, jer je zemlja na kojoj organiziraju tu državu uvijek bila palestinska.

256 Politika, Beograd, 17.02.2015. godine, strana 2.

257 Oslobođenje, 10.03.2015. godine, strana 21.

Natanjahu se zalaže za jednu državu Izrael, a ne za dvije države (Palestinu i Izrael), iako zna da unutar granica Izraela ima 1,7 miliona Arapa, a da izvan granica Izraela, na teritorijama koje Izrael želi okupirati (Zapadna obala, Gaza i istočni Jerusalem) ima 2,72 miliona Arapa, pa bi ih u jednoj državi bilo blizu pet miliona, što je približno broju Jevreja kojih u Izraelu ima oko šest miliona, te je apsurd da u takvim demografskim uslovima Izrael može biti samo jevrejska država. Ambasador Palestine u BiH, Rezeg Namoora, u intervjuu za *"Oslobođenje"* je rekao: *"Između 6,5 i sedam miliona Palestinaca je izvan palestinskog teritorija ... Jedan dio je na teritoriji koju je Izrael okupirao 1948., na Zapadnoj obali je drugi, a treći u pojasu Gaze."*[258]

Proizilazi da Natanjahu svoju težnju za jednu državu - Izrael, i to definiranu kao *"jevrejsku"*, temelji na proračunima da će metodama zastrašivanja, progona i masovnih genocidnih zločina Palestince potpuno uništiti. Natanjahuova težnja da tako nestane pet miliona Arapa nije manje nacistička od težnje njemačkih nacista u Drugom svjetskom ratu, da nestanu svi Jevreji.

Vojni faktor u funkciji izraelskog ekspanzionizma:

Angažiranjem jakih trupa i policije, Izrael drži Gazu pod blokadom. Naseljava palestinsku zemlju, a zatim angažira vojsku i policiju da pomijera granice u dubinu palestinske strane. Vojska učestalo provodi akcije hapšenja i zatočenja brojnih Palestinaca. Svaki pokušaj Palestinaca da oslobode svoju zemlju ili da spriječe gradnju naselja na svojoj zemlji biva strogo kažnjen angažiranjem izraelske vojske i policije, uz objašnjenja da se na taj način Izrael brani od terorizma.

Izraelska vojska se povezuje sa pobunjenicima protiv režima Bašara al-Asada u Siriji, boreći se protiv svih šiitskih grupa, ne samo u Siriji, već i u Iraku i u drugim zemljama, ponekad stavljajući se na

258 **Rezeg Namoora**, Oslobođenje, 16.01.2016. godine, strana 24.

stranu Al-Kaide i ID-a. Izrael tvrdi da je veće zlo osovina Teheran – Damask – Bejrut, nego Al-Kaida i ID.

SAD svake godine doniraju Izraelu tri milijarde dolara za naoružanje, što nije izostajalo ni onda kada su SAD kritikovale Izrael zbog ofanzive na Gazu i zbog Natanjahuovih pokušaja da sabotira sporazum o iranskom nuklearnom programu.

Nepoznanica su mnoge činjenice o izraelskom nuklearnom potencijalu, jer su najstrožija tajna. Teško je procijeniti vjerovatnoću tačnosti informacije da je Izrael inicijalni kapital za razvoj svog nuklearnog programa dobio od Vlade Njemačke, na čelu sa Konrad Adenaureom 1960. godine. Izraelski inžinjeri angažirani na nuklearnom programu su otkrili da se u bazi Dimona, godišnje proizvodi nuklearnog materijala za 8 do 10 nuklearnih bombi, što Tel Aviv negira, a s tim u vezi je izraelsko odbijanje da potpiše Sporazum o nešireniu nuklearnog oružja.[259]

Izrael poklanja najveću pažnju razvoju svojih oružanih snaga. Obavezno služenje vojnog roka je tri godine za muškarce i dvije godine za žene. Ortodoksi Jevreji izbjegavaju služenje vojnog roka. Opirući se odlascima u vojsku, organiziraju antirežimske demonstracije.

Jačanje i izborna pobjeda izraelske desnice, marta 2015. godine:

Kao ekstremni desničar, upravo zato što se zalaže za naseljavanje Jevreja na okupiranoj palestinskoj zemlji, premijer Benjamin Natanjahu na izborima dobija veliku podršku Izraelaca, pa je, za sada, mala vjerovatnoća da ga konkurenti mogu zamijeniti na vlasti. Desničarske snage i Natanjahu na čelu tih snaga, u predizbornoj kampanji ne tretiraju ekonomske i socijalne probleme, ali taktikom zastrašivanja potenciraju sigurnosna pitanja upozorenjima na opasnost uništenja Izraela, s obzirom na neprijateljstvo Irana, Hamasa, Hezbolaha, Sirije, Iraka, Al-Kaide, ID-a ..., te s obzirom na *"opasnosti arapskog haosa"*

259 **Radičević Nenad**, Politika, Beograd, 17.04.2015. godine, strana 3.

i iranske nuklearne opasnosti. Pred vanredne izbore 17.03.2015., Natanjahu je obećao biračima da, ako on bude četvrti put izabran za premijera, *"neće biti stvorena palestinska država"*, odnosno da on *"nikada neće prihvatiti postojanje palestinske državnosti"*, što je bivši izraelski ambasador u SAD-u, Itamar Rabinovich, nazvao velikim zaokretom u političkoj strategiji Natanjahua, koji je ranije ostavljao mogućnost priznanja Palestine. Na takvoj retorici, *"dramatičnom promjenom ranijeg stava"*, Natanjahu je politički ojačao pridobijanjem *"ortodoksnih i ultraortodoksnih jevrejskih doseljeničkih zajednica na Zapadnoj obali, kao i podršku većine sefardskih i ruskih jevrejskih zajednica"*.[260] Irelevantno je što se poslije izbora, taktizirajući pred međunarodnom zajednicom, Natanjahu vratio ranijim, za nijansu manje radikalnim stavovima, pa je visokoj predstavnici EU, Federiki Mogherini rekao: *"Podržavam viziju dvije države za dva naroda – demilitarizovanu palestinsku državu koja priznaje jevrejsku državu ... Ne podržavam rješenje o jednoj državi. Uopće ne vjerujem u to rješenje."*[261] Natanjahu želi jednu državu ako bi bila samo jevrejska, ali ne želi jednu državu u kojoj bi Jevreji i Arapi imali ista prava.

Smatra se da će Natanjahuova pobjeda na retorici zastrašivanja i osporavanja priznanja države Palestine, dobijanjem 30 mjesta u Knesetu od ukupno 120, pogoršati odnose Izraela sa SAD-om koji se zalaže za pregovore Izraela i Palestine i priznanje palestinske države u granicama od prije rata 1967. godine. U istom smislu, jačanje Natanjahuove desnice imat će utjecaja na odnose Izraela i EU. U kampanji pred izbore 2013., Natanjahu se suprotstavio SAD-ovom i EU-ovom ključnom političkom cilju stvaranja palestinske države. Također, Natanjahu se suprotstavio zahtjevima međunarodne zajednice, posebno UN-a, SAD-a i EU za prestanak gradnje naselja na palestinskim teritorijama koje su okupiranje

260 **Rabinovich Itamar**, Dani, 27.03.2015. godine, strana 52.
Oslobođenje, 19.03.2015. godine, strana 20.
Jakšić Boško, Politika, Beograd, 19.03.2015. godine, strana 3.

261 **Natanjahu Benjamin**, Oslobođenje, 22.05.2015. godine, strana 24.

u ratu 1967. godine, posebno u kvartovima istočnog Jerusalema gdje Palestinci planiraju imati glavni grad svoje države. Dakle, Natanjahuova retorika je suprotstavljena težnjama međunarodne zajednice, da oživi pregovarački proces u cilju trajnog rješavanja krize na Bliskom Istoku, mirnim putem. *"Četvorka"* - Rusija, SAD, EU i UN koja je oformljena 2002. godine, s ciljem postizanja trajnog mira na Bliskom Istoku, jedinstvena je u težnji da se prizna država Palestina na teritorijama pojasa Gaze, Zapadne obale, uključujući istočni Jerusalem koji je sada djelimično okupiran od strane Izraela. Ruski predsjednik Vladimir Putin se zalaže da Palestinci osnuju državu, teritorijalno povezanu sa glavnim gradom u istočnom Jerusalemu,[262] što znači da se Natanjahuova desnica suprotstavlja i zemljama Zapada, i Rusiji, i Kini, i UN-u, i ...

Povodom izborne pobjede Natanjahuove desnice, Organizacija za oslobođenje Palestine (PLO) je ocijenila da je izraelski narod *"izabrao put rasizma, okupacije, kolonizacije i izgradnju naselja umjesto mirovnih pregovora"*. Također, povodom pobjede izraelske desnice, iz Ministarstva vanjskih poslova Irana, glasnogovornica Marzieh Afham je saopćila: *"Za nas nema razlike između stranaka tog cionističkog režima. Oni su svi agresori po prirodi."*[263] Inače, s obzirom da je izraelski teror nad Palestincima očit, Iranu odgovara da međunarodna zajednica usmjeri svoju pažnju na taj problem, a da ublaži pritiske prema Iranu, o čemu analitičari zaključuju da je *"svijet mnogo više usredsređen na Izrael koji krši prava Palestinaca nego na iranski režim koji masovno krši građanska prava sopstvenog naroda."*[264]

Iran priželjkuje da Izrael bude izložen međunarodnoj izolaciji, što bi bilo sasvim opravdano, jer su toj izolaciji izlagani i drugi režimi koji su ekstremno ugrožavali pojedine etničke skupine i njihova prava na svoju državu. Međunarodna izolacija bi podrazumijevala da SAD odustanu od dosadašnje prakse *"stavljanja veta"* na rezolucije

262 **Putin Vladimir**, Oslobođenje, 29.03.2015. godine, strana 14.

263 **Marzieh Afham**, Oslobođenje, 19.03.2015. godine, strana 20.

264 Politika, Beograd, 20.03.2015. godine, strana 3.

koje su nepovolje za Izrael. Ustvari američka politika prema krizi na Bliskom Istoku je komplicirana sa elementima nepravednosti jer je u Vijeću sigurnosti UN-a blokirala sve pokušaje priznavanja palestinske nezavisnosti opravdavajući to nepostojanjem dogovora između Jevreja i Arapa, iako je zvanično podržavala nastanak Palestine pored Izraela u granicama prije rata 1967. godine. Također se može očekivati da SAD umanje pritisak na evropske saveznike s ciljem odvraćanja od bojkota izraelske robe, usluga i kulture zbog ugrožavanja Palestinaca.

Izraelske ljevičarske i stranke lijevog centra, u predizbornoj kampanji preferiraju socijalna i ekonomska pitanja, smanjenja jaza između bogatih i siromašnih, organizirajući demonstracije protiv aktuelne Vlade na čelu sa Natanjahuom, tražeći promjenu izraelskih prioriteta u korist zdravstva, obrazovanja, ..., te zalažući se za obnovu mirovnih pregovora sa Palestincima i za saniranje poremećenih odnosa sa američkom administracijom.[265] Cionistička unija lijevog centra, nastala spajanjem Radničke partije Yitzhak Herzoga i Livnijeve Hatnuah stranke, na vanrednim izborima 17.03.2015. godine je dobila 24 mjesta u Knesetu, a njen lider Herzog Yitzhak se zalaže za *"obnovu povjerenja sa Palestincima počevši sa rekonstrukcijom pojasa Gaze"*, pa u vezi s tim ističe da *"palestinsko-izraelski konflikt može biti okončan samo ako dva naroda počnu realizovati potrebu da žive jedni pored drugih u miru."*[266]

Treća po snazi, u Izraelu je koalicija arapskih i izraelskih partija, koja je kao Zajednička lista, na izborima 2013., dobila 13 mjesta u Knesetu. Ova koalicija ugrožava političku poziciju desnice (Likud) na čelu sa Natanjahuom i Libermanom (*"Naš dom je Izrael"*).

---

265 Oslobođenje, 09.03.2015. godine, strana 20.
Jakšić Boško, Politika, Beograd, 19.03.2015. godine, strana 3.

266 **Herzog Issac**, Oslobođenje, 22.05.2015. godine, strana 24.-25.

Jevrejski pokreti i nevladine organizacije protiv Izraela:

Izrael pod vlašću radikalne desnice ima mnogo protivnika i neprijatelja, pa čak i među Jevrejima u Izraelu i širom svijeta koji odbacuju izraelski ekspanzionizam i agresivnost prema muslimanima na Bliskom Istoku. Ustvari, među Jevrejima u Izraelu i širom svijeta djeluju politički pokreti koji se protive ekspanzionističkoj politici, agresivnosti i teroru izraelskog režima nad muslimanima. Neki od tih jevrejskih pokreta, kao što su *"Naturei Karta"*, *"True Torah Jews"* (Židovi istinske Tore) i *"Jews Not Zionists"* (Jevreji a ne cionisti), osporavaju, i nastanak, i postojanje države Izrael.[267] Uglavnom, anticionistički, odnosno antiizraelski pokreti među Jevrejima odbacuju zločinačku praksu države Izrael prema muslimanima, posebno prema Palestincima, suprotstavljajući se cionizmu kao ideologiji, uz isticanje da je postojeći Izrael *"antijevrejska država"*. Posebno osporavaju način nastanka Izraela, jer ga kao obećanu zemlju nije uspostavio Mesija (Božiji poslanik) čija se pojava tek očekuje. Takvi jevrejski pokreti se protive doseljavanju Jevreja u Izrael jer ih izraelski režim želi upotrijebiti kao *"topovsko meso"* u vojnim operacijama koje se često poduzimaju radi zauzimanja palestinskih teritorija na kojima se grade naselja za pridošle Jevreje. U vezi s tim, antiizraelski jevrejski pokreti ističu da je cionizam antiteza Tori i Judaizmu, te da Izrael, po ocjeni rabina Aharon Cohena, *"nema moralno pravo da se poziva na žrtve nacizma, jer decenijama i sami primjenjuju skoro iste nacističke metode protiv Libana, protiv Palestinaca, ali i protiv Jevreja."*[268]

Izraelska nevladina organizacija *"B'Tselem"* je istražila činjenice u vezi 70 napada na stambene zgrade Palestinaca u Gazi, 2014. godine, što je samo mali dio ukupne zračne kampanje u trajanju od 50 dana, pa je o tome, u istraživateljskom Izvještaju navedeno: *"Jedno od obilježja ovog sukoba u pojasu Gaze bili su brojni udari na stambene zgrade,*

267 **Finci Jakob**, prema tekstu Telibećirović Amira, Dani, 29.01.2015. godine, strana 42.

268 **Aharon Cohen**, prema tekstu Telibećirović Amira, Dani, 29.01.2015. godine, strana 44.

uništavane dok su njihovi stanari još bili u njima ... Ovaj vid borbe je bio posebno užasan i bio je rezultat politike koju su formulisali vladini zvaničnici i viši vojni komandanti ... Više od 96.000 kuća je oštećeno i uništeno u toku 50 dana sukoba u julu i augustu 2014., prema podacima UN-ove agencije za pomoć palestinskim izbjeglicama ..."[269] Taj Izvještaj "*B'Tselema*" je sličan Izvještaju Amnesty Internationala, u kome se pored zločina koje su počinili Izraelci nad Palestincima, ukazuje i na "*ubijanja bez suđenja palestinskih civila*" u koje je Hamas posumnjao da rade za Izrael.[270]

Pored izvještaja "*B'Tselema*" i Amnesty Internationala, Izrael odbacuje i Izvještaj UN-a o zračnoj i kopnenoj ofanzivi na pojas Gaze 2014. godine, lažno propagirajući da je neistinit. U vezi tog UN-ovog Izvještaja, premijer Natanjahu je poručio javnosti: "*Oni koji žele znati istinu trebaju pročitati naš izvještaj. Ko želi neosnovane optužbe protiv Izraela, neka troši vrijeme čitajući izvještaj UN-a.*"[271] Ta izjava izaziva gorčinu, posebno pri pomisli na televizijske i druge slike izraelskih zločina nad palestinskim civilima. Natanjahu očekuje da svijet treba vjerovati njemu, a ne svojim očima. I Hjuman rajts votch je optužio Izrael za zločine u Gazi, 2014. godine. Natanjahu je odbacivao izvještaje koje je o tom sukobu prezentirao UNHCR. Kruna u dokazima da je Izrael odgovoran za zločine su izjave izraelskih vojnika da su od svojih nadređenih "*dobijali naređenja da gađaju civile*".[272]

Uri Avnery, aktivist mirovnog pokreta "*Gush Shalom*", Jevrejin, bio blizak Jaseru Arafatu, u intevjuu za sarajevski "*Stav*" je rekao: "*Optimistički gledam na krajnje rješenje bliskoistočnog pitanja ... Granica između Izraela i palestine trebala bi biti temeljena na onoj od prije juna 1966. godine, s manjim izmjenama o kojima bi se uzajamno*

269 Oslobođenje, 29.01.2015. godine, strana 23.

270 Oslobođenje, 28.05.2015. godine, strana 21.
Oslobođenje, 30.07.2015. godine, strana 25.

271 **Natanjahu Benjamin**, Oslobođenje, 15.06.2015. godine, strana 18.

272 **Stevanović Jelena**, Politika, Beograd, 18.06.2015. godine, strana 2.

dogovorilo. Istočni Jerusalem mora biti prijestolnica Palestine ... Vojni sukob mora biti spriječen, blokada Gaze mora biti prekinuta ..."[273]

Prof. mr. sc. Marjan Hajnal, Jevrejin, rođen u BiH (Visoko), diplomirao na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, član je Udruženja pisaca i pjesnika u Jerusalemu, a u Tel Avivu je osnivač i direktor Centra za humanističko projektovanje slobodnog društva, o svom djelovanju protiv režima u Izraelu, za sarajevsko *"Oslobođenje"* je rekao da je zbog javnog iznošenja stavova protiv režima u Tel Avivu snosio i da još uvijek snosi posljedice, pa je u satiričkom smislu istakao: *"Lajem dok trajem. Svakodnevno testiram izraelsku demokratiju i moram priznati da se sloboda političkog, novinarskog i književnog izraza poštuje."*[274] Dakle, Hajnal, kako ističe, zbog onoga što govori snosi posljedice dok se sloboda javne riječi u Izraelu poštuje (satirički).

Neki od sadržaja izraelskog zlostavljanja Palestinaca:

Izrael sistematski, uporno osvaja i kolonizira palestinsku zemlju. Palestinci su najugroženiji narod u svijetu. Ugrožavaju ih, ne samo Izrael, već i teroristički ID, koji je usmjerio akcije prema Palestincima koji su proteklih decenija nakon progona od strane Izraela nalazili utočište u izbjegličkom kampu Jermuk (Sirija), u kome je prije rata bilo 150.000, a sada ih ima samo 18.000.[275]

Razmjere izraelskih zločina nad Palestincima su ogromne, a televizijske i druge slike o tim zločinima su zastrašujuće. Protiv tih strahota, bez obzira što ima mehanizme, međunarodna zajednica ih ne upotrebljava u interesu sprečavanja ogromne i najdugotrajnije, sedmodecenijske anticivilizacijske i humanitarne katastrofe na Bliskom Istoku. S jedne strane, izraelski državni terorizam, a s druge pasivnost međunarodne zajednice da se strahote zaustave, smatraju se kao dio ukupnih uzroka eskalacije radikalizma u formi Al-Kaide i ID-a.

273 **Avnery Uri**, Stav, 10.09.2015. godine, strana 45.-46.

274 **Hajnal Marjan**, Oslobođenje, 03.10.2015. godine, strana 27.

275 Preporod, 15.04.2015. godine, strana 41.

Doseljeni Jevreji se agresivno ponašaju prema Palestincima u Zapadnoj obali, istočnom Jerusalemu i pojasu Gaze. Krajem februara 2015. godine, jevrejski doseljenici, u dva sela u Zapadnoj obali su zapalili džamije i po zidovima ispisivali rasističke poruke protiv muslimana.[276] Krajem jula 2015., doseljenici su spalili palestinsku kuću i *"živu bebu od 18 mjeseci"*.[277] Uporedo sa širenjem jevrejskih naselja na palestinskoj teritoriji, Sud u Izraelu je naredio rušenje palestinskog sela Susja i progon njegovih mještana pod tvrdnjom da je to selo bespravno sagrađeno na zemlji pod kontrolom Izraela, iako je to selo nastalo mnogo prije izraelske okupacije dijelova Zapadne obale, 1967. godine.[278] Izraelci puštaju vodu iz akumulacija, da bi u blokiranoj Gazi poplavila palestinska imanja, uništila usjeve i prinudila Palestince da napuste svoje kuće.[279] Izrael je uspostavio mjere ograničavanja uvoza građevinskog materijala za rekonstrukciju porušene Gaze, na šta upozoravaju zvaničnici UN-a zaduženi za obnovu tog palestinskog područja od posljedica izraelskog bombardiranja. Izraelska brutalnost je ispoljena i zabranom Palestincima da se mole Bogu u jerusalemskoj džamiji Al-Aksa. Učestalo, izraelska policija ograničava pristup Palestinaca svom Starom gradu u Jerusalemu.

U izraelskim zatvorima se nalaze mnogi Palestinci, čak i djeca. Tako, naprimjer, početkom 2015., u zatvoru je, među 280 maloljetnika, 45 dana bila 14-godišnja djevojčica Malak al-Khatib, uz dodatnu kaznu od 1.500 američkih dolara.[280] Izrael osporava pravo Palestinaca na mjesečni poreski prihod od 127 miliona dolara, što je ponekad praćeno prijetnjama za uskraćivanje američke pomoći Palestincima od 400 miliona dolara godišnje.

276 Oslobođenje, 26.02.2015. godine, strana 20.

277 Oslobođenje, 01.08.2015. godine, strana 15.

278 Oslobođenje, 30.03.2015. godine, strana 18.

279 Oslobođenje, 23.02.2015. godine, strana 17.

280 Oslobođenje, 14.02.2015. godine, strana 14.

U blokadi pojasa Gaze učestvuje i Egipat, čije vlasti smatraju da je *"Hamas"* teroristička organizacija, pa navodno, u cilju sprečavanja terorističkih akcija na Sinaju, drži zatvorenim granični prelaz Refah, koji se povremeno otvara. Inače, egipatski apelacioni sud je poništio pravosudnu odluku da je palestinski pokret "Hamas" teroristička organizacija, jer za donošenje takve odluke nije bio nadležan nijedan sud u Egiptu.[281]

Stanje i zahtjevi Palestinaca:

Zahtjev Palestinaca je proglašenje države Palestine sa glavnim gradom Jerusalemom. U intervjuu za *"Oslobođenje"* palestinski ambasador u BiH, Rezeg Namoora, je objasnio da Palestinci zahtijevaju zaštitu palestinskog naroda, deblokadu pojasa Gaze, zaustavljanje useljavanja Jevreja na palestinskoj teritoriji, da Jevreji napuste okupirane teritorije na kojima su nelegalno izgradili naselja za jevrejske doseljenike iz cijelog svijeta, da se prognanim Palestincima omogući povratak na svoju zemlju ... Ambasador Namoora je istakao da se od strane Izraela nastavlja ubijanje Palestinaca na njihovoj teritoriji, a da Izrael ta ubijanja *"pokušava opravdati kao svoju odbranu ... to nije njihova odbrana, nego pokušaj odbrane okupacije palestinskog teritorija."*[282]

Palestinski predsjednik Mahmud Abaz je tražio da se nadležnost Međunarodnog suda u Hagu proširi na zločine počinjene na palestinskoj zemlji. Izrael i SAD su se usprotivili što je početkom 2015. godine Međunarodni sud u Hagu pokrenuo *"pleniminarno ispitivanje mogućih ratnih zločina"* Izraelaca nad Palestincima, što je premijer Natanjahu nazvao skandaloznom odlukom,[283] jer su, po njegovom tumačenju, *"Hamas"* i *"Hezbolah"*, terorističke organizacije protiv kojih se Izrael mora boriti, te da je ta odluka Međunarodnog suda usmjerena

281 Oslobođenje, 07.06.2015. godine, strana 17.

282 **Namoora Rezeg**, Oslobođenje, 16.01.2016. godine, strana 24.

283 Oslobođenje,19.01.2015. godine, strana 19.

na zabranu da se Izrael bori protiv terorizma. To je slična situacija kao što je bila u vrijeme Miloševićevog režima u Srbiji, kada je srbijanski državni teror nad kosovskim Albancima opravdavan propagandom da su Albanci teroristi, a da se Srbija, progoneći Albance, bori protiv terorizma. Protiveći se jurisdikciji Međunarodnog suda u Izraelu i Palestini, američki predsjednik Obama je rekao da *"Palestinska uprava još nije država i nije sposobna da se pridruži sudu"*.[284]

Palestina zahtijeva puštanje iz izraelskih zatvora na hiljade Palestinaca. Želi pregovore sa Izraelom, ali pod uslovom da prestane izgradnja naselja za doseljene Jevreje na palestinsku zemlju. Palestina ne pristaje ni na kakve privremene granice, već sa Izraelom želi sporazum kojim će se osigurati konačna i trajna rješenja sa stabilan mir.

Kad odgovaraju na izraelske napade, lideri Hezbolaha poručuju da ne žele rat, ali da će Izrael *"platiti cijenu"* za svako ugrožavanje muslimana. Hezbolah je učvrstio status kredibilne vojne sile. Mimo palestinske Vlade, ulazi u *"tajne"* pregovore sa Izraelom, što je drastičan izraz nejedinstva. Zajednička Vlada koju čine predstavnici *"Hamasa"* i predstavnici *"Fataha"* ne može da djeluje na teritoriji pod kontrolom *"Hamasa"* koji ignorira predstavnike *"Fataha"*. U takvim okolnostima, predsjednik Mahmud Abaz je, juna 2015., raspustio njihovu zajedničku Vladu.

Stanje međusobne podijeljenosti i zavađenosti Palestinaca je uvjerljiv primjer kako narod može djelovati u korist vlastite štete. Ideološka podjela Palestinaca u okviru PLO, na konzervativne islamiste koji po svaku cijenu žele uništiti *"cionističku državu Izrael"* (*"Hamas"* koji kontroliše pojas Gaze) i na one, liberalne, lijeve, sekularne koji žele kompromisan mir (*"Fatah"* koji kontroliše Zapadnu obalu), parališe i onako oskudnu moć tog naroda da se suprotstavi izrazito agresivnom ekspanzionizmu Izraela. Sukob između Hamasa i Fataha ponekad eskalira u oružane oblike.

284 **Obama Barak**, Oslobođenje, 14.01.2015. godine, strana 20.

Do početka 2016. godine, državu Palestinu je priznalo ukupno 138 zemalja, među kojima i BiH. I Vatikan je podržao odluku Generalne skupštine UN-a, 2012. godine, o priznanju palestinske države. Mahmuda Abaza predstavljaju kao predsjednika države Palestine, a ne kao predsjednik PLO.

Izraelski zvaničnici smatraju da je svako priznanje Palestine neprijateljstvo prema Izraelu. Ambasadorica Izraela u Zagrebu, Kalay Kleitman, je rekla da eventualno priznanje Palestine od strane Hrvatske, Izrael *"teško može smatrati prijateljskim, a posljedice bi mogle biti štetne za promoviranje i razvoj naših odnosa ... Mi smo protiv unilateralnog priznanja Palestinaca, a da se ne uzme u obzir izraelski stav ... No, nažalost, zasad Hrvatska nije među onima koje izražavaju razumijevanje i podršku Izraelu."*[285]

Odnos Izraela prema Iranu:

Glavnu prijetnju za svoju sigurnost Izrael vidi u iranskim naporima za jačanje vojne moći. Premijer Natanjahu učestalo upozorava Amerikance da Iran proizvodi rakete koje mogu bojeve glave nositi mnogo dalje od Evrope. Za sve oružane akcije od strane *"Hamasa"* i *"Hezbolaha"* Izrael optužuje Iran.

Izraelska politika je ekstremno antiiranska. Izraelski premijer Benjamin Natanjahu je predlagao pooštravanje međunarodnih političkih i ekonomskih sankcija protiv Irana u čemu je imao podršku dijela Kongresa SAD-a. Tim prijedlogom, Natanjahu je dovodio u pitanja pregovore Irana sa pet stalnih članica Savjeta sigurnosti i Njemačkom o iranskom nuklearnom programu. Čak je izraelski MOSAD, kontrirajući Natanjahuu, upozoravao da bi proširenje sankcija Iranu ugrozilo mirovni proces.

285 **Kalay Kleitman**, Globus, Zagreb, 29.05.2015. godine, strana 25.

Smatrajući da bi pooštravanje sankcija Iranu dovelo u pitanje pregovarački proces, SAD su odbacivale Natanjahuov prijedlog.[286] Republikanci su omogućili da Natanjahu, 03. marta 2015. godine, provokativno, u predizborne svrhe, govori pred Kongresom SAD-a, upravo s ciljem da se zaustavi nuklearni sporazum sa Iranom, unoseći elemente mržnje u politiku, ne samo između Jevreja i Arapa, već i među Jevrejima.[287] Demokratski kongresmeni nisu prisustvovali izlaganju Natanjahua dok je Republikance uvjeravao da SAD ne bi trebale podržati sporazum sa Iranom, ističu da je taj sporazum veliko zlo. Različita, suprotstavljena gledišta o pregovorima sa Iranom tretiraju se kao najveći sukob SAD-a i Izraela, od nastanka te države. Umjesto sporazuma, Natanjahu je SAD-u predlagao da bombarduju iranska nuklearna postrojenja. U uslovima tih razlika i američko – izraelskih sukoba, indicirano je da Izrael špijunira SAD, posebno u vezi sa pregovorima o iranskom nuklearnom programu. Jedan Amerikanac jevrejskog porijekla je osuđen na doživotnu robiju jer je odavao tajne Izraelu. Cilj izraelskog špijuniranja protiv SAD-a je bio da pribavi podatke za kompromitaciju Demokrata, predsjednika Obame i državnog sekretara Kerija kako bi Kongres odbacio bilo kakav sporazum sa Iranom.[288] U uslovima zatezanja odnosa sa SAD-om, premijer Natanjahu je počeo ispoljavati težnje za poboljšavanje odnosa sa Rusijom, pa je u Moskvi razgovarao sa Putinom kako se u sirijskoj krizi ne bi sukobile ruska i izraelska vojska. Istovremeno, Izrael pokušava poboljšati odnose sa Turskom.

Natanjahu je lobirao među republikancima u američkom Kongresu, da spriječe predsjednika Obamu u nastojanjima da SAD popravi odnose sa Iranom i da se postigne dogovor o iranskom nuklearnom programu, ističući da su pregovori sa Iranom

---

286 Oslobođenje, 23.01.2015. godine, strana 23.

287 Politika, Beograd, 02.03.2015. godine, strana 2.

288 Oslobođenje, 25.03.2015. godine, strana 20.
Politika, Beograd, 30.07.2015. godine, strana 3.
Vukotić D., Politika, Beograd, 22.09.2015. godine, strana 3.

"zaprepašćujuće opasni i egizistencijalna opasnost" jevrejskoj državi.[289] Inače, Obama se protivio izgradnji naselja na palestinskoj zemlji okupiranoj u ratu 1967. godine. Izraelci su se ljutili na Obamu što je 2012. ušao, navodno, u tajne razgovore sa Irancima. U uslovima takvog zatezanja u odnosima Natanjahua i Obame, jedan drugom su odbijali inicijative za susret i razgovor.[290] Zatezanje u odnosima između SAD-a i Izraela praćeno je odmrzavanjem odnosa između SAD-a i Irana. O narušavanju odnosa SAD i Izraela mediji su posebno kredibilnim cijenili stavove bivšeg ambasadora Izraela u Vašingtonu, Mihaela Orena, koji je rekao: *"Predsjednik Barak Obama je okrenuo leđa Izraelu i od ulaska u Bijelu kuću svjesno kvario odnose dva strateška saveznika."*[291] Orenova argumentacija za takav kritički stav prema Obami je američko protivljenje gradnji naselja na okupiranim teritorijama, zatim američki stav da granica između Izraela i Palestine treba da bude ona od prije rata 1967. godine, te američko zalaganje za sporazum sa Iranom o njegovom nuklearnom programu.

Svjetske sile, posebno Velika Britanija, do završetka Drugog svjetskog rata, a SAD poslije tog rata, činile su i čine veliku nepravdu što su priznajući doseljenim Jevrejima pravo da na tuđoj zemlji imaju domovinu, uskraćivali prava Palestincima da na svojoj zemlji imaju domovinu.

Odnos EU i UN prema krizi na Bliskom Istoku:

EU želi veću ulogu u rješavanju krize na Bliskom Istoku, po principu dvije države sa granicom od prije rata 1967. godine. Inicirala je pregovore o iranskom nuklearnom programu i tako, kako ističe bivši visoki predstavnik EU za vanjsku i sigurnosnu politiku, Havijer Solana, i pružila *"nadu za mnoge druge inicijative koje će biti potrebne*

289 **Jakšić Boško**, Politika, Beograd, 03.03.2015. godine, strana 2.

290 **Jakšić Boško**, Politika, Beograd, 03.03.2015. godine, strana 2.

291 **Oren Mihael**, po tekstu Jakšić Boška, Politika, Beograd, 19.06.2015. godine, strana 2.

za uspostavljanje trajnog mira na Bliskom Istoku."[292]

EU je spremna na bojkot proizvoda iz Izraela, što posebno zabrinjava izraelski režim. Protivi se izgradnji jevrejskih naselja na palestinskoj zemlji. Poziva Izrael da se povuče sa teritorija Zapadne obale i istočnog Jerusalema koje je okupirao u ratu 1967. godine.

UN su uključile Palestinu u rad svojih institucija kao državu nečlanicu, posmatrača, što je omogućilo da Palestina ulazi u razne međunarodne organizacije i asocijacije.

Krajem decembra 2014., bez američkog veta, u **Vijeću sigurnosti** propala je predložena rezolucija po kojoj je Izrael trebao da se povuče sa okupiranih teritorija i da se uspostavi palestinska država. Za takvu rezoluciju je glasalo osam država - Francuska, Jordan, Čile, Argentina, Čad, Luksemburg, Kina i Rusija. Protiv su bili SAD i Australija. Uzdržani su bili Velika Britanija, Litvanija, Nigerija, Južna Koreja i Ruanda.[293]

Početkom decembra 2014. godine, na prijedlog Egipta, **Generalna skupština** UN-a je usvojila rezoluciju kojom je pozvala Izrael da se odrekne nuklearnog oružja ili da svoj nuklearni potencijal stavi pod kontrolu međunarodne zajednice. Za rezoluciju je glasala 161 zemlja, protiv je bilo pet, među kojima su SAD i Kanada, a 18 uzdržano. Rezolucijom se ukazalo da je Izrael jedina zemlja na Bliskom Istoku koja nije potpisala Sporazum o neširenju nuklearnog naoružanja.[294]

Generalna skupština UN-a je 10.09.2015. godine, usvojila rezoluciju kojom je odobreno da Palestina podigne svoju zastavu ispred sjedišta UN-a. Za rezoluciju je glasalo 119 zemalja, među kojima je i Rusija, osam je bilo protiv, među kojima i SAD, Izrael, Kanada, Australija, a 45 je bilo uzdržano, među kojima Njemačka, Austrija, Velika Britanija, Hrvatska, BiH ... Ubrzo, 30.09.2015. godine,

---

292 **Solana Havijer**, Dani, 31.07.2015. godine, strana 49.

293 **Kahrović-Posavljak Amila**, Dani, 09.01.2015. godine, strana 47.

294 Politika, Beograd, 04.12.2014. godine, strana 2.

palestinska zastava se zavijorila ispred sjedišta UN-a.[295]

Iako je kritikovao Izrael zbog ubijanja i zlostavljanja palestinske djece, generalni sekretar UN-a Ban Ki-moon nije osigurao da se Izrael nađe na UN-ovoj listi država koje ubijaju i ranjavaju djecu u oružanim sukobima, zbog čega su protiv UN-a protestovale brojne organizacije za ljudska prava. Nije logično što je Ban Ki-moon isticao podatke da je u oružanoj agresiji Izraela na palestinske slobodne teritorije ubijeno *"najmanje 561 dijete a ranjeno 4.271 mališana"*,[296] a da upravo na osnovu tih podataka nije utjecao da se Izrael nađe na UN-ovoj listi država koje ubijaju i zlostavljaju djecu.

Nezavisna istražna komisija UN-a je, sredinomm juna 2015., objavila Izvještaj o sukobima u Gazi, 2014. godine. U Izvještaju je navedeno da su *"i Izrael i palestinske oružane grupe počinili gruba kršenja međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnih propisa o ljudskim pravima tokom sukoba, koja bi mogla da se okarakterišu kao ratni zločini."*[297] Prema tom UN-ovom Izvješaju, blokada Gaze se neosporno smatra *"kršenjem ljudskih prava"*.

24. Politika Turske u zaštiti Palestinaca od državnog terora Izraela

Turska podrška Palestincima:

U prošlosti, Izrael i Turska su imali prijateljsku ekonomsku i vojnu saradnju, sve do 2010. godine. Turska smatra da je agresivnost Izraela prema Palestincima jedan od glavnih uzroka krize na Bliskom Istoku. Predsjednik Turske Erdoan je ukazivao da izraelska vlada u

295 Oslobođenje, 12.09.2015. godine, strana 15.
Oslobođenje, 01.10.2015. godine, strana 20.

296 Oslobođenje, 20.06.2015. godine, strana 15.

297 Oslobođenje, 23.06.2015. godine, strana 23.
Stevanović J., Politika, Beograd, 24.06.2015. godine, strana 2.
Oslobođenje, 01.07.2015. godine, strana 20.

Tel Avivu stoji iza *"državnog terora"* nad Palestincima i da je u tome, *"nadmašila Hitlerov varvarizam"*.[298] Turska se zalaže da se osiguraju prava palestinskom narodu, što podrazumijeva da se okonča nasilje izraelskog režima nad Palestincima.

Povodom američkog proglašenja Istočnog Jerusalema glavnim gradom Izraela, sredinom decembra 2017. godine, turski predsjednik Erdoan, u svojstvu predsjedavajućeg, je sazvao lidere Organizacije islamske saradnje (OIC) na vanredni samit u Istanbulu. OIC je usvojio deklaraciju o priznanju Istočnog Jerusalema kao glavnog grada Palestine, što je bio poziv da sve zemlje svijeta priznaju da je Jerusalem glavni gad Palestine.[299]

Zaoštravanje odnosa između Turske i Izraela:

Nakon incidenta 31.05.2010. godine, kada su Izraelci ubili devet, a ranili 20 Turaka na turskom brodu Mavi Marmara, Turska je povukla svog ambasadora iz Tel Aviva, izraelskom ambasadoru u Ankari otkazala gostoprimstvo, pa su odnosi svedeni na nivo otpravnika poslova. Za poboljšanje odnosa, Turska je Izraelu postavila uslove: (a) da se Izrael izvine Turskoj; (b) da Izrael isplati štetu porodicama stradalih na brodu Mavi Marmara; (c) da Izrael ukine blokadu Gaze, te omogući Turskoj slanje humanitarne pomoći u Gazu; (d) da Izrael otkloni smetnje u pogledu snabdijevanja Palestinaca strujom i vodom; (e) da se za potrebe Palestinaca izgradi električna centrala i fabrika pitke vode; i (f) da Turska u Gazi završi izgradnju bolnice, mnogih kuća i stanova koje je Izrael uništio bombardujući palestinska područja.

Maksimalno zategnuti odnosi su trajali do 2016. godine. Izraelski premijer Benjamin Natanjahu se izvinio Turskoj za stradanja na brodu Mavi Marmara. Izrael je porodicama ubijenih Turaka isplatio štetu u iznosu od 20 miliona dolara. Ublažena je blokada Gaze. Između

298 **Erdoan Tajip**, po tekstu Lalić Vojislava, Politika, Beograd, 13.07.2015. godine, strana 3.
299 Oslobođenje, 17.12.2017. godine, strana 10.

Turske i Izraela je postignut sporazum o normalizaciji odnosa, čime je omogućen efikasniji utjecaj Turske na mirovni proces i ublažavanje tenzija radi zaštite života i imovine Palestinaca.[300] U normaliziranju odnosa između Turske i Izraela ključnu ulogu su imale SAD, čiji su partneri i Turska, i Izrael, pa su njihovi sukobi štetili američkim interesima na Bliskom Istoku.

Odnosi Turske i Irana:

Prijateljstvo Turske i Irana prema palestinskom narodu suštinski je isto, što se ne dopada ni Izraelu, ni izraelskim saveznicima.

Erdoan je posjetio Iran, a iranski predsjednik Hasan Rohani, sredinom aprila 2016. godine, posjetio je Tursku. Nakon razgovora sa Rohanijem, predsjednik Erdoan je istakao da Iran i Turska moraju svoje nesporazume svesti na minimum, a zajedničke interese na maksimum, u vezi čega je ukazao na potrebu borbe protiv terorizma, sektaštva i radikalizma, te na potrebu da Iran i Turska budu vodeće zemlje u zaustavljanju *"prolijevanja krvi"*[301] u cijeloj regiji Srednjeg Istoka. Erdoan i Rohani su poručili: *"Naš identitet nije biti šiit, niti sunit ili pripadnik neke druge sekte. Naš identitet je biti musliman, naš identitet je islamski."*[302]

Sredinom augusta 2016. godine, u povodu posjete Turskoj, od strane iranskog ministra vanjskih poslova, Javad Zarifa, njegov turski kolega, Mevlut Čavusoglu je rekao: "Sigurnost i stabilnost Irana mi vidimo kao sigurnost i stabilnost Turske. Znamo također da i Iran ima takav stav."[303]

---

300 **Kalin Ibrahim**, Faktor, 06.07.2016. godine, strana 15.
Faktor, 29.06.2016. godine, strana 14.
Faktor, 21.08.2016. godine, strana 13.

301 **Erdogan Tajip**, Faktor, 17.04.2016. godine, strana 14.

302 **Rohani Hasan**, Faktor, 17.04.2016. godine, strana 14.

303 **Čavusoglu Mevlut**, Faktor, 13.08.2016. godine, strana 13.

25. Ponašanje međunarodne zajednice u krizi na Bliskom Istoku i dalja eskalacija izraelskog državnog terora nad Palestincima marta i aprila 2018. godine

(analiza prema događajima od sredine 2016., tekst napisan aprila 2018. godine)

Eskalacija sukoba na Bliskom Istoku, marta i aprila 2018. godine:

Krajem marta 2018. godine, po osnovu prava za povratak na svoju zemlju prognanih Palestinaca i njihovih potomaka, oni su otpočeli šestosedmične proteste pod nazivom *"Veliki marš za povratak"*. Protesti se održavaju u okviru obilježavanja 30. marta *"Dana Zemlje"*, što se u proteklih preko 40 godina čini u znak sjećanje na ubijene Palestince 1976. godine, kada su demonstrirali protiv izraelskog oduzimanja palestinskog zemljišta. Aktivnosti za *"Dan Zemlje"*, povezane su sa obilježavanjem 15. maja *"Dana sjećanja na progonstvo i raseljavanje Palestinaca"* od osnivanja države Izrael 1948. godine do sada. Protestanti zahtijevaju povratak palestinskih izbjeglica i njihovih potomaka na teritoriju koju sada čini Izrael i sa koje su protjerani tokom postojanja te jevrejske države.

Pri tome treba imati u vidu da su od sedam miliona Palestinaca, prognanici, njih čak četiri miliona koji žive u drugim zemljama - Siriji, Jordanu, Egiptu i širom svijeta, i da se država Palestina nekada prostirala na 27.000 kilometara kvadratnih, a da je sada pod okupacijom 85 posto od te teritorije.

Terorom i ubijanjem, Izrael odgovorio na aktivnosti Palestinaca za *"Dan Zemlje"*:

U pripremama za obilježavanje tih događaja, Palestinci su krajem marta 2018. godine podigli kampove u blizini granice Gaze sa Izraelom, blizu izraelske zaštitne ograde, koju Palestinci nazivaju *"zid aparthejda"*. Na postavljene palestinske kampove Izrael je reagirao

gomilanjem vojske i policije uz tu granicu i zaštitnu ogradu, odnosno uz *"zid aparthejda"*. Ministar odbrane Izraela, Liberman Avigdor je zaprijetio da svaki Palestinac koji priđe *"zidu aparthejda"*, odnosno granici Izraela, "stavlja svoj život u opasnost".[304] Za nekoliko dana od kraja marta do 10.04.2018. godine snažno naoružana izraelska vojska je ubila 31 i ranila oko 1.500 Palestinaca, od kojih 757 bojevom municijom, a ostali gumenim palicama, premlaćivanjem i posipanjem bojnog otrova suzavca. Na Palestince koji su se približavali granici i izraelskoj zaštitnoj ogradi, odnosno *"zidu aparthejda"*, bacane su plinske bombe.[305] Borbeno je djelovalo izraelsko ratno zrakoplovstvo. Osim kamenica za bacanje prema napadaču, Palestinci nisu upotrebljavali druga sredstva za odbranu od izraelskih terorističkih napada.

Izrael odbacuje neovisnu istragu o sukobima:

UN i EU se zalažu za neovisnu istragu o oružanim sukobima Izraela i Palestinaca, što Izrael odbacuje. Očito je da odbacivanjem nezavisne istrage Izrael želi prikriti istinu s ciljem da otkloni prepreke izraelskim lažima protiv Palestinaca o okolnostima nastanka i razvoja sukoba. Prikrivanje istine, izraelske vlasti ispoljavaju i na druge načine, kao naprimjer, sprečavanjem novinara da profesionalno izvještavaju. Tokom sukoba, samo u početku 2017. godine, Izrael je počinio 22 prekršaja protiv novinara, na razne načine: ispaljivanjem bojeve municije, gumenim mecima, gumenim palicama, upotrebom bojnog otrova suzavca, premlaćivanjem, hapšenjem, isleđivanjem, ... novinara.[306] Sprečavajući da se širi istina o izraelskom teroru nad Palestincima, u ljeto 2017. godine, upravo u vrijeme eskalacije sukoba

304 **Liberman Avigdor**, Oslobođenje, 04.04.2018. godine, strana 12.

305 Stav, 05.04.2018. godine, strana 52.
Oslobođenje, 31.03.2018. godine, strana 9.
Oslobođenje, 03.04.2018. godine, strana 12.
Oslobođenje, 02.04.2018. godine, strana 11.
Oslobođenje, 06.04.2018. godine, strana 18.
Oslobođenje, 10.04.2018. godine, strana 12.

306 Oslobođenje, 10.02.2017. godine, strana 18.

u i oko džamije Al-Aksa, Izrael je podržao vlade Saudijske Arabije, UAE, Bahreina i Egipta u kampanji protiv medijske mreže *"Al Jazeere"*, što je također bio udar na palestinska prava i slobode, jer se Palestinci redovno informiraju praćenjem tog medija.

Poruka Međunarodnog krivičnog suda:

Na učestale slučajeve izraelskih zločina nad Palestincima uzgredno se kroz medije pominje mogućnost da će najviši zvaničnici Izraela odgovarati pred Međunarodnim krivičnim sudom, ali se u tom pravcu nikada ništa nije dogodilo. Povodom izraelskih zločina nad Palestincima od kraja marta i tokom aprila 2018. godine, glavna tužiteljica Međunarodnog krivičnog suda, Fatou Bensouda, izrazila je zabrinutost zbog sukoba i apelirala na sukobljene strane da obustave neprijateljstva, uz obećanja da će ažurno pratiti događaje na Bliskom Istoku.[307] S obzirom na obim i intenzitet strašnih izraelskih zločina nad Palestincima, takvi apeli od strane Međunarodnog krivičnog suda ne znače ništa osim što pokazuju do koje se mjere međunarodna zajednica ponaša licemjerno. Da ima iskrenog i pravednog pristupa, Međunarodni krivični sud je do sada trebao presuditi višedecenijske i doživotne kazne zatvora svim izraelskim liderima od nastanka Izraela 1948. do aktuelnog vremena. Da se tako postupalo, vjerovatno je da bi sada kriza na Bliskom Istoku bila blaža, pa čak i prevaziđena.

Opći politički kontekst krize na Bliskom Istoku:

Arapi znaju da je Palestina njihova zemlja, a Izraelci tvrde suprotno, da je to njihova *"biblijska Sveta zemlja"*, odnosno *"obećana zemlja"*, iako je na tom prostoru, pred nastanak Izraela 14.05.1948. godine, bilo samo osam posto Jevreja. Palestinci odbijaju priznati jevrejsku državu u aktuelnim granicama (*"zida aparthejda"*). Žele nezavisnu državu Palestinu koja obuhvata Gazu i okupirana područja Zapadne Obale, dakle u granicama iz 1967. godine sa Istočnim

307 **Bensouda Fatou**, Oslobođenje, 10.04.2018. godine, strana 12.

Jerusalemom kao glavnim gradom. Izrael smatra da nepodijeljen, znači čitav Jerusalem treba biti glavni grad Izraela.

S jedne strane, izgradnja jevrejskih naselja na okupiranoj palestinskoj zemlji, a s druge strane izraelsko rušenje palestinskih naselja pod izgovorom da vlasnici nemaju građevinskih dozvola, direktno je suprotstavljeno palestinskoj težnji za nezavisnu državu. Početkom jula 2017. godine, po izraelskom planu gašenja palestinskih naselja, izraelske vlasti su izdale dozvole za rušenje više od 1.500 palestinskih stambenih jedinica u Istočnom Jerusalemu.[308] Predsjednik Palestine, Mahmud Abaz, zahtijeva (a) prekid rušenja palestinskih domova i (b) prekid izraelske gradnje naselja na palestinskoj zemlji. Ovi zahtjevi ne znače legalizaciju onih jevrejskih naselja koja su već izgrađena na palestinskoj zemlji, već naprotiv, podrazumijevaju povratak Palestincima njihove zemlje na kojoj su nasilno, nelegalno sagrađena jevrejska naselja.

Palestinu je priznalo 137 država članica OUN-a. Postupno, u svoje članstvo, Palestinu prihvataju razne međunarodne organizacije, čemu se Izrael ogorčeno protivi, prekidajući svoj doprinos za njihovo finansiranje. U Pekingu, krajem septembra 2017. godine, odlukom generalne skupštine Interpola, Palestina je primljena u njegovo članstvo.[309]

Odgovornost za prekid pregovora između Palestine i Izraela:

Očito je da Izrael želi uništiti i Palestince i palestinski san o svojoj nezavisnoj državi. Radi toga, nastavkom gradnje izraelskih naselja na palestinskoj zemlji i odbacivanjem da iz zatvora oslobodi oko 7.000 zatočenih Palestinaca, Izrael je 2014. godine zaustavio pregovore za rješavanje krize na Bliskom Istoku.

308 Oslobođenje, 08.07.2017. godine, strana 9.

309 Oslobođenje, 28.09.2017. godine, strana 15.

Da je to tako potvrđuje činjenica što je propao pokušaj obnove izraelsko – palestinskih pregovora, na osnovama međunarodnih rezolucija za uspostavu dvije države, Izraela i Palestine putem bliskoističke konferencije u Parizu, 15.01.2017. godine. Izraelski premijer Natanjahu je tu inicijativu odbacio, a predsjednik Palestine, Mahmud Abaz prihvatio kao šansu za "dvodržavno rješenje" krize na Bliskom Istoku.[310] Nastavak pregovora sa Palestincima, Natanjahu uslovljava (a) palestinskim priznavanjem Izraela kao jevrejske države i (b) potpunom izraelskom kontrolom na području između rijeke Jordan i Sredozemnog mora.

Sredinom 2016. godine, i ruski predsjednik Vladimir Putin je bezuspješno pokušavao da se izraelski premijer Natanjahu i palestinski predsjednik Mahmud Abaz, sastanu u Moskvi, kako bi dogovorili nastavak pregovora između Izraela i Palestine.[311]

Oportuno posmatranje izraelskog ubijanja, ponižavanja i mučenja Palestinaca:

Umnožavanje tragičnih kriza u muslimanskim zemljama odvraća pažnju međunarodne zajednice i svjetskog javnog mnijenja od stradanja Palestinaca na Bliskom Istoku. Takvo stanje ohrabruje Izrael da intenzivira teror i zločinstvo nad Palestincima. Istovremeno, međunarodna zajednica, medijski i drugi činioci oblikovanja javnog mnijenja u svijetu izbjegavaju da se izraelski državni terorizam i genocidno djelovanje protiv Palestinaca nazove pravim imenom, onim što ustvari jeste. Oportuno i demagoški, za najteže izraelske zločine protiv čovječnosti i međunarodnog prava kritičari govore da su to *"brutalna"*, *"okrutna"*, *"glupa"*, *"nehumana"* ... ponašanja Izraela, a nikako da se odluče reći pravu istinu da je izraelski režim genocidan, zločinački i teroristički, jer taj režim kolektivno kažnjava čitav palestinski narod ugrožavajući njegova osnovna ljudska prava,

310 Oslobođenje, 16.01.2017. godine, strana 13.

311 Faktor, 17.09.2016. godine, strana 13.

naprimjer pravo na slobodu kretanja, jer je Gaza pod izraelskom blokadom najveći koncentracioni logor gdje se ljudi ponižavaju i muče pred očima čitavog svijeta. Izraelske vlasti sprečavaju da se palestinsko stanovništvo snabdijeva strujom i vodom.

Problem političkog organiziranja Palestinaca:

Strateški cilj izraelskog režima je da se Palestincima oduzmu prava političkog organiziranja i da se u postojeću političku strukturu Palestinaca unesu što dublje podjele i sukobi. Ubijanje i progoni Palestinaca je put uništavanja raznih formi njihovog nacionalnog, društvenog i državnog, odnosno političkog organiziranja.

Nesretna okolnost u političkom organiziranju Palestinaca su unutarnje podjele i sukobi između *"Hamasa"* i *"Fataha"*, što bitno otežava borbu za uspostavu države Palestine na teritorijama koje obuhvataju i područja koja su okupirana od strane Izraela, poslije 1967. godine.

Ipak, uslijedilo je ohrabrenje da će se politički pokret Palestinaca ujediniti i stabilizirati. Sredinom oktobra 2017., u Kairu su okončani pregovori između predstavnika *"Fataha"* i *"Hamasa"*. Tada je postignut sporazum da će *"Hamas"* do 01.12.2017. godine kontrolu nad Gazom predati palestinskoj vladi nacionalnog jedinstva.[312] Time su osigurani uslovi da se ostvari nacionalno pomirenje kao primarni cilj oslobodilačke borbe Palestinaca. Obilježavanje 13. godišnjice smrti palestinskog lidera Jasera Arafata, novembra 2017. godine, iskorišteno je kao prilika da se putem govora predsjednika Mahmuda Abaza podstakne odgovornost palestinskih frakcija za ujedinjenje Gaze i Zapadne Obale pod jedinstvenu palestinsku upravu.

312 Oslobođenje, 06.10.2017. godine, strana 18.
Oslobođenje, 13.10.2017. godine, strana 19.

Sadržaji i metodi izraelskog državnog terora nad Palesticima:

Mnogi Palestinci u Gazi žive izvan kuća, pod šatorima i drugim improviziranim skrovištima, jer je njihove kuće izraelska vojska iz temelja porušila. Nakon što poruše palestinske kuće, izraelski zločinci uvode zabrane da se u Gazu dopremi građevinski materijal. Pored ostalog, zato Palestinci prave improvizirana skloništa od recikliranog materijala iz ruševina nastalih izraelskim bombardiranjem i raketiranjem njihovih kuća. Srušeni su brojni objekti za obrazovanje Palestinaca. Izraelske vlasti su, 21.08.2017. godine, *"srušile vrtić u zajednici Jabal al-Baba, a slijedećeg dana školu u selu Jubbet adh Dhib"*. O tome je psiholog Hasab Zajada, angažiran u programu za mentalno zdravlje Palestinaca u Gazi, napisao: *"Gaza je pretvorena u Gvatanamo i sliči labaratoriji za testiranje novih tehnika kontrole. Cilj je da se zatvorenicima razbije volja, tako što će ih natjerati da povjeruju kako su sami krivi za svoju patnju."*[313] Gaza je pod kontrolom *"Hamasa"*, ali Izrael kontrolira zračni prostor iznad te oblasti.

Izraelsko zlostavljanje i ponižavanje Palestinaca:

Izrael je usavršio metode zlostavljanja i ponižavanja Palestinaca, čak i putem uznemiravanja vjernika koji dolaze u džamiju Al-Aksa u Istočnom Jerusalemu. Ograničava ulazak u džamiju Palestinaca mlađih od 40 godina, a često zatvara džamiju. Često, Palestinci su prinuđeni da klanjaju izvan, na prostoru ispred i oko džamije. Postavljanjem metalnih detektora, izraelska snage vrše tehničku kontrolu ulaska u džamiju. Cilj tih mjera nije sigurnost Al-Akse, kako ističu izraelske vlasti, već je cilj da Izrael nasiljem demonstrira pun suverenitet u Istočnom Jerusalemu, uključujući džamiju Al-Aksa i prostor oko te džamije. Sredinom jula 2017. godine, na ulazu u Al-Aksu, uz zabranu Palestincima da u toj džamiji klanjaju džumu, izraelska policija je pucala na okupljene Palestince i ubila trojicu, a stotinama njih,

313 **Zajada Hasab**, Politika, Beograd, 18.09.2016. godine, strana 4.
Oslobođenje, 31.08.2017. godine, strana 19.

suzavcima i gumenim mecima nanijela povrede. Tada je na vratima Al-Akse uhapšen jerusalemski muftija, Muhamed Huseini. *"Nacionalni vojni komitet Izraela je zabranio ezan u Al-Aksi ...No, ezan se oglasio u Nazaretu, u hrišćanskom dijelu, i to s crkava, kao znak protivljenja odluci izraelske vlade da nema više ezana."*[314] Čak i za vrijeme ramazana i bajrama, Izrael zabranjuje ulazak u Istočni Jerusalem i džamiju Al-Aksu. U ljeto 2017. godine oko te džamije bila je prava ratna atmosfera. Tada je na izlasku iz Al-Akse uhapšeno na stotine Palestinaca. Širom svijeta brojne slavne, ugledne ličnosti su iskazale podršku 17-godišnjoj Palestinki, Ahed Tamimi, koja je, kako je prikazano na videu, ošamarila izraelskog vojnika. Međunarodna podrška toj djevojčici izraelsku vlast nije odvratila od njenog hapšenja, pa se i ona našla u zatvoru među 300 uhapšene palestinske djece.[315] Povodom takvih izraelskih terorističkih postupaka, prijeteći Izraelu odmazdom, oglašavali su se palestinski pokreti *"Hamas"* i *"Islamski džihad"*. Palestinski predsjednik Mahmud Abaz tada je apelirao da UN, SAD i EU zaustave izraelsko terorističko nasilje nad Palestincima.

Izraelska policija i vojska, sa efektima zastrašivanja, neprekidno patroliraju po ulicama gdje ima Palestinaca, često upadajući u njihove domove. Takođe, sa oružjem upadaju u palestinske škole, zastrašujući i uznemiravajući malodobnu djecu.

Nasilje nad Palestincima je svuda prisutno. Ubiti Palestinca za Izrael nije nikakav problem, niti je to vijest koja uznemirava Izraelce. Međutim, kada u sukobima strada Izraelac, onda je to veliki problem, kakav i treba da bude, ali se postavlja pitanje: Zašto nije veliki problem i slučaj stradanja Palestinca? Nakon što su objavljeni snimci kako izraelski vojnik ubija ranjenog Palestinca, pod snažnim pritiskom javnosti, sredinom jula 2017. godine, izraelski vojnik ubica je osuđen

314 **Kamenica Edina**, u intervjuu sa **Hebib Avdom**, Oslobođenje, 26.11.2016. godine, strana 27.
Ridžal Hamza, Stav, 27.07.2017. godine, strana 26.-28.
Oslobođenje, 15.07.2017. godine, strana 9.
Politika, Beograd, 17.07.2017. godine, strana 3.

315 Oslobođenje, 15.02.2018. godine, strana 15.

na kaznu zatvora od 18 mjeseci.[316] Da nije bilo medijskog pritiska, ubica ne bi uopće bio sankcioniran. U to vrijeme, s ciljem da prikrije istinu o ubistvu Palestinca, Vlada Izraela je naredila zatvaranje ureda Al-Jazeere u Jerusalemu, što je grubo kršenje ljudskih prava, slobode mišljenja i izražavanja.

Bliskoistočni kršćani uglavom podržavaju i štite Palestince, a osuđuju Izrael. Tako, naprimjer, jula 2017. godine, kada je eskaliralo izraelsko nasilje u i oko džamije Al-Aksa, kršćanin Nidal Abud je u vrijeme džuma namaza, ispred Al-Akse čitao Bibliju, a zatim rekao: *"Moj motiv je da stanem uz moju muslimansku braću iz solidarnosti s našim palestinskim problemom okupacije i njegove (izraelske) politike protiv naših svetih mjesta, bilo da su džamije ili crkve."*[317] Dakle, kršćanin Nidal ukazuje na istinu da je prisustvo izraelske vojske i policije u Istočnom Jerusalemu okupacijskog karaktera, po čemu je palestinska oružana borba protiv izraelskih okupacijskih snaga legalna i legitimna, isto onoliko koliko je nelegalno okupacijsko prisustvo izraelske vojske i policije na teritorijama koje je Izrael okupirao poslije 1967. godine, pa i ranije. Slične stavove u korist istine o izraelskom teroru nad Palestincima ranije je iznosio i vaseljenski patrijarh Vartolomej, vjerovatno i prilikom razgovora koga je u Istanbulu imao u vaskršnjoj atmosferi sa Mladenom Ivanićem, članom Predsjedništva BiH, aprila 2018. godine.

U Izvještaju Amnesty Internationala za 2016. godinu, detaljno su opisani zvjerski zločini Izraela nad Palestincima. Navedeno je: *"Izraelske snage uhapsile su hiljade Palestinaca s okupiranih teritorija ... Mučenja i zlostavljanja zatvorenika su okrutna ..."*[318] Sredinom aprila 2017. godine, generalni sekretar PLO, Saeb Erekat je apelirao na čitav svijet da *"pozove Izrael na odgovornost zbog sistematskog kršenja*

316 Oslobođenje, 22.07.2017. godine, strana 19.

317 **Abud Nidal**, po kolumni **Somun Hajrudina**, Oslobođenje, 27.07.2017. godine, strana 13.

318 Oslobođenje, 24.02.2017. godine, strana 18.

ljudskih prava Palestinaca, posebno zatvorenika"[319] koji u izrazito teškim uslovima za život i pod strašnom torturom od strane izraelskih vlasti često štrajkuju glađu. Početkom maja 2017. godine, u izraelskim zatvorima, štrajkovali su glađu 1.600 Palestinaca od njih oko 7.000 su bili zatočeni.[320]

Ekstremno nehumano izraelsko uskraćivanje Palestincima vode i struje:

U crnu sliku zlostavljanja Palestinaca spadaju akcije izraelskih vlasti da se širom Izraela ruše beduinska sela pod izgovorom da su njihove kuće izgrađene bez građevinske dozvole. Nakon što naredi rušenje kuća, izraelske vlasti prekidaju snabdijevanje tog stanovništva strujom i vodom za piće. U analizi na osnovu istraživanja tokom boravka u Izraelu, na okupiranim teritorijama, Zapadnoj Obali i Gazi, Nedim Jahić je utvrdio: *"Od početka okupacije 1967. godine, Palestinci nemaju kontrolu nad prirodnim resursima, a posebno nad vodom. Izrael je integrisao sistem vodovoda te primorao Palestince da istu plaćaju Mekorotu, nacionalnoj komapaniji za vodu ... Zbog restrikcija i redukcija, Palestinci troše šest puta manje vode nego prosječan stanovnik izraelskih naselja na Zapadnoj Obali ... Eksploatacija kamena čini 25% palestinskog tržišta i doprinosi sa 4,5% BDP-a. Izraelske vlasti već dugo ograničavaju proizvodnju kroz zatvaranje kamenoloma ... 2016. su zatvorili 35 palestinskih kamenoloma ..."*[321] Za 1,8 miliona Palestinaca Izrael isporučuje struju tri, a samo ponekad pet sati dnevno. Izraelske vlasti su *"zaplijenile solarne panele putem kojih se električnom energijom napaja jedna škola u zajednici Abu Nuwar"*.[322]

319 **Erekat Saeb**, Oslobođenje, 19.04.2017. godine, strana 15.

320 Oslobođenje, 07.05.2017. godine, strana 11.

321 **Jahić Nedim**, Preporod, 15.06.2017. godine, strana 14.

322 Oslobođenje, 31.08.2017. godine, strana 19.

Jevrejska naselja na palestinskoj zemlji:

Izrael sistematski gradi jevrejska naselja na palestinskoj zemlji okupiranoj poslije 1967. godine, kao i u mjestima širom Izraela iz kojih su Palestinci protjerani, i prije i poslije 1967. godine. Krajem marta 2017. godine Vlada Izraela je odlučila da se na okupiranim područjima Zapadne Obale i Jerusalema gradi 2.000 kuća za doseljenike. UN i EU osuđuju takve odluke Vlade Izraela, uz ocjene da naseljavanje Jevreja na palestinskoj zemlji *"potkopava izglede za postizanje pravednog i trajnog mira"*,[323] kako je istakla šefica diplomatije EU, Federika Mogherini.

Okupiranu zemlju Izrael tretira da je vlasništvo države Izrael, iako se zna da su vlasnici te zemlje prognani Palestinci. Intenzitet i obim doseljavanja Jevreja na palestinsku zemlju ilustrira činjenica da se na okupirana područja Zapadne Obale, poslije 1967. godine, naselilo oko 400.000 Jevreja, a u Istočnom Jerusalemu još oko 200.000 jevrejskih doseljenika.

Afrički migranti u Izraelu:

U Izraelu ima oko 37.000 migranata, najviše iz Sudana i Eritreje. Izraelska desnica insistira na njihovom progonu iz Izraela. Početkom aprila 2018. godine Izrael je postigao sporazum sa UNHCR-om da 16.250 afričkih migranata iz Izraela bude raseljeno po Evropi, a da za isto toliko migranata Izrael izda privremenu dozvolu za boravak. Samo nekoliko sati nakon što je javnost upoznata o tom sporazumu, premijer Natanjahu je blokirao i odbacio taj sporazum.

Prema tome, nikakav sporazum koji se postiže sa Izraelom Palestincima ne bi bio garancija provedbe, o čemu postoje loša iskustva u vezi sa sporazumom iz Osla, 1993. godine. Dakle, ne bi bila moguća uspostava stabilnog i trajnog mira na Bliskom Istoku, bez čvrstih garancija međunarodne zajednice. Izraelskom režimu ne treba i ne smije se ništa vjerovati.

---

323 **Mogherini Federika**, Oslobođenje, 03.04.2017. godine, strana 13.

Dolazak Trampa na čelo SAD-a, radovanje za Izrael:

Rijetka su razilaženja u stavovima SAD i Izraela. Administracija SAD-a i Vlada Izraela usaglašavaju stavove i koordinirano nastupaju u pitanjima od značaja za krizu na Bliskom Istoku i šire, uglavnom u interesu izraelske politike protiv Palestinaca. Tako je bilo i povodom odluke UNESCO-a, pod naslovom *"Ugrožena svjetska baština u vlasništvu Palestine"*. Tom odlukom na listu svjetske baštine uvršten je palestinski Stari grad u Hebronu. Suprotstavljajući se toj UNESCO-voj odluci, SAD i Izrael su napustili članstvo te organizacije, pa su umjesto punopravnog članstva dobili status stalnog posmatrača.[324]

Odlazak Baraka Obame obradovao je izraelski režim, cijeneći da će Donald Tramp, dolaskom na čelo SAD-a, bolje podržavati politiku Izraela protiv Palestinaca. Pred preuzimanje uloge predsjednika SAD-a, Tramp je uznemirio Palestince obećanjem da će Ambasadu SAD-a iz Tel Aviva premjestiti u Istočni Jerusalem, gdje već postoji Konzulat SAD-a.

Dolazak Trampa ne čelo SAD-a ohrabrio je izraelski Kneset da početkom februara 2017. godine, donese novi zakon po kome se odobrava izgradnja naselja na palestinskoj zemlji, uprkos rezoluciji UN-a, po kojoj se takve izraelske aktivnosti osuđuju i zabranjuju. U vrijeme donošenja tog spornog zakona, oko 600.000 Jevreja živi u više od 200 bespravno izgrađenih naselja na palestinskoj zemlji Zapadne Obale i Istočnog Jerusalema. Generalni sekretar UN-a, Antonio Guteres, je osudio donošenje spornog zakona ističući da je isti protivan međunarodnom pravu. Trampova administracija je odbila komentirati donošenje tog antiljudskog izraelskog zakona, dok su se, u vezi s tim, članice EU kritički usmjerile protiv izraelskog režima.

Zanimljivo je što se jevrejski doseljenici, napadajući na palestinska naselja, uključuju u represalije koje nad Palestincima čini izraelska vojska i policija. Tako, naprimjer, sredinom marta 2018.

324 Oslobođenje, 14.10.2017. godine, strana 9.

godine jevrejski doseljenici su napali mještane Palestince u selu Al-Tuwwa, južno od Hebrona, na okupiranoj Zapadnoj Obali. Jula 2017. godine, masa od preko 200 jevrejskih doseljenika u Istočni Jerusalem, pod policijskom zaštitom, nasilno su upali u džamiju Al-Aksu.[325]

Antiiranske i druge političke poruke iz Trampove turneje na Bliskom Istoku:

Sredinom maja 2017. godine, nakon posjete Saudijskoj Arabiji, predsjednik SAD-a, Tramp je posjetio Izrael i Palestinu. U Saudijskoj Arabiji je postigao sporazum o isporuci naoružanja u vrijednosti od 110 milijardi dolara. Općepoznato je da će to, kao i svo ostalo oružje na Srednjem Istoku služiti za ubijanje muslimana.

Sa izraelskim zvaničnicima Tramp je razgovarao u Zapadnom Jerusalemu, a sa palestinskim, u Betlehemu. Glavna poruka iz te posjete je bila usmjerena protiv Irana koga je Tramp optužio za, navodno, naoružavanje terorista u Iraku i Siriji, uz konstataciju da se Iranu *"nikada ne smije dozvoliti da posjeduje nuklearno oružje"*.[326] Taj američki stav je podudaran sa stavovima Saudijske Arabije i izraelskog premijera Natanjahua, koji je Trampovu posjetu Izraelu oduševljeno ocijenio historijskom. Bliskost Izraela i SAD u pogledu antiiranskih stavova ilustrira izjava Natanjahua da je tokom svoje posjete SAD-u sa američkim zvaničnicima *"uglavnom razgovarao o Islamskoj Republici Iranu"*, te u vezi s tim istakao: *"Rekao sam da nuklearni sporazum s Iranom krije mnoge opasnosti po svijet, uključujući posebnu opasnost od nuklearizacije Bliskog Istoka ... Zato je način da se spriječi opasnost nuklearizacije ... da se suštinski popravi sporazum ili da se poništi."*[327]

Dolaskom Trampa na poziciju predsjednika SAD-a uslijedile su poruke o američkom odustajanju od nuklearnog sporazuma sa

325 Oslobođenje, 11.03.2018. godine, strana 11.
Oslobođenje, 31.07.2017. godine, strana 10.

326 **Tramp Donald**, Oslobođenje, 23.05.2017. godine, strana 17.

327 **Natanjahu Benjamin**, Oslobođenje, 12.03.2018. godine, strana 10.

Iranom, što indicira da Izrael bitno utječe na američku, globalnu vanjsku i sigurnosnu politiku. Početkom 2017. godine, SAD i Izrael su zajednički reagirali zahtjevom za hitnu sjednicu Savjeta sigurnosti povodom iranskog testiranja balističke rakete, što je vremenski koincidiralo odluci Trampa da zabrani ulazak u SAD državljanima sedam muslimanskih zemalja uključujući i Iran. Ta zabrana ulaska u SAD, uz podršku izraelskom režimu da glavni grad Izraela bude Istočni Jerusalem, očito potvrđuje da je politika Trampa prema krizi na Bliskom Istoku bitno drugačija od politike njegovog prethodnika Baraka Obame. Tu promjenu Tramp je nagovijestio i obećanjem u predizbornoj kampanji da će, ako postane predsjednik SAD-a, brzo učiniti transfer američke Ambasade iz Tel Aviva u Jerusalem. Postao je upitan i raniji američki stav da će se u pregovorima za rješavanje bliskoistočne krize zalagati za dvije države, Izrael i Palestinu u granicama od 1967. godine. Tramp je promijenio i stav o izgradnji jevrejskih naselja na palestinskoj zemlji, tako da se ne ometa izgradnja novih zgrada u već izgrađenim jevrejskim naseljima. Takvo proširivanje bi urbano povezivalo već izgrađena naselja i dobilo smisao beskonačnog otimanja palestinske zemlje.

Publicista Hajrudin Somun je ocijenio da američki predsjednik Tramp, kroz turneju na Bliskom Istoku, nije izgovorio ni jednu rečenicu u korist postizanja mira u toj regiji. Odnosno, Tramp nije izrekao američki stav o konceptu rješavanja krize na Bliskom Istoku, osim što je ukazivao na potrebu *"čvrstog kompromisa"*, odnosno, da američka administracija od Palestine očekuje više kompromisa, a od Izraela više čvrstine.[328]

Ipak, treba imati u vidu da je po dolasku na čelo SAD-a, u ranijem razgovoru sa palestinskim vođom Mahmudom Abazom, Tramp obećao da će se zalagati za obnovu pregovora između Izraela i Palestine, da će SAD podržati osnivanje nezavisne palestinske države

328 **Somun Hajrudin**, Oslobođenje, 27.05.2017. godine, strana 24.

na temelju granica iz 1967. godine i da će SAD djelovati kako bi dvije države, Izrael i Palestina bile u miru i saradnji. Dakle, diplomatija SAD-a ističe da je njen cilj riješiti krizu na Bliskom Istoku pomoću formule o *"dvije države"*. SAD ne daju sasvim jasan odgovor kako bi ta formula tretirala teritorije koje je Izrael okupirao nakon 1967. godine, odnosno, SAD ne daje odgovor kako bi se tretirale teritorije gdje je Izrael na palestinskoj zemlji već izgradio jevrejska naselja.

Razlike politike SAD i UN-a, o gradnji jevrejskih naselja na palestinskoj zemlji:

Progon Palestinaca od strane Jevreja organizirano i planski je započet osnivanjem *"Jevrejskog nacionalnog fonda"*, 1901. godine, s ciljem da se intenzivno otkupljuje palestinska zemlja i osigura prostor za naseljavanje Jevreja iz cijeloga svijeta. Zatim je 1917. godine uslijedila podrška Velike Britanije da se na palestinskoj zemlji osnuje jevrejska država. Uslijedilo je organizirano oblikovanje svijesti Jevreja širom svijeta da Palestince treba protjerati jer Jevrejima pripada prostor Bliskog Istoka. Taj proces u drastičnim sadržajima i formama intenziviran je poslije nastanka Izraela 1948. godine, pa sve do aktuelnog vremena kada je intenzivirana gradnja jevrejskih naselja na palestinskoj zemlji.

Javnost je uvjerena da SAD ohrabruju politiku Izraela protiv Palestinaca, što zbunjuje, s obzirom na uvjerenja da su SAD nosilac demokratskih vrijednosti u korist mira i progresa. U nekim situacijama, kada SAD kritikuju Izrael, kao što su u vrijeme mandata Baraka Obame, naprimjer, slučajevi kritike izgradnje jevrejskih naselja na palestinskoj zemlji, javnost stiče optimizam da će se tragedija palestinskog naroda, konačno zaustaviti. Početkom oktobra 2016. godine, američka, odnosno Obamina administracija je ocijenila da izraelska najava izgradnje 600 novih stambenih jedinica na palestinskoj zemlji umanjuje šanse za postizanje mira na Bliskom Istoku, jer cementira stanje sukoba. Pri tome treba imati u vidu da je nakon izraelske okupacije Zapadne Obale

i Istočnog Jerusalema, 1967. godine, izgrađeno preko 100 naselja na palestinskoj zemlji, gdje danas živi oko 570.000 Izraelaca.

Izrael smatra da vrijeme radi u korist njegovog ekspanzionizma, jer se neprekidno, putem izgradnje jevrejskih naselja na palestinskoj zemlji pomijeraju granice u korist povećanja Izraela. Istovremeno, uz gradnju jevrejskih naselja na palestinskoj zemlji, Izrael provodi operaciju rušenja arapskih kuća u gradovima širom Izraela, opravdavajući to bespravnom gradnjom, zbog čega su Palestinci, početkom 2017. godine reagirali putem poruka da su izloženi *"kolektivnom uništenju"* od strane izraelskog režima.[329] Povodom rezolucije za prekid izgradnje jevrejskih naselja na palestinskoj zemlji koju su predložili Novi Zeland, Malezija, Venecuela i Senegal za usvajanje od strane Savjeta sigurnosti UN-a, američki, tek izabrani ali ne efektivni predsjednik Donald Tramp je saopćio da će SAD uložiti veto na tu rezoluciju, jer, navodno, *"mir između Izraelaca i Palestinaca samo se može postići putem direktnih pregovora između strana, a ne kroz nametnuta rješenja Ujedinjenih nacija."*[330]

Ipak, kada se glasalo o rezoluciji, SAD su bile suzdržane, nisu uložile veto, pa je rezolucija usvojena sa 14 od 15 glasova u Savjetu sigurnosti. To je bilo vrijeme kada je predsjednik Barak Obama bio u zadnjim danima svog predsjedničkog mandata. Tim povodom, američka ambasadorka pri UN-u Samantha Power je rekla da SAD nisu uložile veto *"jer rezolucija odražava činjenice na terenu i američku politiku"* da nastavak izgradnje jevrejskih naselja na palestinskoj zemlji "ozbiljno potkopava sigurnost Izraela ... SAD su tokom gotovo pet decenija ... slale poruku da se mora zaustaviti izgradnja naselja." Takvu ocjenu, da je izgradnja jevrejskih naselja na palestinskoj zemlji ključna prepreka postizanju mira, pred kraj Obaminog predsjedničkog mandata je istakao i tadašnji američki šef diplomatije Džon Keri.[331]

329 Oslobođenje, 12.01.2017. godine, strana 15.

330 **Tramp Donald**, Oslobođenje, 23.12.2016. godine, strana 18.

331 **Power Samantha**, Oslobođenje, 25.12.2016. godine, strana 11.

Glavni palestinski pregovarač sa Izraelom, Saeb Erekat, je ocijenio da je usvajanjem rezolucije Savjeta sigurnosti UN-a označena *"pobjeda međunarodnog prava ... i totalno odbacivanje ekstremističkih snaga u Izraelu."*[332] Izraelski premijer Natanjahu je oštro reagirao protiv odlazeće administarcije na čelu sa Obamom čiji je postupak neulaganjem veta u vezi sa rezolucijom ocijenio *"sramnim"*. Tim povodom, Natanjahu je izrazio radovanje za dolazak Trampa na funkciju predsjednika SAD-a.

Podrška UN-a u korist Palestinaca:

U vezi sa UN-ovom rezolucijom protiv izgradnje jevrejskih naselja na palestinskoj zemlji, važno je što su sredinom 2017. godine, UN i Vlada Palestine potpisali sporazum o UN-ovoj pomoći Palestincima na okupiranoj teritoriji u periodu od 2018.-2022. godine, u vrijednosti od 1,3 milijarde dolara. Cilj te UN-ove pomoći je (a) pokretanje razvojnih projekata za Palestince, te (b) jačanje palestinske države i njenih institucija. Protiveći se UN-ovoj pomoći Palestincima, Vlada Izraela poduzima razne aktivnosti, pored ostalog i obustavom finansiranja od strane Izraela pet UN-ovih institucija koje su *"posebno neprijateljski nastrojene prema Izraelu"*. Krajem marta 2017. godine, zato što podržava zahtjeve Palestinaca, Izrael je najavio dodatno smanjivanje svojih izdvajanja za UN.[333]

Tokom boravka na Bliskom Istoku, generalni sekretar UN-a Antonio Guterres je isticao da je nužno ukloniti blokadu Gaze otvaranjem granica prema susjednim zemljama, posebno da je nužno

---

Oslobođenje, 26.12.2016. godine, strana 12.
Vukasović V., Politika, Beograd, 25.12.2016. godine, strana 3
Keri Džon, Oslobođenje, 30.12.2016. godine, strana 19.

332 **Erekat Saeb**, Oslobođenje, 25.12.2016. godine, strana 11.

333 Politika, Beograd, 26.12.2016. godine, strana 3.
Oslobođenje, 31.03.2017. godine, strana 18.
Oslobođenje, 17.06.2017. godine, strana 9.

ukloniti blokadu na granici Gaze sa Egiptom.[334] Na držanju Palestinaca u opsadi i blokadi insistira Vlada Izraela, navodno zbog opasnosti da "Hamas" i druge palestinske naoružane grupe koje etiketira terorističkim izvana pribavljaju oružje, municiju i drugi ratni materijal.

Trampova odluka za premiještanje Ambasade SAD-a u Istočni Jerusalem:

Najavljivanu odluku o premiještanju Ambasade SAD-a iz Tel Aviva u Istočni Jerusalem, Tramp je donio 06.12.2017. godine, čime je izašao u susret osvajačkoj politici i praksi izraelskog režima da cijeli Jerusalem bude glavni grad Izraela. Tako su SAD potpuno izgubile kredibilnost da neutralno posreduju između Palestinaca i Jevreja u rješavanju krize na Bliskom Istoku, što potvrđuje izjava palestinskog predsjednika Mahmuda Abaza, da Palestinci ubuduće ne žele SAD za posrednika u pregovorima. Trampova odluka je označila vrlo radikalan zaokret američke politike u krizi na Bliskom Istoku. Navodno, to je učinjeno po zakonu iz 1995. godine, ali su Trampovi prethodnici - Klinton, Buš i Obama odgađali provedbu tog zakona. Prilikom posjete Egiptu i Jordanu, sredinom januara 2018. godine, potpredsjednik SAD-a, Mike Pence je relativizirao Trampovu odluku, ističući da su SAD posvećene dvodržavnom rješenju sukoba između Izraela i Palestine, uz "očuvanje statusa quo u pogledu svetih mjesta u Jerusalemu".[335]

Pod pritiskom vrlo kritičnih reakcija širom svijeta protiv odluke o premiještanju Ambasade, početkom februara 2018. godine, predsjednik Tramp je poručio da će SAD o Jerusalemu podržati svaki dogovor između Palestinaca i Izraela, i da Izrael treba činiti značajne kompromise za mir sa Palestincima. Ova Trampova izjava se mogla

334 **Guterres Antonio**, Oslobođenje, 13.08.2017. godine, strana 19.

335 **Abaz Mahmud**, Oslobođenje, 08.12.2017. godine, strana 20.
Abaz Mahmud, Oslobođenje, 27.12.2017. godine, strana 12.
Oslobođenje, 20.12.2017. godine, strana 13.
Pence Mike, Oslobođenje, 22.01.2017. godine, strana 11.

shvatiti i kao njegov pokušaj blagog relativiziranja svoje sporne odluke. Izraelski premijer Natanjahu je ocijenio da je Trampova odluka izraz važnog priznanja izraelskoj državi i Jevrejima.

Povodom te američke odluke, pokrenute su masovne demonstracije Palestinaca u Gazi i Zapadnoj Obali. Istim intenzitetom, u organizaciji *"Hezbolaha"* demonstrirali su muslimani u Libanu. Sve palestinske političke frakcije su pozvale narod na demonstracije protiv Trampove odluke. Širom svijeta razni činioci međunarodne zajednice zgražavali su se na tu Trampovu odluku, uz ocjene da je još više iskomplicirano i odloženo postizanje mira na Bliskom Istoku, te da je Tramp *"posijao haos"*. Njemačka, Velika Britanija, Francuska, Švedska, Italija ... su odbacile Trampovu odluku za premještanje Ambasade SAD u Jerusalem, uz poruku da je Jerusalem zajednička prijestolnica Izraela i Palestine. EU je zatražila od SAD-a da same, jednostrano ne donose nikakve odluke o rješavanju krize na Bliskom Istoku, jer odluke o tome moraju biti multilateralne. U Vijeću sigurnosti UN-a, 14 članica se izjasnilo protiv Trampove odluke. Angela Merkel je rekla da pitanje Jerusalema treba riješiti u okviru nastavka izraelsko – palestinskih pregovora. Slično su reagirale i mnoge druge evropske zemlje.

Arapska liga, na hitnom sastanku, je zaključila da je Trampova odluka *"ilegalna"*. Na vanrednom sastanku koga je sazvao turski predsjednik Erdoan, lideri 57 zemalja članica Organizacije islamske saradnje, odbacujući Trampovu odluku koja implicira da je Jerusalem glavni grad Izraela, odlučno su potvrdili svoje priznanje Palestine sa glavnim gradom Istočnim Jerusalemom, te pozvali sve zemlje svijeta da priznaju Palestinu u granicama od 1967. godine, uz poruku da se mora očuvati historijski i pravni status Jerusalema. U Turskoj i mnogim drugim muslimanskim zemljama održani su skupovi protesta protiv Trampove odluke. Turski predsjednik Tajip Erdoan je rekao da je Izrael *"okupatorska i teroristička država"*.

Oko 300 islamskih učenjaka iz cijelog svijeta su pozvali muslimane da zbog Trampove odluke bojkotiraju američke proizvode.

Profesorica dr. Mirjana Kasapović, u kolumni zagrebačkog *"Globusa"* o Trampovoj odluci je navela: *"Bezumnim potezom ... Tramp će razbuktati nove sukobe na Levantu, a time će ugroziti Evropu, koja može očekivati nove migracijske valove. Je li pravi cilj Trampove politike upravo destabilizacija Evropske unije?"* Slično, putem komentara objavljenog u *"Globusu"*, izraelski režim je osudio i Boris Havel.[336]

Uprkos svemu tome, izraelski premijer Natanjahu je zahtijevao od EU i UN-a, da se poštuje Trampova odluka o premiještanju Ambasade SAD-a iz Tel Aviva u Jerusalem. U znak zahvalnosti Trampu, Vlada Izraela je pokrenula postupak da se jednoj željezničkoj stanici za brze vozove dodijeli ime po američkom predsjedniku Donaldu Trampu. Ohrabren Trampovom odlukom o premiještanju Ambasade SAD-a, izraelski Kneset, 02.01.2018. godine, je izglasao novi zakon o Jerusalemu, tako da se o njegovom statusu može odlučiti samo dvotrećinskom većinom Kneseta, što u kolumni za Preporod prof. dr. Fikret Karčić smatra da je dodatna prepreka za dvodržavno rješavanje krize na Bliskom Istoku.[337]

Palestinski predsjednik Mahmud Abaz je rekao da je Tramp svojom odlukom o premiještanju Ambasade zanemario sve međunarodne rezolucije i bilateralne sporazume i usprotivio međunarodnom konsenzusu o rješavanju krize na Bliskom Istoku. Također, predsjednik Abaz je rekao da je ta antipalestinska Trampova

---

336 Oslobođenje, 09.12.2017. godine, strana 9.
Oslobođenje, 10.12.2018. godine, strana 11.
Oslobođenje, 11.12.2017. godine, strana 11.
Budimac Bojan, Stav, 14.12.2017. godine, strana 38.
Oslobođenje, 14.12.2017. godine, strana 14.-15.
Erdoan Tajip, Oslobođenje, 14.12.2017. godine, strana 14.
Kasapović Mirjana, Globus, 15.12.2017. godine, strana 61.-63.
Efendić Ibrahim, Oslobođenje, 23.12.2017. godine, strana 22.-23.
Jusić Muhamed, Preporod, 15.12.2017. godine, strana 6.-7.
Hadžimešić – Hafizović Ajša, Preporod, 15.12.2017. godine, strana 48.
Tahirović Senada, Preporod, 01.01.2018. godine, strana 5.
Grabus Halim, Preporod, 15.02.2018. godine, strana 30.-31.
Havel Boris, Globus, 02.03.2018. godine, strana 32.-35.

337 **Karčić Fikret**, Preporod, 15.01.2018. godine, strana 28.

odluka novi poticaj da Palestina ponovo zatraži punopravno članstvo u UN i članstvo u 22 međunarodne organizacije. U govoru pred Vijećem sigurnosti, sredinom februara 2018. godine, predsjednik Abaz je pozvao čitavu međunarodnu zajednicu na priznanje Palestine, te zahtijevao da Palestina bude primljena u članstvo UN. Palestinski zvaničnici su odlučili da bojkotiraju sastanke sa američkim zvaničnicima koji su najavljivali dolazak u turneje po Bliskom Istoku, što se odnosilo i na posjetu potpredsjednika SAD-a, Mike Pencea. Palestinska oslobodilačka organizacija (PLO) je saopćila da neće priznati Izrael sve dok Izrael ne prizna Palestinu u granicama od 1967. godine, sa glavnim gradom Istočnim Jerusalemom.

Zbog Trampove politike prema Palestini, posebno zbog premiještanja Ambasade SAD iz Tel Aviva u Istočni Jerusalem, produbljeno je i prošireno antiameričko raspoloženje među muslimanima širom svijeta. S druge strane, u uslovima antiislamskog i anticivilizacijskog terorističkog djelovanja Al-Kaide i ISIL-a, proširuje se i produbljuje islamofobija. Takve tendencije štete miru i sigurnosti u svijetu. Teroristi Al-Kaide, ISIL-a i njima slični odluku Trampa uzimaju kao opravdanje za svoja zločinačka djela, prijeteći terorističkim napadima na američke interese i vrijednosti, iako palestinska borba protiv izraelskog terorističkog režima nema ničega zajedničkog sa Al-Kaidom i ISIL-om, jer Palestinci uvažavaju demokratske vrijednosti SAD-a, bez obzira što im se ne dopada politika podrške Izraelu. Podrška Palestinaca američkim vrijednostima demokratije i ljudskih sloboda iskrenija je od izraelske podrške, pa bi bilo logično da američka administracija ima više obzira prema toj palestinskoj iskrenosti, nego prema ekstremno nepravednoj, ustvari, zločinačkoj politici i praksi Izraela.

Američka vojna pomoć Izraelu:

Septembra 2016. godine, SAD su najavile *"paket desetogodišnje vojne pomoći"* Izraelu *"vrijedan 38 milijardi dolara."*[338] S obzirom na

338 Faktor, 07.10.2016. godine, strana 12.

činjenicu da se u vojnim operacijama Izraela na palestinske teritorije masovno ubijaju Palestinci, a njihova imovina razara, logičan je zaključak da će izraelskom upotrebom resursa pribavljenih putem američke vojne pomoći stradavati mnogi Palestinci.

Razlike politike SAD i Izraela prema Kosovu:

U odnosu na balkanske probleme i krize politika SAD-a i Izraela se bitno razlikuje. Naprimjer, Izrael se protivi nezavisnosti Kosova, odnosno Izrael se zalaže za povratak Kosova u ustavno uređenje Srbije, dok su SAD bile glavni nosilac političke i vojne podrške u suprotstavljanju srbijanskom režimu, odnosno SAD su imale glavnu ulogu u okviru međunarodne podrške osamostaljenju Kosova. Prisutne su i druge razlike između američke i izraelske politike. Natanjahu se povezuje sa vođama desnice u evropskim zemljama, kojima se protive SAD. Izrael u BiH podržava ekstremistu Milorada Dodika, dok ga SAD osuđuju.

Prisustvo EU i njenih članica u krizi na Bliskom Istoku:

Desničari širom Evrope ideološki su i islamofobi, i antisemisti. Islamofobijom maskiraju da su antisemisti. Kad ispoljavaju antisemitizam u vezi krize na Bliskom Istoku, stiče se iskrivljen utisak da nisu islamofobi. Evropski desničari žele da Jevreji odsele iz Evrope. Zato podržavaju jevrejsko naseljavanje teritorije Palestine i proširivanje Izraela. U nekim razmatranjima na koja se poziva i beogradski publicista Boško Jakšić o jačanju utjecaja desničara u Francuskoj, na čelu sa Marinom Le Pen, zaključuje se da je upravo zbog toga, tokom 2015. godine, iz Francuske u Izrael odselilo 7.000 Jevreja, kojima su izgrađena naselja na palestinskoj zemlji.[339]

Po Evropi, u porastu je antisemitski terorizam napadima na jevrejsku imovinu i simbole. Sukobi na Bliskom Istoku, zbog očite

339 **Jakšić Boško**, Politika, Beograd, 15.05.2017. godine, strana 4.

zločinačke nepravde koju izraelski režim čini Palestincima, mogu pojačavati antisemitizam, a ublažavati islamofobiju. Međutim, učestale terorističke akcije po Evropi za koje odgovornost prihvataju ISIL i Al-kaida, utječu na ublažavanje antisemitizma i pojačavanje islamofobije. Upravo u tom kontekstu, možda treba dati za pravo onima koji tvrde da se izraelski režim raduje svakom novom slučaju terorizma po Evropi od strane terorističkih grupa i organizacija koje radikalno antiislamski tumače islam. Čak ima i onih koji tvrde da je Izrael umiješan u nastanak i terorističke akcije po Evropi od strane ISIL-a i Al-kaide.

Potencijalni antisemitizam:

Iz svojih posebnih aktuelnih političkih razloga antisemitizam u nekim zemljama Evrope je *"uspavan"*, ali potencijalno prisutan i ne uspijeva sasvim prikriti neke indikatore o svom postojanju. Tako, naprimjer, desničari u Hrvatskoj, iako osuđuju zločine nad Jevrejima koje je počinila Pavelićeva NDH, parolom *"Za dom spremni"*, u blizini Jasenovca, indiciraju potencijalni, *"uspavani"* antisemitizam. Također, desničari u Srbiji, iako se u vezi krize na Bliskom Istoku stavljaju na stranu Izraela, indiciraju raniji i potencijalni antisemitizam akcijama rehabilitacije ratnih zločinaca koji su u Drugom svjetskom ratu, sa identitetom četničke vojske i srbijanske vlade, sarađivali sa fašistima dok su ubijali i progonili Jevreje.

Uloga Velike Britanije u nastanku Izraela:

Predsjednik Palestine, Mahmud Abaz zahtijeva da se Velika Britanija izvini Palestincima zbog nepravde nanesene palestinskom narodu zbog Balfourove deklaracije.[340] Tu deklaraciju, 02.11.1917. godine, lordu Walteru Rothschildu, vođi židovske zajednice u Engleskoj, objavio je britanski ministar vanjskih poslova Arthur James Balfour. U Deklaraciji se navodi da britanska vlada podržava prijedlog stvaranja židovske države u Palestini, ako to ne bi negativno utjecalo

340 **Ridžal Hamza**, Stav, 27.04.2018. godine, strana 34.-35.

na arapsko stanovništvo u Palestini, koja je tada bila dio Osmanskog Carstva, a poslije Prvog svjetskog rata postala je britanski protektorat.[341] Početkom novembra 2017. godine, u prisustvu izraelskog premijera Natanjahua, Velika Britanija je svečano obilježila 100. godišnjicu Balfourove deklaracije. Tom prilikom, opozicijski laburisti, umjesto veličanja tog dokumenta, isticali su da je 100. godišnjica koja se obilježava pogodna prilika da Velika Britanija prizna državu Palestinu, što bi bilo najbolji način izvinjenja Palestincima.

Evropska politika *"ekvidistance"* koristi nastavku izraelskog terora nad Palestincima:

O krizi na Bliskom Istoku, u nekim pitanjima, politički stavovi EU i Palestinaca se bitno razlikuju. EU pokušava da istovremeno dok daje za pravo, i Palestincima, i Izraelu, blago kritikuje i jedne i druge. To bi se moglo nazvati evropskom politikom *"ekvidistance"* koju vješto koristi izraelski režim za neometano produžavanje zločinačke prakse nad Palestincima.

Kada je 28.09.2016. godine umro Šimon Perez, koji je u raznim ulogama bio višedecenijski lider Izraela, zvaničnici EU, među kojima i visoka predstavnica za vanjsku i sigurnosnu politiku, Federika Mogherini, su ukazivali da se Perez borio za mir, da je radi toga dobio Nobelovu nagradu, te da je zaslužan za sporazum u Oslu 1993. i 1995. godine, po kome je trebalo djelovati na uspostavi dvije države, Izraela i Palestine, koje će jedna pored druge postojati u miru i saradnji.[342] Nasuprot tome, povodom Perezove smrti, predstavnici Palestinaca, posebno lideri Hamasa koji imaju vlast u Gazi, isticali su da je Perez zločinac i da je za Palestince sreća što je umro.[343] Ipak, palestinski

341 https://hr.wikipedia.org/wiki/Balfourova_deklaracija, uzeto 8.4.2018. u 4.35 h
Tahhan Zena, Preporod, 15.11.2017. godine, strana 24.-25.
Somun Hajrudin, Oslobođenje, 10.11.2017. godine, strana 14.

342 **Mogherini Federika**, Faktor, 29.09.2016. godine, strana 15.
Politika, Beograd, 17.07.2017. godine, strana 3.

343 Faktor, 29.09.2016. godine, strana 15.

predsjednik Mahmud Abaz odlučio je prisustvovati sahrani Pereza, što je bila "snažna poruka izraelskom društvu da su Palestinci za mir i da cijene napore miroljubivih ljudi kao što je bio Šimon Perez".[344]

Prioritet utjecaja EU treba biti fizička zaštita Palestinaca od izraelskog terorizma:

EU, posebno njene stare i velike članice imaju odgovornost u tretiranju i rješavanju krize na Bliskom Istoku. Najbolje bi bilo da se ta odgovornost usmjeri na fizičku zaštitu palestinskog naroda od učestalih izraelskih terorističkih vojnih i policijskih akcija i operacija u kojima stradavaju nevini Palestinci, uz vandalsko uništavanje palestinske imovine, što uključuje i otimanje palestinske zemlje na kojoj se grade naselja za Jevreje koji se doseljavaju iz cijelog svijeta.

Nažalost, na Bliskom Istoku nema prisustva EU i njenih članica sa efektima fizičke zaštite Palestinaca od izraelskog državnog terorizma. Njihovo prisustvo ima diplomatski i humanitarni karakter. Tako, naprimjer, sredinom 2016. godine, *"Njemačko – francuski kulturni centar"* u Zapadnoj Obali osnovao je pokretnu dječiju biblioteku koja se postavlja u raznim mjestima Gaze i Zapadne Obale, s ciljem da se palestinska djeca navikavaju čitati i da se zabave tokom školskog ferja.[345] To je korisna aktivnost, ali je za palestinsku djecu porazno što EU, pa i njene najutjecajnije članice Francuska i Njemačka adekvatnim akcijama ne spriječe izraelsku vojsku i policiju kada hapsi, progoni, zlostavlja i ubija tu djecu i njihove roditelje.

Njemačka podrška Palestincima:

Kada je sredinom aprila 2017. godine, ministar vanjskih poslova Njemačke, Sigmar Gabriel, izrazio namjeru da će tokom posjete Izraelu razgovarati sa predstavnicima *"građanskih grupa"*, premijer Izraela, Benjamin Natanjahu, je otkazao susret i razgovor s njim,

344 Oslobođenje, 30.09.2016. godine, strana 20.

345 Oslobođenje, 11.07.2016. godine, strana 13.

zato što se *"građanske grupe"* sa kojima se ministar Sigmar želi sastati protive izraelskoj politici prema Palestincima.[346] Početkom maja 2017. godine, tokom posjete Palestini, ministar Sigmar je u razgovoru sa predsjednikom Mahmudom Abazom podržao njegove napore da se kriza na Bliskom Istoku riješi u skladu sa međunarodnim rezolucijama, uspostavom dvije države Izraela i Palestine sa granicama od 1967. godine i sa glavnim palestinskim gradom, Istočnim Jerusalemom.

Politički stavovi muslimanskih zemalja radi zaštite Palestinaca:

Početkom marta 2017. godine, Ministarsko vijeće Arapske lige je saopćilo da palestinskom narodu treba omogući zaštitu ljudskih prava i sloboda, kao i da stekne neovisnost svoje države Palestine. Zalagali su se za oslobađanje Palestinaca iz izraelskih zatvora i za povratak Palestinaca u svoje domove i na svoja imanja sa kojih su prognani. Insistirali su na provedbi rezolucije Savjeta sigurnosti UN-a o zabrani dalje gradnje jevrejskih naselja na palestinskoj zemlji. Predlagali su da međunarodna zajednica izraelsku okupaciju palestinskih teritorija proglasi ništavnom, posebno da proglasi ništavnom izraelsku aneksiju Jerusalema.[347]

Na samitu u Jordanu, krajem marta 2017. godine, najviši zvaničnici zemalja Arapske lige su izrazili spremnost da podrže bliskoistočni mirovni sporazum, pod uslovom da Izrael napusti teritorije okupirane poslije 1967. godine, da se garantira suverena država Palestina i da se pravedno riješi pitanje povratka prognanih Palestinaca na svoja imanja, na okupiranim teritorijama i širom Izraela.[348]

Povodom izraelskog okupacijskog terora koji se odvijao tokom jula 2017. godine, u i oko džamije Al-Aksa, predsjednik Turske Tajip Erdoan, koji se zalaže za neometan pristup Palestinaca džamiji Al-Aksa, u ulozi predsjedavajućeg Samita Islamske konferencije, u svojoj pismenoj

346 Oslobođenje, 26.04.2017. godine, strana 13.

347 Oslobođenje, 09.03.2017. godine, strana 15.

348 Oslobođenje, 31.03.2017. godine, strana 18.

izjavi, pored ostalog, je naveo: *"Nedopustivo je da Izrael zatvara Harem-i šerif ... Mi žalimo zbog toga što se dogodilo 14. jula u Istočnom Kudsu, koji je pod izraelskom okupacijom od 1967. godine ... Osuđujem izraelsko insistiranje na zanemarivanju svih upozorenja ..."*[349] Turska i ostale zemlje članice Islamske konferencije smatraju da je prisustvo izraelske vojske i policije u Istočnom Jerusalemu, kao i u drugim palestinskim prostorima, okupatorskog karaktera. Prema tome, Izrael je okupator Palestine.

Predsjednik Turske Erdoan, možda, najkonkretnije kritikuje fašističku praksu Izraela prema Palestincima. Tako, naprimjer, povodom genocidne kampanje protiv Palestinaca, u šta spada i nacrt zakona da se pozivi sa minareta muslimanima na molitvu u ranim jutarnjim satima ukinu da ne uznemiravaju građane drugih vjeroispovijesti, maja 2017. godine, kako se navodi u beogradskoj *"Politici"*, Erdoan je rekao: *"Mi ćemo naći efikasan odgovor svima onima koji žele da ućutkaju mujezine koji pozivaju vjernike na molitvu u Jerusalemu."*[350] Također, Erdoan je tada kritikovao najavu američkog predsjednika Trampa da će premjestiti američku Ambasadu iz Tela Aviva u Jerusalem.

Politika Srbije prema krizi na Bliskom Istoku:

Utemeljenost na mitovima zajedničko je obilježje velikosrpske i izraelske politike. Izraelski mitologijski stav je da palestinska zemlja pripada Jevrejima, a velikosrpski mitologijski stav je da teritorije više zemalja na Balkanu pripadaju pravoslavlju i Srbima. Međutim, u osnovi i tradicijski, sljedbenici velikosrpske ideologije u Srbiji skloni su antisemitizmu, koga prikrivaju iz dubljih, velikosrpskih ideoloških i političkih razloga. Težnja vladajućih političkih snaga u Srbiji je da se rehabilitiraju kvislinzi, Hitlerovi oslonci u Srbiji za vrijeme Drugog svjetskog rata, Milan Nedić, Dimitrije Ljotić, Draža Mihailović, Nikolaj Velimirović ..., koji su svaki na svoj način odgovorni za fašističke progone Jevreja, indicira njihov potencijalni, *"uspavani"*

349 **Erdoan Tajip**, po kolumni Ridžal Hamza, Stav, 27.07.2017. godine, strana 28.

350 **Erdoan Tajip**, po kolumni Lalić Vojislav, Politika, Beograd, 12.05.2017. godine, strana 2.

antisemitizam, slično kako to u drugom kontekstu čine desničari u Hrvatskoj. Prema tome, velikosrpska ideologija i politika jednako je i antisemitska i islamofobijska. Kada će koja od tih fobija biti više izražena ili više prikrivena stvar je dinamike velikosrpskih interesa, koji da bi se ostvarili ipak ostavljaju jasne indikatore o njihovoj antisemitskoj i islamofobičnoj suštini. U tom kontekstu treba sagledavati i aktuelnu podršku koju lider bosanskih Srba, Milorad Dodik, daje zločinačkoj praksi Izraela u progonima i genocidu nad Palestincima.

Dolaskom na vlast u Srbiji, osamdesetih godina 20. stoljeća, Slobodan Milošević je učinio niz radikalnih zaokreta u odnosu na vanjsku politiku koju je do tada imala bivša SFRJ. U širem spektru takvih zaokreta je promjena politike prema krizi na Bliskom Istoku. Umjesto dotadašnje podrške borbi palestinskog naroda, velikosrpska politika se odlučila za podršku izraelskom terorističkom režimu i praksi izraelskog terora i zlostavljanja Palestinaca. Takvu politiku velikosrpski ideolozi opravdavaju ocjenom i tvrdnjom da su u toku Drugog svjetskog rata Srbi i Jevreji imali istu sudbinu jer su na prostorima Jugoslavije fašisti Hitlerove Njemačke i Pavelićeve NDH, navodno, poubijali na stotine hiljada Jevreja, Srba i Roma. Pri tome ćute o doprinosu Nedića, Ljotića, Mihailovića, Velimirovića ... Hitlerovoj praksi genocida nad Jevrejima u Drugom svjetskom ratu.

Podrška Izraelu od strane srbijanske politike, krajem 20. i početkom 21. stoljeća, imala je utjecaja da u vezi sa osamostaljenjem Kosova, Izrael bude na strani Srbije, a ne na strani SAD-a. Povodom prisustva srbijanskog predsjednika Tomislava Nikolića na sahrani Šimona Peresa, beogradska politika je konstatirala: *"Šimon Peres je ostavio snažan lični pečat ... na zauzimanju izraelskog stava o nepriznavanju nezavisnosti Kosova i Metohije."*[351]

351 Politika, Beograd, 01.10.2016. godine, strana 2.

Odnos Bosne i Hercegovine prema krizi na Bliskom Istoku:

U Sarajevu djeluje *"Udruženje Bosasnko-palestinskog prijateljstva"*, na čelu sa predsjednikom Avdom Hebibom. U BiH ima oko 200 stalno nastanjenih Palestinaca. Na čelu *"Udruženja zajednice Palestinaca"* u BiH je Majed Marouf. U Sarajevu se nalazi Ambasada Palestine, na čelu sa ambasadorom Rizik Namourahom. U Tel Avivu, aktuelna ambasadorka BiH je Jelena Marković.

U posljednje vrijeme, Izrael su posjetili ministar vanjskih poslova Igor Crnadak i ministar sigurnosti Dragan Mektić, a sredinom marta 2017. godine, delegacija na čelu sa tadašnjim predsjedavajućim Predsjedništva BiH Mladenom Ivanićem. Tom prilikom, Ivanić je ocijenio da su odnosi Izraela i BiH *"odlični, s prostorom za dodatno unapređenje"* u raznim oblastima. O vojnoj saradnji Ivanić je razgovarao sa ministrom odbrane Izraela, Avigdorom Libermanom.[352]

Na bh. državnom nivou podijeljena su i suprotstavljena stajališta o krizi na Bliskom Istoku. Srpski lideri podržavaju izraelski državni teror nad Palestincima. Lideri Hrvata taktiziraju, pa je teško ući u trag njihovim stvarnim stajalištima o tom pitanju. Bošnjačke i stranke ljevice, kao i razne nevladine organizacije u BiH su na strani pravedne borbe Palestinaca protiv izraelskog ekspanzionizma i državnog terora.

U aktuelno vrijeme, nakon uspostave mira u BiH po Dejtonskom sporazumu, u podršci izraelskom teroru nad Palestincima, u ime srpske politike, ističe se lider bosanskih Srba Milorad Dodik, koji propagira da je Izrael stabilna i demokratska zemlja, isto *"kao i Republika Srpska"*. Ironija tog Dodikovog stava je u činjenicama što ni Izrael, ni RS, nemaju ništa zajedničkog sa demokratijom, s obzirom na praksu segregacije i aparthejda od strane srpske vlasti u RS-u prema Bošnjacima i Hrvatima, te s obzirom na genocidnu, terorističku praksu izraelskog režima

352 Oslobođenje, 13.03.2017. godine, strana 3.
Oslobođenje, 14.03.2017. godine, strana 5.
Oslobođenje, 16.03.2017. godine, strana 5.

prema Palestincima. Njihov zajednički imenitelj nije demokratija, već politika segregacije, aparthejda i agresivno otimanje tuđe zemlje. Dodik posjećuje Izrael. U Banjoj Luci prima posjete izraelskih zvaničnika, a nekima dodjeljuje visoka odlikovanja RS-a, kao što je bio slučaj dodjele odlikovanja gradonačelniku izraelskog grada Modin, Haimu Bivasu, početkom maja 2016. godine.[353] Dodik je pokušao uspostaviti paradiplomatske odnose sa Izraelom. Propagirao je da je njegov savjetnik Arie Livni ujedno i zvanični predstavnik Izraela u RS-u, a zatim da je šef diplomatskog predstavništva RS-a u Izraelu.

Početkom aprila 2017. godine, nakon posjete Izraelu od strane predsjedavajućeg Predsjedništva BiH, Mladena Ivanića, Vlada Izraela se ogradila od Aria Livnija, ističući da on *"nije bio niti jeste izraelski diplomata i svi njegovi istupi po raznim pitanjima isključivo su njegovi lični stavovi koji nemaju nikakve veze sa stavovima države Izrael... Instruirali smo naše ambasade da ne budu u bilo kakvoj vezi sa Livnijem ..."*[354] Predstavnik Vlade Izraela također je saopćio da je paradiplomatsko predstavništvo RS-a u Izraelu transformirano u privatno preduzeće kojim rukovodi Arie Livni. Vlada Izraela je obavijestila Ministarstvo vanjskih poslova BiH da se distancira i ograđuje od aktivnosti koje je Dodik u Izraelu realizirao preko svog predstavnika (savjetnika) Aria Livnija. O tome, domaću javnost u BiH je informirao ministar vanjskih poslova Igor Crnadak.[355]

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini, ažurno prati probleme Palestinaca i oglašava se saopćenjima za javnost putem kojih najoštije osuđuje svaki oblik nasilja u krizi na Bliskom Istoku. Povodom odluke američkog predsjednika Trampa da se Ambasada SAD-a iz Tel Aviva premjesti u Istočni Jerusalem, na redovnoj sjednici u Sarajevu, 23.12.2017. godine, Sabor IZ u BiH je usvojio Izjavu u kojoj se ističe: *"Sabor IZ ... izražava žaljenje i zabrinutost jednostranim pokušajem*

353 **Kremenović Mladen**, Politika, Beograd, 06.05.206. godine, strana 4.

354 Oslobođenje, 09.04.2017. godine, strana 2.-3.

355 Oslobođenje, 26.04.2017. godine, strana 3.

promjene statusa svetog grada Kudsa – Jerusalema. Kuds sa Mesdžidu-l-Aksom je jedan od tri sveta grada islama i prva kibla muslimana. On je sveti grad u tradiciji Jevreja, kršćana i muslimana ... Muslimani su stoljećima upravljali ovim gradom i nikada ga nisu smatrali samo svojim."[356]

Istinsku želju građana BiH da se dostigne mir na Bliskom Istoku simbolizira činjenica što je Sarajevo, početkom marta 2017. godine, u prisustvu reisu-l-uleme Huseina Kavazovića i člana Predsjedništva BiH iz reda Bošnjaka, Bakira Izetbegovića, bilo domaćin *"Muslimansko-jevrejske konferencije"* na kojoj su, i muslimani, i jevreji, iznosili slična stajališta. Predstavnici Jevreja su govorili da su im *"muslimani divni i dragi ljudi"*, da je situacija na Bliskom Istoku zabrinjavajuća, ali da su „promjene moguće" jer je *"moguća saradnja između muslimanske i jevrejske zajednice"*.[357]

Tokom 2017. godine, u BiH je eskalirala *"afera"* o dodjeli Osnovnoj školi u Dobroševićima kod Sarajeva naziva po Mustafi Busuladžiću, za koga se, s jedne strane tvrdilo da je ugledni bošnjački inetektualac i nevina žrtva komunističkih progona, a s druge da je u toku Drugog svjetskog rata bio saradnik Hitlerovih, Musolinijevih i Pavelićevih fašista, što su optužbe zbog kojih je osuđen na smrt strijeljanjem.

Oktobra 2017. godine, Ambasada Izraela za BiH, sa sjedištem u Tirani, uputila je protestnu notu Ministarstvu vanjskih poslova BiH, izražavajući žaljenje što je pomenuta Osnovna škola dobila naziv po Mustafi Busuladžiću i što je Vlada Kantona Sarajevo odobrila taj naziv, bezobzirno prema činjenici što je većina bosanskih Jevreja stradala od fašista, sa kojima se, navodno, identificirao Busuladžić. Izrael je pozvao bh. vlasti da ukinu naziv škole po Busuladžiću.[358] U međuvremenu je

356 **Izjava Sabora IZ u BiH**, Oslobođenje, 24.12.2017. godine, strana 5.

357 **Salkić Jakub**, Stav, 10.08.2017.godine, strana 53.

358 Oslobođenje, 25.10.2017. godine, strana 1. i strana 16.

Politika, Beograd, 25.10.2017. godine, strana 2.

Kremenović M., Politika, Beograd, 28.10.2017. godine, strana 4.

uslijedila odluka Skupštine Kantona Sarajevo da se izmijeni naziv škole. Kao osnovu za tvrdnju da je Busuladžić antisemista, koristi se jedna njegova izjava o Jevrejima kao špekulantima u trgovini, slično kako je i Karl Marks o njima pisao. Pri tome se zanemaruju Busuladžićevi stavovi izneseni u djelu *"Islam i socijalizam"* u kome on ističe da su jednako opasni fašizam, komunizam i nacionalsocijalizam, iz čega proizilazi da je Busuladžić bio, i antifašista, i antikomunista.[359] Nigdje nema ni jedne činjenice da je Busuladžić podržao fašističku praksu prema Jevrejima, ali ima dosta činjenica da je on zastupao islamski stav protiv ubijanja i zlostavljanja ljudi.

U suzbijanju negativnih stavova Izraela u vezi Busuladžića prema BiH, posebno prema Bošnjacima, bitna je izjava sarajevskog univerzitetskog profesora i humaniste, Jevreja, Davida Kamhija, koji je rekao: *"Busuladžić je bio jedan vrijedan intelektualac. Eh, sad, kako je bio orijentiran i u kojem periodu, i to moramo znati ... Ne možemo čovjeka posmatrati onako kao što pivarski konji imaju na očima. Moramo čovjeka posmatrati na svaki mogući način i u svim segmentima i vremenskim kontekstima, o tome se radi."*[360]

26. Srbijansko priznanje Palestine

Srbija je priznala Palestinu i s njom uspostavila diplomatske odnose. U Beogradu je sagrađena nova zgrada za Ambasadu Palestine. U izjavama zvaničnika Srbije, Palestina se tretira prijateljskom državom. Srbija, kao članica UN-a, je podržala Palestinu za dobijanje statusa posmatrača u Generalnoj skupštini UN-a. U vezi sukoba između Kosova i Srbije, Palestina je na strani Srbije i neće priznati nezavisnost Kosova. Bratimljenje Kragujevca sa palestinskim gradom Jerihonom i Zaječara sa Kalkilijem odražava dobre odnose Srbije i Palestine.

359 **Ratkušić Enes**, Stav, 02.11.2017. godine, strana 18.

360 **Kamhi David**, po kolumni Spahić Mustafa, Oslobođenje, 4.11.2017. godine, strana 25.

Prilikom boravka u Beogradu, 10.06.2015. godine, palestinski predsjednik Mahmud Abaz je rekao da njegov narod i država Palestina cijene *"podršku Srbije u UN prilikom glasanja za status posmatrača Palestine u UN"*.[361]

Tokom posjete palestinskog predsjednika Mahmuda Abaza, Beogradu, srbijanski predsjednik Tomislav Nikolić je rekao. *"Izrael i Palestina su naše dvije prijateljske zemlje, a i sami znamo da mnogo toga može da se postigne pregovorima, a ništa ako se ne razgovara ... Za Srbiju je veoma značajno to što Palestina podržava Srbiju u spoljnopolitičkim prioritetima ... Palestina se odlučno protivi ulasku Kosova u UNESCO ..."*[362]

Prije Abazove posjete Beogradu, Izrael su posjetili, prvo srbijanski predsjednik Tomislav Nikolić, aprila 2013., a zatim, početkom decembra 2014., i premijer Aleksandar Vučić. Njegova posjeta Izraelu je označena kao historijska. Tokom posjete, Vučić je rekao da će *"Izrael zamoliti za podršku Srbiji u SAD-u i u drugim zemljama gdje Izrael ima veliki utjecaj i veliki značaj"*.[363] Analitičari cijene da je ta ambicija Vučića suviše "*idealistička*", jer Izrael svoje jake pozicije u SAD koristi za sebe, a ne za druge zemlje, a uz to, pozicije Izraela u SAD-u su oslabljene zbog sve učestalijih nesporazuma Izraela i SAD-a o važnim međunarodnim pitanjima. U SAD-u ima sve više i više onih političara koji kritikuju Izrael.

Vučić se zahvalio Izraelu što nije priznao Kosovo i što Izrael podržava Srbiju u međunarodnim organizacijama.

Po ocjeni političkog analitičara u Vašingtonu, Obrada Kesića, bosanskohercegovački entitet RS se tretira *"najboljim prijateljem Izraela u Evropi"*,[364] što je utemeljeno na podršci Izraelu u političkim

361 **Abaz Mahmud**, Politika, Beograd, 11.06.2015. godine, strana 5.

362 **Nikolić Tomislav**, Politika, Beograd, 11.06.2015. godine, strana 5.

363 **Vučić Aleksandar**, Politika, Beograd, 02.12.2014. godine, strana 1.

364 **Kesić Obrad**, Politika, Beograd, 02.12.2014. godine, strana 5.

i vojnim akcijama protiv Palestine, u šta spada i sprečavanje od strane srpskih lidera da BiH podrži Palestinu kada je dobila status države posmatrača u UN-u. Srbija i Rusija podržavaju Palestinu, dok RS, bezrezervno podržava Izrael protiv Palestine. Na pitanje zašto se ispoljava razlika politike vladajućih lidera RS-a u odnosu na politiku Srbije i Rusije, odgovara se mišljenjem da RS, zbog podrške Izraelu ne može imati posljedica u odnosima sa muslimanskim zemljama, a da Rusija i Srbija, u slučaju podrške Izraelu protiv Palestine, mogu imati negativnih ekonomskih i političkih posljedica u odnosima sa muslimanskim svijetom.

27. Razlike Dodikove entitetske, ruske i sbijanske politike o krizi na Bliskom Istoku

(tekst napisan augusta 2016. godine)

Srpska politika podržava ekspanzinističku i zločinačku praksu Izraela. Posebno se daje podrška izraelskim zračnim i kopnenim napadima na palestinska područja, u okviru čega se opravdava stav Izraela da su palestinski civilni stambeni blokovi *"legitimni vojni cilj"*, tako da je samo u zračnim udarima 2014. godine od takvog tretmana stambenih blokova, u zračnim akcijama bombardiranja poginulo 2.200 civila. Apsurd srpske nacionalističke politike u podršci Izraelu da su stambene zgrade legitimni vojni cilj, vidi se po činjenici što ista ta politika osporava istinu da vojna kolona u kojoj je poginulo pet pripadnika JNA nije bila legitimni vojni cilj, iako su međunarodni pravni autoriteti, u predmetu *"Dobrovoljačka"* dokazali da je kolona bila legitimni vojni cilj.

Podrška Izraelu od strane srpskog lidera Dodika podrazumijeva osporavanje da Palestinci uspostave državu na teritorijama koje obuhvataju i područja okupirana u ratu 1967. godine. Podržavajući izraelsku desnicu, Dodik se faktički suprotstavlja stavu ruskog predsjednika Putina koji se zalaže za prava palestinskog naroda.

Jedan dio velikosrpskih protagonista, u vezi sa palestinsko-izraelskim sukobom podržava Rusiju i Srbiju, dakle podržava državu Palestinu, što je suprotstavljeno interesima Izraela, dok drugi dio velikosrpskih protagonista (Dodik) u vezi istog palestinsko-izraelskog sukoba podržava Izrael, čestitajući uspjehe koje je izraelska vojska postigla u zračnim napadima po palestinskim civilima u Gazi. Postavlja se pitanje, zbog čega se fingira *"nedisciplina"* glavnih protagonista velikosrpske politike u strateškim pitanjima međunarodnih odnosa. Dok Rusija podržava Iran isporukama savremenog oružja, a Srbija ima dobru saradnju sa Iranom, dotle srpska entitetska politika u Banjoj Luci osuđuje Iran, optužujući ga za terorizam, upravo onako kako to u svojim osudama protiv Irana čini i Izrael. Odgovarajući na rusku saradnju sa Iranom, Izrael je prodavao oružje Ukrajini, kako bi se uspješnije suprotstavila Rusiji.[365]

Šef Radmanovićevog kabineta na sastanku kod izraelskog premijera Natanjahua:

U okviru nastojanja da okupi što veći broj zemalja koje će glasati protiv zahtjeva da se na Generalnoj skupštini UN-a, krajem septembra 2011., izglasa priznanje države Palestine u granicama od prije rata 1967., prema pisanju Dnevnog avaza, izraelski premijer Natanjahu je u Jerusalemu ugostio 19 ambasadora akreditiranih u Vašingtonu, te Miroslava Vujičića, šefa kabineta Nebojše Radmanovića, koji je na taj sastanak otišao iz Sarajeva.[366] U vezi prisustva na tom sastanku šefa Radmanovićevog kabineta, interesantne su pretpostavke da će Srbija na zasijedanju Generalne skupštine glasati u korist priznanja Palestine, s ciljem da učvrsti prijateljstvo sa brojnim muslimanskim zemljama, kako bi one ostale na pozicijama nepriznavanja Kosova. Pri tome treba

365 Politika, Beograd, 20.04.2015. godine, strana 3.

366 Natanjahu je održao sastanak sa predstavnicima Albanije, Barbadosa, Belizea, Benina, Bosne i Hercegovine, Burkine Faso, Crne Gore, Dominike, Dominikanske Republike, Grenade, Haitija, Liberije, Istočnog Timora, Makedonije, Mongolije, Slovačke, Svete Lucije, Trinidada, Toboga i Ugande. **(Dnevni avaz, 10.08.2011. godine, strana 3.)**

imati u vidu čvrste veze Milorada Dodika sa predstavnicima izraelskog režima. Dodik je podržao zločinačku ofanzivu izraelske vojske na pojas Gaze, kada je ubijeno 1.400 Palestinaca, a mnogi objekti sravnjeni sa zemljom. U znak podrške izraelskoj politici protiv Palestinaca, Dodik je posjetio Šimona Pereza i ostale najviše zvaničnike izraelskog režima. Jevrej Aria Livni je Dodikov zvanični savjetnik. Dodik je uspostavio predstavništvo RS-a u Izraelu.

28. Politički smisao i posljedice Dodikove posjete Izraelu

(tekst napisan januara 2012. godine)

Predsjednik RS-a Milorad Dodik je 16.01.2012. godine otišao u trodnevnu posjetu Izraelu. Pred polazak je izjavio da će razgovarati sa izraelskim ministrima i predsjednikom Perezom Šimonom o pitanjima *"iz oblasti ekonomije, obrazovanja, zdravstva te borbe protiv terorizma i saradnje sigurnosnih agencija"*.[367] Međutim, najvjerovatniji razlozi Dodikove posjete su slijedeći: (a) Analiza realizacije dogovorenih mjera prilikom Dodikove posjete Izraelu u ljeto 2010. godine; (b) Rezultati i problemi ekonomskog, propagandnog i obavještajnog prisustva Izraela u RS-u i šire na Balkanu; (c) Rezultati i problemi izraelskog djelovanja u korist secesionističkih planova RS-a protiv države BiH.

Koordinator priprema i realiziranja Dodikove posjete Izraelu je *"savjetnik predsjednika RS-a i direktor predstavništva RS-a u Izraelu"* Arie Livni. On je izjavio da je Dodikova posjeta Izraelu od ogromnog značaja, te konstatirao: *"Ima tu jedna stvar koju trebamo uzeti u obzir. Od toga ne možemo pobjeći. RS nije država. RS je dio BiH, koja je država"*. Livni je zatim ukazao da je Dodikova posjeta Izraelu *"veliki uspjeh, skoro nerazumljiv"* što treba *"znati pametno koristiti"*.[368]

---

367 **Dodik Milorad**, Oslobođenje, 16.01.2012. godine, strana 3.

368 **Livni Arie**, Oslobođenje, 16.01.2012. godine, strana 3.

Ranije aktivnosti: U vezi Dodikove aktuelne posjete Izraelu, bitno je imati u vidu neke ranije aktivnosti u saradnji RS-a sa Izraelom: (1) Dodik je podržao zločinačku ofanzivu izraelske vojske na pojas Gaze krajem 2008. i početkom 2009., kada je ubijeno 1.400 Palestinaca, a mnogi objekti sravnjeni sa zemljom. Dok se odvijao taj vojni napad, Dodik je Šimonu Perezu poslao pismo podrške izraelskoj politici protiv Palestinaca. (2) Dodik je uspostavio Predstavništvo RS-a u Izraelu. Na dužnost direktora tog Predstavništva postavio je Izraelca, Aria Livnija, koji obnaša i funkciju njegovog savjetnika u Banjoj Luci. (3) Dodik je boravio u Izraelu u ljeto 2010. godine.[369] Tom prilikom je razgovarao sa izraelskim ministrima i predsjednikom Perezom Šimonom. (4) Izraelski premijer Benjamin Natanjahu je početkom augusta 2011., u Jerusalemu ugostio 19 ambasadora akreditiranih u Vašingtonu, te Miroslava Vujičića, šefa kabineta srpskog člana Predsjedništva BiH Nebojše Radmanovića koji je na taj sastanak otišao iz Sarajeva.[370]

Političke okolnosti: Uz naprijed navedene i druge ranije aktivnosti saradnje RS-a sa Izraelom, aktuelnu Dodikovu posjetu Izraelu započetu 16.01.2012., treba razmatrati u kontekstu relevantnih političkih događaja u BiH, na Balkanu, Srednjem Istoku i šire u svijetu. Politički faktori u BiH se pripremaju za lokalne izbore oktobra 2012. godine. Zapaža se pojačan utjecaj srpskih opozicionih partija koje podržava međunarodna zajednica, što ugrožava vladajuću poziciju Dodikovog SNSD-a. Nakon formiranja Vijeća ministara BiH, uslijedit će aktivnosti za reforme političkog i društvenog sistema u BiH. Dodik smatra da utjecaj Izraela na administraciju SAD može rezultirati jenjavanjem pritiska SAD na entitetsku Vladu u Banjoj Luci u vezi sa njenim blokiranjem reformama. Teroristički napad na Ambasadu SAD

369 Vidjeti tekst pod naslovom "POLITIČKE OKOLNOSTI I POSLJEDICE DODIKOVE POSJETE IZRAELU" Sarajevo, 17.8.2010. godine.

370 Natanjahu je održao sastanak sa predstavnicima Albanije, Barbadosa, Belizea, Benina, Bosne i Hercegovine, Burkine Faso, Crne Gore, Dominike, Dominikanske Republike, Grenade, Haitija, Liberije, Istočnog Timora, Makedonije, Mongolije, Slovačke, Svete Lucije, Trinidada, Toboga i Ugande. **(Dnevni avaz, 10.08.2011. godine, strana 3.)**

u Sarajevu, krajem oktobra 2011. godine, pogoduje islamofobičnoj izraelskoj i velikosrpskoj propagandi. U SAD se zahuktava kampanja za predsjedničke izbore. Važna pitanja u nadmetanju američkih predsjedničkih kandidata će biti politika SAD na Balkanu, posebno u odnosu na BiH i Kosovo, te politika SAD u odnosu na izraelsko-palestinski sukob, Afganistan, Irak, sjever Afrike, izraelsko-američki sukob sa Iranom i politička previranja, odnosno promjene u Libiji, Tunisu, Egiptu, Siriji, Jemenu i Bahreinu. U tim odnosima, pozicija Izraela i SAD se usložnjava, jer slabe njihovi saveznički oslonci u muslimanskim zemljama. Novouspostavljene vlasti u nekim od zemalja zahvaćenih *"arapskim proljećem"* odbijaju saradnju sa Izraelom u rješavanju blikoistočne krize. U takvoj situaciji, za SAD je problematična ruska i kineska politika. Vjerovatno je da izraelski zvaničnici smatraju da Dodik i srbijanski predsjednik Tadić, u korist izraelskih i američkih interesa mogu utjecati na ruske i kineske zvaničnike. To može biti *"trgovina"* na štetu BiH.

Dodikova saradnja sa Izraelom o terorizmu i sigurnosnim agencijama nije ni legalna ni legitimna: Pitanja terorizma i saradnje sigurnosnih agencija BiH sa sličnim institucijama drugih zemalja, pa i Izraela je nadležnost državnih a ne entitetskih institucija. Prema tome, Dodik nije nadležan da bez zvaničnika Ministarstva sigurnosti BiH, SIPA-e i OSA-e, sa izraelskim vlastima razmatra pitanja rada sigurnosnih agencija BiH ni za kakvu oblast pa ni za oblast terorizma. Izraelsko prihvatanje da sa Dodikom razgovara o tim pitanjima može imati smisao miješanja u unutarnja pitanja BiH. Dodikovo skrivanje sadržaja svojih razgovora sa zvaničnicima Izraela *"o terorizmu i saradnji sigurnosnih agencija"*, pojačava sumnje o ulozi izraelske obavještajne službe MOSAD u vezi sa terorističkim napadom na Ambasadu SAD u Sarajevu.

Entitetska Vlada u Banjoj Luci, u Dejtonskom sporazumu ima osnov za specijalne paralelne veze sa Srbijom, ali su takve veze sa Izraelom nelegalne, jer nemaju uporište u zakonima i Ustavu BiH. One su i nelegitimne. Ustvari, Dodik nema legitimitet da predstavlja

državne institucije BiH po pitanjima borbe protiv terorizma i saradnje sigurnosnih agencija. Indikativno je što je Dodikova posjeta Izraelu uslijedila u eskalaciji nacionalističkih i secesionističkih efekata obilježavanja dvadesete godišnjice nastanka *"Republike Srpske"* za koju je patrijarh SPC Irinej Gavrilović rekao da je *"srpska država"*. Isto to što je patrijarh rekao eksplicitno, Dodik je odlaskom u Izrael poručio implicitno. Ustvari cjelokupno Dodikovo djelovanje ima karakter zalaganja da *"Republika Srpska"* bude srpska država, što simbolizira i činjenica da će njega na najvišem državnom nivou primiti izraelski predsjednik Šimon Perez.

Dodikovi stavovi o terorizmu i o bliskoistočnoj krizi su suprotstavljeni stavovima Bakira Izetbegovića i Željka Komšića. Izrael ohrabruje Dodika u njegovim podrivačkim antibosanskohercegovačkim postupcima koji se događaju svakodnevno. Izraelska saradnja sa RS-om blokira težnje za poboljšavanje međunacionalnih odnosa u BiH i komplicira uslove saradnje BiH sa drugim državama.

Prisustvo Izraela u BiH ima karakter miješanja u unutarnja pitanja BiH, narušavajući njen suverenitet. Zato je potrebno, diplomatskim putem, upozoriti Vladu Izraela na obaveze poštivanja suvereniteta BiH. Iz istih razloga zbog kojih se upozorava Srbija, jer se zloupotrebom *"specijalnih veza"* sa RS-om miješa u unutarnja pitanja BiH, treba upozoriti i Izrael.

Izraelski režim i srpske nacionaliste povezuju islamofobični stavovi, ali i interpretacija iskustava iz Drugog svjetskog rata. Srpski nacionalisti su uvjerili izraelske zvaničnike da su Bošnjaci bili u ustaškoj vojsci, te da su i oni učesnici u zločinačkoj praksi koju je režim Ante Pavelića provodio nad Jevrejima. Tako se velikosrpsko falsificiranje historije koristi kao sadržaj u djelovanju protiv države BiH, posebno protiv bošnjačkog naroda. Upravo zato je važno više govoriti, pisati i na druge načine isticati da je bošnjački narod u Drugom svjetskom ratu bio antifašistički usmjeren, politički i vojno aktivan. Bošnjaci su bili faktor zaštite Jevreja od Hitlerovih i Pavelićevih fašista.

Pred rat, Miloševićevi i Karadžićevi sljedbenici su žestoko kritikovali vanjsku politiku bivše SFRJ zato što je podržavala borbu palestinskog naroda. Intenzitet tih kritika je ukazivao da iza velikosrpskih nacionalista stoji i izraelski režim, što znači da je MOSAD imao važnu ulogu u rušenju bivše SFRJ i u agresiji na RBiH. Izraelska obavještajna služba je izgradila Dodika u svog agenta. Nije slučajno što se vremenski period žestokog djelovanja Dodika protiv integriteta i suvereniteta BiH poklapa sa periodom u kome on kontaktira sa iskusnim Izraelcem Arie Livnijem. Izrael je zainteresiran da širom zemljine planete kruži bauk *"islamskog terorizma"*, da je taj terorizam prisutan u BiH i da iza *"islamskih terorista"* u BiH stoji Iran. U tome treba vidjeti porijeklo vehabija u BiH i porijeklo Dodikovog čestog isticanja antiiranskih stavova. U vezi s takvim činjenicama postavljaju se pitanja: (1) Zašto se politika Izraela prema BiH u tolikoj mjeri razlikuje od politike SAD, s obzirom da su SAD i Izrael čvrsti saveznici? (2) Koliko Dodikova kritičnost protiv Irana i *"islamskih terorista u BiH"* pomaže približavanju američkih stavova, stavovima Izraela u pogledu podrške Dodikovim secesionističkim planovima.

Predsjednik RS-a Milorad Dodik, kontinuirano održava prisne veze sa najvišim zvaničnicima Izraela. Početkom septembra 2012. kod njega je u Banjoj Luci boravio izraelski ministar vanjskih poslova Avigdor Liberman. Tokom tog boravka u BiH, Liberman je posjetio Višegrad gdje mu je domaćin bio Emir Kusturica, kreator gradnje *"Andrićgrada"*.[371] Zabrinjavaju učestali dolasci Avigdora Libermana u BiH i njegovi prisni kontakti sa Miloradom Dodikom, jer Liberman pripada krajnjoj nacionalističkoj desnici Izraela koja se zalaže za praksu aparthejda prema Arapima, posebno Palestincima. Vjerovatno je da takva iskustva Liberman prenosi Dodiku, podstiče i *"podučava"* Dodika kako se srpska politika treba odnositi prema Bošnjacima u BiH. Bilo bi interesantno utvrditi da li tako često kao što dolazi Dodiku u BiH, Liberman kao ministar vanjskih poslova odlazi u bilo koju drugu

371 Oslobođenje, 10.09.2012. godine, strana 6.

zemlju, zaobilazeći zvanične državne autoritete i svodeći izraelsku saradnju prema predstavnicima nižih nivoa vlasti.

Jačanje i proširivanje prakse aparthejda, segregacije i terora prema Bošnjacima u bosanskohercegovačkom entitetu RS-u je velika prijetnja, upravo zbog Libermanovog prenošenja na prostor BiH rasističkih, segregacijskih i nacionalističkih iskustava izraelskog režima prema Arapima.

U svakoj situaciji eskalacije izraelskog zločinačkog djelovanja ubijanjem Palestinaca, progonima i devastiranjem njihove imovine, Milorad Dodik, putem medija, izražava podršku takvoj izraelskoj praksi. Dodik je tako postupio i u slučaju izraelske ofanzive na Gazu, novembra 2012., poslavši pismo podrške predsjedniku Šimonu Perezu i ministru vanjskih poslova Avigdoru Libermanu, u kome je naveo da *"ima puno razumijevanje za poziciju Izraela"* i da *"izražava podršku aktivnostima koje su poduzele vlasti ove države da bi zaštitile svoju teritoriju i stanovništvo."*[372] Istovremeno dok je Dodik tako podržavao Izraelce, u Sarajevu, Zenici ... su bila protestna okupljanja građana protiv izraelskih zločina u Gazi.

Srpska politika u BiH je na strani Izraela. Srpski član Predsjedništva BiH Nebojša Radmanović nije podržao svoje kolege Bakira Izetbegovića i Željku Komšića, da BiH na Generalnoj skupštini podrži rezoluciju o prijemu Palestine u UN.[373]

29. Bliskoistočna kriza i svjetski poredak

(tekst napisan maja 2013. godine)

Pod svjetskim poretkom podrazumijevam aktuelne lokacije političke, vojne i ekonomske moći i njenu usmjerenost radi interesa

372 **Dodik Milorad**, Oslobođenje, 20.11.2012. godine, strana 64.

373 Oslobođenje, 24.11.2012. godine, strana 2.

u državama raznih kontinentalnih i regionalnih identiteta, direktnim prisustvom i indirektnim utjecajima putem raznih političkih, vojnih, finansijskih, trgovinskih i drugih međunarodnih organizacija. Zato, već nastale promjene i njihove aktuelne tendencije treba sagledavati u pogledu lokacije moći: Gdje i čija moć dalje jača a gdje i čija moć slabi, odnosno gdje se i čija moć dalje proširuje a gdje sužava? Lokalni ratovi su izraz sukoba u kojima se moć usmjerava radi očuvanja i proširivanja već stečenih pozicija, preotimanja pozicija od drugih nosilaca moći ili uspostavljanja pozicija gdje prisustvo nije bilo dovoljno razgraničeno. Takav karakter imaju sve krize i oružani sukobi na sjeveru Afrike, Balkanu, Srednjem i Bliskom Istoku. Tome pripadaju i aktuelne prijetnje ratom u regiji oko Sjeverne Koreje.

U tim razmatranjima pažnju treba usmjeriti (a) na kraj 20. stoljeća u pogledu proširenja utjecaja Zapada na zemlje koje su nekada bile u sastavu ili pod utjecajem bivšeg SSSR-a, u sastavu bivše SFRJ i ČSSR, te (b) na početak 21. stoljeća u pogledu promjena kroz procese koji obuhvataju posljedice izvanjskih vojnih invazija i unutarnjih pobuna u više muslimanskih zemalja sjevera Afrike, Srednjeg i Bliskog Istoka. Te promjene su odraz gibanja i dinamike u okvirima postojećeg svjetskog poretka uspostavljenog u 20. stoljeću na protivurječnostima zbog kojih su se u tom stoljeću dogodila dva svjetska rata.

Novi svjetski poredak bi nastao ako bi neki od faktora međunarodne zajednice, kao konkurent, sebi pribavio dodatnu moć po osnovu koje bi relativizirao ili prevazišao dominantnu poziciju Zapada ili, pak, ako bi se u korist ravnopravnijeg učešća raznih zemalja svijeta u odlučivanju o najvažnijim svjetskim problemima privilegirane zemlje u Savjetu sigurnosti UN-a odrekle svoje dominacije. Kontinuitet otpora uspostavi novog svjetskog poretka je ustvari kontinuitet održavanja neravnopravnosti na međunarodnoj političkoj sceni. Taj otpor je inercija zbog specifične kontraverze u ponašanju najmoćnijih koja se ogleda u činjenici da *"demokratičnost"* zemalja Zapada na unutarnjem planu nije produžena u vanjske, međunarodne okvire. Dakle, za najmoćnije

zemlje Zapada se može reći da su *"demokratične"* na unutarnjem planu, ali se za njih ne može reći da su demokratične na vanjskopolitičkom planu. Dokaz o tome je podrška izraelskom nasilju, ekspanzionizmu i brutalnom otimanju tuđih teritorija. Ta nedemokratičnost na vanjskom planu indicira da je i u temeljima unutarnje demokratije najmoćnijih zemalja deponiran bitan dio uzroka svjetskih kriza, a s obzirom da je vanjska politika produžetak unutarnje. U pozitivnom pravcu, novi svjetski poredak bi bio uspostavljen ako bi se riješila ta kontraverza u ponašanju najmoćnijih na njihovom domaćem terenu u odnosu na njihovo ponašanje na međunarodnoj sceni. U tom smislu, procesi koji su na sceni znače povećavanje surovosti već postojećeg svjetskog poretka, a ne oblikovanje novog.

Dakle, raspadom bivše SFRJ, SSSR-a i ČSSR, oslabljenim prisustvom Rusije u zemljama istočne Evrope, ojačanim prisustvom Zapada u zemljama Balkana i istočne Evrope, kao i promjenama u pogledu izvanjskog prisustva u muslimanskim zemljama u kojima su se dogodile invazije izvana ili unutarnje pobune, nije promijenjena suština i karakter odnosa u svijetu. To su događaji koji pripadaju gibanjima u okviru postojećeg svjetskog neokolonijalističkog poretka. Oslobađanje od neokolonijalizma je težak i vrlo neizvjestan proces, a pobune u više muslimanskih zemalja na sjeveru Afrike i na Bliskom Istoku indiciraju da je taj proces ozbiljnije započet. Možda će 21. stoljeće biti epoha oslobađanja od neokolonijalizma, kao što je 20. stoljeće bilo epoha oslobađanja od kolonijalizma. Tek istinsko oslobađanje od neokolonijalizma može proizvesti novi svjetski poredak.

Finansije su moćan i najvažniji oblik kontrole svakog sistema. Naprimjer, unutar jedne zemlje, civilna kontrola nad oružanim snagama se ostvaruje putem finansiranja. Ono što se želi, pokaže se angažiranjem finansijskih sredstava, a ono što se ne želi, pokaže se blokiranjem finansijskih ulaganja. To je princip po kome djeluju vlasnici finansijskog kapitala u svjetskim okvirima. Proizvodnja kriza je oblast specijalnog rata. Unutarnje krize u raznim zemljama svijeta su

"šansa" za one koji žele u njima uspostaviti svoju kontrolu ako do tada u odnosnoj zemlji nisu imali kontrolu, moguće odbacivanjem kontrole koju već ima neka druga konkurentska sila, ili pak stabiliziranjem i učvršćivanjem ranije uspostavljene ali nedostatne kontrole. Nisu sve lokalne krize nastale samo proizvodnjom izvana, jer su iste nastajale i zbog unutarnjih razloga. Međutim, svaka lokalna kriza, bez obzira da li je nastala proizvodnjom izvana, ili je uzrokovana iznutra, ili je nastala u kombinaciji unutarnjih i vanjskih utjecaja, *"šansa"* je za one čija je vanjska politika orijentirana na prisustvo i kontrolu širom svijeta. To je globalni kontekst, ali po sličnom modelu postoje i regionalni konteksti kriza, u kojima neke moćnije zemlje proizvode *"šanse"* za kontrolu u susjedstvu. Naprimjer, kriza u BiH od strane velikodržavnih ideologa i političkih stratega smatra se *"šansom"* za iskorake s ciljem uvećavanja Srbije i Hrvatske. Kriza koja se proizvodi unutar bošnjačkog naroda *"šansa"* je za snage koje djeluju s ciljem slabljenja političke pozicije tog naroda, a ista bi slabila i onda ako bi se iz bošnjačkih sredina težilo nanošenju štete pravednim interesima Srba i Hrvata, kao i onda kada se podrivački, svjesno ili nesvjesno, iz bošnjačkih sredina djeluje u korist velikosrpskih i velikohrvatskih pretenzija.

Treba smatrati opasnim po budućnost države BiH i sigurnost svih njenih građana i naroda, posebno po budućnost bošnjačkog naroda kada se propagira da su autoriteti odbrane BiH težili uspostavi islamskog državnog poretka idući "*iranskim putem*" i da njihovi sljedbenici također radi uspostave islamskog poretka idu "*iranskim putem*", a ne evropskim. Ta priča je podrivački udarac autohtonom karakteru odbrane BiH. Politički, vojni i drugi činioci afirmacije i dbrane BiH su autohtoni, jer su nastali i djeluju kao izraz volje iznutra. Dakle, afirmacija i odbrana BiH je unutarnji izraz iz historijskog kontinuiteta odgovornosti da se očuva država BiH. Imputirati da je nastanak i djelovanje faktora afirmacije i odbrane BiH izraz izvanjskih ideologija, politika i interesa spada u najgrublji, najpodmukliji i najopasniji sadržaj specijalnog rata protiv države BiH, što pogoduje

i onima koji negiraju izvanjsku oružanu agresiju na BiH. Onaj ko želi da nestane država BiH, finansirat će propagandu i druge podrivačke oblike utjecaja s ciljem da se negira autohtonost njene afirmacije i odbrane. Dakle, volja za ulaganje napora i žrtava u odbrani BiH, kao i ciljevi tog historijskog poduhvata nisu uvezeni u BiH, autohtoni su i u svojoj autohtonosti originalni, samosvojni, ni američki, ni njemački, ni iranski ...

Na sceni su razni subverzivni, podrivački utjecaji na štetu integriteta države BiH, sa posljedicama ugrožavanja mira i sigurnosti. Imajući u vidu nastale i prijeteće posljedice subverzivnih, podrivačkih utjecaja, unutarnjih i izvanjskih, za njihove inspiratore se opravdano može reći da su avanturisti. Propaganda je najopsežniji podrivački oblik djelovanja protiv BiH. Agentura stranih obavještajnih službi je usmjerena ne samo da obavještajno istražuje stanje u redovima bosanskohercegovačkih patriotskih snaga, već i da provodi propagandu, priprema i realizira terorističke, sabotažne i druge sadržaje specijalnog rata, s ciljem da patriotske snage paraliziraju, blokiraju, pogrešno usmjeravaju, unutar sebe sukobljavaju, podstiču na nepovjerenje prema najkvalitetnijim kadrovima, sve sa posljedicama produbljivanja i širenja osjećaja nesigurnosti, besperspektivnosti, apatije, bezvoljnosti ... Patrioti BiH su pokazali sposobnost da oružjem odbrane svoju domovinu od oružane agresije, ali su sada u iskušenju da pokažu sposobnost za odbranu od specijalnog rata. Radi toga su nužni odgovarajući utjecaji na svijest i ponašanje građana, a ometanje tih utjecaja je također sadržaj specijalnog rata.

Rat kao društvena pojava je predmet sociologije, politologije i drugih društvenih nauka. Vojna nauka i praksa se bavi oružanom borbom kao glavnim, ali ne jedinim sadržajem rata. Klasični rat se tretira kao produžetak politike u obliku primjene oružane sile. I specijalni rat je, također sredstvo politike, radi postizanja nepravednih, agresivnih političkih ciljeva. U to spada sve ono što nepravedne i agresivne politike čine u miru, bez oružane borbe i tokom rata uz

oružanu borbu, da bi postigle nepravedne ciljeve. Specijalni rat ugrožava mir, čini ga nestabilnim i približava klasičnom ratu u kome se, uz nastavak specijalnog rata, kao glavni sadržaj sukoba primjenjuje oružana borba.

Kao što je vojnoj nauci i praksi predmet oružana borba kao glavni sadržaj klasičnog rata, tako bi za nauku i praksu čiji je predmet državna sigurnost u njenim civilnim aspektima trebao biti specijalni rat, kojim se u svom domenu bavi i vojna nauka, odnosno, praksa koja je ovisna od civilnih elemenata odbrane i sigurnosti.

Treba razmatrati okolnosti i manifestacije specijalnog rata protiv države BiH u vremenu do 1992., u toku oružane agresije 1992.-1995. i poslije rata. Samo naivni misle da su prestankom rata i uspostavom mira po Dejtonskom sporazumu prestala djelovanja iz arsenala snaga, sredstava i metoda specijalnog rata. Aktuelni postdejstonski mir u BiH je ustvari *"specijalni mir"* u mjeri anomalija i kontraverzi sadržanih u dejtonskom Ustavu, te u mjeri izigravanja Dejtonskog sporazuma upravo od strane onih koji se rado pozivaju na njegovo *"slovo"*, a o njegovom *"duhu"* neće ni da čuju. Iza njih stoje paternalistički centri u kojima se procjenjuje da se specijalnim ratom može postići: (a) u miru, efekti bez rizika koje sobom nosi oružana agresija na BiH, u konkretnim okolnostima isključujući namjeru da se povede oružana agresija, odnosno klasični rat; (b) u miru, prije klasičnog rata, odnosno oružane agresije na BiH, specijalnim ratom se postižu efekti pripreme uslova da se klasičnim ratom, odnosno oružanom agresijom za kraće vrijeme, sa manje rizika i žrtava postignu ratni ciljevi, što uključuje plansku namjeru da se povede klasični rat oružanom agresijom; (c) poslije klasičnog rata, odnosno oružane agresije na BiH, specijalnim ratom se postižu efekti koji će učvrstiti i proširiti rezultate već okončane oružane agresije (klasičnog rata) pa čak i ostvariti konačne ciljeve koji se nisu postigli već okončanom oružanom agresijom, jer je produžetak klasičnog rata za njihovo postizanje bio neracionalan, što ne isključuje ponovnu oružanu agresiju (klasični rat) ako se putem specijalnog rata u miru ne postignu ciljevi.

Kao takav, u svakom slučaju specijalni rat protiv BiH šteti miru, a služi oružanoj agresiji, odnosno klasičnom ratu.

Izraelsko ponašanje je zlo savremenog čovječanstva. Posljedice tog zla su uglavnom poznate. Međutim, teško je predvidjeti sve moguće posljedice ubuduće ako se to zlo ne suzbije. U svijetu, jedino Izrael može nekažnjeno da otima tuđu zemlju, da na njoj gradi naselja, da palestinske pokušaje zaustavljanja tog ekspanzionizma kažnjava opsežnim vojnim ofanzivama ubijajući na hiljade nevinih ljudi samo zato što su Palestinci, da zabranjuje povratak na svoju zemlju i u svoje domove decenijama proganjanih Palestinaca ... To je sramota za cijelo čovječanstvo, posebno za one koji mogu a neće da poduzmu efikasne mjere, da se kroz historiju napaćenim, i Jevrejima i Palestincima, na osnovama pravde, bar na nivou povratka Izraela na granice od 1967. godine, osigura mir i dostojanstven život u uslovima sigurnosti.

Složenost prelamanja različitih, sukobljenih interesa i utjecaja zbog problema izraelskog ekspanzionizma je važna specifičnost sirijske krize. Regionalni i globalni kontekst izraelskog zla će utjecati da oružani sukobi u sirijskoj krizi, u usporedbi sa doskorašnjim oružanim sukobima u drugim muslimanskim državama traju duže, sa svim posljedicama koje iz toga proizilaze u pogledu ljudskih žrtava i materijalnih razaranja. Nije sporno da Bašar treba da ode sa vlasti. Novi poredak koji se uspostavi u Siriji mora biti dovoljno otporan na izraelski ekspanzionizam. Muslimanski svijet opravdano očekuje tu otpornost. Rusija i Kina žele da predstavnici novog poretka u Siriji budu njima kooperativni, a otporni američkom prisustvu. Zračnim, artiljerijskim i raketnim napadima po objektima u Siriji, Izrael testira sposobnost za reagiranje opozicione Slobodne sirijske vojske. Zapad želi da se ta vojska osposobi za dokidanje Bašareve vlasti, ali se sumnja da ne želi da ta osposobljenost postane efikasna prepreka izraelskom ekspanzionizmu. Sirijska kriza je primjer do kojih granica može da seže upornost radi zadržavanja pozicija i prisustva, a do kojih upornost radi preotimanja. Radikalizam koji se u tom pogledu ispoljava u Siriji

određuje bojazan Rusije, Kine i Irana od američkog približavanja, koje se u muslimanskom svijetu tumači kao rizično zbog američkog saveza sa agresivnim Izraelom.

Ponašanje prema sirijskoj krizi sugerira zaključak da teritorijalne osvajačke ambicije izraelskog ekspanzionizma zadiru daleko u prostranstva Bliskog i Srednjeg Istoka, što određuje njegovu brutalnost, dugotrajnost, iracionalnost, oneljuđenost ...

Podrivanje moralnih i etičkih osnova bosanskohercegovačkog društva je strateški zadatak prema cilju vođenja specijalnog rata protiv države BiH. U BiH su pogrešno definirani prioriteti u zalaganjima za mir i sigurnost. I međunarodna zajednica, kao i domaći politički i državni činioci borbu protiv kriminala i korupcije su odredili kao glavni prioritet. Ne osporavajući značaj suzbijanja kriminala i korupcije, ispred toga, u uslovima BiH, i za međunarodnu zajednicu, i za domaće činioce, prvi prioritet treba da bude suzbijanje ponašanja kojima se produbljuje i proširuje međunacionalno nepovjerenje te izazivaju sukobi. Prvo mjesto kao prioritet, izgradnja međunacionalnog povjerenja treba da dijeli sa zaštitom moralnih i etičkih osnova društva. Efekti koji bi se postizali djelovanjem u skladu tako struktuiranim prvim prioritetom imali bi smisao suštinskog i efikasnog, na trajnim osnovama suprotstavljanja nosiocima kriminala i korupcije. Da se u korist izgradnje međunacionalnog povjerenja i u korist afirmacije moralnih i etičkih osnova društva utrošilo političke i medijske energije kao za stereotipne fraze o borbi protiv kriminala i korupcije naše društvo i država bi imali stabilniji mir i bolju sigurnost, što bi bila solidna osnova za efikasno sprečavanje kriminala i korupcije. Greške koje se čine u pogledu određivanja prioriteta odgovaraju upravo nosiocima najkrupnijeg i najštetnijeg kriminala i korupcije. Protiv kriminala i korupcije treba maksimalno djelovati a manje pričati, jer pretjerana priča o tome kompromitira napore u tom pogledu nadležnih državnih institucija.

Laganje je najrasprostranjeniji oblik ugrožavanja moralnih i etičkih osnova društva. Zaprepašćujuće je kakve se sve laži odašiljaju i rasturaju po BiH, a da se protiv njih javljaju samo oni čiji je moralni i politički integritet ugrožen. Nema nikakvih znakova da će se pokrenuti sveopća društvena aktivnost protiv laganja kao oblika ugrožavanja moralnih i etičkih osnova društva. U BiH se zna i ko laže i zašto laže, ali se proizvodi njihovog laganja ipak konzumiraju.

Takve okolnosti su plodno tlo za najcrnju propagandu i druge oblike specijalnog rata protiv države BiH, svih njenih građana i naroda. Treba bojkotirati kreatore i nosioce laganja, kao i proizvode njihovog laganja.

To je sasvim sigurno, ali sudbina BiH ne zavisi od onih koji žele da je unište, već od ponašanja onih koji trebaju da je brane. Ako su snage odbrane stabilne i adekvatno usmjerene, priče o secesiji RS-a radi kompenzacije gubitka Kosova su samo doprinos još dubljoj kompromitaciji velikosrpske politike koju srpski narod, iz razloga vlastite i ukupne sigurnosti treba prestati podržavati. Probosanske, patriotske snage se ne trebaju strašiti, kako rekoste insistiranja na otcjepljenju RS-a. One trebaju da se straše od javašluka u vlastitim redovima. Kad je nekoga od nečega strah onda poduzima mjere da preduprijedi prijetnje zbog kojih se straši. Dakle, patriotske, probosanske snage trebaju biti na okupu, ne smiju se osipati, u svojim redovima ne smiju dozvoliti sprečavanje multietničkog povezivanja, niti se pod izgovorom multietničke kooperativnosti smije pristajati na tendencije slabljenja države u korist secesije RS-a, ili, radi perspektivne secesije, uspostave novih entiteta.

Zabrinjava što nema dovoljno konstruktivne saradnje na liniji Sarajevo – Beograd i na liniji Sarajevo – Moskva. Praznine u pogledu te saradnje popunjava opravdano sumnjiva saradnja Banja Luka – Beograd i Banja Luka – Moskva, jer je iz Banja Luke glavni nosilac te saradnje osoba koja na dnevnoj osnovi uznemirava javnost, teroriše građane BiH. Ustvari, ako se uzme da je mentalno stanje za

integritet ljudi možda i važnije od njihovog fizičkog stanja, onda se za Dodikovo djelovanje treba reći da je teroriziranje. Nije logično da fizičko ugrožavanje ljudi bude terorizam, a da to isto ne bude mentalno i moralno ugrožavanje.

U domen ciljeva svog djelovanja, Svjetska alijansa za borbu protiv terorizma u koju se uključila i BiH, pored zaštite ljudskih života i materijalnih dobara, što su fizički opipljive vrijednosti, treba proširiti na zaštitu mentalnih, etičkih i moralnih ljudskih vrijednosti koje nisu u fizičkom smislu opipljive. Dodik svakodnevno teroriše jer ugrožava te nematerijalne vrijednosti ljudi, a bitno obilježje i cilj terorizma je da se ljudi čine nesigurnim, uznemirenim, ...

S obzirom da je bitno obilježje i cilj terorizma da se ljudi čine nesigurnim, uznemirenim, ... u navedenom smislu proširenje domena antiterorističkog djelovanja je tim realniji zahtjev. Po logici bitnih obilježja terorizma, Dodiku se mora stati na put. Osjećaj da je to upravo tako duboko je ukorijenjeno u svim sredinama probosanskih snaga, što Dodik i njegovi sljedbenici treba da znaju.

Propagiranje da se gubitak Kosova nadoknadi u BiH je ratnohuškačkog karaktera. Otpor tom huškanju treba ispoljiti srpski narod potvrđujući pozitivnu tradiciju svoje moralnosti, etičnosti, antifašističke i univerzalno ljudske usmjerenosti. Četničku, velikosrpsku ideologiju i politiku trebaju poraziti Srbi, što bi bilo najkorisnije za trajan i stabilan mir na Balkanu. Iz remetilačke, Srbija treba ući u stabilizirajuću ulogu. Entitet čiji naziv *"Republika Srpska"* odražava hegemonističke i segregacijske ambicije ne pripada tradiciji srpskog naroda, štetan je i za srpski narod, jer se po njegovoj logici Srbi praktički odriču cjeline BiH. To je posljedica iracionalnosti velikosrpske ideologije i politike uopće. Proces treba ići u pravcu prevazilaženja iracionalnosti i svih posljedica iracionalnosti.

Terorizam je sredstvo i metod političke borbe. Bez obzira ko su nosioci terorizma, ko su i šta su objekti napada terorizmom, uglavnom

žrtve su nevini ljudi, njihovi životi i zdravlje, moralni integritet i materijalna dobra. U svojoj knjizi *"Specijalni rat"* detaljno sam objasnio ideološke aspekte nepostojanja općeprihvaćene definicije terorizma. Iz dublje analize izveo sam svoju definiciju terorizma.

O nosiocima, uzrocima i posljedicama terorizma iznose se neprijateljski suprotstavljena stajališta, što u startu kompromitira mogućnost da se u globalnim okvirima objedine napori za borbu protiv terorizma, jer je on prijetnja čovječanstvu u cjelini. Glavni problem borbe protiv terorizma je što se u centar odgovornosti za tu zločinačku pojavu stavljaju grupe i organizacije, siromašni, obespravljeni, poniženi … a ne države, političke partije, bogati, najmoćniji koji direktno ili indirektno tlače, eksploatiraju, okupiraju, obespravljuju … Hangtingtonovo djelo *"Sukob civilizacija"* je nastalo, pored ostalog, i s ciljem da se plasira teza da je terorizam oružje slabih. Za terorizam, Hangtington rehabilitira odgovornost moćnih.

Terorizam je izraz protivurječnosti između bogatih i siromašnih, tlačitelja i potlačenih. U tome su glavni uzroci terorizma. Zbog pogrešne identifikacije uzroka pogrešno se usmjerava borba protiv te opasnosti za čovječanstvo. Zato se umjesto mjera prema ponašanjima bogatih a pohlepnih, antiteroristička borba usmjerava protiv siromašnih i obespravljenih, što je ustvari podrška terorizmu, a ne borba protiv njega. Pohlepom, u čijoj osnovi su ekonomski interesi prema kojima se događa dominacija, ekspoatacija, okupaciona teritorijalna ekspanzija ... je *"otvorena spirala terora"* pa se događa da politički faktori koji u osnovi nisu terorističkog karaktera uđu u grešku da terorističkim sredstvima pokušavaju postići pravedne političke ciljeve, što duboko kompromitira i njih i njihove ciljeve.

Zato se odgovorni politički faktori distanciraju od terora kao sredstva i metoda borbe. Pravednima koji su prinuđeni da se bore i oružanim sredstvima pokušava se imputirati terorizam, jer je to put kompromitacije radi sužavanja podrške i savezništva sa pravednima. To je put slabljenja i onesposobljavanja pravednih. Ta iskustva imaju snage

odbrane BiH kojima se uporno žele imputirati teroristička svojstva, veze sa državama i organizacijama koje se proglašavaju terorističkim ... radi čega su po želji agresora u redove branilaca upućivane osobe sa zadatkom da vrše zločinačka djela, što se medijski u propagandi i dan-danas eksploatira. Svojim terorističkim ponašanjem, pogotovo rušenjem džamija, agresor je indirektno sugerirao da i snage odbrane ruše crkve, ali se snagom političke zrelosti i pravedne utemeljenosti naše odbrane nije ušlo u tu vrstu greške, koja bi nas skupo koštala. Najveći i najorganizovaniji teroristi su oni koji drugima imputiraju terorizam. To su dublji slojevi ove teme koji se moraju bolje razumijevati, naročito u muslimanskom svijetu koji je najviše izložen pritiscima i rizicima u tom pogledu. Zato se ratovi u Iraku, Afganistanu, Libiji, Siriji, Palestini ... moraju pažljivo tretirati kako od strane onih iznutra koji brane interese svojih naroda i država, tako i od strane onih koji izvana tumače prirodu tih ratova.

Teroristička odgovornost država i političkih partija se može ilustrirati, nažalost, mnogim primjerima. Srbija iz Miloševićevog vremena i Hrvatska iz Tuđmanovog vremena, zatim SDS i HDZ iz tih vremena su organizirali čitave paradržavne aparate koji tokom agresije na BiH nisu ništa drugo radili nego planirali i realizirali teroristička djela. Izraelski režim je odgovoran za razne terorističke egzekucije nad Palestincima. Isto se može reći za Staljinov SSSR, Hitlerovu Njemačku, Pol Potovu Kambodžu, Pinočeov Čile … Analize pokazuju da su mnogo veća teroristička djela počinile terorističke države i terorističke političke partije, nego terorističke grupe i organizacije u užem smislu koje nisu imale državni i partijski identitet.

Slojevitost državnog terorizma i slojevitost odgovornosti za terorizam od strane država i političkih partija je izrazito duboka, i to srazmjerno slojevitostima i dubinama razloga zbog kojih se izbjegava ta tema.

Muslimanski svijet je opterećen raznim strahovima, negdje od ugrožavanja izvana, negdje od ugrožavanja iz svojih sredina, a

negdje od ugrožavanja i izvana i iz svojih sredina. Da bi se rasteretio tih strahova, muslimanskom svijetu je nužna ravnopravnost sa ostalima, što se može postići istinskom demokratizacijom u odnosima između različitih civilizacija, naroda i država. Također, u tom smislu je nužna međumuslimanska ravnopravnost koja se može postići demokratizacijom odnosa unutar muslimanskih naroda i država. Dakle, sa stajališta cilja da se muslimani rasterete strahova, pored demokratskog ponašanja drugih prema njima, nužna je reforma međumuslimanskih odnosa.

Muslimanima je potrebno da u svojim posebnostima budu priznati i uvažavani od drugih. Od onih u svijetu koji iz svojih ideoloških i političkih razloga ne mogu priznati i uvažavati muslimanske kulturološke posebnosti, muslimanima je nužno njihovo toleriranje. U tom smislu, tolerancija je korisna za mir i sigurnost, ali je u *"skali"* vrijednosti na nižem nivou od priznavanja i uvažavanja. Priznavanje i uvažavanje muslimanskih posebnosti garantira stabilnost i trajnost mira, dok je ipak korisno toleriranje rizično na prelazak u netoleriranje, što podrazumijeva tenzije, političke pa i oružane sukobe. Tolerancija u svom realitetu može da prikriva stanje napetosti u odnosima između onoga ko tolerira i onoga prema kome je usmjerena tolerancija, *"a stanje napetosti nije nikada stanje slobode."*[374] Prema tome, međusobno priznavanje i poštivanje je uslov slobode za sve ljude, građane i narode koji žive u Bosni i Hercegovini i šire u regionu Balkana. Priznavanjem i poštivanjem se prevazilaze uzroci napetosti, kojom se ugrožava sloboda i mir. Tolerancija bez nužnog priznavanja i poštivanja može kriti rizike ugrožavanja mira i sigurnosti.

U tim razmatranjima treba sagledati odnos Zapada prema muslimanskim narodima i državama, ali i odnos muslimanskog svijeta prema Zapadu. Općeprihvaćeno je mišljenje kako su se zemlje Zapada

374 **Izetbegović Alija**, Problemi islamskog preporoda, OKO, Sarajevo, 2004. godine, strana 68.

unutar sebe demokratizirale, pa je u njima postignut pozitivan nivo ljudskih prava i sloboda. Kad bi bila istina da karakter unutarnjih odnosa u nekoj zemlji određuje ponašanje te zemlje na međunarodnoj političkoj sceni, onda zemlje Zapada, po prirodi svoje unutarnje demokratiziranosti ne bi mogle biti faktor ugrožavanja nikoga, pa ni muslimana koji žive u muslimanskim i nemuslimanskim zemljama.

Što se tiče ugroženosti muslimana iz svojih sredina, važno je da se demokratiziraju njihovi međusobni odnosi, da na demokratskim osnovama urede svoja društva i države. Zato je važno da politički predstavnici muslimana budu istinski ljudi, umjesto što neki pokušavaju da budu neprikosnoveni, kao *"božanstvo"*.

Mnoga aktuelna događanja pokazuju da su za 21. stoljeće, kao najaktuelnija, ostala pitanja i složeni problemi ljudskih prava, položaja nacionalnih manjina i, u vezi s tim, rješavanje nagomilanih protivurječnosti u odnosima visokorazvijenih i siromašnih. Ono što je za afirmaciju čitavih nacija i njihovih država značilo 20. stoljeće, izgleda da će za nacionalne manjine značiti 21. stoljeće. Jer, ima primjera da čak i oni politički faktori koji su predvodili pravedne borbe za slobodu nacija i država, poneseni nacionalnim romantizmom, sada ugrožavaju elementarna prava nacionalnih manjina u svojim državama. Najviše kriza, oružanih sukoba i terora u 21. stoljeću bit će uzrokovano problemima kojih ima u oblasti ljudskih prava, ugrožavanja nacionalnih manjina i loše pozicije siromašnih.

Zbog toga, sada, na početku 21. stoljeća, vrijedno je pitanje kolike i kakve će žrtve i razaranja nastati u ovom stoljeću pri rješavanju kriza u kojima će se ugrožavati, odnosno štititi ljudska prava, nacionalne manjine i siromašni. Kojeg obima će u tome uslijediti žrtve, u usporedbi sa žrtvama i razaranjima u krizama 20. stoljeća, dok se odvijao proces afirmacije nacija i nacionalnih država. Da li će žrtve i materijalna razaranja 21. stoljeća biti veća ili manja u odnosu na žrtve 20. stoljeća? Ko, s kim, šta, kako, gdje i kada treba djelovati da se maksimalno moguće zaštiti ljudski rod, politički, kulturni, socijalni, ekonomski, ekološki i

svaki drugi ambijent u kome žive ljudi, narodi, nacionalne manjine, siromašni i bogati? Šta u aktuelnim događanjima ohrabruje, jer daje optimizma da će se u 21. stoljeću poboljšati uvjeti sigurnosti, mira i napretka, a šta u tim događanjima izaziva bojazan o mogućnostima da 21. stoljeće čovječanstvu donese slična, pa čak i veća razaranja i žrtve nego što su bile u 20. stoljeću? Dakle, u ovom smislu savremeni sistem globalne sigurnosti podrazumijeva uravnoteženu zaštitu i siromašnih i bogatih. Potrebno je stanje u kome niko nikoga neće ugrožavati, ni bogati siromašne, ni siromašni bogate, ni nemuslimani muslimane, ni muslimani nemuslimane ...

SKRAĆENICE

SAD	Sjedinjene Američke Države
UN	Ujedinjene nacije
OUN	Organizacija ujedinjenih nacija
OIC (OIK)	Organizacija islamske konferencije
EU	Evropska unija
NATO	Sjeverno atlanski vojni savez
TV	televizija
PLO	Palestinska oslobodilačka organizacija
MOSAD	Izraelska obavještajna služba
AL	Arapska liga
CIA	Centralna obavještajna agencija SAD-a
UNESCO	Organizacija za obrazovanje nauku i kulturu Ujedinjenih nacija
UNICEF	Fondu Ujedinjenih nacija za djecu
IDIL (ISIL)	Islamska država Iraka i Levanta
SALT	Sovjetsko – američki sporazum o smanjenju balističkih raketa
START	Sporazum SAD i Rusije o smanjenju nuklearnog oružja
ID	Islamska država
UNHCR	Visoki komeserijat Ujedinjenih nacija za izbjeglice
SIPA	Sigurnosna agencija za istrage i zaštitu
OSA	Obavještajno sigurnosna agencija BiH

BILJEŠKA O AUTORU

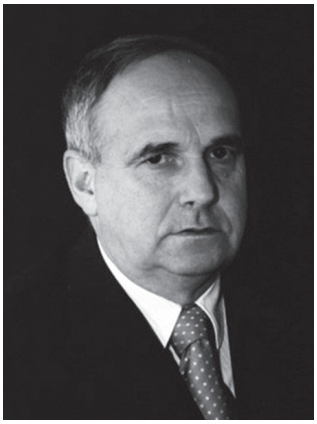

Fikret Muslimović, general-major Armije BiH u penziji, rođen je 09.12.1948. godine u selu Rašljeva, kod Gračanice. Srednju ekonomsku školu završio je 1967. godine u Doboju, a zatim, 1971. godine, u Beogradu, Vojnu akademiju kopnene vojske, smjer Zemaljske artiljerije. Visoku vojno–političku školu u Beogradu, po programu za postdiplomski studij, kao prvi u rangu, sa prosječnom ocjenom 9.86, pohađao je i završio od 1978. do 1980. godine. U Beogradu je 1991. godine pohađao i Ratnu školu koja je pripremala kadrove za generalske dužnosti, ali istu napušta septembra te godine, u činu potpukovnika, zbog neslaganja sa političkim ciljevima angažiranja tadašnje JNA u agresiji na Sloveniju i Hrvatsku, kao i zbog neslaganja sa postupcima rukovodstva Srbije i rukovodstva JNA u pogledu svođenja te armije na srbijansko – četničku vojsku.

Tokom službe u bivšoj JNA obavljao je razne dužnosti, prvo komandne u jedinicama artiljerije, a zatim funkcije u službi vojne sigurnosti. Od septembra 1991. godine, kada napušta JNA, pa do aprila 1992. godine, živi teško, pod prismotrom i prijetnjama policijskih struktura JNA.

Odmah nakon međunarodnog priznanja R BiH, od 09. aprila 1992. godine, obavljao je dužnost načelnika sigurnosti u Republičkom štabu Teritorijalne odbrane R BiH i dužnost savjetnika za vojna pitanja u Predsjedništvu R BiH. U drugoj polivini rata bio je načelnik Uprave za moral u Štabu Vrhovne komande RBiH, što radi usporedo sa ulogom čelnog bošnjačkog predstavnika u Združenom štabu Armije R BiH i HVO-a. Nakon Dejtonskog sporazuma, kao predstavnik

Bošnjaka, zadužen je da u Beču, u pregovorima sa predstavnicima Hrvata i predstavnicima Srba učestvuje u definiranju sporazuma o vojnim mjerama za izgradnju povjerenja. Od početka 1997. godine do aprila 2000. godine obavljao je visoku operativno - štabnu dužnost pomoćnika ministra odbrane za odbrambene pripreme. U tom periodu pokrenuo je Časopis *"Odbrana"*, inicirao i koordinirao poslovima oko izrade studentskog udžbenika za predmet *"Odbrana"* na fakultetima u BiH, gdje je uvršten i njegov autorski tekst o pitanjima odbrane i sigurnosti. Sličnu ulogu imao je i u izradi udžbenika za učenike srednjih škola za predmet *"Sigurnost demokratskog društva"*, gdje je uvršten i njegov autorski tekst o sistemu odbrane i sigurnosti.

Od 1994. do 1996. godine član je Glavnog odbora Stranke demokratske akcije. Od osnivanja Vijeća Kongresa bošnjačkih intelektualaca, krajem 1992. godine, član je Izvršnog odbora tog vijeća.

Penzionisan je 01.04.2000. godine.

Kao publicista, autor je objavljenih knjiga: *"Kako su nas lagali"*, 1993., *"Odbrana Republike"*, 1995.; *"Agresija"*, 1995.; *"Rat i politika"*, 2000.; *"Balkan u vrtlogu politika"*- na bosanskom i engleskom jeziku, 2001.; *"Krize i sigurnost u globalizaciji"*, 2004.; *"Argumenti i sjećanja o ratu"* (Knjiga prva i Knjiga druga), 2006.; *"Specijalni rat"*, 2011.; *"Ugrožavanje i samougrožavanje muslimana"* (sa profesorom Mustafom Spahićem), 2012.; *"Lažovi i ubice"*, 2013.; *"Mislilac i državnik Alija Izetbegović"* na bosanskom i turskom jeziku (sa profesorom dr. Selmom Cikotićem), 2016.; i *"Bosna u srpskoj politici 2010. – 2017. godine"* (sa profesorom dr. Omerom Hamzićem), 2018. godine. Autor je brojnih analitičkih tekstova, objavljenih u časopisima, dnevnim i nedjeljnim listovima koji izlaze u BiH. Redovno objavljuje analitičke tekstove u časopisu *"Korak"*, u izdanju Udruženja za zaštitu tekovina odbrane BiH.

© Copyright by Fikret Muslimović, 2018.